

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till marknadsdomstolslag samt lagstiftning som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att det stiftas en marknadsdomstolslag. De ärenden som hör till konkurrensrådets och den nuvarande marknadsdomstolens behörighet skall överföras till en ny specialdomstol, dvs. en nyinrättad marknadsdomstol. Marknadsdomstolen skall enligt förslaget ledas av en överdomare och vid den skall finnas fyra marknadsrättsdomare. I beredningen av ärendena skall enligt förslaget dessutom delta fyra marknadsrättssekreterare.

Marknadsdomstolen är enligt förslaget domförlagd i en sammansättning med tre lagfarna ledamöter. I behandlingen av konkurrensärenden deltar dessutom minst en och högst tre sakkunnigledamöter med uppdraget som bisyssla. Då marknadsdomstolen avgör ärenden som gäller offentlig upphandling och andra ärenden som ankommer på marknadsdomstolen ingår i sammansättningen, om ärendets natur förutsätter det, samma antal sakkunnigledamöter. Ärenden som gäller upphandling och marknadsrättsliga ärenden som tidigare hört till marknadsdomstolens behörighet skall enligt förslaget också kunna behandlas i en sammansättning med bara två domare och högst två sakkunnigledamöter, om rättspraxis i den fråga som skall avgöras är etablerad. Marknadsdomstolen föreslås vara domförlagd i en sammansättning med en till högst tre lagfarna ledamöter när den beslutar om att avvisa eller avskriva ärenden samt om temporära förbud och förberedelseåtgärder.

Marknadsdomstolens överdomare och marknadsrättsdomarna skall enligt förslaget utnämnas till sina tjänster på samma sätt som andra domare. Statsrådet förordnar till marknadsdomstolen ett tillräckligt antal sakkun-

nigledamöter med uppdraget som bisyssla för en mandatperiod om fyra år. Behörighetsvillkor för sakkunnigledamöterna är enligt förslaget när det gäller behandling av konkurrens- och upphandlingsärenden lämplig högre högskoleexamen samt förtrogenhet med konkurrensrätt, upphandling, ekonomiska vetenskaper, näringslivet eller ekonomiska frågor. De övriga sakkunnigledamöterna förutsatts ha avlagt lämplig högre högskoleexamen och dessutom vara förtrogena med konsumentskydd, marknadsföring, näringslivet eller ekonomiska frågor.

Närmare bestämmelser om behandlingen av ärenden i marknadsdomstolen skall enligt förslaget ges i en ny lag om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden samt i lagstiftningen om konkurrensbegränsningar, offentlig upphandling, konsumentskydd, reklam och otillbörligt förfarande i näringsverksamhet. När det gäller konkurrens- och upphandlingsärenden kompletteras behandlingsordningen av bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen. I övriga ärenden kompletteras behandlingsordningen av rättegångsbalkens bestämmelser om behandling av tvistemål.

Ändring i marknadsdomstolens avgörande i konkurrens- och upphandlingsärenden skall enligt förslaget såsom för närvarande sökas hos högsta förvaltningsdomstolen. Ändring i övriga ärenden som hör till domstolens behörighet kan med besvärstillstånd sökas hos högsta domstolen.

I konkurrens- och upphandlingsärenden är skyldigheten att ersätta rättegångskostnader liksom för närvarande baserad på förvaltningsprocesslagen. I övriga ärenden svarar

parterna själva för sina rättegångskostnader. I ärenden som behandlas enligt lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet tillämpas rättegångsbalken på frågor som gäller ersättning för rättegångskostnader.

I propositionen ingår förslag till en marknadsdomstolslag och en lag om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden. Genom den senare föreslås den gällande lagen om

marknadsdomstolen bli upphävd. I propositionen ingår dessutom förslag till en lag om upphävning lagen om konkurrensrådet samt till ändring av sammanlagt 17 andra lagar.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för år 2002 och avses bli behandlad i samband med den. De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 mars 2002.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING.....	6
1. Inledning.....	6
2. Nuläge	9
2.1. Lagstiftning	9
2.1.1. Grundlagen och människorättskonventionen	9
2.1.2. Lagstiftningen om konkurrensfrågor	9
2.1.3. Lagen om offentlig upphandling	11
2.1.4. Lagen om konkurrensrådet	12
2.1.5. Konkurrensrådets behörighet	12
2.1.6. Behandlingen av ärenden i konkurrensrådet.....	13
2.1.7. Marknadsdomstolens uppgifter och sammansättning	14
2.1.8. Anhängiggörandet av ärenden i marknadsdomstolen	15
2.1.9. Ansökningsförfarandet.....	19
2.1.10. Behandlingen av ärenden i marknadsdomstolen.....	20
2.2. Lagstiftningen i utlandet och den internationella utvecklingen	21
2.2.1. Sverige.....	21
2.2.2. Danmark.....	25
2.2.3. Norge.....	27
2.2.4. Tyskland	28
2.2.5. Europeiska gemenskapernas lagstiftning	29
2.3. Bedömning av nuläget	32
2.3.1. Arbetsmängden i marknadsdomstolen och konkurrensrådet	32
2.3.2. Skillnader i behandlingsordningar	34
2.3.3. Specialdomstolens och de allmänna domstolarnas behörighet.....	35
2.3.4. Ekonomisk och juridisk sakkunskap	36
2.3.5. Tryggande av besvärsmöjligheterna.....	37
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	38
3.1. Målen	38
3.2. De viktigaste förslagen	38
3.2.1. Marknadsdomstolslag	38
3.2.2. Lag om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden.....	40
3.2.3. Lag om ändring av lagen om konkurrensbegränsningar.....	41
3.2.4. Lag om ändring av lagen om offentlig upphandling	41
3.2.5. Lag om upphävande av lagen om konkurrensrådet.....	41
3.2.6. Övriga lagändringar	41
4. Propositionens verkningar	42
4.1. Ekonomiska verkningar	42
4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal.....	42
4.3. Verkningar för olika medborgargrupper.....	42
5. Beredningen av ärendet	43
5.1. Tidigare utredningar och förslag	43

5.2.	Konkurrensdomstolskommisionen och marknadsdomstolsarbetsgruppen.....	44
5.3.	Konkurrens- och marknadsdomstolsarbetsgruppen.....	45
6.	Samband med andra propositioner.....	46
DETALJMOTIVERING.....		48
1.	Motivering till lagförslagen.....	48
1.1.	Marknadsdomstolslagen	48
1 kap.	Behörighet	48
2 kap.	Personal	48
3 kap.	Behandling av ärenden	51
4 kap.	Särskilda bestämmelser	57
5 kap.	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	58
1.2.	Lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden.....	59
1 kap.	Allmänna bestämmelser.....	59
2 kap.	Behandlingen av ärenden	59
3 kap.	Särskilda bestämmelser	65
4 kap.	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	67
1.3.	Lagen om konkurrensbegränsningar	67
1.4.	Lagen om offentlig upphandling	68
1.5.	Lagen om konkurrensrådet	69
1.6.	Lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet.....	69
1.7.	Lagen om gränsöverskridande förbudsförfarande	69
1.8.	Lagen om Konsumentverket.....	69
1.9.	Kreditinstitutslagen	69
1.10.	Värdepappersmarknadslagen	70
1.11.	Lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare	70
1.12.	Lagen om indrivning av fordringar	70
1.13.	Lagen om televisions- och radioverksamhet	70
1.14.	Alkohollagen.....	70
1.15.	Lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning	70
1.16.	Lagen om försäkringsbolag	70
1.17.	Lagen om försäkringsmäklare.....	70
1.18.	Lagen om utnämning av domare.....	70
1.19.	Lagen om offentlighet vid rättegång.....	71
1.20.	Lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer.....	71
2.	Närmare bestämmelser	72
3.	Ikraftträdande.....	72
4.	Lagstiftningsordning	72
LAGFÖRSLAGEN.....		75
	Marknadsdomstolslag	75
	om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden	79
	om ändring av lagen om konkurrensbegränsningar	84

om ändring av lagen om offentlig upphandling.....	88
om upphävande av lagen om konkurrensrådet	90
om ändring av 7 och 8 § lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet ..	91
om ändring av lagen om gränsöverskridande förbudsförfarande	92
om ändring av lagen om Konsumentverket	93
om ändring av 86 och 87 § kreditinstitutslagen	94
om ändring av 7 kap. 1 och 2 § värdepappersmarknadslagen	95
om ändring av 2 § lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare.....	96
om ändring av 14 § lagen om indrivning af fordrningar	97
om ändring av 35 § lagen om televisions- och radioverksamhet	98
om ändring av 52 och 53 § alkohollagen.....	99
om ändring av 21 § lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning.....	100
om ändring av 14 a kap. 11 och 12 § lagen om försäkringsbolag.....	101
om ändring av lagen 8 c och 8 d § om försäkringsmäklare	102
om ändring av lagen om utnämning av domare	103
om ändring av 1 § lagen om offentlighet vid rättegång.....	105
om ändring av lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer.....	106
BILAGA.....	108
PARALLELLTEXTER.....	108
om ändring av lagen om konkurrensbegränsningar	108
om ändring av lagen om offentlig upphandling.....	116
om ändring av lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet	120
om ändring av lagen om gränsöverskridande förbudsförfarande	121
om ändring av lagen om Konsumentverket	123
om ändring av 2 § lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare....	125
om ändring av 14 § lagen om indrivning af fordrningar	126
om ändring av 35 § lagen om televisions- och radioverksamhet	127
om ändring av alkohollagen	128
om ändring av 21 § lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning.....	129
om ändring av lagen om utnämning av domare	131
om ändring av 1 § lagen om offentlighet vid rättegång.....	134
om ändring av lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer.....	135

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Konkurrensrådet är ett rättskipningsorgan av domstolstyp som behandlar ärenden i enlighet med lagen om konkurrensbegränsningar (480/1992, nedan konkurrensbegränsningslagen) och lagen om offentlig upphandling (1505/1992, nedan upphandlingslagen). Konkurrensrådet arbetar i administrativt hänseende i anslutning till handels- och industriministeriet. Ärendena anhängiggörs i konkurrensrådet på ansökan, framställning eller genom en besvärsskrift.

I lagen om konkurrensrådet (481/1992, nedan konkurrensrådslagen) föreskrivs om behörighetsvillkor för och utnämning av konkurrensrådets ordförande och ledamöter. Republikens president utnämner på framställning av statsrådet ordföranden och åtta ledamöter, samtliga med uppdraget som bisyssla, för tre år i sänder. På ledamöterna tillämpas bestämmelserna om domarjäv. Under mandattiden har de samma rätt som domare att kvarstå i tjänsten.

Beredningen av ärenden sköts av rådets generalsekreterare och sekreterare som är tjänstemän i huvudsyssla vid handels- och industriministeriet.

Om behandlingen av ärenden i konkurrensrådet föreskrivs förutom i konkurrensrådslagen också i konkurrensbegränsningslagen och i upphandlingslagen. Kompletterande bestämmelser om behandlingen finns i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Antalet ärenden som behandlas i konkurrensrådet har ökat kraftigt särskilt som en följd av upphandlingslagstiftningens ikraftträdande och ändringarna i den. I avsnitt 2.1.3. redogörs närmare för denna lagstiftning. I följd anhängiggjordes 155 upphandlingsärenden och 24 konkurrensärenden.

Inrättandet av marknadsdomstolen sammanhänger med att konsumentskyddslagstiftningen kom till och trädde i kraft. Lagen

om marknadsdomstolen (41/1978, nedan marknadsdomstolslagen) trädde i kraft i början av september 1978. I regeringens proposition med förslag till konsumentskyddslagstiftning (RP 8/1977 rd) framhölls det att konsumentskyddslagens allmänt hållna stadganden lämnade mycket rum för tolkning varför det var nödvändigt att vid tillämpningen av dem i skälig och rättvis utsträckning beakta både konsumenternas och näringsidkarnas fördel. I propositionen underströks hur allvarligt ett förbudsbeslut är för näringsidkaren samt vikten av att förbuden fick ett så stort prejudikatsvärde som möjligt. Konsumentskyddsfrågor skulle därför avgöras med tillräcklig sakkunskap, så snabbt som de kommersiella intressena förutsatte samt utan att åsamka den enskilde konsumenten några kostnader.

För behandling av tvister mellan enskilda konsumenter och näringsidkare inrättades konsumentklagonämnden, som ger rekommendationer. För att avgöra konsumentskyddsfrågor av allmänna karaktär inrättades marknadsdomstolen, som i egenskap av specialdomstol skulle avgöra meningsskiljaktigheter mellan konsumentombudsmannen och näringsidkare om marknadsföringsmetoder och lagligheten i avtalsvillkor.

I lagen om marknadsdomstolen och på andra ställen i lagstiftningen föreskrivs om vilken lagstiftning som hör till marknadsdomstolens behörighetsområde. I avsnitt 2.1.8. redogörs närmare för vilka ärenden som hör till marknadsdomstolens behörighet. Som ordförande för marknadsdomstolen med uppdraget som huvudsyssla verkar en överdomare. Marknadsdomstolen har åtta ledamöter med uppdraget som bisyssla. Av dessa är en vice ordförande. Särskilda behörighetsvillkor för ledamöterna är förtrogenhet med konsumentfrågor. Republikens president utnämner överdomaren och ledamöterna för fyra år i sänder. Ledamöterna handhar sitt

uppdrag i domstolen under domaransvar. Deras ställning har också i övrigt ordnats på ett sätt som motsvarar ställningen för de ordinarie innehavarna av domartjänster.

Av marknadsdomstolens ledamöter skall tre utnännas på framställning av löntagarnas och konsumenternas intresseorganisationer och tre på framställning av näringsidkarnas intresseorganisationer. Överdomaren, vice ordföranden och en annan medlem skall vara personer som inte kan anses företräda konsument- eller näringsidkarintressen. För ledamöterna utses suppleanter på samma sätt som de ordinarie ledamöterna.

På behandlingen av ärenden i marknadsdomstolen tillämpas förutom marknadsdomstolslagen även i tillämpliga delar rättegångsbalkens bestämmelser om behandling av tvistemål. Ärenden anhängiggörs i marknadsdomstolen genom ansökan som beroende på ärendets natur kan göras av en näringsidkare, en i marknadsdomstolslagen avsedd förening eller i egenskap av myndighet av konsumentombudsmannen, av Finansinspektionen, av Försäkringsinspektionen, av Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral samt av vissa andra myndigheter.

Antalet ärenden som behandlas vid marknadsdomstolen har förblivit litet, trots att domstolens behörighetsområde har utvidgats med flera lagar. Under domstolens hela verksamhetsperiod har antalet anhängiggjorda ärenden per år varierat mellan 16 och 42. Av domstolens avgöranden utgör de som baserar sig på konsumentskyddslagen endast en tredjedel. Tyngdpunkten i rättskipningsverksamheten har legat på tvister mellan två näringsidkare. Ärenden enligt övriga lagar har under marknadsdomstolens verksamhet hittills uppgått till endast drygt tio.

Det finns inga gemensamma processbestämmelser för ärenden som behandlas av konkurrensrådet respektive marknadsdomstolen. Följaktligen finns det inte heller några enhetliga bestämmelser om ändringssökande. Besvär över konkurrensrådets beslut anförs hos högsta förvaltningsdomstolen. När det gäller marknadsdomstolens avgöranden är besvärmöjligheterna begränsade till beslut om verkställighet av hot om tvångsutförande samt vitesavgörande. Besvär över sådana beslut anförs utan besvärstillstånd hos högsta

domstolen.

Ovan nämnda rättskipningsorgans sammanlagda antal ärenden årligen är mindre än t.ex. det antal ärenden som behandlades vid de tre länsrätter som lades ned år 1999 (regeringens proposition med förslag till lag om förvaltningsdomstolar och därmed sammanhängande lagstiftning, RP 114/1998 rd). Av de besvärsinstanser som verkar inom förvaltningsrättskipningen inkommer årligen fler ärenden även till lantbruksnäringarnas besvärsnämnd. År 2000 avgjorde denna nämnd 382 ärenden. Nämnden hade tillgång till en ordförande, vice ordförande och sekreterare, alla med uppdraget som huvudsyssla, samt tre föredragande med uppdraget som bisyssla.

I sitt svar på regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om konkurrensbegränsningar och vissa andra lagar som anknyter till den (RP 243/1997 rd) förutsatte riksdagen att regeringen utan dröjsmål bereder och till riksdagen avlåter en proposition om ombildande av konkurrensrådet till en egentlig domstol eller om överföring av dess uppgifter till en egentlig domstol.

I samband med beredningen har olika specialdomstolsalternativ utretts. En möjlighet var att ombilda konkurrensrådet till en särskild specialdomstol och en annan att bilda en specialdomstol genom sammanslagning av dessa båda rättskipningsorgan, dock med bibehållande av de gällande bestämmelserna om behandlingen. Även den möjligheten har undersökts att de ärenden som behandlas vid konkurrensrådet och marknadsdomstolen skulle överföras antingen till en allmän underrätt eller till en förvaltningsdomstol. Vid utredningen av det sist nämnda alternativet undersöktes även möjligheten att koncentrera behandlingen av ärenden till en enda domstol eller om vissa grupper av ärenden kunde spridas på flera eller alla domstolar inom en domstolslinje. Konklusionen blev den att det inte finns några förutsättningar att inrätta en särskild domstol utgående enbart från konkurrensrådet.

Under den senaste tiden har man i samband med utvecklingen av domstolsväsendet särskilt strävat efter att stärka de allmänna domstolarnas verksamhetsförutsättningar. Som en

konsekvens av detta har av specialdomstolarna vattendomstolarna och jorddomstolarna indragits. Vattendomstolarna avvecklades i samband med revisionen av miljöskyddslagstiftningen (regeringens proposition om revivering av miljöskydds- och vattenlagstiftningen, RP 84/1999 rd). De ärenden som vattendomstolarna behandlade har överförts till nya förvaltningsmyndigheter, dvs. miljötillsåndsverken. Dessutom har tviste- och brottmål i enlighet med vattenlagen (264/1961) överförts till de allmänna domstolarna. Denna reform trädde i kraft den 1 mars 2000. Vattenöverdomstolen indrogs i samband med förvaltningsdomstolsreformen, som trädde i kraft den 1 november 1999. Vattenöverdomstolens uppgifter övertogs av Vasa förvaltningsdomstol. Jorddomstolarna indrogs som specialdomstolar och deras ärenden överfördes från den 1 mars 2001 till åtta tingsrätter (regeringens proposition om indragning av jorddomstolarna som specialdomstolar och till lagstiftning som har samband därmed, RP 86/1999 rd).

De ärenden som konkurrensrådet behandlar är till sin juridiska natur förvaltningsrättskipningsärenden. Vid beredningen utreddes därför både om ärendena kunde behandlas på alla förvaltningsdomstolar eller kunde de koncentreras till en av förvaltningsdomstolarna. Slutsatsen var att det i praktiken skulle vara möjligt att koncentrera behandlingen endast till Helsingfors förvaltningsdomstol, som är den förvaltningsdomstol som har den största personalen och arbetsmängden. Med beaktande av förvaltningsdomstolens storlek skulle det emellertid inte vara ändamålsenligt att tillföra den nya grupper av ärenden utöver de som redan behandlas. Till Helsingfors förvaltningsdomstol har redan koncentrerats alla ärenden som gäller den indirekta beskattningen och alla asylärenden.

Eftersom över 80 % av de ärenden som konkurrensrådet behandlar utgörs av upphandlingsärenden, har som ett alternativ även utretts möjligheten att fördela ärendena mellan flera förvaltningsdomstolar. Genom en sådan lösning skulle man emellertid knappast kunna garantera den nuvarande sakkunskapen i upphandlingsärenden eller en effektiv behandling som tryggar rättsskyddet. I både konkurrens- och upphandlingsärenden be-

hövs samma typ av specialsakkunskap och det finns också andra beröringspunkter, t.ex. vid prövning av förutsättningarna att utesluta någon från upphandlingsförfarandet.

Med beaktande av upphandlingsärendenas och konkurrensbegränsningsärendenas rättsliga natur och behandlingen av dem är det ingen lämplig lösning att överföra dessa ärenden till de allmänna underrätterna.

Marknadsdomstolen är å sin sida en mycket liten domstolsenhet. Det finns även anledning att justera bestämmelserna om domstolen, särskilt de som gäller domstolens sammansättning, utnämningförfarandet och besvärsmöjligheterna. Behovet av att justera dessa bestämmelser baserar sig särskilt på bestämmelserna i 21 § grundlagen om en rättvis rättegång. Eftersom det är möjligt att ändra bestämmelserna om utnämning av marknadsdomstolens ledamöter och behörighetsvillkoren för dem samt bestämmelserna om sammansättningen vid behandlingen av olika typer av ärenden på ett sådant sätt att de samtidigt beaktar behandlingen av konkurrensbegränsnings- och upphandlingsärenden, vore det ändamålsenligt att bilda den nya domstolen uttryckligen genom att sammanslå marknadsdomstolen och konkurrensrådet. En sammanslagning innebär emellertid inte någon ändring av bestämmelserna om vilken typ av ärenden som domstolen skall behandla och inte heller en justering av detaljbestämmelserna om behandling av ärendena.

I denna proposition föreslås därför att en ny specialdomstol inrättas, som på svenska fortfarande skulle heta marknadsdomstolen, till vars behörighet hör de ärenden som för närvarande hör till både konkurrensrådet och marknadsdomstolen. Inrättandet av en specialdomstol motiveras särskilt med att man på detta sätt bättre tryggar sakkunskapen i de aktuella grupperna av ärenden än genom att överföra dem till någon redan existerande domstol. I den nya specialdomstolen kan man på ett heltäckande sätt granska bestämmelserna om en fungerande marknad samt ge rättskydd snabbt och effektivt. Gemensamt för behandlingen av dessa kategorier av ärenden är att den oberoende av processbestämmelserna skall ske snabbt. Inrättandet av en specialdomstol innebär dessutom att det även inom domstolsväsendet finns en sak-

kunnig enhet då EG:s konkurrensbestämmelser i allt större utsträckning blir nationellt tillämpliga.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning

2.1.1. *Grundlagen och människorättskonventionen*

Enligt 3 § 3 mom. grundlagen utövas den dömande makten av oberoende domstolar, i högsta instans av högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen.

Bestämmelserna om domstolsväsendet ingår i 98 § grundlagen. Paragrafen refererar både till de allmänna domstolarna och till de allmänna förvaltningsdomstolarna. Angående specialdomstolar som utövar domsrätt på särskilt angivna områden bestäms enligt paragrafen genom lag.

Enligt grundlagens 21 § 1 mom. har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Enligt 21 § 2 mom. grundlagen skall offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning tryggas genom lag.

I europeiska människorättsdomstolens praxis har man inte ansett att lekmanaledamöters eller vissa intressentgruppers medverkan i beslutsprocessen skulle strida mot artikel 6 i konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (FördrS 18-19/1990, nedan människorättskonventionen). Rätten till ett förfarande i en lagligen inrättad och oberoende domstol innebär inte heller nödvändigtvis att en sådan domstol skall fatta avgörande redan i första instans. Praxis vid tolkningen av konventionen när det gäller rättigheter av privaträttslig natur är att de krav som ställs på ordningen för behandlingen av ärenden

kan anses uppfyllda särskilt i frågor som kan hänföras till den offentlighetsrättsliga lagstiftningens område om ändring i beslut som fattas av ett organ i första instans kan sökas hos en domstol som uppfyller de krav som nämns i artikel 6.

I fallet *Langborger* (22.6.1989 A 155) konstaterades att sammansättningen av en svensk bostadsdomstol stred mot artikel 6. Den omständigheten att till sammansättningen utöver två lagfarna ledamöter hörde en representant för hyresgästerna och en för fastighetsägarna stred i och för sig inte mot nämnda artikel. Mot bakgrunden av de rådande omständigheterna i fallet ansåg människorättsdomstolen emellertid att lekmanaledamöterna hade ett gemensamt intresse mot kändan, vilket inte uppvägdes av de två yrkesdomarnas obestridda opartiskhet. I målet yrkade kändan att ur hyresavtalet skulle strykas en förhandlingsklausul, enligt vilken hyresvärdarna och hyresgästernas förening hade rätt att förhandla om vissa hyresvillkor.

Inom tillämpningspraxis för människorättskonventionen har det dessutom ansetts att administrativa sanktioner inom konkurrensrättens område hör till tillämpningsområdet för konventionens artikel 6 (*Stenuit v Frankrike*).

2.1.2. *Lagstiftningen om konkurrensfrågor*

Syftet med konkurrensbegränsningslagen är att trygga en sund och fungerande ekonomisk konkurrens mot skadliga konkurrensbegränsningar. Vid tillämpningen av lagen skall särskilt beaktas konsumenternas intresse samt att friheten att idka näring skyddas mot obefogade hinder och begränsningar.

Lagen tillämpas inte på avtal eller arrangemang som gäller arbetsmarknaden. På basis av rättspraxis kan lagen emellertid tillämpas på sådana i samband med kollektivavtal överenskomna arrangemang, där det inte är fråga om bestämmelser som berör kollektivavtalsrättens kärnområde och som begränsar konkurrensen mellan näringsidkare (HFD 1995 A 48).

Lagen tillämpas inte på avtal, beslut och därmed jämförbara förfaranden som gäller primärproduktionen, om dessa har i lagen

nämnda konkurrensfrämjande verkningar. Lagen tillämpas emellertid på förfaranden som i betydande utsträckning förhindrar en sund och fungerande konkurrens på marknaden för lantbruksprodukter eller leder till missbruk av dominerande ställning på marknaden. Avgränsningen av tillämpningsområdet gäller inte tillverkning av och handel med förädlade produkter eller trävaruhandel.

Regionalt tillämpas lagen om konkurrensbegränsningar på sådan konkurrensbegränsning som begränsar ekonomisk konkurrens i Finland eller som riktar sig mot en finländsk kundkrets. Statsrådet kan bestämma att lagen skall tillämpas på konkurrensbegränsningar utanför Finland, såvida detta har avtalats med en främmande stat eller om utrikeshandelns fördel kräver det. Finlands konkurrenslagstiftning grundar sig således till denna del på influensprincipen.

Statsrådet har aldrig utnyttjat sin befogenhet att utfärda ovan nämnda bestämmelser. Statsrådets befogenhet gäller givetvis inte sådan konkurrensbegränsning på vilken tillämpas EG:s konkurrensrättsliga reglering.

Lagen tillämpas på förhållanden mellan näringsidkare. Med näringsidkare avses en fysisk eller juridisk person som yrkesmässigt saluför, köper, säljer eller annars mot vederlag förvärvar eller överlåter varor eller tjänster. Begreppet näringsidkare är omfattande och gäller även offentliga samfunds affärsverksamhet. I rättspraxis har lagen t.ex. tillämpats på kommunal hamnverksamhet.

Konkurrensbegränsningslagen utgår huvudsakligen från förbudsprincipen. Förbudna konkurrensbegränsningar är enligt lagen bestämda priser, anbudskarteller, priskarteller och karteller som begränsar produktionen eller delar upp marknaderna eller leveranskällorna samt missbruk av dominerande ställning. Konkurrensrådet kan på framställning av Konkurrensverket för en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare bestämma en påföljdsavgift (konkurrensbrottsavgift). Dessutom kan konkurrensrådet bestämma att det lagstridiga förfarandet skall upphöra. Villkor i strid med förbud eller konkurrensrådets beslut får inte tillämpas eller verkställas.

En näringsidkare som har lidit skada på grund av förfarandet kan dessutom yrka er-

sättning för detta av den som har orsakat skadan. Frågor som gäller ogiltiga avtalsvillkor samt skadestånd behandlas vid de allmänna underrätterna. En domstol som behandlar ett ersättningsmål kan be om ett utlåtande i ärendet av Konkurrensverket.

En näringsidkare kan hos Konkurrensverket begära ett s.k. icke-ingripandebeslut, dvs. ett beslut enligt vilket det i ansökan beskrivna förfarandet inte strider mot 4-6 § lagen om konkurrensbegränsningar.

Med undantag för missbruk av dominerande marknadsställning kan för en förbjuden konkurrensbegränsning erhållas dispens, om begränsningen bidrar till en effektivare produktion eller distribution av nyttigheter eller främjar den tekniska eller ekonomiska utvecklingen. Dessutom förutsätter lagen att nyttan av arrangemanget huvudsakligen kommer kunderna eller konsumenterna till godo. Dispens beviljas av Konkurrensverket.

Andra än i lagen nämnda förbjudna konkurrensbegränsningar bedöms utgående från missbruksprincipen. En konkurrensbegränsning anses ha skadliga verkningar om den på ett sätt som är oacceptabelt för en sund och fungerande ekonomisk konkurrens hämmar eller är ägnad att hämma effektiviteten inom näringslivet, eller hindrar eller försvårar någon annans näringsutövning.

Tillämpningen av missbruksprincipen innebär att ingripanden mot en konkurrensbegränsning görs endast om denna i ett enskilt fall kan konstateras ha skadliga verkningar. Om dessa verkningar inte kan undanröjas genom förhandlingar eller på annat sätt, kan konkurrensrådet på framställning av Konkurrensverket förbjuda konkurrensbegränsningen eller ålägga näringsidkaren leveransplikt.

Lagens bestämmelser om tillsyn över företagsförvärv har varit i kraft sedan oktober 1998. Företagsförvärv skall anmälas till Konkurrensverket om parterna i företagsförvärvet tillsammans har en omsättning som överskrider 2 miljarder mark och minst två av parterna i företagsförvärvet har en omsättning som överskrider 150 miljoner mark. Konkurrensverket kan godkänna företagsförvärvet eller uppställa villkor för det. Om förvärvet medför eller förstärker en dominerande ställning på marknaden som på ett märkbart sätt hindrar konkurrensen på den fin-

ländska marknaden eller på en avsevärd del av den och de skadliga verkningarna inte kan förhindras genom uppställande av villkor, kan Konkurrensverket framställa till konkurrensrådet att företagsförvärvet förbjuds eller hävs.

Enligt lagen om konkurrensbegränsningar är näringsidkaren skyldig att ge konkurrensmyndigheterna alla de uppgifter och handlingar som behövs. Dessutom har konkurrensmyndigheterna rätt att för att övervaka att lagen följs förrätta inspektioner i en näringsidkares affärslokal.

2.1.3. *Lagen om offentlig upphandling*

Upphandlingslagen trädde i kraft i början av år 1994 som en del av avtalet om det europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Efter att Finland anslöt sig till Europeiska unionen har vissa tekniska ändringar gjorts i lagen.

Lagens bestämmelser om rättsmedlen i samband med upphandling baserar sig på Europeiska rådets direktiv 89/665/EEG av den 21 december 1989 om samordning av lagar och andra författningar för prövning av offentlig upphandling av varor och bygg- och anläggningsarbeten (första tillsynsdirektivet) samt direktiv 92/13/EEG av den 25 februari 1992 om samordning av lagar och andra författningar om gemenskapsregler om upphandlingsförfaranden tillämpade av företag och verk inom vatten-, energi-, transport- och telekommunikationssektorerna (andra tillsynsdirektivet).

Tillsynsdirektiven innehåller bestämmelser om vissa minimikrav som de nationella förfarandena skall uppfylla. Direktiven förpliktar medlemsländerna att se till att de som eftersträvar offentliga upphandlingsavtal skall ha snabba och effektiva rättsmedel. I direktiven föreskrivs också om de behöriga myndigheternas befogenheter. Som exempel på befogenheter kan nämnas bl.a. rätten att vidta interimistiska åtgärder t.ex. för att avbryta ett upphandlingsförfarande eller ett beslut fattat av en upphandlingsenhet, upphävande av lagstridiga beslut samt fastställande av skadestånd för den som lidit skada av ett felaktigt förfarande.

I Finland har möjligheten att använda

rättsmedel i samband med offentlig upphandling koncentrerats till konkurrensrådet. Skadeståndskäromål behandlas såsom andra skadeståndsärenden i tingsrätten.

Upphandlingslagen är till sin natur en ramlag, som gäller i lagen bestämda upphandlingsenheters upphandlingsförfarande oberoende av upphandlingens värde. Ett undantag utgörs dock av basservicesektorn (vatten- och energiförsörjning samt trafik och telekommunikation). På upphandlingar som görs av dessa enheter, med undantag för den offentliga förvaltningens enheter, tillämpas lagen endast till den del det är fråga om upphandlingar som överskrider det s.k. tröskelvärdet. Genom lag föreskrivs om ordnande av anbudstävlan, val av anbudsgivare och anbud, principen om jämlikt bemötande samt om rättsmedel.

Om förfarandet vid upphandling som överstiger tröskelvärdet föreskrivs på förordningsnivå (förordningen om sådan upphandling av varor och tjänster och byggnadsentreprenader som överstiger tröskelvärdet 380/1998 och förordningen om sådan upphandling som överstiger tröskelvärdena av enheter verksamma inom vatten-, energi-, transport- och telekommunikationssektorerna 381/1998). För sådana upphandlingar iaktas direktivens detaljerade bestämmelser om förfarandet. Om en upphandling överstiger tröskelvärdet skall annonseringen ske inom hela EG-området. Bestämmelserna om annonsering är tvingande och de beaktas på tjänstens vägnar.

Frågor som gällt fastställandet av en upphandlings värde har under de senaste åren varit en av de vanligaste rättsfrågorna i konkurrensrådet. Om bestämmelserna om förfarandet åsidosätts leder detta i allmänhet till att upphandlingsbeslutet upphävs. I vissa fall förutsätter upphävandet av upphandlingsbeslutet och ordnandet av en ny anbudstävling att konkurrensrådet samtidigt föreskriver om vilket förfarande som skall iaktas under mellantiden. Sådana föreskrifter har behövts t.ex. vid transportupphandlingar.

Syftet med ändringen av upphandlingslagen (1247/1997), som trädde i kraft i början av mars 1998, var att öka konkurrensen vid upphandlingar där upphandlingsenheterna, särskilt kommunerna, tidigare hade kunnat

utföra arbetet själva utan att ordna någon anbudstävlan. Efter lagändringen är upphandlingsenheterna skyldiga att konkurrensutsätta sådana byggnadsarbeten vars totala värde överstiger 5 miljoner mark och som ingår i byggnadsprojekt för vilkas anläggningskostnader beviljas statsunderstöd.

Syftet med ändringarna är dessutom att förbättra rättsmedlen. Konkurrensrådets behörighet har utvidgats så att det också kan behandla upphandlingar vars värde understiger tröskelvärdet. Ett ingånget upphandlingsavtal utgör inte heller längre något hinder för anhängiggörandet av en ansökan. I de fall då ett upphandlingsavtal har ingåtts innan ärendet blivit anhängigt hos konkurrensrådet, kan rådet bestämma att upphandlingsenheten skall betala sökanden en skälig gottgörelse.

2.1.4. *Lagen om konkurrensrådet*

Lagen trädde i kraft den 1 september 1992. Samtidigt reviderades förfarandet för utnämningen av det tidigare konkurrensrådets ledamöter. Enligt den nya lagen skulle rådets övriga ledamöter förutom ordföranden och vice ordföranden utnämnas bland personer som var förtrogna med olika sektorer inom näringsverksamheten på ett sådant sätt att en del kände till konsumenternas och en del näringsidkarnas förhållanden. I det tidigare konkurrensrådet skulle tre ledamöter med beaktande av behörighetsvillkoren företräda särskilt konsumenterna och löntagarna och tre ledamöter på motsvarande sätt näringsidkarna.

Bestämmelserna om ledamöternas behörighetsvillkor samt om utnämningsförfarandet reviderades genom en lagändring (1269/1993), som trädde i kraft den 1 januari 1994. Ordföranden och vice ordföranden för konkurrensrådet förutsätts ha avlagt juris kandidatexamen och dessutom vara förtrogna med domarvärv. Ledamöterna förutsätts att ha sådan sakkunskap i juridik, ekonomiska vetenskaper eller ekonomi som behövs för att ärendena skall kunna avgöras. Samtidigt fogades till lagen bestämmelser om att ledamöterna är oberoende på samma sätt som domare samt bestämmelser om hörande av vittnen.

Konkurrensrådet har nio ledamöter (ordförande, vice ordförande och sju andra ledamö-

ter). Alla sköter uppdraget som bisyssla. De utnämns till uppdragen av republikens president på framställning av statsrådet för tre år i sänder.

Republikens president utnämnde den 21 augusti 1998 de nya ledamöterna i konkurrensrådet för den följande treårsperioden. I föredragningspromemorian beskrivs de utnämnda ledamöternas sakkunskap så att en medlem ansågs ha skaffat sig kännedom om näringslivet genom att sköta advokatuppdrag, andra hade domstolserfarenhet, kännedom om bolagsrätt, hade tjänstgjort inom industrin och affärslivet, skött förtroendeuppdrag inom näringslivet, hade erfarenhet av forskning inom näringslivet samt hade erfarenhet av publikationsverksamhet på de ekonomiska vetenskapernas område. Tidigare medlemskap i konkurrensrådet ansågs vara viktigt.

Konkurrensrådet är beslutfört då ordföranden eller vice ordföranden samt minst fyra andra ledamöter är närvarande. Ordföranden kan på konkurrensrådets vägnar, inom de gränser som konkurrensrådet bestämmer, handlägga och avgöra ärenden av mindre betydelse samt vidta förberedande åtgärder i ärendena. Om jäv för konkurrensrådets ledamöter och sekreterare gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs om domarjäv. Rådets ledamöter handlar under domaransvar och de skall svära domareden.

Konkurrensrådets sekreterare, som är föredragande i rådet, är tjänstemän vid handels- och industriministeriet. Om behörighetsvillkoren för dem föreskrivs i förordningen om konkurrensrådet (485/1992). Sekreterarna skall ha avlagt juris kandidatexamen och vara förtrogna med frågor som gäller näringslivet.

2.1.5. *Konkurrensrådets behörighet*

I enlighet med lagen om konkurrensbegränsningar ankommer det på konkurrensrådet att på framställning av Konkurrensverket besluta 1) om förbud mot sådana konkurrensbegränsningar som nämns i lagens 4-7 § och 9 §, 2) om bestämmande av en påföljdsavgift för en näringsidkare eller en sammanlutning av näringsidkare som har brutit mot lagens förbud, 3) om förbud mot företagsförvärv, 4) om förlängning av ett interimistiskt förbud som har utfärdats av Konkurrensver-

ket, 5) om återkallande av dispens samt 6) om återkallande av ett icke-ingripandebeslut.

Dessutom fattar konkurrensrådet beslut i ärenden som gäller 1) förenande av ett förbud eller ett åläggande med vite samt utdömande av ett vite som Konkurrensrådet har förelagt, och 2) ärenden i vilka besvär anförts hos konkurrensrådet över Konkurrensverkets beslut. Besvär kan anföras hos konkurrensrådet över Konkurrensverkets dispensbeslut, icke-ingripandebeslut och beslut om att inte vidta åtgärder på grund av en misstanke om konkurrensbegränsning.

Över konkurrensrådets beslut kan besvär enligt förvaltningsprocesslagen anföras hos högsta förvaltningsdomstolen. Detta gäller dock inte konkurrensrådets beslut om dispens eller icke-ingripandebeslut samt beslut om förlängning av tidsfristen för fortsatt utredning av företagsförvärv.

I enlighet med upphandlingslagen kan konkurrensrådet 1) helt eller delvis undanröja ett beslut av en upphandlingsenhet, 2) förbjuda upphandlingsenheten att tillämpa en punkt i ett dokument som gäller upphandlingen eller att annars följa ett oriktigt förfarande, 3) ålägga upphandlingsenheten att korrigera sitt oriktiga förfarande, 4) ålägga upphandlingsenheten att betala gottgörelse till en part som skulle ha haft ett reellt tillfälle att vinna anbudstävlan om förfarandet hade varit felfritt 5) interimistiskt förbjuda eller avbryta verkställigheten av ett beslut samt 6) förelägga och utdöma vite.

Besvär över konkurrensrådets beslut i enlighet med upphandlingslagen kan anföras hos högsta förvaltningsdomstolen. Konkurrensrådets beslut i upphandlings- och konkurrensbegränsningsärenden är verkställbara trots ändringssökande.

2.1.6. *Behandlingen av ärenden i konkurrensrådet*

Ett ärende som gäller konkurrensbegränsning blir anhängigt i konkurrensrådet genom en i lagen om konkurrensbegränsningar avsedd skriftlig framställning eller genom besvär. Det är i allmänhet Konkurrensverket som inkommer med en ansökan. Då det gäller konkurrensbegränsningar som berör försäkringsverksamheten kan Försäkringsin-

spektionen göra en ansökan. Förvaltningsbesvär kan i praktiken anföras av den näringsidkare som berörs av Konkurrensverkets dispensbeslut, icke-ingripandebevis eller beslut om att inte vidta åtgärder. Den som är part i ett företagsförvärv kan anföras besvär över de villkor som Konkurrensverket har uppställt för köpet.

I upphandlingslagen finns bestämmelser om hur upphandlingsärenden anhängiggörs samt hur de skall behandlas. Den som saken gäller kan anhängiggöra ärendet i konkurrensrådet. I allmänhet är det den som förlorat en anbudstävlan eller som uteslutits ur tävlan. Dessutom kan handels- och industriministeriet, finansministeriet eller en sådan statlig myndighet som har beviljat projektbundet stöd för ett byggnadsprojekt anhängiggöra ärendet i konkurrensrådet.

Ärendena avgörs i konkurrensrådet på föredragning. Konkurrensrådet har för närvarande fyra föredragande i huvudsyssla. Konkurrensrådets kansligöromål sköts av vissa tjänstemän vid handels- och industriministeriet.

På behandlingen av ärenden i konkurrensrådet tillämpas förvaltningsprocesslagen om inte annat föreskrivs i konkurrensbegränsningslagen eller upphandlingslagen. I lagen om konkurrensrådet finns dessutom särskilda procedurbestämmelser. Efter att ett ärende har anhängiggjorts skall bemötanden, utlåtanden och genmälen inbegäras. Konkurrensrådet kan, liksom förvaltningsdomstolarna, ordna muntlig förhandling.

Konkurrensrådet kan uppmana en part att infinna sig till rådets sammanträde och ålägga honom att uppvisa sin affärskorrespondens och bokföring, sina protokoll samt andra handlingar som klarlägger konkurrensbegränsningen. Skyldigheten att uppvisa handlingar gäller inte yrkeshemligheter av teknisk natur. Konkurrensrådet kan förena uppmeningen med vite. Konkurrensrådet kan också höra vittnen och sakkunniga samt inhämta expertutlåtanden. I praktiken har utomstående expertutlåtanden inhämtats i vissa upphandlingsärenden.

Efter att framställningen eller besvären har inkommit till rådet skall ärendet före den egentliga behandlingen förberedas under ledning av ordföranden så att det kan avgöras

omedelbart om inte ordföranden för rådet föreslår att ärendet skall avvisas eller omedelbart förkastas såsom ogrundat.

Muntlig förberedelse kan hållas om ärendet inte kan avgöras på basis av handlingarna. Upphandlingsärenden kan i allmänhet avgöras genom skriftligt förfarande. Antalet muntliga förberedelser i upphandlingsärenden har varit relativt sett färre än i konkurrensärenden. I upphandlingsärenden ordnas muntliga förberedelser i ungefär i en tionedel av ärendena.

Det finns inga särskilda bestämmelser om muntliga förberedelser. Närmast lämpar sig bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen om muntlig förhandling. Den muntliga förhandlingen kan begränsas t.ex. till att utreda parternas uppfattningar i ärendet.

I den muntliga förberedelsen i ett konkurrensärende deltar i praktiken under ordförandens ledning den näringsidkare som misstänks för konkurrensbegränsning samt företrädare för de myndigheter som har anhängiggjort ärendet. I sammanträdet kan även höras andra, t.ex. näringsidkare som lidit skada av begränsningarna samt i ärenden som anhängiggjorts genom besvär givetvis den som har sökt ändring. Rådets ledamöter deltar däremot inte i förberedelsesammanträdet. Under sammanträdet går man igenom de centrala punkterna i ärendet, kartlägger problemen samt förbereder sig inför eventuell muntlig förhandling. Parterna kan även uppmanas att komma in med tilläggsutredning.

I konkurrensärenden följs muntlig förberedelse i allmänhet av en muntlig förhandling. Under den muntliga förhandlingen skall rådet vara beslutfört. Vid behov hörs då vittnen och sakkunniga. I konkurrensärenden ordnas muntlig förhandling klart oftare än i upphandlingsärenden. År 2000 ordnande konkurrensrådet sju muntliga förhandlingar i konkurrensärenden. Av dessa pågick en under flera dagar. Samma år ordnades inte en enda egentlig muntlig förhandling i upphandlingsärenden.

Ärendet avgörs inte vid den muntliga förhandlingen utan efter den är det ännu möjligt att komma in med mera material, vilket kan kräva en skriftlig behandling. Efter att behandlingen av ärendet har avslutats gör föredraganden i samråd med ordföranden ett

förslag till avgörande. Avgörandet fattas vid rådets sammanträde på föredragning av sekreteraren. Vid ett sammanträde avgörs i allmänhet flera ärenden, normalt 2 – 5.

Konkurrensrådet behandlar enligt lagen om konkurrensrådet ärendena bakom stängda dörrar, om inte rådet bestämmer att behandlingen skall vara offentlig. Besluten är offentliga om inte rådet av särskilda skäl bestämmer att de helt eller delvis skall hållas hemliga. Beslutet skall sekretessbeläggas till den del som det innehåller uppgifter om affärs- eller yrkeshemligheter. Konkurrensrådets handlingar är offentliga endast om rådet så beslutar.

2.1.7. Marknadsdomstolens uppgifter och sammansättning

Marknadsdomstolen behandlar och avgör i egenskap av specialdomstol de ärenden som enligt 1 § lagen om marknadsdomstolen hör till dess behörighet. I annan speciallagstiftning föreskrivs dessutom om ärenden som hör till domstolens behörighet. Dessa ärenden berör regleringen av marknadsföringen av nyttigheter och tjänster samt regleringen av avtalsvillkor mellan marknadsföringens parter.

Domstolens sammansättning utgår från intressebevakning. En överdomare verkar som ordförande i huvudsyssla. De åtta ledamöterna, av vilka en är vice ordförande, sköter uppdraget som bisyssla. Överdomaren, ledamöterna och två suppleanter för varje ledamot utnämns av republikens president för fyra år i sänder. Ledamöterna handlar under domaransvar. Under mandatperioden har de samma rätt som domare att kvarstå i tjänsten.

I lagen om utnämning av domare (205/2000) föreskrivs om behörighetsvillkoren för överdomaren. Överdomaren, ledamöterna och deras suppleanter skall enligt lagen om marknadsdomstolen vara förtrogna med konsumentfrågor.

Av ledamöterna utnämns sex så att tre utnämns på framställning av löntagarnas och konsumenternas intresseorganisationer och tre på framställning av näringsidkarnas intresseorganisationer. Intresseorganisationerna skall i sina framställningar föreslå två gånger

så många kandidater som det antal ledamöter och suppleanter som skall utnämnas. Överdomaren, vice ordföranden och en medlem skall vara personer som inte kan anses företräda vare sig konsumenternas eller näringsidkarnas intressen. Suppleanterna utnämns på samma sätt som de ordinarie ledamöterna.

Vid marknadsdomstolen finns en sekreterartjänst. Sekreteraren skall ha avlagt juris kandidatexamen. Sekreteraren utnämns av överdomaren. Sekreteraren har till uppgift att bistå vid uppgifter i samband med anhängiggörandet av ärenden som skall behandlas vid marknadsdomstolen samt vid beredningen av ärenden.

Vid hinder för överdomaren handhas hans åligganden av vice ordföranden. När även denne är förhindrad sköts ordförandens åligganden av den ledamot som varken företräder näringsidkarnas eller konsumenternas intressen.

Den gällande lagen om marknadsdomstolen har fram till början av år 2001 ändrats ungefär tjugo gånger. De flesta ändringarna har berott på att marknadsdomstolen har fått nya uppgifter. Marknadsdomstolens behörighet har utvidgats med nya ärenden, senast genom en lagändring (1190/2000) som sammanhängde med att lagen om gränsöverskridande förbudsförfarande trädde i kraft från början av år 2001 (1189/2000).

Förfarandet i marknadsdomstolen reviderades i samband med en lagändring (458/1977). I samband med ändringen förenhetligades och förenklades bestämmelserna om delgivning av ansökningar, inhämtande av bemötanden och utfärdande av kallelse till sammanträden. Samtidigt gavs ordföranden rätt att fatta beslut om att avskriva ett ärende om parterna meddelat att de hade uppnått förlikning. Genom en lagändring (1036/1990) ändrades ordförandeskapet i domstolen till en överdomartjänst med uppdraget som huvudsyssla.

Marknadsdomstolen kan fatta beslut om 1) att förbjuda ett förfarande i anslutning till marknadsföring om det kan anses strida mot de bestämmelser som utfärdats till skydd för konsumenterna eller en annan näringsidkare, 2) utfärdande av ett temporärt förbud, 3) en rättelseåtgärd som åläggs en näringsidkare, 4) föreläggande av vite eller hot om tvångs-

utförande vilket utsätts till förstärkande av ett förbud eller en rättelseåtgärd, 5) lagligheten i en tillsynsmyndighets föreläggande, om för näringsidkaren har förordnats verksamhetsförbud, vite eller hot om tvångsutförande samt 6) att utdöma vite eller verkställa hot om tvångsutförande.

2.1.8. *Anhängiggörandet av ärenden i marknadsdomstolen*

Näringsidkarnas främsta myndighetsmotpart i marknadsdomstolen är konsumentombudsmannen. Andra myndigheter är Finansinspektionen, Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral (nedan produkttillsynscentralen) och Försäkringsinspektionen. Givetvis kan en näringsidkare också konfronteras med privata motparter, t.ex. andra näringsidkare.

För att förstärka ett förbud utsätts i regel vite antingen på åtgärd av marknadsdomstolen eller av en tillsynsmyndighet. Marknadsdomstolen dömer ut vitet samt förordnar om verkställighet av ett hot om tvångsutförande, förutsatt att förvaltningsmyndigheten enligt de tillämpliga bestämmelserna har varit berörig att utsätta ett sådant hot.

Konsumentombudsmannen

Lagen om Konsumentverket. Bestämmelserna om konsumentombudsmannen ingår i lagen om Konsumentverket (1056/1998). När konsumentombudsmannen observerar att en näringsidkare har vidtagit en lagstridig åtgärd skall konsumentombudsmannen försöka förmå näringsidkaren att frivilligt avstå från den. Vid behov skall konsumentombudsmannen vidta de tvångsåtgärder som ärendet kräver eller föra det till domstol.

Konsumentombudsmannen kan meddela ett förbud i ett ärende som inte har avsevärd betydelse för tillämpning av lag eller i övrigt. Förbudet förfaller om den som förbudet gäller inom utsatt tid meddelar marknadsdomstolen att han motsätter sig förbudet. Konsumentombudsmannen kan meddela ett temporärt förbud, om det på grund av ärendets omfattning eller förfarandets snabba verkan eller av något annat särskilt skäl är nödvändigt. Konsumentombudsmannen skall föra sitt be-

slut om ett temporärt förbud till marknadsdomstolen inom tre dagar vid äventyr att förbudet annars förfaller.

Om konsumentombudsmannens rätt att förbjuda ett lagstridigt förfarande föreskrivs i den materiella lagstiftningen på respektive område. Förbudet utfärdas då temporärt i enlighet med lagen om Konsumentverket. För att förstärka förbudet kan konsumentombudsmannen utsätta vite, om vars utdömande marknadsdomstolen beslutar.

Konsumentskyddslagen. I konsumentskyddslagen ingår bestämmelser om det materiella innehållet i konsumentskyddet. I lagen regleras frågor som gäller marknadsföring och avtalsvillkor vid köp av konsumtionsföremål. Lagen innehåller även bestämmelser om konsumentombudsmannens rätt att förbjuda lagstridig marknadsföring.

Genom konsumentskyddslagens bestämmelser om marknadsföring (2 kap. 1 – 5 §) förbjuds marknadsföring som strider mot god sed eller på annat sätt är otillbörlig för konsumenterna. I lagens 3 kap. finns bestämmelser om otillbörliga avtalsvillkor vid utbud av konsumtionsnyttigheter.

Marknadsdomstolen kan förbjuda en näringsidkare att fortsätta marknadsföring i strid med 2 kap. konsumentskyddslagen eller att upprepa den eller därmed jämförlig marknadsföring, om detta är nödvändigt med hänsyn till konsumentskyddet. Ett sådant förbud skall förenas med vite om inte detta av särskilda skäl är obehövligt. På samma grunder kan marknadsdomstolen enligt 3 kap. förbjuda en näringsidkare att tillämpa ett för konsumenterna oskäligt avtalsvillkor. Marknadsdomstolen kan likaså med stöd av 7 och 10 kap. förbjuda en näringsidkare att fortsätta eller upprepa ett förfarande genom vilket näringsidkaren brutit mot bestämmelserna om marknadsföring av konsumentkrediter eller om konsumentkreditförhållanden eller mot bestämmelserna om marknadsföring av eller köp av tidsandelsbostäder. Om förstärkande av förbudet med vite föreskrivs i 2 och 3 kap. konsumentskyddslagen.

Enligt konsumentskyddslagen bestäms vissa förbud av länsstyrelsen, som även kan förena sådana förbud med vite. I dessa fall kan näringsidkaren inom utsatt tid föra förbuds-

beslutet till marknadsdomstolen för behandling.

Lagen om televisions- och radioverksamhet. Enligt lagen om televisions- och radioverksamhet (744/1998) skall konsumentombudsmannen övervaka att de etiska principerna för reklam och teleköpsändningar (23 §) och bestämmelserna om skyddet för minderåriga (25 §) iakttas. Konsumentombudsmannen kan även i andra fall med stöd av konsumentskyddslagen ingripa i fråga om sändningar vilkas innehåll har marknadsföring som är olämplig eller vilseledande för konsumenterna.

Lagen om borgen och tredjemanspant. Enligt lagen om borgen och tredjemanspant (361/1999) övervakar konsumentombudsmannen tillämpningen av avtalsvillkor mellan kreditgivare och enskilda borgensmän.

Lagen om indrivning av fordringar. Enligt lagen om indrivning av fordringar (513/1999) övervakar konsumentombudsmannen indrivningen av konsumentfordringar. Marknadsdomstolen kan på yrkande av konsumentombudsmannen förbjuda en näringsidkare att fortsätta eller upprepa ett förfarande, som strider mot god indrivningssed eller annars är otillbörligt för gäldenären eller där man driver in en konsumentfordran utan att iakttä lagens bestämmelser om betalningskrav. Konsumentombudsmannen kan utfärda ett temporärt förbud. Marknadsdomstolen kan också besluta om förbud då det är fråga om indrivning av en fordran som har uppkommit i näringsverksamhet.

Finansinspektionen

I lagen om finansinspektionen (503/1993) föreskrivs om finansinspektionens uppgifter. Finansinspektionen skall övervaka finansmarknaden och dem som är verksamma på den på det sätt som följer av denna lag och den övriga lagstiftningen samt de internationella förpliktelser som binder Finland. I t.ex. värdepappersmarknadslagen (459/1989), lagen om placeringsfonder (48/1999) och kreditinstitutslagen (1607/1993) föreskrivs om vissa uppgifter för finansinspektionen när det gäller att övervaka konsumenternas intressen.

Värdepappersmarknadslagen. Konstaterar Finansinspektionen att någon vid marknads-

föringen av värdepapper har förfarit på ett sätt som kan antas strida mot konsumentskyddslagen, skall Finansinspektionen meddela konsumentombudsmannen ärendet. Innan Finansinspektionen för ett sådant ärende till marknadsdomstolen skall Finansinspektionen begära konsumentombudsmannens utlåtande. Enligt 7 kap. värdepappersmarknadslagen kan marknadsdomstolen förbjuda den som i näringsverksamhet marknadsför eller förvärvar värdepapper i strid med lagen, ger osanna eller vilseledande uppgifter eller iakttar ett förfarande som strider mot god sed eller som på annat sätt är otillbörligt. Samtidigt kan marknadsdomstolen förordna att förfarandet rättas, om åtgärden kan anses nödvändig på grund av att förfarandet medför uppenbara olägenheter för placerarna. Marknadsdomstolen kan förbjuda en värdepappersförmedlare att i handeln med värdepapper fortsätta ett förfarande som strider mot lagens 4 kap. Vid värdepappershandel får inte iaktas ett förfarande som strider mot god sed och värdepappersförmedlaren får inte i ett avtal om värdepappersförmedling inta villkor som strider mot god sed eller som på annat sätt är oskäliga för kunden. Förbud kan utfärdas även för den som använder en registrerad firma på ett sätt som är ägnat att vilseleda allmänheten.

Förbudsbestämmelserna kan även tillämpas på i lagens 10 kap. avsedd handel med standardiserade optioner och terminer samt med dem jämförbara derivatinstrument.

Lagen om placeringsfonder. Enligt 150 § lagen om placeringsfonder kan marknadsdomstolen förbjuda den som marknadsför ett fondföretags andelar i strid med lag eller med stöd därav meddelade bestämmelser att fortsätta eller upprepa förfarandet. Om utfärdande av förbudet gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i värdepappersmarknadslagen.

Kreditinstitutslagen. Finansinspektionen övervakar kreditinstitutets användning av avtalsvillkor och marknadsföring. Också konsumentombudsmannen övervakar marknadsföringens lagenlighet och användningen av avtalsvillkor. Finansinspektionen och konsumentombudsmannen skall samarbeta ändamålsenligt. Innan konsumentombudsmannen vidtar tvångsåtgärder skall han inhämta

Finansinspektionens utlåtande, om ärendet gäller i denna lag avsedda kreditinstitut eller i värdepappersmarknadslagen avsedd marknadsföring av värdepapper. När Finansinspektionen observerar att ett kreditinstitut vid användningen av avtalsvillkor förfar i strid med konsumentskyddslagen skall inspektionen begära utlåtande av konsumentombudsmannen i saken.

Finansinspektionen kan, om det med hänsyn till kundskyddet är behövt, förbjuda ett kreditinstitut att fortsätta marknadsföring eller användning av avtalsvillkor som strider mot 10 kap. kreditinstitutslagen. Till konsumentskyddet hör t.ex. att ett kreditinstitut i sin marknadsföring inte får lämna osanna eller vilseledande uppgifter eller iaktta förfaranden som strider mot god sed eller annars är otillbörliga för kunden.

I lagen föreskrivs också om informationskyldighet vid marknadsföring och om förbudna avtalsvillkor i kreditinstitutsverksamhet. Om inte kreditinstitutet för ett beslut av Finansinspektionen till marknadsdomstolen för behandling blir beslutet i kraft. Finansinspektionen kan själv endast anhängiggöra sådana ärenden i marknadsdomstolen som gäller utdömande av vite.

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral

Lagen om social- och hälsovårdens produkttillsynscentral. Enligt lagen om social- och hälsovårdens produkttillsynscentral (1146/1994), skall produkttillsynscentralen som är underställd social- och hälsovårdsministeriet, sköta den tillsyn som förutsätts i alkohollagen (1143/1994), kemikalielagen (744/1989) och lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (693/1976).

Lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (nedan även tobakslagen). Enligt lagens 18 § 1 mom. kan produkttillsynscentralen meddela förbud mot den som beställt eller utfört reklam eller säljfrämjande åtgärder eller anställda hos dem att göra reklam för tobaksprodukter eller att bedriva annan i lagen förbjuden säljfrämjande verksamhet. I lagens 8 § förbjuds direkt och indirekt reklam som gäller tobaksprodukter. I lagens 9 § förbjuds anknytning av tobakspro-

dukter till annan marknadsföring.

Enligt 18 § 2 mom. tobakslagen kan produkttillsynscentralen meddela tillverkaren och importören av tobaksprodukter eller rökdon eller andra näringsidkare förbud att sälja eller på annat sätt i näringsverksamhet överlåta en produkt om produkten inte motsvarar bestämmelserna om för hälsan farliga och menliga ämnen eller om lagens föreskrifter om halterna om farliga ämnen i cigaretter inte har iakttagits. Ett förbud kan även meddelas om minutförsäljningsförpackningen för en tobaksprodukt inte motsvarar lagens krav. Produkttillsynscentralen kan meddela ett temporärt förbud innan ärendet avgörs slutgiltigt.

Produkttillsynscentralen kan enligt tobakslagens 18 § 3 mom. förplikta tillverkare eller importör att inom en bestämd tid dra bort tobaksprodukter eller rökdon från marknaden. Den som har bedrivit förbjuden säljfrämjande verksamhet eller som har sålt en produkt i strid med bestämmelserna kan dessutom förpliktas att vidta rättelseåtgärder, om detta skall anses vara nödvändigt på grund av de uppenbara olägenheter som det mot stadgandena stridande förfarandet orsakar.

Produkttillsynscentralen kan förstärka ett förbud eller ett förordnande och kommunen sina anvisningar genom att förelägga vite eller hot om utförande. En part kan föra kommunens beslut till produkttillsynscentralen samt om han så önskar vidare till marknadsdomstolen för behandling. En part kan till marknadsdomstolen föra ett sådant, av produkttillsynscentralen meddelat förbud varigenom en näringsidkare har förbjudits att förfara i strid med bestämmelserna om försäljning eller marknadsföring av tobaksprodukter, för vilken har meddelats ett temporärt förbud eller förelagts vite eller hot om utförande. Marknadsdomstolen dömer ut ett av kommunen eller produkttillsynscentralen förelagt vite och fattar beslut om tvångsutförande på ansökan av den som förelagt åtgärden.

Förvaltningsdomstolen dömer ut vite som har förelagts av produkttillsynscentralen och fattar beslut om verkställighet av tvångsutförande i ärenden som gäller tobaksprodukters sammansättning samt kvalitetsövervakningen (5 och 6 §). Likaså beslutar förvaltningsdom-

stolen på kommunens ansökan om huruvida sådant av kommunen förelagt vite eller hot om tvångsutförande skall dömas ut respektive verkställas som gäller iakttagande av försäljningsförbud och rökförbud som nämns i 10 – 12 §.

Alkohollagen. Med stöd av 49 § alkohollagen kan produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen förbjuda den som givit ut eller utför uppdraget samt hans anställda att vid marknadsföringen att förfara i strid med bestämmelserna om reklam. Produkttillsynscentralen kan även förbjuda att alkoholdrycker släpps ut på marknaden eller ålägga den som har släppt ut alkoholdrycker på marknaden att utan ersättning dra tillbaka dem, om produkten eller presentationen av den strider mot gällande stadganden och bestämmelser eller om dryckens kvalitet eller de skadeverkningar och risker som den eventuellt orsakar för hälsan inte har kontrollerats på behörigt sätt eller om ett förbud annars är motiverat för skyddande av människors hälsa.

Produkttillsynscentralen och länsstyrelsen kan förordna den för vilken ett förbud har utfärdats att inom en viss tid och på ett visst sätt vidta en rättelseåtgärd om det på grund av det lagstridiga, hälsovådliga förfarandet skall anses nödvändigt. Ett sådant förbud eller förordnande kan förstärkas med vite eller hot om tvångsutförande.

Marknadsdomstolen dömer ut ett vite som produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen har förelagt och beslutar om verkställigheten av tvångsutförande. Detta sker på ansökan av den som har förelagt vitet eller hotet. Den för vilken produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen har utfärdat ett verksamhetsförbud eller ett temporärt verksamhetsförbud eller för vilken de nämnda myndigheterna har förelagt ett vite eller ett hot om tvångsutförande kan föra ärendet till behandling i marknadsdomstolen.

Övriga

Sparkasseinspektör. Marknadsdomstolen kan enligt lagen om andelslag (247/1954) förbjuda ett andelslag att marknadsföra sparkasseverksamhet om det i marknadsföringen ges osanna eller vilseledande upplysningar. Marknadsdomstolen kan likaså förbjuda an-

nat förfarande som med tanke på medlemsplacerna kan anses olämpligt eller strida mot god sed. Ansökan om ett sådant förbud kan göras av sparkasseinspektören eller av en registrerad förening vars uppgift är att bevakna medlemsplacernas intressen.

Näringsidkare eller näringsidkarnas intresseorganisation. Marknadsdomstolen kan enligt 6 § lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet förbjuda en näringsidkare att fortsätta med eller upprepa ett förfarande som strider mot lagens bestämmelser.

Ett sådant förfarande är förbudet som kan anses strida mot god affärssed eller som eljest är otillbörligt mot en annan näringsidkare (1 §). Det samma gäller ett förfarande där man använt osant eller vilseledande uttryck som rör egen eller annans näringsverksamhet och är ägnat att inverka på efterfrågan och utbud av nytta eller att skada annans näringsverksamhet. Förbudet är också att i näringsverksamhet använda uttryck som innehåller ovidkommande omständigheter eller uttryck som är otillbörligt till sitt framställningssätt eller till sin form, om uttrycket är ägnat att skada annans näringsverksamhet (2 §).

Lagen förbjuder också att näringsidkaren utlovar av lottning beroende eller eljest slumpartad förmån mot vederlag (3 §). Marknadsdomstolen kan också utfärda förbud mot användning eller yppande av annans affärshemlighet, tekniska förebild eller tekniska anvisning (4 §). Marknadsdomstolen kan samtidigt enligt behov förordna om rättelseåtgärd samt på yrkande av käranden förordna att ett förbudsbeslut på svarandens bekostnad skall publiceras i en tidning eller tidskrift.

Marknadsdomstolen kan med stöd av lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare (1062/1993) förbjuda sådana villkor i avtal mellan näringsidkare som för de näringsidkare som är den andra parten i avtalen är oskäligen beaktande av det behov av skydd som sist nämnda näringsidkare har till följd av sin svagare ställning samt övriga omständigheter som inverkar på saken. Ansökan om ett sådant förbud kan inlämnas till marknadsdomstolen av en registrerad förening som verkar för bevakande av näringsidkarnas intressen eller av den näringsidkare

mot vilken tillämpningen av avtalsvillkoret riktas.

Utländska organisationer och myndigheter. Enligt lagen om gränsöverskridande förbuds-förfarande har utländska myndigheter och organisationer som antecknats i den förteckning som avses i artikel 4.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 98/27/EG om förbudsföreläggande för att skydda konsumenternas intressen, nedan direktivet om förbudsföreläggande, rätt att kräva att verksamhet som avses i lagens 1 § 1 mom. 1 punkten förbjuds, om verksamheten skadar de allmänna konsumentintressen som skyddas av myndigheten i fråga eller av organisationen. Yrkandena kan gälla verksamheter i Finland som strider mot i lagens 1 § 2 mom. nämnda direktiv på det sätt som de har genomförts nationellt i den lag som blir tillämplig på verksamheten. Lagen trädde i kraft den 1 januari 2001.

Yrkandena behandlas av marknadsdomstolen. Läkemedelsverket är dock behörigt att behandla yrkanden som gäller verksamhet som strider mot rådets direktiv (90/28/EEG) om marknadsföring av humanläkemedel. Yrkandet behandlas på det sätt som läkemedelslagen (395/1987) föreskriver. På motsvarande sätt är Konsumentverket behörigt att behandla yrkanden som gäller verksamhet i strid med rådets direktiv om paketresor, semesterpaket och andra paketarrangemang (90/314/EEG). Ärendet behandlas på det sätt som förskrivs i lagen om paketreserörelser (1080/1994).

2.1.9. Ansökningsförfarandet

I 6 samt 6 a – 6 j § lagen om marknadsdomstolen föreskrivs hur ärenden anhängiggörs vid marknadsdomstolen.

I 6 § föreskrivs att ett ärende som skall behandlas med stöd av konsumentskyddslagen, lagen om Konsumentverket eller 13 § 1 mom. lagen om indrivning av fordringar blir anhängigt vid marknadsdomstolen på ansökan av konsumentombudsmannen. Vägrar konsumentombudsmannen att föra ett ärende om förbud mot en marknadsföringsåtgärd, ett avtalsvillkor eller ett indrivningsförfarande till marknadsdomstolen för behandling, är en registrerad förening som verkar för bevakning

de av löntagar- eller konsumentintressen berättigad att göra detta.

Ett ärende som skall behandlas i enlighet med konsumentskyddslagens bestämmelser om marknadsföringsförbud anhängiggörs på ansökan av vederbörande näringsidkare. Ett ärende som gäller utdömande av ett vite som länsstyrelsen utsatt för att förstärka ett förbud anhängiggörs dock på ansökan av konsumentombudsmannen.

En ansökan om interimistiskt förbud i sådana ärenden som avses i 6 § skall upptas till behandling vid domstolens sammanträde senaste den åttonde dagen efter att ansökan inkom. Ett ärende kan upptas till behandling även om kallelse inte har kunnat delges den som förbudsyrkandet avser.

Ett ärende som avses i 13 § 2 mom. lagen om indrivning av fordringar anhängiggörs på ansökan av näringsidkaren. Ansökan kan även göras av en registrerad förening som verkar för bevakande av näringsidkarnas intressen.

Ärenden som skall behandlas i enlighet med lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet blir anhängiga vid marknadsdomstolen på ansökan av den näringsidkare mot vilken förfarandet är riktat eller vars verksamhet förfarandet kan skada eller en registrerad förening som verkar för bevakande av näringsidkarnas intressen.

Ärenden som skall behandlas i enlighet med värdepappersmarknadslagen och lagen om placeringsfonder blir anhängiga på ansökan av Finansinspektionen. Om Finansinspektionen beslutar att ett sådant ärende inte skall föras till marknadsdomstolen har en registrerad förening som bevakar placerarnas intressen subsidiär rätt att föra ärendet till marknadsdomstolen.

Ärenden som skall behandlas enligt kreditinstitutslagen anhängiggörs på ansökan av ett kreditinstitut. Ett ärende som gäller utdömande av vite som Finansinspektionen har förelagt för att förstärka ett förbud blir anhängigt på ansökan av Finansinspektionen.

Ett ärende som skall behandlas enligt lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare blir anhängigt på ansökan av en registrerad förening som har till uppgift att bevaka näringsidkarnas intressen. Ansökan kan även göras av den näringsidkare, mot vilken

ett avtalsvillkor är riktat.

Ett ärende som skall behandlas i enlighet med lagen om gränsöverskridande förbuds-förfarande anhängiggörs genom en ansökan av en utländsk myndighet eller organisation.

I andra ärenden som hör till marknadsdomstolens behörighet och som regleras i olika lagar har den näringsidkare eller någon annan som ett förbud riktats mot rätt att anhängiggöra ärendet. I dessa ärenden fungerar marknadsdomstolen som en besvärinstans och avgör om vederbörande tillsynsmyndighets beslut var lagligt. Tillsynsmyndigheten är däremot sökande i ärenden där marknadsdomstolen skall döma ut ett förelagt vite eller besluta om verkställighet av ett hot om utförande.

2.1.10. Behandlingen av ärenden i marknadsdomstolen

Enligt 17 § lagen om marknadsdomstolen skall vid ärendens behandling i tillämpliga delar iakttas vad som i rättegångsbalken föreskrivs om rättegång i tvistemål.

Enligt lagen om marknadsdomstolen skall ett ärende beredas under ledning av ordföranden på ett sådant sätt att det kan avgöras utan dröjsmål.

Behandlingen av ett ärende inleds under ordförandens ledning med en muntlig eller skriftlig förberedelse som syftar till att reda ut frågan till alla delar så att den kan avgöras vid huvudförhandlingen. Vid behov kan skrivelser ännu utväxlas efter den muntliga förberedande behandlingen. Huvudförhandlingen i marknadsdomstolen motsvarar rättegångsförfarandet i civilmål.

Eftersom marknadsdomstolens beslut är prejudicerande understryks vikten av att finna den materiella sanningen. Det är därför inte ändamålsenligt att till alla delar strikt följa rättegångsbalkens bestämmelser. Sålunda har t.ex. preklusionsbestämmelserna eller förbudet att ändra käromålet i praktiken inte samma betydelse som i allmänna domstolar. I lagen föreskrivs också om vissa avvikelser från rättegångsbalken.

Med stöd av lagens 12 § kan marknadsdomstolen självant inhämta utredning och ålägga näringsidkare att lämna de uppgifter

som behövs för sakens utredning. Åläggandet kan förstärkas med vite. Åläggande att yppa affärs- eller yrkeshemlighet får emellertid inte meddelas, om inte särskilda skäl föreligger. Angående rätt att förordna om förhandling inom stängda dörrar gäller vad som föreskrivs i lagen om offentlighet vid rättegång (954/1984).

Till marknadsdomstolens sammanträde skall kallas sökanden och svaranden samt övriga personer i partsställning ävensom tillsynsmyndigheterna. Om sökanden uteblir från sammanträdet avskrivs ärendet. Om motparten uteblir kan ärendet det oaktat avgöras. Ärendet kan likaså avskrivas genom ordförandens beslut om parterna har meddelat att de har kommit överens i ärendet i sin helhet eller om parterna i övrigt har meddelat att de inte längre har sådana krav på varandra som omfattas av marknadsdomstolens behörighet.

Till den som i marknadsdomstolen har hörts som vittne eller sakkunnig i ärenden som avses i 6 § betalas ersättning av statens medel. Marknadsdomstolen kan i sitt avgörande ålägga annan part än konsumentombudsmannen eller utländsk organisation eller myndighet att ersätta staten för ovan nämnda kostnader som betalats med statens medel.

I ärenden som avses i 6 § svarar parterna själva för sina rättegångskostnader. Konsumentombudsmannen löper således inte, i motsats till andra myndigheter, risk att åläggas ersättningsskyldighet för rättegångskostnader.

Ändring i marknadsdomstolens avgörande får inte sökas genom ordinära rättsmedel. Näringsidkare eller annan som genom marknadsdomstolens avgörande har dömts att erlægga vite, vilket förelagts till förstärkande av förbud eller hot om tvångsutförande får dock söka ändring hos högsta domstolen vad vitets storlek beträffar eller förordnandet om verkställighet av tvångsutförandet. Marknadsdomstolens beslut kan verkställas trots besvären.

I fråga om extraordinärt ändringssökande iaktas i tillämpliga delar bestämmelserna i 31 kap. rättegångsbalken. Klagan riktas till högsta domstolen.

2.2. Lagstiftningen i utlandet och den internationella utvecklingen

2.2.1. Sverige

Konkurrensärenden

Sveriges konkurrenslag (1993:20) trädde i kraft den 1 juli 1993. Lagen motsvarar i stort EG:s konkurrensregler. Konkurrenslagens 6 § (förbud mot samarbete i syfte att begränsa konkurrensen) motsvarar till innehållet artikel 81.1 i grundfördraget medan lagens 19 § (förbud mot missbruk av marknadsställning) motsvarar artikel 82. I lagen finns även bestämmelser om tillsyn över företagsföretagsförvärv och företagskoncentration.

Konkurrensärenden behandlas av länsstyrelserna, konkurrensverket, Stockholms tingsrätt och marknadsdomstolen. Länsstyrelserna är inte behöriga att utföra inspektioner eller fatta beslut i enlighet med konkurrenslagen. Deras huvudsakliga uppgift är att informera om konkurrensärenden samt uppmärksamgöra verket på misstänkta fall av konkurrensbegränsningar.

Konkurrensverket utreder konkurrensbegränsningar och undersöker företagsförvärv som anmälts till verket. Till konkurrensverkets behörighet hör att 1) bevilja, förnya och återkalla undantag och gruppundantag, 2) bevilja och återkalla icke-ingripandebesked, 3) ålägga näringsidkare att upphöra med överträdelser av förbuden i 6 eller 19 §, 4) ålägga näringsidkare att lämna verket sådana uppgifter eller muntliga utredningar som verket kräver, 5) utfärda interimistiska bestämmelser (bl.a. i samband med undersökning av företagsförvärv) 6) upphäva bötesimmunitet och 7) godkänna företagsförvärv villkorligt.

Om konkurrensverket inte ålägger näringsidkaren att upphöra med sitt förfarande i strid med 6 eller 19 §, kan marknadsdomstolen göra detta på ansökan av det företag som är föremål för konkurrensbegränsningen.

Vid behandlingen av konkurrensärenden i verket iaktas förutom konkurrenslagen även förvaltningslagen.

Ändring i konkurrensverkets ovan i punkterna 1 – 4 nämnda beslut söktes fram till juli 1998 hos Stockholms tingsrätt. Besvär över i 5 punkten nämnda beslut har kunnat anföras endast i samband med det slutliga avgörandet i ärendet. Besvär över andra beslut av konkurrensverket har inte kunnat anföras.

Behandlingsordningen för konkurrensärenden samt bestämmelserna om besvär ändrades från och med den 1 juli 1998. Besvär över konkurrensverkets beslut anføres i första och enda instans hos marknadsdomstolen. Ett avgörande av marknadsdomstolen i dess egenskap av besvärsinstans kan föras till högsta domstolen endast genom ett extraordinärt rättsmedel, dvs. resning. Behandlingsordningen gäller undantag, icke-ingripandebesked, beslut att ålägga näringsidkare att upphöra med i 6 och 19 § förbjuden verksamhet, interimistiska föreläggande samt ålägganden att lämna uppgifter.

I motiveringen (Reg.prop. 1997/98:130) till lagändringen (SFS 1998:648) konstateras att det mest vägande skälet för att ändra behandlingsordningen är att försnabba beslutsfattandet om förbud, undantag och icke-ingripandebesked.

Stockholms tingsrätt avgör i första instans ärenden som gäller 1) konkurrensverkets beslut att ett företag skall betala en påföljdsavgift, 2) beslut om kvarstad för att säkerställa ett anspråk på påföljdsavgift, 3) konkurrensverkets beslut om förbud mot företagsförvärv eller köpevillkor, 4) konkurrensverkets framställning om förbud mot verkställighet av företagsförvärv samt 5) konkurrensverkets framställning om inspektion i företagets lokaler.

Besvär över tingsrättens dom anføres i enda instans hos marknadsdomstolen.

Behörigdomstol att utdöma ett vite i konkurrensärenden är vilken som helst tingsrätt eller Stockholms tingsrätt. Det samma gäller i lagen avsedd talan om ogiltigförklaring av avtal eller skadeståndstalan. Besvär över tingsrättens avgörande anføres hos hovrätten och tillstånd att anföras besvär över hovrättens dom kan sökas hos högsta domstolen.

Marknadsdomstolen iakttar rättegångsbalkens bestämmelser om hovrätten då den avgör besvär över Stockholms tingsrätts domar. Då den avgör besvär över Konkurrensverkets

beslut iakttas bestämmelserna i lagen (1996:242) om domstolsärenden beträffande tingsrätten och behandlingen av indispositiva ärenden. Sist nämnda lag är i praktiken en kombination av rättegångsbalken och förvaltningsprocesslagen.

I konkurrenslagen föreskrivs om sammansättningen av Stockholms tingsrätt vid behandlingen av konkurrensärenden. I huvudregel behandlar Stockholms tingsrätt konkurrensärendena i en sammansättning med fyra ledamöter. Två av dem skall vara lagfarna domare och två sakkunniga på ekonomiska frågor. I vissa fall kan behandlingen ske i en sammansättning som består enbart av lagfarna domare eller en lagfaren domare eller en lagfaren domare och en sakkunnig på ekonomiska frågor. Regeringen utnämner för viss tid de personer som skall vara ekonomiskt sakkunniga i tingsrätten.

Om marknadsdomstolens sammansättning föreskrivs i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m. Enligt sist nämnda lag är domstolen skyldig att se till att ett ärende utreds tillräckligt (12 §). I regel skall domstolen hålla sig till de framställda yrkandena (27 §), vilket inte hindrar domstolen från att ta emot bevisning. Förfarandet är skriftligt men domstolens muntliga sammanträde kan på yrkande av en enskild part även vara muntligt. I besvärsärenden är konkurrensmyndigheten en privat näringsidkares formella motpart.

Vid behandlingen av besvär över konkurrensmyndighetens beslut i marknadsdomstolen har en privat näringsidkare som vinner målet inga möjligheter att få ersättning för rättegångskostnaderna av den konkurrensmyndighet som är hans motpart. Om motparten däremot är en privat näringsidkare gäller i regel rättegångsbalkens bestämmelser om att den part som förlorar målet är skyldig att ersätta motparten för dennes rättegångskostnader.

Då marknadsdomstolen behandlar besvär över Stockholms tingsrätts domar i ärenden som gäller konkurrensskadeavgift eller kvarstad kan den bestämma att rättegångskostnaderna (bevisning, biträdesarvode) för en privat part skall betalas av statens medel. Om konkurrensverket vinner målet måste den privata, förlorande parten själv stå för sina rättegångskostnader. Om bägge parterna är

privata kan kostnaderna av särskilda skäl kvittas, vilket innebär att vardera parten svarar för de egna kostnaderna.

Upphandlingsärenden

Förfaranden som strider mot lagen om offentlig upphandling (1992:1528) kan föras till länsrätten för behandling. Ärendet behandlas vid den länsrätt inom vars domkrets upphandlingsenheten har sin hemort. Besvär över upphandlingsenhetens beslut, på vilka denna lag tillämpas, kan inte samtidigt anföras såsom kommunala besvär eller kyrkliga besvär.

Om den upphandlande enheten har brutit mot någon bestämmelse i lagen och detta har medfört att leverantören lidit eller kan komma att lida skada, skall länsrätten besluta att upphandlingen skall göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse gjorts. Om det är fråga om en upphandling som avser vatten-, trafik-, energi- eller telesektorn får länsrätten vid vite förbjuda den upphandlande enheten att fortsätta upphandlingen utan att avhjälpa bristerna. Länsrätten kan även meddela ett interimistiskt beslut. Ett sådant beslut förutsätter emellertid en jämförelse mellan den skada och det men som leverantören åsamkas och följderna av att förfarandet avbryts.

Ärendet skall behandlas i länsrätten i brådskanie ordning. Besvär över länsrättens beslut kan anföras hos kammarrätten. Besvär över kammarrättens beslut kan efter ansökan om besvärstillstånd anföras hos Sveriges högsta förvaltningsdomstol, dvs. regeringsrätten.

Länsrätten är inte behörig att behandla ansökan efter att ett upphandlingsavtal redan har slutits. Länsrätten har i rättspraxis inte heller ansetts ha behörighet att pröva en ansökan i ett sådant fall där upphandlingsförfarandet har avbrutits (t.ex. Stockholms kammarrätt 14.4.1999 beslut 87-1999).

I sådana fall där ett upphandlingsavtal redan har slutits kan den leverantör som har lidit skada väcka skadeståndstalan mot upphandlingsenheten vid allmän underrätt. Besvär över tingsrättens dom i skadeståndsärendet kan anföras hos hovrätten och efter ansökan om besvärstillstånd hos högsta dom-

stolen.

Länsrätterna har sedan år 1996 behandlat över 400 upphandlingsärenden. Enligt en utredning har domstolarna kunnat avgöra ärendet i ca 49 % av fallen. Av ansökningarna har 51 % antingen avvisats utan prövning eller förkastats på formella grunder. Den vanligaste orsaken till att en ansökan har förkastats har varit att ett beslut i ett upphandlingsärende har fattats under domstolsbehandlingen. Ingående av upphandlingsavtal under domstolsbehandlingen har även lett till att endast ett fåtal ärenden har behandlats i besvärinstanserna.

Länsrätterna har från början av 1996 till maj 1999 godkänt sammanlagt 45 ansökningar. I nio fall har man förordnat om rättelseförfarande. I 36 fall har det förordnats att upphandlingen skall göras om.

När det gäller ett avslutat upphandlingsförfarande kan det bli aktuellt med skadestånd för de kostnader som beredningen av anbudet medfört. Fastställande av en ersättning förutsätter att åsidosättandet av bestämmelserna om upphandling har påverkat en leverantörs möjligheter att få leveransen. Skadestånd skall sökas inom ett år från det att upphandlingsavtalet ingicks.

Fram till maj 1999 hade svenska domstolar behandlat 21 skadeståndskäromål. I fem fall hade en leverantör som deltagit i upphandlingsförfarandet tilldömts ersättning. I sex fall hade upphandlingsenhetens förfarande konstaterats vara felaktigt men ingen ersättning hade utdömts eftersom det inte hade visats att skada uppkommit.

Även marknadsdomstolen är behörig att behandla vissa ärenden som sammanhänger med offentlig upphandling. Marknadsdomstolen beslutar med stöd av lag 1994:615 om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling om förbud mot en upphandlingsenhets förfarande som kan anses strida mot lagen om offentlig upphandling.

Konkurrensverket kan göra ansökan om förbud. Subsidiär rätt att ansöka om förbud har en konsument-, löntagar- eller företagargenorganisation eller en näringsidkare vars verksamhet påverkas av det förfarande som avses i förbudsansökan. Veterligen har marknadsdomstolen tillämpat lagen en gång (Mark-

nadsdomstolen 1996:6).

Enligt lagen kan konkurrensverket då den utreder ett ärende ålägga verksamhetsutövaren att överlämna uppgifter, handlingar eller annat som har anknytning till saken. Besvär över konkurrensverkets åläggande anförs hos länsrätten. Ett av marknadsdomstolen utfärdat förbud kan dessutom förenas med vite. Ett förelagt vite utdöms av länsrätten på ansökan av konkurrensverket.

I lagen om offentlig upphandling har gjorts en hel del ändringar (2000:877) som trädde ikraft den 1 januari 2001. Till lagen fogades bestämmelser om möjligheterna att annonsera och delta i ett upphandlingsförfarande på elektronisk väg. Till lagens 6 kap. om upphandling som understiger tröskelvärden har fogats bestämmelser om en ny form av upphandling, urvalsupphandling, som gör det möjligt att begränsa antalet leverantörer.

I Sverige finns en särskild nämnd för offentlig upphandling (NOU). NOU inrättades 1993 och den fick i uppdrag att informera om lagen samt att utfärda allmänna anvisningar samt tolkningsanvisningar för upphandlingsbestämmelserna. För sina tillsynsuppdrag har NOU rätt att få behövliga uppgifter från upphandlingsenheterna. I praktiken har NOU:s resurser huvudsakligen använts för informationsverksamhet. NOU:s tillsynsverksamhet har varit mindre omfattande och har i princip inskränkt sig till att ge utlåtanden i ärenden som behandlas vid domstol.

Förslag till revidering av bestämmelserna om offentlig upphandling

Sommaren 1998 tillsattes en utredningsman för utveckling av NOU:s verksamhet. Uppdraget utvidgades senare och gavs till en parlamentarisk kommitté (Upphandlingskommittén). Kommitténs första betänkande blev färdigt i december 1999 (SOU 1999:139 Effektivare offentlig upphandling – för fortsatt välfärd, trygghet och tillväxt). En del av förslagen i kommitténs delbetänkande genomfördes genom en lagreform som trädde i kraft i början av år 2001. Kommitténs uppdrag har förlängts.

För att effektivisera tillsynen föreslås i betänkandet att NOU och Konkurrensverket förenas till en ny myndighet (Konkurrens-

och upphandlingsverket). Det nya verket, en branschorganisation eller en enskild aktör som deltagit i ett upphandlingsförfarande skulle enligt förslaget kunna yrka på en särskild marknadsskadeavgift, om det vid upphandlingen uppsåtligen eller av oaktsamhet har förfarits i strid med lagstiftningen om offentlig upphandling. Avgiften, som maximalt skulle kunna uppgå till 5 miljoner SEK, skulle betalas till staten. Avgiften kunde vara högre, dock högst 20 % av upphandlingens värde.

Marknadsdomstolens sammansättning samt procedurbestämmelser

Sveriges marknadsdomstol inrättades år 1971. Till marknadsdomstolens behörighet hör ärenden i enlighet med konkurrenslagen, marknadsföringslagen (1995:450), lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden (1994:1512), lagen om avtalsvillkor mellan näringsidkare (1984:292), produktsäkerhetslagen (1988:1604) samt lagen om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling. Från och med år 2001 hör även ärenden i enlighet med den nya lagen om talerätt för vissa utländska konsumentmyndigheter och konsumentorganisationer (2000:1175) till domstolens behörighet.

Ärenden som enligt konkurrenslagen hör till marknadsdomstolens behörighet avgörs i första instans av konkurrensverket eller av Stockholms tingsrätt. Konkurrensärendena har ankommit på marknadsdomstolen ända sedan den inrättades. Därförinnan hörde ärenden som gällde förhindrande av konkurrensbegränsningar till näringsfrihetsrådet.

Fram till år 1993 låg tyngdpunkten i sammansättningen av marknadsdomstolen på intressebevakningen. Till domstolens sammansättning hörde 12 ledamöter av vilka en verkade som ordförande och en som vice ordförande. Av de övriga ledamöterna var fyra opartiska s.k. specialledamöter. Av dessa var tre specialiserade på konkurrensfrågor och avtalsvillkor mellan näringsidkare. En medlem var specialiserad på marknadsföringsärenden samt avtalsvillkor i konsumentförhållanden. Till specialledamöter valdes i praktiken professorer i national- och företagsekonomi. Övriga ledamöter valdes på

framställning av intresseorganisationer.

Till marknadsdomstolens sammansättning hör för närvarande ordförande, vice ordförande och fem ledamöter. En domför domstol består av ordföranden och tre ledamöter. Ordföranden kan dessutom ensam fatta beslut om bl.a. ärendenas beredning, avbrytande av verkställighet samt om förbud. Sammansättningen varierar inte beroende på ärendenas natur. Den domföra sammansättningen är således densamma i marknadsförings-, upphandlings- och konkurrensärenden.

Ordföranden, vice ordföranden samt en ledamot skall vara lagfarna samt ha erfarenhet av domarvärv. Övriga ledamöter skall vara ekonomiska experter. Alla andra ledamöter förutom ordföranden har en eller flera ersättare. Regeringen utnämner ordföranden och ledamöterna för viss tid, ordföranden för sex år och ledamöterna för två år i sänder. Endast ordföranden sköter uppdraget som huvudsyssla. Domstolen har tre sekreterare med uppdraget som huvudsyssla.

Beredningen av ärendena i domstolen kan vara skriftlig eller muntlig. För beredningen ansvarar ordföranden eller på ordförandens uppdrag domstolens sekreterare. Bestämmelserna om talerätt samt mot vem talan kan väckas ingår i respektive materiella bestämmelser. Ärendena kan avgöras genom ett skriftligt förfarande om inte någon part yrkar på att ett sammanträde skall hållas. Ärendena avgörs antingen på föredragning på basis av det skriftliga materialet eller på parts yrkande vid en muntlig förhandling. Ungefär hälften av ärendena genomgår muntlig behandling. En parts utevaro från ett sammanträde utgör i regel inte något hinder för att avgöra ärendet.

2.2.2. *Danmark*

Konkurrensärenden

Danmarks konkurrenslag (Konkurrenanceloven 384/1997) trädde i kraft i början av år 1998. I lagen ingår förbudsbestämmelser som motsvarar EG:s modell för konkurrensrätten och som gäller konkurrensbegränsande samarbete och missbruk av dominerande marknadsställning.

Som konkurrensmyndighet verkar konkurrensstyrelsen (Konkurrencestyrelsen). Verkställigheten av och tillsynen över konkurrenslagen ankommer på konkurrensrådet (Konkurrencerådet). Konkurrensrådet kan uppta ärenden till prövning på eget initiativ, på ansökan eller efter en begäran om undersökning. Rådet kan förordna att konkurrensbegränsande samarbete eller missbruk av dominerande marknadsställning skall upphöra samt bevilja, förnya och återkalla undantag. Konkurrensstyrelsen är sekretariat för rådet i ärenden som gäller tillämpning av konkurrenslagen och den deltar i verkställigheten av lagen på rådets vägnar.

Rådet består av ordföranden och 18 medlemmar. Regenten utnämner ordföranden för högst fyra år. Näringsministeriet utnämner medlemmarna för högst fyra år. Enligt konkurrenslagen skall rådet ha en allsidig kunskap om offentlig och privat näringsverksamhet samt erfarenhet av juridiska, ekonomiska och konsumentfrågor. Ordföranden och åtta medlemmar är oberoende och opartiska. De får inte representera kommersiella eller konsumentintressen. En av dessa medlemmar skall vara särskilt sakkunnig i statlig affärsverksamhet. Av medlemmarna utnämns sju på rekommendation av näringslivets organisationer, en på rekommendation av konsumentorganisationerna och två medlemmar, som skall vara särskilt sakkunniga i frågor som gäller offentlig affärsverksamhet, utnämns på rekommendation av kommunorganisationer. Näringsministeriet utnämner suppleanter för medlemmar.

Besvär över rådets beslut kan anföras hos besvärsnämnden (Konkurreceankenaevet). Besvärsnämnden består av ordföranden, som skall ha behörighet för domarvärv i högsta domstolen, och två medlemmar som är sakkunniga i ekonomi och juridik. Ordföranden och medlemmarna utnämns av näringsministeriet. De skall vara obundna av ekonomiska intressen. Besvärsnämndens beslut kan överklagas hos domstol inom åtta veckor från delgivningen av beslutet.

I konkurrenslagen intogs från och med oktober 2000 bestämmelser om tillsyn över företagsförvärv samt om konkurrensrådets behörighet att tillämpa bestämmelserna i EG:s grundfördrag om konkurrens samt förbjuda

offentliga subventioner som snedvrider konkurrensen. För uppsåtligt och grovt missbruk av dominerande marknadsställning kan böter påföras redan för den första överträdelsen (lov nr. 416 af 31. maj 2000). Sist nämnda reform träder emellertid i kraft först i juli 2002.

I strid med regeringens proposition (lovforslag nr. L243/2000) har emellertid varken konkurrensrådets sammansättning eller beslutsförfarandet reviderats. I regeringens proposition föreslogs det att konkurrensrådets sammansättning skulle ändras så att det består av sju oberoende, för viss tid utnämnda medlemmar med uppdraget som huvudsyssla samt av flera sakkunniga med uppdraget som bisyssla. Sakkunnigmedlemmarna skulle enligt förslaget utnämnas på förslag av näringsidkar-, konsument- och kommunala organisationer. Sakkunnigmedlemmarna skulle enligt förslaget delta i rådets sammanträden sedan de först meddelat att de vill framföra sina muntliga kommentarer till rådet. De skulle emellertid inte delta i avgörandet av ärenden.

Under behandlingen av lagförslaget i folkettinget fogades till lagen en ny 15 a § som gäller hörande av parterna. I bestämmelsen föreskrivs att då det befinns nödvändigt att ordna sådant hörande av parterna som avses i förvaltningslagen (förvaltningsloven) skall hörandet gälla hela beslutsförslaget. Dessutom föreskrivs det att parterna skall ha minst tre veckor på sig för att framställa sina synpunkter. I de närmare bestämmelserna om konkurrensrådet föreskrivs det att parterna före avgörandet skall ha möjlighet att ge rådet en kort muntlig framställning.

Upphandlingsärenden

Konkurrensstyrelsen ansvarar för tillsynen över upphandlingsbestämmelserna samt utredningen av misstänkta överträdelser. Styrelsen kan ge anvisningar och rekommendationer i upphandlingsärenden och föra överträdelser av upphandlingsbestämmelserna till besvärsnämnden för upphandling (Klaganevnet för Udbud) för avgörande. Behörig att utfärda bindande beslut i upphandlingsärenden är besvärsnämnden för upphandling, som är ett oberoende förvaltningsorgan.

Bestämmelserna om besvärsnämnden reviderades genom en lag som trädde i kraft i juli 2000 (lov nr. 415 af 31. maj 2000). Besvärsnämnden består av ordföranden, ett antal vice ordförande samt sakkunnigmedlemmar. Ordföranden och medlemmarna utnämns av näringsministeriet för en mandatperiod om fyra år. Ordföranden och vice ordförandena skall vara domare. Sakkunnigmedlemmarna väljs bland personer med kännedom om byggbranschen, offentlig upphandling, trafik eller andra relevanta branscher inom näringslivet.

I behandlingen av ärendena i nämnden deltar ordföranden eller en vice ordförande. Ordföranden kan emellertid besluta att i behandlingen skall delta både ordföranden och en vice ordförande eller två vice ordförande. I behandlingen deltar dessutom två till fyra sakkunnigmedlemmar, som ordföranden väljer på basis av de procedurregler som näringsministeriet har fastställt.

Vem som helst som har ett rättsligt intresse i saken kan föra ett ärende till besvärsnämnden. Dessutom kan ärenden anhängiggöras av de myndigheter och organisationer som näringsministeriet särskilt har utsett, dvs. de största arbetsmarknads- och branschorganisationerna samt konkurrensstyrelsen och bostads- och stadsministeriet.

Besvärsnämnden kan upphäva ett lagstridigt upphandlingsbeslut, tillfälligt avbryta upphandlingsförfarandet eller ålägga upphandlingsenheten att rätta förfarandet. Besvärsnämnden är inte behörig i ärenden som gäller utnyttjande av naturresurser. Besvärsnämndens beslut kan överklagas hos domstol inom åtta veckor efter delgivningen. Om beslutet inte överklagas blir det verkställbart.

Ärendena behandlas skriftligt i nämnden. Ordföranden kan dock besluta att behandlingen skall vara muntlig. Om besvären godkänns helt eller delvis kan besvärsnämnden ålägga upphandlingsenheten att ersätta motparten för åsamkade kostnader.

Från och med juli 2000 har besvärsnämnden blivit behörig att behandla skadeståndsyrkanden ifall besvär i ett upphandlingsärende godkänns.

Ärendet bereds i nämnden genom ett skriftligt förfarande, varefter muntlig behandling sker om inte ordföranden beslutar annat. För

behandlingen betalas en avgift (gebyr) i förskott.

2.2.3. Norge

Konkurrensärenden

Norges konkurrenslag (lov om konkurranse i ervervsvirksomhet) trädde i kraft den 1 januari 1994. Tillsyn över att lagen iakttas utövas av Norges konkurrensmyndighet, Konkurransetilsynet. Myndighetens huvudkansli finns i Oslo och därutöver finns det åtta regionala kanslier.

Norges konkurrenslag förbjuder prissamarbete, anbudskarteller, bestämda priser och marknadsdelning. I lagen finns också bestämmelser om undantag från dessa förbud, utöver vilket konkurrensmyndigheten kan bevilja dispens i enskilda fall. Konkurrensmyndigheten kan ingripa mot konkurrensbegränsande avtal eller motsvarande arrangemang, vilkas avsikt eller följd är konkurrensbegränsning på ett sätt som strider mot lagen. Åtgärder kan vidtas t.ex. då en dominerande marknadsställning upprätthålls eller befästs genom konkurrensbegränsande metoder, då kundernas valmöjligheter begränsas, produktion, distribution eller försäljning fördyras, marknader stängs för konkurrenter, affärsförbindelser avböjs eller någons medlemskap i en förening förhindras. Företagsförvärv kan anmälas till konkurrensmyndigheten, som kan förbjuda förvärvet eller uppställa villkor.

Norge har liksom Danmark inga förvaltningsdomstolar. Besvär över konkurrensmyndighetens avgöranden kan anföras hos arbets- och förvaltningsministeriet och vidare till regenten.

Enligt konkurrenslagen kan konkurrensmyndigheten vidta åtgärder för att inhämta bevis hos företag, som misstänks bryta mot konkurrenslagens förbud. För inspektioner i företagen krävs tillstånd av domstol.

Enligt konkurrenslagen kan konkurrensmyndigheten polisanmäla lagstridiga åtgärder för åtalsprövning. Den myndighet som är behörig att väcka åtal kan göra detta i allmän underrätt med stöd av straffrättsliga bestämmelser. För brott mot konkurrenslagen kan dömas till böter eller fängelse i högst tre år. Under försvårande omständigheter kan max-

imistrafvet vara fängelse i sex år. Om förverkande av nytta bestämmer domstolen på ansökan av konkurrensmyndigheten.

I konkurrenslagen intogs år 2000 bestämmelser om konkurrensmyndighetens behörighet att temporärt förbjuda företagsförvärv samt besluta om andra behövliga interimistiska förordnande. Samtidigt preciserades bestämmelserna om konkurrensmyndighetens rätt till information samt utlämnande av uppgifter.

I den senaste regeringspropositionen med förslag till ändring av lagen (Ot.prp. nr 97 1998–1999) samt i utskottets betänkande (Innst.O.nr 48 1999–2000) framhålls det att besvär över konkurrensmyndighetens beslut inte längre borde anföras förvaltningsinternt, dvs. hos ministeriet eller regenten, eftersom staten även har en viktig ägarroll. I de avvikande åsikter som framfördes i utskottet betonades förutom slopandet av förvaltningsinternas besvär även att det borde inrättas ett oberoende specialorgan för behandling av konkurrensärenden. Stortinget uppmånade redan i maj 1998 regeringen att överväga ändringar i systemet med besvär i konkurrensärenden.

Upphandlingsärenden

Den norska lagen om offentlig upphandling (Lov om offentlige anskaffelser 27.11.1992 nr. 116) trädde i kraft samtidigt som EES-avtalet. Brott mot bestämmelserna om offentlig upphandling kan som ett ansökningsärende (soksmål) föras till allmän underrätt (herredsrett eller byrett) för prövning.

Domstolen är behörig att pröva ärendet fram till det att ett upphandlingsavtal ingås. Domstolen kan före avgörandet besluta om behövliga interimistiska förbud. Domstolen kan bl.a. förbjuda att ett avtal ingås innan ärendet har avgjorts i domstolen. Domstolen kan upphäva upphandlingsförfarandet eller ålägga upphandlingsenheten att rätta sitt förfarande. Domstolens beslut kan förenas med sådana åtgärder som framgår av tvångsmedelslagen (tvangsfullbyrdselov).

Inom vattenförsörjnings-, energi-, trafik- och telekommunikationssektorn kan vite (mulkt) föreläggas för att förhindra eller avbryta lagbrott. Sökanden kan dessutom yrka

skadestånd för de kostnader som har föranletts av anbudsgivningen och av deltagandet i upphandlingsförfarandet. En anbudsgivare som skulle ha haft en reell chans att vinna anbudstävlan kan också yrka ersättning.

Ett alternativ för anbudsgivaren är att besvära sig till EES:s tillsynsmyndigheter över brott mot upphandlingsbestämmelserna. Tillsynsmyndigheten kan stämma in Norges regering till EES-domstolen för brott mot upphandlingsbestämmelserna, men myndigheten är inte skyldig att behandla enskilda besvär. Enskilda besvär till tillsynsorganet kan göras avgiftsfritt och, om vederbörande så önskar, anonymt.

I Norge finns också en näringslivsdelegation med rätt att utfärda rekommendationer om hur upphandlingsbestämmelserna skall tolkas. Ett ärende kan också föras till delegationen för behandling så att den som så önskar ger en beskrivning av situationen och framställer frågor. Delegationen besvarar frågorna utan att utreda ärendet i större utsträckning eller utan att höra andra parter. Den allmänna tillsynen över lagens efterlevnad ankommer på närings- och handelsministeriet, som deltar i delegationen som observatör.

Norge har en ny upphandlingslag (lov om offentlige anskaffelser 16.7.1999 nr. 69), som emellertid inte har trätt i kraft ännu. Efter lagändringen kan till domstolsprövning föras även av en statlig upphandlingsenhet gjorda upphandlingar som underskrider tröskelvärdet. Kommunal upphandlingar som underskrider tröskelvärdet hör däremot inte till lagens tillämpningsområde. Även skadeståndsbestämmelserna ändras. Enligt den nya bestämmelsen kan en part yrka ersättning för den skada som har uppkommit till följd av brott mot upphandlingsbestämmelserna.

I samband med beredningen av den sist nämnda lagändringen fästes avseende vid att man i Norge i mycket ringa utsträckning har vänt sig till domstol i upphandlingsärenden. I motiveringen till lagändringsförslaget (Ot.prop. nr 71 1997–1998 konstateras det att Norge i samband med EES-avtalet övervägde att gå in antingen för förvaltningsrättsliga besvär till en högre myndighet eller inrättande av en särskild besvärsnämnd av domstolsnatur. Man stannade för domstolsal-

ternativet eftersom motsvarande lösningar hade gjorts i många andra länder. I regeringens proposition anses det fortfarande inte nödvändigt att inrätta något specialorgan.

I december 2000 godkändes vissa ändringar i den nya upphandlingslagen (Ot.prp. nr 3 2000 – 2001). I lagen intogs en bestämmelse om att regenten kan inrätta ett rådgivande organ med uppgift att utfärda rekommendationer för avgörande av upphandlingstvister. Regenten kan genom bestämmelser på lägre nivå förordna att vederbörande upphandlingsenhet skall delta i detta hittills frivilliga förfarande. Regenten är även behörig att ge närmare bestämmelser om behandlingsproceduren. Enligt motiveringen till regeringens proposition är avsikten att inrätta ett landsomfattande och oberoende sakkunnigorgan vars avgöranden publiceras.

2.2.4. Tyskland

Konkurrensärenden

I Tyskland baserar sig tillsynen över konkurrensbegränsningar och företagsförvärv på en år 1957 stiftad lag GWB (Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen). GWB förbjuder bl.a. karteller och missbruk av dominerande marknadsställning. Konkurrensbegränsningar och företagsförvärv undersöks av kartellverket (Bundeskartellamt) som är behörigt att förbjuda företagsförvärv och konkurrensbegränsningar som strider mot lagen. Besvär över kartellverkets beslut kan anföras hos en besvärinstans (Oberlandsgerichte). Besvär över denna domstols avgöranden kan anföras hos Tysklands högsta domstol (Bundesgerichtshof).

I företagsförvärvsärenden kan ändring i kartellverkets beslut eller avgöranden sökas hos ekonomiministern. De parter i en företagskoncentration som inte söker ändring i kartellverkets beslut eller som har förlorat besvärprocessen kan be ekonomiministern godkänna fusionen oberoende av konkurrensmyndighetens beslut. Ekonomiministern kan tillåta fusionen om den därav följande helhetsekonomiska nyttan eller viktig allmän fördel är större än den konkurrensbegränsning som fusionen innebär. Ekonomiministern kan således i namnet av allmän fördel

tillåta ett företagsförvärv som kartellverket har förbjudit. Ekonomiministern skall före avgörandet inhämta monopolkommissionens utlåtande i ärendet. Monopolkommissionen är ett rådgivande sakkunnigorgan som består av fem självständiga medlemmar. I praktiken har det varit mycket exceptionellt att ekonomiministern har beviljat dispens.

Upphandlingsärenden

Tysklands bestämmelser om offentlig upphandling har sedan januari 1999 ingått i GWB. Enligt bestämmelserna är konkurrens, transparens och icke-diskriminering viktiga principer vid upphandling. Beslut om offentliga upphandlingar kan föras till upphandlingskammaren (Vergabekammern) för prövning. En begäran om prövning kan framställas av ett företag vars rättigheter enligt GWB har åsidosatts och som sålunda lidit eller löper risk för att lida skada. En begäran om undersökning uppskjuter upphandlingen, eftersom en begäran inte kan framställas efter att upphandlingsförfarandet har avslutats.

För att förhindra att upphandlingsförfarandet avslutas delger upphandlingskammaren upphandlingsenheten undersökningsbegäran. Om upphandlingsenheten under sådana omständigheter ingår ett upphandlingsavtal betraktas det som ogiltigt. Upphandlingskammaren beslutar om ansökarföretagets rättigheter har kränkts samt om behövliga åtgärder för att avhjälpa de rättsliga olägenheter som uppkommit och för att förhindra skador. Besvär över upphandlingskammarens beslut kan anföras hos en besvärinstans (Oberlandsgerichte).

2.2.5. *Europeiska gemenskapernas lagstiftning*

Behandling av konkurrensärenden sam utvecklingsplaner

De viktigaste konkurrensbestämmelserna i Europeiska gemenskaperna utgörs av artiklarna 81 och 82 i grundfördraget samt rådets förordning (EEG nr 4064/89) om kontroll av företagskoncentrationer. Kommissionen är behörig att undersöka konkurrensbegränsningar och företagsförvärv.

Kommissionen kan även bevilja, förnya och återkalla dispens, bevilja s.k. icke-ingripandebevis, bestämma att näringsidkare skall upphöra med förfaranden som strider mot EG:s konkurrensbestämmelser samt uppställa villkor för eller förbjuda en företagskoncentration. Dessutom kan kommissionen bestämma att en näringsidkare som har brutit mot konkurrensbestämmelserna skall betala böter. Kommissionen kan också förelägga och utdöma vite.

Kommissionens beslut kan överklagas hos förstainstansrätten, som både undersöker fakta och yrkanden som gäller rättsfakta. I fråga om rättsfakta kan förstainstansrättens avgörande ytterligare överklagas hos EG-domstolen.

Tillämpningen av EG:s konkurrensbestämmelser förutsätter att konkurrensbegränsningarna kan påverka handeln mellan medlemsstaterna (handelskriterier). På rent nationella konkurrensbegränsningar tillämpas medlemsstaternas nationella konkurrensbestämmelser. Medlemsstaternas konkurrenslagstiftning har inte harmoniserats och olika medlemsländers nationella konkurrenslagar och deras verkställighetssystem avviker i stor utsträckning från varandra.

Den offentlighetsrättsliga tillämpningen av EG:s konkurrensrätt baserar sig på kommissionens och de nationella konkurrensmyndigheternas verksamhet. Kommissionen har till uppgift att övervaka marknaderna och vid behov ingripa i konkurrensbegränsande förfaranden. Kommissionen kan förelägga enskilda aktörer olika offentlighetsrättsliga sanktioner. Som helhet betraktat har medlemsstaternas konkurrensmyndigheters ställning förblivit begränsad eftersom alla konkurrensmyndigheter inte är behöriga att med stöd av sin nationella lagstiftning tillämpa EG:s konkurrensrätt. Den privaträttsliga tillämpningen av EG:s konkurrensrätt hänför sig å sin sida till de konkurrensrättsliga normernas omedelbara rättsverkan. Enskilda aktörer kan i sina inbördes relationer åberopa den omständigheten att brott mot artiklarna 81 och 82 i grundfördraget leder till att avtal blir ogiltigt och dessutom medför skadeståndsskyldighet.

I sitt utlåtande om Finlands medlemsansökan fäste kommissionen avseende vid 1 § 2 mom. lagen om konkurrensrådet, enligt vil-

ket konkurrensrådet arbetar i anslutning till handels- och industriministeriet. Kommissionen underströk härvid att konkurrensrådet måste vara ett självständigt rättskipningsorgan. En arbetsgrupp som år 1993 utredde konkurrensrådets ställning konstaterade till denna del i sitt betänkande att konkurrensrådet bör anses som ett oberoende rättskipningsorgan och att den nämnda bestämmelsen är ett normalt sätt att uttrycka ett organs förvaltningsområde (Betänkande av konkurrensrådsarbetsgruppen, handels- och industriministeriets arbetsgrupps- och kommissionsrapporter 5/1993).

Rådet gav år 1962 en förordning (EEG nr 17/61), som stadfäster förfaringsättet för verkställandet av artiklarna 81 och 82. Enligt förordningen är avtal som avses i artikel 81.1 förbjudna, men under vissa omständigheter kan undantag beviljas med stöd av artikel 81.3. Kommissionen kan med stöd av sist nämnda punkt också vidta förvaltningsåtgärder (comfört letter, icke-ingripandebesked), i vilket meddelas att kommissionen inte avser att förbjuda ett förfarande som anmälts till den. Anmälningförfarandet ger även företaget i fråga bötesimmunitet.

Enligt förordningen kan kommissionen, de nationella konkurrensmyndigheterna och de nationella domstolarna tillämpa artikel 81.1 i grundfördraget. Likaså kan artikel 82 i grundfördraget tillämpas både av kommissionen och de nationella konkurrensmyndigheterna samt domstolarna.

Kommissionen gav i april 1999 en vitbok om revidering av bestämmelserna om tillämpningen av grundfördragets artiklar 81 och 82. I vitboken anses det nuvarande administrativa tillståndssystemet som koncentrerats till kommissionen utgöra ett avsevärt hinder för de nationella konkurrensmyndigheternas och domstolarnas verkställighetsåtgärder. I den växande gemenskapen kan kommissionen inte längre ensam bära ansvaret för verkställigheten av konkurrensbestämmelserna. Anmälningförfarandet kan inte heller anses effektivt, eftersom det lett till att endast ett fåtal fall har uppdagats som skulle utgöra ett reellt hot mot konkurrens. På grund av det stora antalet anmälningar har regleringen de facto ansetts hindra kommissionen från att inrikta resurserna på utred-

ningen av allvarliga överträdelser. Systemet är dessutom ineffektivt och kostsamt för företagen.

Kommissionen gav den 27 september 2000 på basis av vitboken ett förslag till rådets förordning om genomförandet av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget och om ändring av förordningarna (EEG) nr 1017/68, (EEG) nr 2988/74, (EEG) nr 4056/86 och (EEG) nr 3975/87 (U 71/2000 rd, GrUU 12/2001 rd).

Syftet med förslaget till förordning är att effektivisera och förenhetliga konkurrensövervakningen inom EU-området. Ett annat syfte är att minska de åligganden som företagen har till följd av förhandsanmälningförfarandet. Enligt förslaget kan dessa syften bäst förverkligas genom slopande av systemet med förhandsanmälan och övergång till direkt tillämpning av artikel 81.3 i de nationella myndigheterna och domstolarna. I det nya systemet är sådana i artikel 81.1 i grundfördraget förbjudna samarbetsformer mellan företag, som uppfyller förutsättningarna i artikel 81.3 lagliga utan ett på förhand givet beslut (directly applicable exception system). Företagen skall själva bedöma sitt förfarande mot bakgrunden av artikel 81.3 i grundfördraget. Kommissionen skall dock fortsättningsvis kunna ge positiva beslut i speciella situationer där gemenskapens fördel kräver det samt föreskriva om s.k. korrigerande åtgärder av strukturell natur.

Avsikten är att frångå principen om att primärt tillämpa gemenskapens konkurrensregler. Enligt den princip som EG-domstolen fastställde i samband med fallet Walt Wilhelm kan nationell rätt tillämpas endast om den inte förhindrar en enhetlig tillämpning av gemenskapens konkurrensregler överallt på den inre marknaden. Enligt förslaget skall gemenskapens konkurrensregler tillämpas uteslutande i fall där arrangemang mellan företag påverkar handeln mellan medlemsstaterna. Beslut av medlemsstaternas myndigheter skall inte vara bindande för andra medlemsstaters konkurrensmyndigheter eller för kommissionen. Innan ett avgörande fattas skall medlemsstaterna meddela kommissionen om samtliga fall på vilka artiklarna 81 och 82 i grundfördraget kommer att tillämpas. Medlemsstaterna skall enligt förslaget

tillämpa sina nationella processregler och sanktioner.

Kommissionen kan enligt förslaget överta avgörandet av ett ärende som är anhängigt vid en medlemsstats konkurrensmyndighet om en enhetlig tillämpning av gemenskapens konkurrensrätt det krävs. För att åstadkomma en enhetlig tillämpningspraxis kan kommissionen anföra muntliga och skriftliga anmärkningar i ärenden som behandlas vid en nationell domstol utan att ta ställning för någon part. Även en annan medlemsstat skall kunna framställa anmärkningar.

Behandlingen av förordningsförslaget har inletts i rådets konkurrensarbetsgrupp i oktober 2000. Enligt kommissionens bedömning kommer behandlingen att ta flera år i anspråk.

Den gruppundantagsförordning om vertikala konkurrensbegränsningar som kommissionen gav i december 1999 (2790/1999) har tillämpats sedan den 1 juni 2000. Tillämpningsområdet för gruppundantagsförordningen omfattar avtal där leverantörens och i vissa fall köparens marknadsandel inte överstiger en i förordningen angiven gräns. Den nya gruppundantagsförordningen ersätter tidigare gruppundantagsförordningar om distribution med ensamrätt, exklusiva inköpsavtal och franchisingavtal. Den nämnda förordningen har redan delvis minskat behovet att göra anmälningar till kommissionen om vertikala avtal.

Tillämpningen av artikel 81.3 i grundfördraget på vertikala konkurrensbegränsningar har preciserats i den förordning som rådet godkände i juni 1999 (EG Nr 1216/1999). Genom ändringen har den s.k. kartellförordningens tillämpningsområde utvidgats så att alla vertikala avtal retroaktivt kan beviljas ett i artikel 81.3 i grundfördraget avsett undantag, vilket i och för sig inte påverkar bedömningen av förutsättningarna för att tillämpa nämnda lagrum i grundfördraget. Denna reform borde minska i någon mån kommissionens arbetsmängd.

Upphandlingsärenden

EU-ländernas bestämmelser om offentlig upphandling och rättsmedlen i anslutning därtill baserar sig på rådets tillsynsdirektiv

som innehåller bestämmelser om vissa minimivillkor som de nationella förfarandena skall uppfylla. Direktiven om rättsmedel i samband med offentlig upphandling ger medlemsländerna en tämligen omfattande prövningsrätt vid förverkligandet av ett nationellt förfarande. Medlemsländerna har följaktligen gått in för olika förfaranden t.ex. då det gäller frågan om rättsmedelsinstanserna skall vara självständiga rättskipningsorgan eller andra myndigheter samt då det gäller frågan om huruvida rättsmedlen skall kunna utnyttjas endast vid upphandlingar som överskrider vissa tröskelvärden.

Direktiven om rättsmedel i samband med offentlig upphandling förpliktar medlemsländerna att se till att de som eftersträvar offentliga upphandlingsavtal har snabba och effektiva rättsmedel. I direktiven ingår bestämmelser om vilka befogenheter den behöriga myndigheten skall ha. Sådana befogenheter är bl.a. vidtagande av interimistiska åtgärder inklusive åtgärder för att avbryta verkställigheten av ett upphandlingsförfarande eller en upphandlingsenhetens beslut, upphävande av lagstridiga beslut samt bestämmande av skadestånd till dem som lidit skada i felaktigt upphandlingsförfarande.

Om det behöriga organet inte är ett juridiskt organ (judicial in character) skall det ändå vara möjligt att överklaga dess beslut hos en självständig domstol som kan framställa en i artikel 234 i grundfördraget avsedd begäran om förhandsavgörande. Bestämmelserna om utnämning och avsättning av ledamöterna av en sådan domstol skall motsvara bestämmelserna om utnämning och avsättning av domare i allmänhet. Åtminstone ordföranden i en sådan domstol skall ha samma juridiska och professionella behörighet som domstolsledamöterna. Besvärinstansen skall också ha möjlighet att höra parterna och fatta bindande beslut. Besvärärenden skall avgöras så fort som möjligt.

Kommissionen fungerar såsom EG:s tillsynsmyndighet när det gäller offentliga upphandlingar. Kommissionen kan vidta åtgärder om förfarande i samband med upphandling klart och uppenbart strider mot direktiven. Alternativt skall det vara möjligt att driva en nationell process.

Kommissionen lade i maj 2000 fram för-

slag till Europaparlamentets och rådets direktiv om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av varor, tjänster och byggtreprenader (KOM (2000) 275 slutlig) samt till direktiv om samordning av förfarandena vid upphandling på områdena vatten, energi och transporter (KOM (2000) 276 slutlig). Förslagen publicerades i juli 2000. Förslagen baserar sig på kommissionens i november 1996 publicerade grönbok om offentlig upphandling samt kommentarerna till den. I det meddelande som publicerades i maj 1999 undantogs televerksamhet från tillämpningssområdet för det direktiv som då ännu var gällande, varför sist nämnda direktiv inte längre gäller televerksamhet.

I förslagen nämns att förhandlingsförfarandet borde iaktas allt oftare då det gäller upphandling av varor och tjänster samt byggtreprenader och särskilt då det gäller s.k. komplicerade upphandlingar. Vid sådana upphandlingar kunde man även använda sig av ramarrangemang för att företagen på ett smidigt sätt skulle kunna genomföra återkommande upphandlingar. Enligt förslaget skall elektroniskt informationsutbyte vara tillåtet vid alla upphandlingar. Om upphandlingsenheterna vill det skall de kunna använda sig uteslutande av elektroniskt informationsutbyte. I förslaget finns också bestämmelser om teknisk specifikation och urvalskriterier (U 31/2000 rd, EkUU 15/2000 rd).

Konsumentskyddsärenden

Konsumentskyddsfrågor ingick inte ännu i Fördraget om upprättande av Europeiska gemenskapen (Romfördraget). I artikel 100 a som fogades till grundfördraget år 1987 nämns som ett av målen för beredningen av gemenskapslagstiftningen att åstadkomma bestämmelser utgående från en hög nivå för konsumentskyddet. År 1993 gjordes ett tillägg till artikel 3 i grundfördraget, enligt vilket gemenskapen medverkar till att förverkliga konsumentskyddet. Samtidigt fogades till grundfördraget en ny artikel 129 a om konsumentskydd. I Amsterdamfördraget av år 1997 ändrades artikel 129 a så att i artikeln särskilt nämns inom vilka områden gemenskapen skall främja konsumenternas intressen för att uppnå en hög nivå på konsument-

skyddet.

Syftet med EG:s konsumentpolitik är närmast att stödja och komplettera medlemslänternas konsumentpolitik. Avsikten är att medlemsländer från sina egna utgångspunkter skall kunna upprätthålla och utveckla en nationell lagstiftning som lämpar sig för deras förhållanden och som inte medför olägenhet för samarbetet. För gemenskapen är det viktigt att man på gemenskapsnivå främjar lösningen av sådana vardagsproblem för konsumenterna som inte kan lösas enbart genom nationella åtgärder.

På olika områden inom konsumentskyddet har man gett direktiv som förpliktar medlemsländerna att se till att konsumentskyddet förverkligas i konsumentköp av olika typ. Medlemsländerna har inte ålagts detaljerade skyldigheter i fråga om behandlingsforum och procedur för konsumentskyddsärenden. Däremot har medlemsländerna i vissa direktiv förpliktats att se till att konsumenterna och näringsidkarna har tillräckliga och effektiva medel att få slut på förfaranden som strider mot lagstiftningen om marknadsföring.

2.3. Bedömning av nuläget

2.3.1. Arbetsmängden i marknadsdomstolen och konkurrensrådet

Till marknadsdomstolen har årligen inkommit mellan 16 och 42 ärenden. År 1997 anhängiggjordes 38 ärenden och år 1998 26 ärenden. Antalet avgöranden vid marknadsdomstolen är i allmänhet mindre, eftersom en del av ärendena avskrivs. År 1999 inkom för avgörande 36 ärenden, av vilka 25 gällde lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet, 10 konsumentskyddslagen och ett tobakslagen. Marknadsdomstolen gav år 1999 sammanlagt 27 avgöranden.

År 2000 inkom till marknadsdomstolen 28 ärenden och domstolen gav 20 avgöranden. Av de avgjorda ärendena gällde 12 tillämpningen av lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet, sju tillämpningen av konsumentskyddslagen och ett tillämpningen av tobakslagen.

Med vissa undantag har av de ärenden som domstolen har behandlat årligen ca två tredjedelar gällt lagen om otillbörligt förfarande i

näringsverksamhet. En tredjedel har gällt tillämpningen av konsumentskyddslagen. De övriga kategorierna av ärenden (ärenden i enlighet med alkohollagen, tobakslagen och värdepappersmarknadslagen) har varit aktuella endast i enstaka fall.

De avgjorda ärendena har under de senaste åren varit anhängiga i genomsnitt i sex till åtta månader. År 1999 var den genomsnittliga behandlingstiden 6,4 månader. Som längst har behandlingen tagit ungefär ett år i anspråk. År 2000 var den genomsnittliga behandlingstiden 6,5 månader.

Behandlingen av konkurrensärenden i konkurrensrådet har i genomsnitt tagit 11 månader i anspråk medan upphandlingsärenden behandlats på i genomsnitt 2 månader. Då det gäller upphandlingsärenden har kravet på skyndsamhet bl.a. att göra med att det överhuvudtaget brådskar med upphandlingarna eller att upphandlingen kan förverkligas endast under en viss tid (skolskjutsar, byggnadsarbeten).

Under åren 1994–2000 har i konkurrensrådet fattats sammanlagt 78 beslut i konkurrensärenden. Antalet avgöranden har varierat årligen mellan några avgöranden till över 10. År 2000 gav rådet sammanlagt 23 avgöranden, av vilka de flesta var besvär över Konkurrensverkets beslut. År 2000 avgjorde rådet också för första gången ett ärende som gällde ett företagsförvärv.

Föregående år avgjorde rådet åtta konkurrensärenden samtidigt som 23 ärenden anhängiggjordes.

Under åren 1994 – 2000 har rådet fattat sammanlagt 330 beslut i upphandlingsärenden (inklusive interimistiska förordnanden). Av de ansökningar som görs i upphandlingsärenden förkastas ca 40 procent medan ca 50 procent leder till att ett upphandlingsbeslut upphävs eller till att gottgörelse fastställs.

En vanlig orsak till att en ansökan godkänns är att offertjämförelsen inte har gjorts på det sätt som upphandlingslagstiftningen förutsätter utan sådana jämförelsegrunder har tillmätts betydelse som antingen inte framgår av anbudet eller som är osakliga i sammanhanget eller så har bedömningen haft fel tyngdpunkter eller det har gjorts fel vid preciseringen av offerter. Ett annat frekvent orsak till att en ansökan godkänns är att upp-

handlingen anses överskrida tröskelvärdet. I sådana fall leder underlåtelse att annonsera på hela EG-området till att upphandlingsbeslutet upphävs.

Ansökningar godkänns också på den grunden att upphandlingsenheten efter att offerterna har inlämnats försökt pressa priset eller att man från offertförfarandet inte har uteslutit enligt konkurrenslagstiftningen förbjudna offertkarteller. I konkurrensrådet har offertkarteller närmast förekommit i samband med transportupphandlingar och prispressning i samband med byggtreprenader.

Det ökade antalet ärenden i konkurrensrådet har framförallt samband med att rådet är behörigt också i upphandlingsärenden som understiger tröskelvärdet. När det gäller t.ex. varu- och serviceupphandling är tröskelvärdet minst 200 000 dragningsrättigheter, dvs. drygt 1 miljon mark. Motsvarande tröskelvärde då det gäller byggtreprenader är ca 30 miljoner mark.

Om den nya specialdomstol inrättas för att behandla ärenden som hör till marknadsdomstolens och konkurrensrådets behörighet skulle merparten av ärendena (cirka 80 %) fortfarande utgöras av upphandlingsärenden. Då det gäller konkurrensärenden förefaller det just nu som om största delen av dem är besvär över Konkurrensverkets beslut. Den totala arbetsmängden, men inte antalet ärenden, i den nya domstolen skulle motsvara arbetsmängden i den minsta förvaltningsdomstolen, med den skillnaden att de ärenden som specialdomstolen behandlar uteslutande berör marknaden och en fungerande konkurrens.

I samband med beredningen har det anförts att de båda rättskipningsorganen, dvs. marknadsdomstolen och konkurrensrådet, framgångsrikt har skött sina uppgifter, som förutsätter juridisk och ekonomisk sakkunskap. I konkurrensrådet är dock personalresurserna mycket knappa i förhållande till arbetsmängden. Eftersom ärendena borde avgöras snabbt är det dessutom en brist att medlemmarna sköter sina uppdrag som bisyssla.

Marknadsdomstolen inrättades i tiden för att avgöra tvister mellan näringslivet och konsumenterna. Redan under en längre tid har ca två tredjedelar av domstolens avgöranden emellertid gällt tvister mellan när-

ingsidkare om tillåten marknadsföring. Situationen avviker klart från de förhållanden som var rådande då marknadsdomstolen inrättades, eftersom näringsidkarna i är regel jämbördiga parter under domstolsprocessen.

Marknadsdomstolen har i allmänhet inte under hela dess existens betraktats som en del av domstolsväsendet. Den har under årens lopp blivit behörig att behandla allt fler ärenden närmast med den motiveringen att det är fråga om att ingripa i marknadsföringsåtgärder.

Antalet ärenden som marknadsdomstolen är behörig att behandla är relativt stabilt. Även om dess behörighet har utökats genom ett stort antal nya lagar har antalet ärenden inte ökat i avgörande grad. Med beaktande av att den är en specialdomstol måste antalet ärenden anses mycket lågt om man jämför med andra rättsskipningsorgan närmast av nämndnatur. Som jämförelse kan anföras att landsbygdsnäringsnämnden, om vilken det föreskrivs i lagen om landsbygdsnäringsnämnden (1203/1992), i fjol avgjorde i 382 ärenden.

Antalet ärenden som hör till konkurrensrådets behörighet kan antas förbli på nuvarande nivå. Det är emellertid sannolikt att antalet ärenden ökar i framtiden då den revidering av EG:s konkurrenslagstiftning som för tillfället pågår skall förverkligas nationellt. Det går dock inte att ännu i detta skede göra någon exakt bedömning av det framtida antalet ärenden. Redan nu är antalet ärenden för alltför stort för att behandlas i ett enda rättsskipningsorgan som utöver beredningspersonal inte har någon annan personal i huvudsyssla.

2.3.2. Skillnader i behandlingsordning

Under tidigare beredningsskeden, som relateras närmare i avsnitt 5 (Beredningen av ärendet), har inställningen till att sammanslå de båda rättsskipningsorganen varit avvisande av flera skäl. Det huvudsakliga skälet förefaller vara att man tänkt sig att en sammanslagning också skulle leda till att behandlingen förenhetligas så att den påminner om en civilprocess, trots att konkurrens- och upphandlingsärenden är offentlighetsrättsliga till sin natur. Ett annat skäl till den avvisande inställningen torde också vara att rättsskip-

ningsorganen är så olika till sammansättningen. Det har ansetts omöjligt att genomföra sammanslagningen så att den nya domstolen ens delvis skulle ha intressebevakare som ledamöter.

Om behandlingen av marknadsrättsliga ärenden föreskrivs i lagen om marknadsdomstolen, konsumentskyddslagen samt i andra lagar. Ärendena anhängiggörs vid marknadsdomstolen genom ansökan, som beroende på typen av ärende kan göras av konsumentombudsmannen, någon annan myndighet, en näringsidkare eller en näringsidkarförening. Vissa ärenden baserar sig på en tillsynsmyndighets beslut, vars laglighet marknadsdomstolen beroende på vilken typ av ärende det är fråga om kan pröva på ansökan antingen av myndigheten eller av den förpliktade.

Bestämmelserna om förfarandet i marknadsdomstolen är mycket enkla. I lagen om marknadsdomstolen föreskrivs närmare om vilka uppgifter som skall framgå av ansökan, delgivning av ansökan, beredning före den egentliga behandlingen, förutsättningarna för beslutsfattande vid sammanträde samt om marknadsdomstolens rätt att på eget initiativ inhämta utredning i ärenden som den behandlar. I övrigt skall marknadsdomstolen i tillämpliga delar iaktta vad rättegångsbalken föreskriver om rättegång i tvistemål. I lagen föreskrivs dessutom om domstolens utslag och om delgivning av utslag samt om ersättning i vissa fall av statens medel till vittnen och sakkunniga.

När det gäller rättegångskostnader i ärenden i enlighet med lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet iakttas rättegångsbalkens bestämmelser, vilket innebär att någondera parten skall åläggas att betala rättegångskostnaderna. I ärenden i enlighet med konsumentskyddslagen är staten inte skyldig att ersätta motparten för rättegångskostnaderna ifall konsumentombudsmannen förlorar målet. I andra ärenden som drivs på en myndighets initiativ kan staten eller kommunen åläggas att betala rättegångskostnaderna.

I samband med beredningen ansåg produkttillsynscentralen att de ärenden i enlighet med alkohollagen och tobakslagen som behandlas vid marknadsdomstolen och där centralen har tillsynsrätt borde föras till behand-

ling i förvaltningsdomstolarna i form av besvär över produkttillsynscentralens beslut. En sådan reglering skulle motsvara den reglering som gäller reklam för läkemedel, där Läke-medelsverket fattar det överklagbara förvaltningsbeslutet. Produkttillsynscentralen anförde även i detta sammanhang att den nuvarande regleringen av det allmännas rättegångskostnadsrisk i fråga om alla ärenden som behandlas på myndighetsinitiativ borde ändras så att den motsvarar bestämmelserna om ärenden som drivs av konsumentombudsmannen.

I regeringens proposition har de ärenden där produkttillsynscentralen är behörig bibehållits inom specialdomstolens ansvarsområde. Motiveringen är närmast att därigenom bibehåller den nya specialdomstolen inom sin behörighet regleringen av reklam på i stort sett alla områden.

Däremot finns det skäl att justera bestämmelserna om risken för att tvingas betala motpartens rättegångskostnader i sådana ärenden som drivs på en myndighets initiativ. Det finns inga sakliga skäl för att bemöta myndigheterna på olika sätt. I ärenden som drivs på myndigheters initiativ är det alltid fråga om att pröva lagligheten i en tillsynsmyndighets åtgärd eller beslut, dvs. förutsättningarna för utövning av offentlig makt.

Som ett alternativ till reglering av kostnadsrisken kunde man tänka sig bestämmelser motsvarande 74 § förvaltningsprocesslagen, enligt vilken det allmänna rätt att slippa betala rättegångskostnader inte är ovillkorlig. I ärenden i enlighet med förvaltningsprocesslagen kan en myndighet åläggas att betala motpartens rättegångskostnader, särskilt om rättegången anses ha orsakats av ett fel som myndigheten har begått. En sådan reglering skulle emellertid innebära ett materiellt ingrepp i den gällande lagstiftningen om konsumentombudsmannen.

Procedurbestämmelserna om marknadsdomstolen är tillämpliga på olika rättskipningssituationer och det finns därför ingen anledning att justera dem annat än av lagtekniska skäl. Lagtekniska skäl talar också för en justering av de synnerligen detaljerade bestämmelserna om ansökningsförfarandet.

De bestämmelser som reglerar behandling av ärenden i konkurrensrådet baserar sig

på konkurrensbegränsningslagen, upphandlingslagen, lagen om konkurrensrådet och förvaltningsprocesslagen. Av de tillämpliga bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen kan särskilt nämnas bestämmelserna om utredningsskyldighet, muntlig förhandling och ersättning av rättegångskostnader.

Bestämmelserna om behandlingen av ärenden i konkurrensrådet lämpar sig, liksom bestämmelserna om marknadsdomstolen, för behandling av olika typer av ärenden och det finns i stort sett inga andra än lagtekniska och organisatoriska skäl att ändra dem. I regeringens proposition anses det emellertid nödvändigt att den nya specialdomstolen på frågor som rör handlingsoffentlighet skall tillämpa lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) i stället för den specialregleringen som nu gäller för konkurrens- och upphandlingsärenden. Den nuvarande regleringen innebär ett undantag från offentlighetspresumtionen enligt 12 § 2 mom. grundlagen. Offentlighetslagstiftningen förutsätter att det skall gå att särskilja sekretessbelagda och offentliga delar i handlingar. Rättspraxis har inte accepterat sekretess med den motiveringen att det är svårt att särskilja de nämnda delarna.

I vartdera rättskipningsorganet bygger bestämmelserna om behandlingen av ärenden på att ordföranden ansvarar för beredningen. I konkurrensrådet är det i praktiken föredragandena som har beredningsansvaret. I en större domstol kan beredningsansvaret delegeras till rättskipningspersonalen.

2.3.3. *Specialdomstolens och de allmänna domstolarnas behörighet*

En sammanslagning av konkurrensrådet och marknadsdomstolen innebär att i den nya specialdomstolen skulle det för första gången vara möjligt att få en övergripande uppfattning av hur marknaden och konkurrensen fungerar. Den lagstiftning som skall tillämpas täcker ett relativt snävt område men är å andra sidan klart avgränsad i förhållande till de ärenden som i övrigt hör till de allmänna domstolarnas och förvaltningsdomstolarnas behörighet. Skadeståndsärenden och brottmål skall enligt förslaget också i fortsättningen behandlas vid de allmänna underrätterna och

kommunala och förvaltningsbesvär i anslutning till upphandlingsförfarandet vid förvaltningsdomstolarna i första instans.

Under beredningen av propositionen dryftades förhållandet mellan å ena sidan det allmänna besvärssystemet som finns till befogande när upphandlingsärendet avgörs genom förvaltningsbeslut och å andra sidan de rättsmedel som kan utnyttjas i upphandlingsärenden i övrigt. Man har utnyttjat möjligheten till rättelseyrkande enligt kommunallagen (365/1995) i nästan alla upphandlingsärenden som förts till behandling av konkurrensrådet. I vissa fall har man även tillämpat kommunstyrelsens rätt enligt kommunallagen att överta ärenden. Frågor som berör kommunala upphandlingsenheters beslutsförfarande och jäv skall avgöras i enlighet med kommunallagen och de stannar därför utanför konkurrensrådets nuvarande behörighet då det behandlar upphandlingsärenden. Jäv kan förekomma såväl i upphandlingsenheterna som i de organ som behandlar ett rättelseyrkande samt i kommunstyrelsen.

Med avseende på bedömningen av om ett upphandlingsförfarande har varit korrekt leder det nuvarande systemet till att bedömningen av förfarandet i relation till kommunallagen sker i ett annat organ än bedömningen av förfarandet i relation till upphandlingslagstiftningen. Resultatet kan bli att då konkurrensrådet förkastar en ansökan kan förvaltningsdomstolen för sin del upphäva upphandlingsenhetens beslut på de besvärsgrunder som kommunallagen anger. Om det å andra sidan i ett ärende inte alls anförs några kommunalbesvär på basis av jäv, kommer eventuellt jäv inte alls att behandlas eller beaktas i någon besvärinstans.

I Sverige är rättsmedlen vid upphandling de enda tillgängliga rättsmedlen eftersom det inte är tillåtet att söka ändring genom kommunala besvär i beslut fattade av kommunala upphandlingsenheter. Detta medför visserligen en reglering där en upphandlingsenhets på andra grunder felaktiga förfarande inte kan prövas av domstol. En typisk orsak till att ett förfarande har varit felaktigt är att jävsbestämmelserna åsidosatts. Jävsfrågan kan prövas i samband med ett upphandlingsförfarande endast om det föreskrivs att jäv är en sådan omständighet som bör beaktas i

samband med upphandling. Ett sådant redan föreslaget alternativ (SOU 1999:139) har tills vidare inte tagits in i Sveriges lagstiftning. Motsvarande reglering borde förutsättas även i Finland om sökande av ändring genom förvaltnings- eller kommunala besvär helt förbjuds.

En ansökan i konkurrensrådet rörande ett upphandlingsförfarande och förvaltnings- eller kommunala besvär som anförs i samma ärende efter att upphandlingsbeslutet redan har fattats sammanfaller inte nödvändigtvis tidsmässigt. Om behandlingen av upphandlingsärenden skulle överföras till de allmänna förvaltningsdomstolarna vore det fortsättningsvis möjligt att ett ärende som gäller upphandling måste avgöras innan det är möjligt att avgöra besvären i samma ärende. Möjligheterna att sammanslå ärendena skulle i praktiken vara mycket små.

I regeringens proposition har man till denna del gått in för att föreslå att det nuvarande systemet skall bibehållas. Det torde emellertid vara motiverat att ge akt på de olika rättsmedlen och vid behov utreda saken. Detta gäller särskilt jävsbestämmelsernas betydelse i upphandlingsförfarandet och i beslutsfattandet i upphandlingsärenden.

2.3.4. Ekonomisk och juridisk sakkunskap

Med domstolarnas oberoende avses oberoende i förhållande till den verkställande makten samt i förhållande till parterna i ett mål. Marknadsdomstolen har inrättats som en självständig domstol, som arbetar inom justitieministeriets verksamhetsområde. Formellt uppfyller den sålunda villkoren för en oberoende domstol.

I marknadsdomstolen strävar man efter sådan sakkunskap som ärendenas behandling kräver genom att utnämna ledamöterna på framställning av vissa intressegrupper. En garanti för marknadsdomstolens oberoende är att ledamöterna handlar under domarsvar och att bestämmelserna om domarjäv tillämpas på dem.

I grundlagsutskottets tolkningspraxis har 16 § regeringsformen, som motsvarar 21 § grundlagen, bl.a. ansetts betyda att sammanställningen i den enda besvärinstansen i värnpliktförfrågor (centralnämnden för upp-

bådsärenden) måste ändras (GrUU 37/1997 rd, RP 184/1997 rd). Bestämmelserna ansågs inte uppfylla kravet på oberoende i förhållande till parterna, eftersom rentav hälften av medlemmarna vid beslutstillfället till följd av de vaga bestämmelserna om sammansättningen kunde företräda försvarsförvaltningen.

En motsvarande situation kunde också uppkomma i marknadsdomstolen, eftersom de gällande bestämmelserna om domförhet är så öppet utformade. Enligt lagen om marknadsdomstolen är domstolen domför med ordföranden och fyra ledamöter. Eftersom inga andra villkor ställs på domförheten kunde ärenden avgöras t.ex. i en sammansättning bestående av ordföranden samt tre ledamöter som utnämnts på framställning av näringsidkarnas intresseorganisation och en ledamot som inte kan anses företräda någondera gruppen. I en sådan situation skulle kravet på oberoende sammansättning vid beslutstillfället äventyras mot bakgrunden av människorättskonventionen, eftersom sammansättningen majoritet utgörs av intressentledamöter som företräder en och samma grupp.

De ledamöter som för närvarande utnämns till marknadsdomstolen förutsätts ha kännedom om konsumentfrågor. Detta särskilda behörighetskrav härrör från tiden för domstolens inrättande. Behörighetsvillkoret har inte justerats trots att domstolens behörighet utökats med många lagar sedan dess.

Rättskipning som syftar till att säkerställa en fungerande marknad och konkurrens förutsätter mångsidig rättslig och ekonomisk sakkunskap. Marknadsdomstolens nuvarande sammansättning, där sakkunskapen baserar sig på att vederbörande representerar en intresseorganisation, har i och för sig garanterat kännedom om både konsumenternas och näringsidkarnas förhållanden då ärenden har behandlats. En god branschkännedom har ökat beslutsfattandets trovärdighet och godtagbarhet i ärenden där beslutsfattandet är av längre gående betydelse än i enskilda tvistemål.

Sakkunskap som baserar sig på intressebevakning är emellertid inte den enda möjligheten att förse domstolen med bästa tillgängliga sakkunskap. Experterna kunde också väljas på ett annat sätt, t.ex. bland personer som

uppfyller särskilt fastställda behörighetsvillkor. Urvalsmetoden skulle inte heller då utesluta sådana experter, som är anställda hos någon konsument- eller näringsidkarorganisation. Ett av organisationer oberoende utnämningförfarande skulle understryka experternas personliga förmåga och skicklighet och samtidigt minska eventuell misstänksamhet beträffande domstolens opartiska sammansättning. Samtidigt skulle det göra det möjligt att experterna kunde väljas ut till de olika ärendena bland en större skara och att domstolens sammansättning vid avgörandet kunde förenklas så att den bättre motsvarar normalsammansättningen i en kollegial domstol. I den domföra sammansättningen kunde man bättre än nu beakta vilken typ av sakkunskap som behövs i det aktuella målet.

Tillämpningen av konkurrens- och upphandlingslagstiftningen förutsätter också juridisk och ekonomisk sakkunskap. I den gällande lagstiftningen förutsätts det från ledamöterna sådan sakkunskap i juridik, de ekonomiska vetenskaperna och ekonomi som behövs för att ärendena skall kunna avgöras. Det är skäl att bibehålla behörighetsvillkoren för att garantera en så mångsidig sakkunskap som möjligt.

Även i dessa ärenden är det skäl att försöka se till att domstolen bland sin fasta rättskipningspersonal har tillgång till jurister som är väl förtrogna med området. Dessutom bör rättskipningsorganet ha tillgång till andra kompetenta personer med så mångsidig sakkunskap som möjligt. Behovet av experter i sammansättningen skulle fastställas generellt i justitieministeriets förordning och domstolens arbetsordning utgående från ärendenas natur.

2.3.5. *Tryggande av besvärsmöjligheterna*

I marknadsdomstolens avgöranden får ändring inte sökas genom ordinära rättsmedel. En näringsidkare eller någon annan som har ålagts att betala vite, förelagts hot om tvångsutförande eller ett beslut om verkställighet av hotet om tvångsutförande kan dock hos högsta domstolen söka ändring beträffande vitets storlek eller verkställighetsför-

ordnandet.

I 18 § 1 mom. grundlagen tryggas envars rätt att i enlighet med lag skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring. Vid tolkningen av bestämmelserna om de grundläggande rättigheterna får företag också rättskydd t.ex. i egenskap av näringsidkare. Marknadsdomstolens avgöranden särskilt vad gäller tillämpningen av konsumentskyddslagen har betydelse också för näringsidkandets förutsättningar och för bestämmandet av när det allmänna kan ingripa i näringsidkandet.

Enligt 21 § 1 mom. grundlagen har var och rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. I 21 § 2 mom. grundlagen nämns rätten att söka ändring som en faktor som genom lag tryggas en rättvis rättegång.

Vad beträffar marknadsdomstolens avgöranden hänför sig besvärsmöjligheterna särskilt till domstolens karaktär av specialdomstol samt till behovet att snabbt få ett verkställbart avgörande. Ingendera motiveringen kan längre med beaktande av grundrättighetsbestämmelserna anses särskilt välgående. Besvärsmöjligheter omöjliggör ett avgörande från den högsta domstolsinstansen utom genom extraordinärt ändringssökande, varvid den högsta domstolen inte till fullo kan utnyttja de rättskipningsbehörigheter som den har. I motsvarande tvistemål och ärenden som gäller prövning av det allmännas maktutövning har parterna i allmänhet möjlighet att söka ändring hos en högre domstol över domstolsavgörandet i första instans.

I marknadsrättsliga frågor kan tryggandet av rätten till fortsatt ändringssökande i vissa typer av ärenden innebära att ärendet behandlas i hela fyra olika organ. Med beaktande av detta samt ärendenas rättsliga natur bör möjligheten till fortsatta besvär tillåtas, samtidigt som man försäkras sig om att ett avgörande är direkt verkställbart samt att besvärprocessen inte innefattar onödigt många instanser. Även i samband med indragningen av jorddomstolarna fästes avseende vid motsvarande omständigheter. I praktiken uppfylls dessa

krav av genom att parterna ges rätt att ansöka om besvärstillstånd hos högsta domstolen.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

3.1. Målen

Syftet med propositionen är att genom inrättandet av en ny specialdomstol trygga en sakkunnig och effektiv behandling av konkurrens- och upphandlingsärenden samt av marknadsrättsliga ärenden. Det föreslås att ärendena i specialdomstolen avgörs i samsättningar där majoriteten utgörs av sakkunniga lagfarna ledamöter och att i samsättningen dessutom beroende på ärendets natur deltar minst en och högst tre sakkunnigledamöter i bisyssla. De sist nämnda ledamöterna utses för uppdraget på grundvalen av sin personliga sakkunskap. Propositionen innebär således att man frångår förfarandet att utnämna majoriteten av marknadsdomstolens ledamöter på basis av de intressen som dessa representerar.

Syftet med propositionen är också i övrigt ett rättegångsförfarande som motsvarar 21 § grundlagen.

3.2. De viktigaste förslagen

3.2.1. Marknadsdomstolslag

I marknadsdomstolslagen föreskrivs enligt förslaget om en ny specialdomstols uppgifter genom hänvisningar till konkurrens- och upphandlingslagstiftningen samt till en ny lag om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden. I den nya lagen ingår också hänvisningar till att det är möjligt att i andra lagar föreskriva om marknadsdomstolens uppgifter.

I marknadsdomstolslagen, liksom i andra domstolslagar, ingår enligt förslaget bestämmelser om domstolens rättskipningspersonal. Ordförande för marknadsdomstolen är enligt förslaget överdomaren som leder domstolens verksamhet och svarar för dess resultat. Överdomaren och de övriga ledamöterna i marknadsdomstolen, dvs. marknadsrätts-

domarna, skall utnämnas på samma sätt som andra domare. Överdomaren förutsätts, precis som vissa andra chefsdomare, ha ledarskapserfarenhet. Av överdomaren och marknadsrättsdomarna förutsätts som ett särskilt behörighetsvillkor förtrogenhet med konkurrens- eller marknadsrättslagstiftningen.

I behandlingen av ärenden i marknadsdomstolen skall enligt förslaget också delta sakkunnigledamöter med uppdraget som bisyssla. Statsrådet förordnar sakkunnigledamöterna för en mandatperiod om fyra år i sänder. I lagen fastställs inte det exakta antalet sakkunnigledamöter. Antalet ledamöter kan i praktiken vara cirka 20. Enligt förslaget skall statsrådet förordna ett tillräckligt antal ledamöter till detta uppdrag. Sakkunnigledamöterna skall ha samma rätt att kvarstå i tjänsten som innehavarna av domartjänster har.

Behörighetsvillkoren för sakkunnigledamöterna är enligt förslaget beträffande samtliga grupper av ärenden högre högskoleexamen. Utöver detta skall en sakkunnigledamot i konkurrens- och upphandlingsärenden vara förtrogen med konkurrensrätt, upphandling, ekonomiska vetenskaper, näringslivet eller ekonomiska frågor. För andra frågor som behandlas vid marknadsdomstolen skall sakkunnigledamoten vara förtrogen med konsumentskydd, marknadsföring, näringslivet eller ekonomiska frågor. Närmare bestämmelser om på vilket sätt sakkunnigledamöterna deltar i domstolens avgöranden skall enligt förslaget ges i en förordning av justitieministeriet samt i domstolens arbetsordning.

Övrig rättskipningspersonal är enligt förslaget marknadsrättssekreterarna, som deltar i beredningen av ärenden. I marknadsdomstolen avgörs ärendena inte såsom i konkurrensrådet på föredragning, utan ärendena skall enligt förslaget i regel beredas av domarledamöterna. Marknadsrättssekreterarna biträder vid beredningen.

Marknadsdomstolen skall enligt lagförslaget vara uppdelad på sektioner på det sätt som närmare bestäms i arbetsordningen.

I marknadsdomstolslagen föreslås också bestämmelser om i vilken sammansättning domstolen är domför. Den minsta domföra sammansättningen består enligt förslaget av en lagfaren domare som kan avgöra ett ärende som avvisas eller avskrivs. En lagfaren

domare kan också avgöra en fråga som gäller ett temporärt förbud eller nödvändiga åtgärder som hänför sig till förberedelse. I processrättsliga ärenden skulle det vara möjligt att använda också sådan sammansättning som består av högst tre lagfarna ledamöter.

Marknadsdomstolens normalsammansättning skall enligt förslaget bestå av tre lagfarna ledamöter. Denna sammansättning föreslås kompletterad med minst en och högst tre sakkunnigledamöter. I andra ärenden som hör till domstolens behörighet skall sakkunnigledamöter enligt förslaget ingå i sammansättningen enligt prövning. Avgörande är enligt lagen i detta sammanhang ärendets natur. Då sakkunnigledamöter ingår i sammansättningen i andra ärenden skall de vara minst en och högst tre till antalet. I upphandlings- och marknadsrättsliga ärenden skall det dessutom vara möjligt att använda en mindre sammansättning med två lagfarna ledamöter och högst två sakkunnigledamöter. Sådan sammansättning kan användas om rättspraxis är vedertagen.

I lagen föreskrivs dessutom om domstolens förstärkta sammanträde som kan aktualiseras vid avgörande av rättskipningsärenden. I ett domfört förstärkt sammanträde ingår fyra lagfarna ledamöter samt högst fyra sakkunnigledamöter. Ett rättskipningsärende kan överföras till förstärkt sammanträde av överdomaren i syfte att trygga en enhetlig rättskipning.

Då det gäller proceduren i marknadsdomstolen föreslås i lagen hänvisningsbestämmelser till annan lagstiftning. Om behandlingens offentlighet föreskrivs utgående från den gällande lagstiftningen. I marknadsrättsliga ärenden iakttas enligt förslaget lagen om offentlighet vid rättegång, vilket också nu är fallet i marknadsdomstolen. I konkurrens- och upphandlingsärenden sker den muntliga behandlingen enligt förslaget inom stängda dörrar, om inte marknadsdomstolen beslutar annat. På handlingars offentlighet tillämpas enligt förslaget lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

I lagen föreslås en bestämmelse om tjänsteåtalsforum. Marknadsdomstolens överdomare, marknadsrättsdomarna och de övriga ledamöterna samt marknadsrättssekreterarna åtalas enligt förslaget för tjänstebrott vid

Helsingfors hovrätt.

Närmare bestämmelser om verkställigheten av lagen utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

De ärenden som är anhängiga i konkurrensrådet och marknadsdomstolen då lagen träder i kraft överförs enligt förslaget för behandling i den nya domstolen.

I lagen föreslås även bestämmelser om personalarrangemang. Personalarrangemangen berör den sittande överdomaren samt andra tjänstemän vid marknadsdomstolen ävensom de ordinarie tjänstemän vid handels- och industriministeriet som ställts till konkurrensrådets förfogande.

3.2.2. *Lag om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden*

Lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden är ny. I denna lag föreslås att lagen om marknadsdomstolen upphävs.

I lagen föreskrivs på samma sätt som i den gällande lagen om marknadsdomstolen om vilka ärenden som utöver konkurrens- och upphandlingsärenden hör till marknadsdomstolens behörighet. Såsom lagar som hänförs till domstolens behörighet har beaktats även de lagar som riksdagen antog den 6 april 2001 (regeringens proposition med förslag till ändring av lagen om försäkringsbolag och vissa därtill ansluta lagar RP 206/2000 rd). Dessa lagar har trätt i kraft den 15 maj 2001.

I lagen föreskrivs enligt förslaget på samma sätt som i den gällande lagen om hur ärenden anhängiggörs och behandlas i domstolen. Strävan har varit att göra den nya regleringen tydligare och enklare, vilket även gäller bestämmelserna om ansökningars innehåll. Bestämmelserna om delgivning av en ansökan motsvarar gällande lag.

Bestämmelserna om ärendenas beredning, om sammanträde och utredning av ärenden samt om avgöranden och delgivning av avgöranden motsvarar likaledes de gällande bestämmelserna. Den tidigare regleringen ligger också till grund för de bestämmelser som gäller ersättning av statens medel till personer som hörts som vittnen eller sakkunniga i domstolen.

Parterna svarar själva i marknadsdomstolen

för de rättegångskostnader som orsakas av att sådana ärenden som avses i denna lag behandlas i marknadsdomstolen. Bestämmelsen innebär att ingen myndighet eller privaträttslig part löper risk att åläggas ersätta motparten för dennes rättegångskostnader. Den föreslagna lagen avviker till denna del från gällande lag, enligt vilken endast konsumentombudsmannen, en utländsk myndighet eller organisation inte kan åläggas att ersätta motpartens rättegångskostnaderna i ärenden som de har drivit och förlorat. I ärenden i enlighet med lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet baserar sig enligt förslaget skyldigheten att ersätta motpartens rättegångskostnader på rättegångsbalken, eftersom det är fråga om en rättegång mellan två näringsidkare. Om rättegångsavgifter som uppbärs av domstolen föreskrivs särskilt.

Enligt förslaget kan ändring i marknadsdomstolens beslut sökas genom besvär hos högsta domstolen, om högsta domstolen i enlighet med 30 kap. 3 § rättegångsbalken beviljar besvärstillstånd. På förfarandet vid sökande av besvärstillstånd och behandlingen av ärendet tillämpas enligt förslaget bestämmelserna i 30 kap. rättegångsbalken om ändringssökande i ärenden som hovrätten har behandlat i andra instans. I överensstämmelse med systemet med besvärstillstånd är marknadsdomstolens beslut omedelbart verkställbart. Högsta domstolen kan dock enligt förslaget besluta att beslutet inte skall verkställas tills vidare eller att verkställigheten skall avbrytas.

Bestämmelsen om rätt att söka ändring är ny, eftersom man enligt gällande lag endast i vissa fall kan söka ändring då det gäller vite och hot om tvångsutförande. De föreslagna ändringarna motsvarar bestämmelserna om sökande av ändring i sådana ärenden som tingsrätterna behandlar såsom jorddomstolar.

Enligt övergångsbestämmelserna skall de ärenden som är anhängiga vid marknadsdomstolen då lagen träder i kraft slutbehandlas enligt de bestämmelser som gäller då denna lag träder i kraft. Sålunda gäller besvärsmålsbestämmelserna endast ärenden som anhängiggörs efter att lagen har trätt i kraft. Dessutom föreslås det att temporära beslut samt övriga åtgärder av marknadsdomstolens ordförande eller av marknadsdomstolen

skall förbli i kraft till dess att den nyinrättade marknadsdomstolen avgör ärendet eller bestämmer annat. Det är således inte nödvändigt att i anhängiga ärenden förnya temporära förordnande eller upprepa redan vidtagna processåtgärder.

3.2.3. *Lag om ändring av lagen om konkurrensbegränsningar*

I konkurrensbegränsningslagen görs enligt förslaget de ändringar som följer av att en ny domstol inrättas. Till lagen överförs vissa bestämmelser från lagen om konkurrensrådet, som därefter upphävs. I t.ex. 15 § föreskrivs om hur ett konkurrensbegränsningsärende anhängiggörs och bereds. För beredningen svarar marknadsdomstolens överdomare eller en marknadsrättsdomare.

Till lagen fogas enligt förslaget en ny 15 a §, i vilken såsom tidigare föreskrivs om marknadsdomstolens möjlighet att förplikta en part att infinna sig till domstolens sammanträde samt att förete vissa i lagen närmare definierade handlingar.

I lagen ingår också bestämmelser om sökande av ändring i marknadsdomstolens avgörande. Besvärsglänsningarna motsvarar gällande reglering.

I 2 § konkurrensbegränsningslagen justeras formuleringen beträffande statsrådets beslutsfattande så att de motsvarar grundlagen.

3.2.4. *Lag om ändring av lagen om offentlig upphandling*

Också i denna lag föreslås sådana ändringar som följer av att en ny domstol inrättas. Behöriga att fatta beslut om temporära beslut i brådsakande fall är enligt förslaget marknadsdomstolens överdomare eller en marknadsrättsdomare.

Då det gäller sökande av ändring föreslås att gällande lagstiftning följs. De nuvarande besvärsglänsningarna som omöjliggör besvär över vissa beslut att utsätta vite under den tid huvudsaken behandlas förblir likaså i kraft enligt förslaget.

3.2.5. *Lag om upphävande av lagen om konkurrensrådet*

Lagen om konkurrensrådet föreslås bli upphävd. De ärenden som är anhängiga i konkurrensrådet då lagen träder i kraft överförs till den nyinrättade marknadsdomstolen för behandling. De interimistiska åtgärder och andra åtgärder som vidtagits av konkurrensrådet eller dess ordförande förblir i kraft till dess ärendet avgörs eller något annat besluts.

3.2.6. *Övriga lagändringar*

I lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet, lagen om gränsöverskridande förbudsförfarande, lagen om Konsumentverket, kreditinstitutslagen, värdepappersmarknadslagen, lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare, lagen om indrivning av fordringar, lagen om televisions- och radioverksamhet, alkohollagen, lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning, lagen om försäkringsbolag och lagen om försäkringsmäklare föreslås ändringar som föranses av att en ny domstol inrättas.

Lagen om utnämning av domare föreslås ändrad så att den nya domstolens tjänster fogas till förteckningen över domartjänster som hör till lagens tillämpningsområde. Sådana utlåtanden som avses i lagens 10 § ges beträffande marknadsdomstolen av domstolens ledningsgrupp. Ett av behörighetsvillkoren för marknadsdomstolens överdomare föreslås vara ledarförmåga, om vilket föreskrivs i fråga om andra chefsdomare i lagens 11 §. I fråga om utnämning av domare för viss tid föreskrivs om behörigheten för den nyinrättade marknadsdomstolen och dess överdomare samt om behörigheten för högsta förvaltningsdomstolen. Dessa ändringar gäller 17 och 18 §. Dessutom ändras bemyndigandet enligt 3 och 21 § att utfärda förordningar så att bestämmelserna motsvarar 80 § grundlagen.

Lagen om offentlighet vid rättegång föreslås ändrad så att till lagens tillämpningsområde fogas behandling av ärenden i marknadsdomstolen då domstolen behandlar konsumentskydds- eller marknadsrättsliga ären-

den enligt lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden. Bestämmelserna motsvarar gällande bestämmelser om de ärenden som marknadsdomstolen är behörig att behandla. Beträffande offentligheten vid behandlingen av konkurrens- och upphandlingsärenden bibehålls likaså den gällande, regleringen men den föreslås bli överförd till den nya marknadsdomstolslagen. Även på dessa ärenden tillämpas som ett komplement lagen om offentlighet vid rättegång.

I lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer föreslås de ändringar som föranleds av att en ny domstol inrättas. Därutöver föreslås ändringar som preciserar bemyndigandet att utfärda förordningar så att bestämmelsen motsvarar 80 § grundlagen och dessutom beaktar den redan genomförda förvaltningsdomstolsreformen.

4. Propositionens verkningar

4.1. Ekonomiska verkningar

Den nya domstolen medför år 2002 kostnader om ca 5,1 miljoner mark. Domstolens personal består enligt förslaget av en överdomare och fyra andra ledamöter samt ett behövligt antal sakkunnigledamöter med uppdraget som bisyssla. Den övriga personalen föreslås bestå av fyra beredare med juristutbildning och två byråsekreterare. Domstolens lönekostnader uppgår då till ca 3,1 miljoner mark år 2002. Domstolens verksamhetsutgifter kommer att vara knappt 2 miljoner mark, av vilket 1,15 miljoner är utgifter av engångsnatur för materialanskaffning samt för datorutrustning. Då man som ett avdrag beaktar de nuvarande kostnaderna för marknadsdomstolen och konkurrensrådet, sammanlagt 3 miljoner mark, föranleder inrättandet av marknadsdomstolen en tilläggs-kostnad på 2,8 miljoner mark.

Anslaget under moment 25.10.23 föreslås öka med 3,9 miljoner mark. Anslaget under moment 32.10.21 föreslås minska med 1,1 miljoner mark.

4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Då marknadsdomstolen inleder sin verksamhet ansvarar enligt förslaget marknadsdomstolens nuvarande överdomare för dess verksamhet. Överdomaren föreslås bli överförd till att sköta temporärt överdomartjänsten vid den nya domstolen. Avsikten är att överföra de personer som i konkurrensrådet och marknadsdomstolen har arbetet som beredare till den nya marknadsdomstolens beredareuppgifter. Innan domstolen inleder sin verksamhet skall fyra tjänster som marknadsrättdomare tillsättas medan tjänsten som överdomare vid marknadsdomstolen i praktiken kommer att tillsättas i början av 2002. Till domstolens tjänster överförs sammanlagt fem personer.

Bestämmelserna om myndigheternas skyldighet att ersätta motparten för rättegångskostnader i marknadsrättsliga ärenden skall enligt förslaget förenhetligas, vilket i viss mån kan öka antalet ärenden. Utgående från nuläget kan antalet marknadsrättsliga ärenden som årligen anhängiggörs vid domstolen uppskattas till i genomsnitt 30 per år. Då det gäller konkurrens- och upphandlingsärenden har beredningen skett i ett skede under vilket, av lagstiftningsskäl, endast de två senaste åren kan anses sinsemellan jämförbara. Det är svårare att bedöma antalet konkurrens- och även upphandlingsärenden eftersom revideringen av särskilt EG:s konkurrenslagstiftning påverkar situationen. Domstolens personalresurser bör därför omprövas senast i det skede då sist nämnda reform förverkligas.

De nya behandlingsbestämmelserna gör det möjligt att behandla också ett större antal ärenden med de föreslagna personalresurserna.

4.3. Verkningar för olika medborgargrupper

Inrättandet av en ny domstol ökar sakkunskapen vid behandlingen av marknads- samt upphandlings- och konkurrensärenden i första instans och effektiviserar behandlingen. Reformen förbättrar sålunda rättsskyddet och har en positiv inverkan på olika medborgargrupperns ställning.

5. Beredningen av ärendet

5.1. Tidigare utredningar och förslag

I det betänkande som avgavs av arbetsgruppen för revidering av konkurrenslagstiftningen (Revidering av konkurrenslagstiftningen, KB 1991:15) ansågs det att konkurrensrådet i ett senare skede borde utvecklas till en konkurrensdomstol. I de remissvar som arbetsgruppen sedermera fick föreslog flera konsument- och löntagarorganisationer att man borde överväga att behandla konkurrensärendena i marknadsdomstolen.

I ett betänkande från år 1993 behandlade arbetsgruppen möjligheten att överföra ärenden enligt konkurrenslagstiftningen till marknadsdomstolen (Konkurrensrådsarbetsgruppens betänkande, HIM:s arbetsgrupps- och kommissionsrapporter 5/1993). I arbetsgruppens betänkande stannade man för att de ärenden som behandlades i konkurrensrådet inte skulle överföras till marknadsdomstolen. Motiveringen var för det första att det krävdes en annan typ av sakkunskap i de ärenden som behandlades å ena sidan av marknadsdomstolen och å andra sidan av konkurrensrådet. I marknadsdomstolens sammansättning var tyngdpunkten lagd på förtroget med konsumentfrågor medan tillämpningen av konkurrenslagstiftningen bara delvis fäster avseende vid konsumentintressen. För det andra betonade arbetsgruppen att det i de frågor som hörde till konkurrensrådet var fråga om förutsättningarna för utövande av offentlig makt, varför en förvaltningsprocessuell behandling lämpade sig bättre för dessa ärenden.

I en tjänstemannautredning om domstolsväsendets utvecklingsperspektiv som gjordes år 1998 vid justitieministeriet (Domstolarna på 2000-talet – tankar och idéer kring olika utvecklingsalternativ) betonades vikten av domstolsväsendets strukturella tydlighet och utvecklandet av domarnas yrkesskicklighet. I utredningen ansågs det viktigt att inrätta och bibehålla specialdomstolar ifall de behandlar ärenden som förutsätter särskild sakkunskap. I utredningen ansågs det också att en allmän förutsättning för att en specialdomstol skall kunna inrättas är en tillräcklig mängd ärenden för att man inte skall utveckla domstols-

enheter som är sårbara redan vid små förändringar i omständigheterna.

I utredningen bedömdes verksamhetsförutsättningarna för såväl marknadsdomstolen som konkurrensrådet och konstaterades att ett alternativ kunde vara att sammanslå dessa båda rättskipningsorgan. I den nya domstolen skulle det vid sidan av sakkunniga domare finnas andra experter som är insatta i ekonomiska och företagsekonomiska frågor. Det ansågs inte motiverat att inrätta en domstol enbart för konkurrensrättsliga ärenden. Å andra sidan skulle marknadsdomstolens fortsatta verksamhet som specialdomstol ha förutsatt ändringar i lagstiftningen i syfte att trygga dess oberoende och opartiskhet.

I sitt utlåtande om utredningen betonade högsta förvaltningsdomstolen att de ärenden som hör till konkurrensrådets behörighet är av offentlighetsrättslig natur. I utlåtandet konstaterades att i tidigare utvecklingsplaner hade de modeller som byggde på en sammanslagning med marknadsdomstolen konsekvent förkastats. Enligt konkurrensrådet förutsätter den sakkunskap som krävs för behandlingen av konkurrens- och upphandlingsärenden samt ärendenas brådskande natur att en specialdomstol inrättas. Marknadsdomstolen ansåg å sin sida att ärenden som hör till dess behörighet åtminstone inte skall överföras till allmänna underrätter, eftersom man då inte kan trygga en tillräcklig sakkunskap vid behandlingen. En sammanslagning av marknadsdomstolen och konkurrensrådet skulle visserligen kunna erbjuda vissa praktiska fördelar. Om man går in för detta alternativ borde man enligt marknadsdomstolen beakta särdragen i de olika kategorier av ärenden som behandlas.

Konsumentombudsmannen anförde att erfarenheterna av marknadsdomstolens avgöranden inte stödde den uppfattning som framfördes i utredningen om att det sätt på vilket marknadsdomstolens ledamöter utnämns påverkar dess oberoende. Representanterna för de olika intresseorganisationerna tillförde domstolen sakkunskap. Konsumentombudsmannen ansåg att marknadsdomstolen borde bibehållas som en egen domstolsenhet i sin nuvarande sammansättning. Marknadsdomstolen kunde emellertid utvecklas som specialdomstol genom att dess behörighet utöka-

des med konkurrens- och upphandlingsärenden.

5.2. Konkurrensdomstolskommissionen och marknadsdomstolsarbetsgruppen

I sitt svar med anledning av regeringens proposition om ändring av lagen om konkurrensbegränsningar och vissa andra lagar som anknyter till den (RP 243/1997 rd, RSv 19/1998) förutsatte riksdagen att regeringen utan dröjsmål bereder och till riksdagen lämnar en proposition om ombildande av konkurrensrådet till en egentlig domstol eller om överföring av dess uppgifter till en egentlig domstol.

Justitieministeriet tillsatte i juni 1998 en konkurrensdomstolskommission med uppdrag att utreda de lagstiftnings- och organisatoriska frågor som skulle beaktas vid en överföring av de ärenden som ankom på konkurrensrådet till en domstol, på det sätt som förutsattes i riksdagens yttrande. Avsikten skulle vara att ärendena behandlas och avgörs effektivt med möjligast stor sakkunskap och med trygghet av parternas rättskydd och rätt att driva sin sak. Kommissionen skulle också beakta de allmänna målsättningarna för utvecklandet av domstolsväsendet.

Kommissionen skulle utreda följande alternativ: ombildande av konkurrensrådet till en specialdomstol, sammanslagning av konkurrensrådet och marknadsdomstolen till en ny specialdomstol samt överföring av konkurrensrådets uppgifter på en eller flera allmänna underrätter eller förvaltningsdomstolar.

Justitieministeriet tillsatte samtidigt en marknadsdomstolsarbetsgrupp för att utreda marknadsdomstolens ställning samt hur domstolens uppgifter kunde skötas på ett ändamålsenligare sätt och hur eventuella missförhållanden överhuvudtaget kunde lösas. Arbetsgruppen skulle särskilt utreda om det var motiverat att behandla ärendena i den nuvarande eller en förnyad specialdomstol eller om de helt eller delvis borde överföras på en allmän domstol eller en förvaltningsdomstol. I utredningen skulle särskilt avseende fästas

vid att ärendena behandlas sakkunnigt, effektivt och ekonomiskt och att parternas rättskydd och möjlighet att driva sin sak garanteras. Arbetsgruppen skulle också beakta de allmänna målsättningarna för utveckling av domstolsväsende. Arbetsgruppen skulle arbeta i samråd med konkurrensrådskommissionen.

Kommissionens och arbetsgruppens betänkanden överlämnades i januari 1999 och de publicerades tillsammans (KB 1999:1, Sammanslagning av marknadsdomstolen och konkurrensrådet). Både kommissionen och arbetsgruppen föreslog att en ny specialdomstol inrättas. Domstolen skulle behandla de ärenden som hör till marknadsdomstolens och konkurrensrådets behörighet. Gemensamt för alla kategorier av ärenden ansågs vara behovet av snabba avgöranden. I vissa ärenden krävdes också speciell sakkunskap om rättsområdet. En sammanslagen specialdomstol skulle enligt förslaget indelas i två avdelningar så att den ena behandlar konkurrens- och upphandlingsärenden och de andra ärenden som hör till den nuvarande marknadsdomstolens behörighet. Vid behov deltar ledamöterna och juristsekreterarna också i behandlingen av ärenden som hör till andra ärendegrupper. Vid behandlingen av de ärenden som hör till specialdomstolens behörighet skulle de nuvarande processbestämmelserna iakttas.

Enligt förslaget bestäms domstolens domföra sammansättning på ett flexibelt sätt på basis av ärendenas natur. Behörighetsvillkoren för domstolens juristmedlemmar skulle vara samma för alla kategorier av ärenden. Däremot skulle sakkunnigledamöterna med uppdraget som bisyssla väljas utgående från de behörighetsvillkoren för respektive ärendegrupp. Juristtjänsterna föreslogs bli viss-tidstjänster. Till kommissionens betänkande fogades två avvikande åsikter, i vilka det ansågs att konkurrensrådet borde omvandlas till en fristående specialdomstol.

Sammanlagt 45 myndigheter och samfund ombads ge ett utlåtande om förslagen. Högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen bereddes möjlighet att yttra sig om förslagen. Utlåtanden gavs av 41 myndigheter eller organisationer och dessutom inkom tre utlåtanden på avgivarens eget initi-

ativ.

Av de som tog ställning till förslaget om en sammanslagen domstol förhöll sig ungefär hälften positivt och andra hälften negativt. I vissa utlåtanden togs inte ställning till inrättandet av en ny domstol, utan det påpekades vilka fördelar och nackdelar en sammanslagning skulle för med sig. Åsikterna fördelades i stort sett så att myndigheterna förhöll sig positivt till förslaget medan intressebevakningsorganisationerna motsatte sig det. Bland organisationerna var Finlands domareförbund och Finlands specialdomare rf. för förslaget. Intressebevakningsorganisationerna ansåg att marknadsdomstolen borde bevaras som en separat specialdomstol och att konkurrensrådet också borde utvecklas till en specialdomstol. Av myndigheterna motsatte sig Konkurrensverket, konkurrensrådet, högsta förvaltningsdomstolen och juridiska fakulteten vid Åbo universitet en sammanslagning. I vissa utlåtanden anfördes det att möjligheterna att behandla ärendena i andra domstolar inte hade utretts tillräckligt.

5.3. Konkurrens- och marknadsdomstolsarbetsgruppen

Efter att ha fått respons på betänkandena tillsatte justitieministeriet i juni 1999 en ny arbetsgrupp (konkurrens- och marknadsdomstolsarbetsgruppen) med uppgift att göra ett utkast till regeringens proposition om behandlingen av de ärenden som hör till konkurrensrådets och marknadsdomstolens behörighet. Arbetsgruppen skulle ännu utreda om ärendena borde behandlas i en specialdomstol eller i någon av de redan existerande domstolarna. Med det sist nämnda avsågs behandling i en eller flera domstolar beroende på ärendets natur.

Arbetsgruppens förslag blev färdigt den 15 maj 2000. I enlighet med uppdraget granskade arbetsgruppen särskilt varje grupp av ärenden som ankom på marknadsdomstolen och konkurrensrådet samt förutsättningarna att behandla ärendena. Särskilt avseende fästes vid frågan om någon grupp av ärenden förutsatte särskild juridisk eller annan sakkunskap. Likaså granskades frågan om någon grupp av ärenden förutsatte bestämmelser

som avvek från de allmänna procedurbestämmelserna. Jämfört med tidigare utredningar ägnades offentlig upphandling särskild uppmärksamhet, eftersom dessa ärenden enligt alla alternativ skulle utgöra majoriteten.

Arbetsgruppen ordnade våren 2000 ett möte där alternativa lösningsmodeller presenterades. Då det gällde att fördela ärendena på någon redan existerande domstol sökte arbetsgruppen alternativ som inte skulle innebära att ärendena koncentrerades till Helsingfors. Dessa förslag stötte emellertid på ett allmänt motstånd. Vid mötet motsatte man sig också det alternativ enligt vilket upphandlingsärendena skulle fördelas mellan förvaltningsdomstolarna.

I arbetsgruppens förslag analyserades sammanlagt sex förslag till hur behandlingen av ärenden som ankommer på konkurrensrådet och marknadsdomstolen skulle kunna ordnas. I förslaget ingick också utkast till bestämmelser enligt två huvudalternativ. I det alternativ som arbetsgruppen understödde skulle ärenden som ankommer på konkurrensrådet behandlas vid Helsingfors förvaltningsdomstol medan de ärenden som ankommer på marknadsdomstolen skulle behandlas vid Helsingfors tingsrätt. Enligt det andra alternativet skulle en specialdomstol inrättas som skulle vara behörig att behandla de ärenden som hörde både till konkurrensrådet och marknadsdomstolen.

Enligt bägge huvudförslagen skulle procedurbestämmelserna (talerätten, anhängiggörandet och processsystemet) bevaras i stort sett sådana de nu är. Specialdomstolen skulle inte ha särskilda avdelningar. För rättskipningspersonalen skulle enligt bägge huvudförslagen uppställas särskilda behörighetsvillkor.

Då det gällde ärenden som ankommer på marknadsdomstolen föreslog arbetsgruppen dessutom att det skulle bli möjligt att söka ändring i besluten.

Sammanlagt 53 myndigheter och organisationer ombads eller bereddes tillfälle att avge utlåtande om arbetsgruppens förslag. 42 utlåtanden inkom.

Arbetsgruppens förstahandsförslag om att koncentrera konkurrens- och upphandlingsärendena till en förvaltningsdomstol och de

marknadsrättsliga ärendena till en tingsrätt understöddes i 17 utlåtanden. Det alternativ enligt vilket med avvikelse från de föregående upphandlingsärendena skulle ha fördelats mellan flera förvaltningsdomstolar stöddes i fyra utlåtanden. En sammanslagen specialdomstol understöddes i 16 utlåtanden, av vilka i 10 under den förutsättningen att domstolen skulle vara uppdelad på avdelningar. Likaså stöddes i 16 utlåtanden bibehållandet av marknadsdomstolen och inrättandet av en särskild konkurrensdomstol. Av dessa ansåg i 11 utlåtanden att detta skulle vara det bästa alternativet. Som ett andra alternativ stöddes i sex utlåtanden tanken på en sammanslagen specialdomstol. Möjligheten att söka ändring i marknadsdomstolens avgöranden understöddes i sex utlåtanden medan sex motsatte sig det. En avvaktande eller negativ inställning till särskilda behörighetsvillkor för domarna intogs av förvaltningsdomstolarna, Förvaltningsrättsdomarna rf, Finlands juristförbund rf, Finlands domareförbund rf och Suomalainen Lakimiesyhdistys.

I enlighet med det ovan anförda fördelades understödet mellan tre huvudalternativ: a) ärendena överförs till redan existerande domstolar, b) en ny sammanslagen specialdomstol inrättas och c) marknadsdomstolen bibehålls och för konkurrens- och upphandlingsärenden inrättas en separat specialdomstol. Av dessa alternativ fick inrättandet av en sammanslagen specialdomstol som helhet betraktat mest understöd, antingen som första eller andra alternativ. Regeringens proposition har beretts som tjänsteuppdrag utgående från detta alternativ.

I mars 2001 ordnades ett möte där propositionsutkastet presenterades. Till mötet kallades handels- och industriministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, konkurrensrådet, marknadsdomstolen, Konkurrensverket, Konsumentverket, Produkttillsynscentralen, Finansinspektionen, Försäkringsinspektionen, högsta domstolen, högsta förvaltningsdomstolen, Helsingfors hovrätt, Helsingfors förvaltningsdomstol, Helsingfors tingsrätt, Finlands kommunförbund, FFC, Industrins och arbetsgivarnas centralförbund TT, Finlands konsumentförbund, Kuluttajat-Konsumenterna, Centralhandelskammaren, Finlands Juristförbund, Finlands Domareför-

bund och Finlands Advokatförbund. 23 av dem som kallats deltog i mötet.

Vid mötet understödde konkurrensrådet, Konkurrensverket, marknadsdomstolen, högsta förvaltningsdomstolen och TT ombildandet av konkurrensrådet till en separat domstol. Konkurrensrådet ansåg att man också kunde tänka sig en ny specialdomstol som är uppdelad på avdelningar. De övriga ansåg att tanken på en ny specialdomstol var genomförbar eller uttalade sig endast om någon del av utkastet. I fråga om möjligheterna att besvara sig över avgöranden i marknadsrättsliga ärenden understödde man alternativet med besvärstillstånd till högsta domstolen om inte nuläget bibehölls. Förslaget att uppställa särskilda behörighetskrav för domarna fick både positiv och negativ respons. FFC ville bibehålla den nuvarande, på intressebevakning baserade representationen i marknadsrättsliga ärenden.

I regeringens proposition beaktas kommentarerna kring möjligheten att söka ändring i marknadsrättsliga ärenden. De särskilda behörighetsvillkoren för domarna har precisrats ävensom bestämmelserna om förordnande av sakkunnigledamöter till sammansättningen. Dessutom föreslås stadgas att den nya domstolen är uppdelad på sektioner.

6. Samband med andra propositioner

Avsikten är att genast i början av höstsessionen 2001 till riksdagen avlåta regeringens proposition med förslag till ny lag om andelslag. I den nya lagen skall intas bestämmelser om marknadsföring av sparkasseverksamhet. I regeringens proposition kommer man emellertid att slopa bestämmelserna om en särskild sparkasseinspektör, vilket innebär att sparkasseverksamheten skulle granskas av andelslagets revisorer. En revisor som granskar sparkasseverksamhet skulle liksom sparkasseinspektören ha rätt att få ett förfarande som strider mot marknadsföringsbestämmelserna prövat genom ansökan av marknadsdomstolen. Avsikten är att också medlemsplacerarnas organisationer skall kunna bibehålla sin rätt att genom en ansökan få ett ärende behandlat i marknadsdomstolen.

Revideringen av lagstiftningen om andelslag har beaktats vid beredningen av denna proposition. Avsikten är att den nya andelslagen skall träda i kraft i början av år 2002.

Handels- och industriministeriet håller på att förbereda en ändring till lagen om offentlig upphandling. I den kommande propositionen skall preciseras förfarandet när ansökan görs efter det att man har gjort ett beslut om upphandling. I konkurrensrådets praxis

har man förutsatt att upphandlingsenheten ger anvisningar om hur man får upphandlingsärenden till konkurrensrådets behandling.

Avsikten är att ovannämnda lag om ändring av lagen om offentlig upphandling skalla träda i kraft så fort som möjligt. Lagförändring bör beaktas vid behandling av denna proposition.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslagen

1.1. Marknadsdomstolslagen

1 kap. Behörighet

1 §. *Marknadsdomstolens behörighet och verksamhetsställe.* I den föreslagna paragrafens 1 mom. föreskrivs om den lagstiftning som hör till den nya specialdomstolens behörighet. Domstolens finska namn har ändrats från "markkinatuomioistuim" till "markkinaoikeus" för att ange att det är fråga om en ny domstol. Av språkliga skäl bibehålls det svenska namnet, dvs. marknadsdomstolen. Nedan i motiveringstexten används i vissa sammanhang för tydlighetens skull begreppet den gamla respektive den nyinrättade marknadsdomstolen.

Den nya marknadsdomstolen skall behandla både ärenden som hör till konkurrensrådets behörighet och ärenden som hör till den gamla marknadsdomstolens behörighet. Närmare bestämmelser om de konkurrensärenden som hör till behörigheten ingår i lagen om konkurrensbegränsningar. Upphandlingsärenden regleras i lagen om offentlig upphandling. I fråga om de ärenden som hör till marknadsdomstolens behörighet hänvisas likaså till den föreslagna lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden.

Eftersom det är möjligt att det också i andra än de ovan nämnda lagarna tas in bestämmelser om ärenden som hör till domstolens behörighet, föreslås i 1 mom. 4 punkt en allmän hänvisning till någon annan lag. Det kan t.ex. vara fråga om bestämmelser som innebär att konsumentombudsmannen skall utöva tillsyn över lagligheten i de avtalsvillkor eller leveransvillkor som förekommer i en viss bransch. Konsumentombudsmannens befogenheter är i så fall baserade på konsumentskyddslagen eller på annan lagstiftning. Av denna orsak nämns varken i denna lag eller i den föreslagna lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden t.ex. lagen om vattentjänster (119/2001), enligt vars 22 § 2 mom. konsumentombudsmannen övervakar att de allmänna leveransvillkoren för vattentjänster är lagenliga med avseende på kon-

sumentskyddet.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. konstateras att marknadsdomstolen har sitt verksamhetsställe i Helsingfors. Både den gamla marknadsdomstolen och konkurrensrådet har verkat i Helsingfors. Under beredningen av ärendet har det framhållits att den nyinrättade domstolen fortsättningsvis borde finnas i Helsingfors, bl.a. för att det är lättast att få personal där. Dessutom har det framhållits att också de för domstolens verksamhet centrala myndigheterna finns i Helsingfors.

När ärendets natur förutsätter det kan domstolen ordna muntlig förhandling t.ex. i ett upphandlingsärende på någon annan ort än placeringsorten. Det i lagen angivna verksamhetsstället kommer således inte att från enskilda parter synpunkt försvåra behandlingen av ärendet, om utredningen av ett ärende förutsätter att behandlingen sker på någon annan ort.

Eftersom verksamhetsstället föreslås bli nämnt i lagen, blir det i detta avseende inte aktuellt att tillämpa statsrådets anvisning av den 5 april 2001 om beredning och behandling av placeringen av statens centralförvaltnings enheter och funktioner.

2 kap. Personal

2 §. *Ledamöter.* Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. har marknadsdomstolen en överdomare samt marknadsrättsdomare som övriga ledamöter. Benämningen på domstolens chefsdomartjänst motsvarar benämningarna på förvaltningsdomstolarnas och försäkringsdomstolens chefsdomartjänster samt även tjänstebenenämningen för den gamla marknadsdomstolens ordförande.

Då den nya domstolen inrättas kommer den utöver överdomaren att ha fyra marknadsrättsdomare. De utnämns i enlighet med lagen om utnämning av domare.

Benämningen marknadsrättsdomare har utformats utgående från motsvarande tjänstebenämning vid förvaltningsdomstolarna. Vid försäkringsdomstolen används tjänstebenämningarna försäkringsöverdomare och försäkringsdomare. Vid arbetsdomstolen används benämningarna president och råd, vilka av

tradition inte har använts vid förvaltningsdomstolarna, med undantag för högsta förvaltningsdomstolen. Det faktum att merparten av ärendena som hör till domstolens behörighet kommer att utgöras av ärenden som behandlas i den ordning som gäller inom förvaltningsrättskipningen, återverkar således också på tjänstebestämmelserna.

Om det med tanke på domstolens arbetsbörda eller arten av de ärenden som den skall behandla blir nödvändigt att utnämna domare för viss tid, kan detta ske i enlighet med lagen om utnämning av domare. Högsta förvaltningsdomstolen är behörig med avseende på visstidsutnämningar.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. är det överdomaren som leder marknadsdomstolen och svarar för dess resultat. Motsvarande bestämmelse om chefsdomarens uppgifter finns också i förordningen om högsta domstolen (786/1994), i hovrättslagen (56/1994) och i lagen om förvaltningsdomstolarna. I praktiken är det fråga om att se till att domstolen är funktionsduglig och om att utveckla den samt om att ställa upp resultatmål och se till att de nås. I överdomarens uppgifter ingår också att övervaka tillämpningen av rättsliga principer samt enhetligheten i lagtolkningen. Närmare bestämmelser om överdomarens uppgifter skall tas in i en förordning som justitieministeriet utfärdar i enlighet med föreslagna 17 §.

3 §. *Behörighetsvillkor för och utnämning av ledamöter.* Enligt denna paragraf föreskrivs i lagen om utnämning av domare om utnämning av överdomaren och marknadsrättsdomarna samt om behörighetsvillkoren för dem. Den som utnämns till en tjänst som överdomare eller marknadsrättsdomare förutsätts dessutom ha förtroget med den konkurrens- eller marknadsrättsliga lagstiftningen.

I 11 § lagen om utnämning av domare finns bestämmelser om behörighetsvillkoren för domare. Till domare kan utnämnas rättrådiga finska medborgare som har avlagt juris kandidatexamen och som genom sin tidigare verksamhet vid en domstol eller i andra uppgifter visat sig ha sådana insikter i de uppgifter som hör till tjänsten och de personliga egenskaper som en framgångsrik skötsel av tjänsten förutsätter. Den som utnämns till

överdomare vid marknadsdomstolen förutsätts enligt den nämnda paragrafen dessutom ha ledarförmåga.

Enligt 11 § 1 mom. lagen om utnämning av domare kan det föreskrivas särskilt om behörighetsvillkor för domartjänster som kräver sakkunskap inom något särskilt område. I den gällande lagstiftningen har särskilda behörighetsvillkor ställts upp för den domare som vid tingsrätten behandlar jordrättsärenden. Den jordrättsansvariga domaren skall enligt 3 § tingsrättslagen (581/1993) vara förtrogen med fastighetslagstiftningen och behandlingen av fastighetsärenden. Riksdagens jord- och skogsbruksutskottet ansåg ett sådant behörighetsvillkor vara nödvändigt (JsUU 19/1999 rd, RP 86/1999 rd), liksom även lagutskottet (LaUB 10/2000 rd).

Vid förvaltningsdomstolen gäller särskilda behörighetsvillkor dels för sakkunnigledamöterna i bisyssla, dels för de ledamöter i huvudsyssla vid Vasa förvaltningsdomstol som behandlar sådana ärenden som avses i miljöskyddslagen (86/2000) och vattenlagen. Särskilda behörighetsvillkor föreskrivs i 5 § 2 mom. lagen om förvaltningsdomstolarna. De domare som kan ha avlagt en annan än juridisk examen förutsätts vara förtrogna med uppgifter som hör till området för den lagstiftning som skall tillämpas.

Enligt lagen om arbetsdomstolen (646/1974) förutsätts presidenten och de två ledamöter som kan tjänstgöra som vice ordförande att de har avlagt juridisk examen samt att de är förtrogna med arbetsförhållanden. Också arbetsdomstolsrådet som utnämns för viss tid förutsätts ha motsvarande förtroget.

Försäkringsdomstolen är en specialdomstol för vilken inte tillämpas några särskilda behörighetsvillkor.

Den föreslagna bestämmelsen om behörighetsvillkor för marknadsdomstolens överdomare och övriga ledamöter har utformats för att vara så heltäckande som möjligt och stämma överens med dagens sätt att reglera behörighetsvillkor. Den gamla marknadsdomstolens överdomare förutsätts vara förtrogen med konsumentärenden. Konkurrensrådets medlemmar förutsätts ha den juridiska och ekonomiska sakkunskap som avgörandet av ärenden förutsätter. Den föreslagna be-

stämmelsen om det särskilda behörighetsvillkoret motsvarar de krav på förtrogenhet som nämns i den senaste lagstiftningen. Bestämmelsen kan också i förändrade förhållanden tillämpas för att trygga och utveckla den sakkunskap som behövs vid specialdomstolar.

4 § *Sakkunnigledamöter*. I den föreslagna paragrafen föreskrivs om marknadsdomstolens sakkunnigledamöter med uppdraget som bisyssla. Enligt paragrafen deltar, utöver de lagfarna ledamöterna, i behandlingen i marknadsdomstolen sakkunnigledamöter med uppdraget som bisyssla, så som närmare bestäms eller föreskrivs i denna lag och i justitieministeriets förordning samt i domstolens arbetsordning om olika grupper av ärenden.

I lagförslaget 5 § finns närmare bestämmelser om behörighetsvillkoren för och utnämningen av sakkunnigledamöter med uppdraget som bisyssla. I lagens 9 § föreskrivs närmare om domstolens domförhet. I behandlingen av konkurrensärenden skall enligt förslaget delta minst en och högst tre sakkunnigledamöter med uppdraget som bisyssla. I upphandlings- och övriga ärenden skall sakkunnigledamöterna enligt förslaget delta i behandlingen beroende av ärendets natur. Antalet sakkunnigledamöter med uppdraget som bisyssla kunde i så fall vara detsamma som i konkurrensärenden.

Användning av sakkunnigledamöter i bisyssla utgör en fortsättning på den både av konkurrensrådet och av den gamla marknadsdomstolen iakttaga kutymen att understryka betydelsen av en mångsidig sakkunskap vid utredning av förutsättningarna för fungerande marknads- och konkurrensförhållanden. Förslaget innebär en förändring närmast när det gäller det sätt på vilket de sakkunniga i konsumentskyddsfrågor utses och ställs till domstolens förfogande.

Avsikten med justitiesministeriets förordning är att styra på ett generellt sätt utformningen av domstolens arbetsordning genom att föreskriva i förordningen för olika grupper av ärenden vilken särskild sakkunskap behövs i behandling. Det är alltså fråga om ett slags rollfördelning. På grund av att ärendena är omfattande och av många olika typer är det meningen att i domstolens arbetsordning ta in närmare föreskrifter t.ex. om när ledamöterna med uppdraget som bisyssla

skall delta i skriftlig eller muntlig behandling. Domstolens överdomare eller en annan ordförande för sammanträdet skall med stöd av ministeriets förordning och arbetsordningen utse de ledamöter med uppdraget som bisyssla som hör till den domföra sammansättningen. Utgångspunkten är den att sammansättningen bestäms på förhand, med beaktande av den sakkunskap som behövs för avgörandet.

5 §. *Behörighetsvillkor för och förordnande av sakkunnigledamöter*. Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. förordnar statsrådet för en mandattid om fyra år till marknadsdomstolen ett tillräckligt antal sakkunnigledamöter med uppdraget som bisyssla. Om en sakkunnigledamots plats blir ledig under mandattiden, skall en efterträdare utses för återstoden av mandattiden. I fråga om en sakkunnigledamots rätt att kvarstå i uppdraget gäller samma bestämmelser som för innehavare av domartjänst.

Ett sakkunniguppdrag är inte en tjänst. Sakkunnigledamöterna skall enligt förslaget förordnas på samma sätt som t.ex. förvaltningsdomstolarnas och försäkringsdomstolens sakkunnigledamöter i bisyssla. Varken i lagen eller i andra bestämmelser fastställs det exakta antalet sakkunnigledamöter. På motsvarande sätt har denna fråga reglerats bl.a. för förvaltningsdomstolarnas vidkommande.

Utgångspunkten är den att sakkunnigledamöterna förordnas genom ett beslut och att eventuella kompletteringar vid behov görs genom särskilda beslut. Detta hindrar inte ovillkorligen statsrådet från att under en pågående mandatperiod förordna nya sakkunnigledamöter till domstolen. Det kan då vara fråga om att en förändring i domstolens arbetssituation också annars förutsätter åtgärder för att förstärka domstolens personresurser. Bestämmelsen förutsätter uttryckligen att statsrådet ser till att domstolen har tillgång till ett tillräckligt antal sakkunniga.

En sakkunnigledamot kan om önskas förordnas för en ny mandatperiod när den förra har gått ut. I praktiken är domstolarnas sakkunnigförordnanden ofta långvariga.

Sakkunnigledamöterna jämföras i fråga om rättskipningsverksamheten med domstolens ledamöter i huvudsyssla. Om deras rätt att kvarstå i uppdraget gäller samma bestämmel-

ser som för domares rätt att kvarstå i tjänsten. På dem tillämpas också bestämmelserna om domarjäv.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreskrivs om behörighetsvillkor för de sakkunnigledamöter som deltar i behandlingen av konkurrens- eller upphandlingsärenden. De förutsätts ha avlagt högre högskoleexamen och dessutom vara förtrogna med konkurrensrätt, upphandling, ekonomiska vetenskaper, näringslivet eller ekonomiska frågor.

Jämfört med de tidigare behörighetsvillkoren är kravet på förtrogenhet med upphandling mera preciserat än det allmänna kravet på förtrogenhet med konkurrensrätt eller ekonomiska frågor. Det nya behörighetsvillkoret anses nödvändigt i synnerhet med beaktande av antalet upphandlingsärenden.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. förutsätts på motsvarande sätt att de sakkunnigledamöter som deltar i behandlingen av marknadsrättsliga ärenden har avlagt högre högskoleexamen. De förutsätts dessutom vara förtrogna med konsumentskydd, marknadsföring, näringslivet eller ekonomiska frågor.

I förslaget ingår till denna del inte det krav på förtrogenhet med bank- och finansieringsverksamhet som föreslogs av marknadsdomstolsarbetsgruppen. De i lagförslaget angivna behörighetsvillkoren anses täcka också detta delområde. I praktiken har marknadsdomstolen ytterst sällan behandlat ärenden som gällt bank-, finansierings- eller försäkringsverksamhet. Konkurrensrådet har däremot behandlat bl.a. ärenden som hänfört sig till försäkringsbranschen.

Under beredningen av ärendet framhölls att det var skäl att i samband med kraven på sakkunnigledamöternas förtrogenhet beakta också folkhälsorelaterade frågor, i synnerhet med beaktande av tillämpning av alkohol- och tobakslagstiftningen. Några sådana bestämmelser har emellertid inte tagits med i lagförslaget, eftersom produkttillsynscentralen i egenskap av förstainstansmyndighet själv kan skaffa sig behövlig utredning. Dessutom kan marknadsdomstolen på eget initiativ skaffa sig utredning med stöd av den föreslagna lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden.

6 §. *Domared och domarförsäkran.* Enligt den föreslagna paragrafen skall marknads-

domstolens ledamöter och sakkunnigledamöter svära domared eller avge domarförsäkran i marknadsdomstolen, så som föreskrivs i 1 kap. 6 a § och 7 § rättegångsbalken, om de inte har gjort det tidigare.

7 §. *Marknadsrättssekreterare.* I den föreslagna paragrafens 1 mom. föreskrivs att det vid marknadsdomstolen skall finnas ett tillräckligt antal marknadsrättssekreterare. Eftersom marknadsrättssekreterarna deltar i rättskipningen i egenskap av ärendenas beredare, föreskrivs för dem juris kandidatexamen som behörighetsvillkor.

Tjänstebenämningen har bildats utgående från benämningen på förvaltningsrättssekreterarna, som är föredragande vid förvaltningsdomstolarna. Sekreterarbenämningen är vedertagen som tjänstebenämning på föredragande vid domstolar. Ett undantag från denna benämningspraxis utgör hovrätterna.

För marknadsrättssekreterarna uppställs utöver examenskravet inga särskilda behörighetsvillkor. Domstolsarbete förutsätter emellertid i praktiken en viss förtrogenhet med de ärenden som hör till domstolens behörighet.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. utnämns marknadsrättssekreterare enligt vad som närmare föreskrivs genom förordning av justitieministeriet. Det är meningen att i ministeriets förordning föreskriva att marknadsrättssekreterare utnämns av marknadsdomstolens plenum. Bestämmelsen motsvarar förfarandet vid utnämning av kollegiala domstolars föredragande.

3 kap. Behandling av ärenden

8 §. *Sektioner.* Enligt den föreslagna paragrafen är den nya domstolen uppdelad på sektioner. Om uppdelning bestäms enligt förslaget närmare i domstolens arbetsordning.

Bestämmelserna i detta lagförslag är utformade med tanke på att domstolen skall kunna arbeta så flexibelt som möjligt och beakta de krav som i praktiken ställs på dess verksamhet. Den tillämpningspraxis som hittills föreligger tyder på att merparten av domstolens mål kommer att gälla upphandlingsärenden. Olika konkurrensärenden kommer sannolikt, jämfört med antalet upphandlingsärenden, att utgöra en klart mindre grupp. Av detta kan man inte i sig dra några

slutsatser om de arbetsinsatser som behandlingen tar i respektive grupp, relativt sett. Behandling av marknadsrättsliga ärenden kan beräknas kräva en mindre arbetsinsats än behandling av konkurrensärenden.

Eftersom det är fråga om att sammanslå två olika typer av rättsskipningsorgan, föreslås det att respektive sektion främst skall koncentrera sig på behandlingen av ärenden som hör till området för antingen konkurrens- eller upphandlingslagstiftningen eller den marknadsrättsliga lagstiftningen. Det föreslås dock inte att uppdelningen i sektioner skall definerats närmare på lagnivå t.ex så att det skulle konstateras att domstolen är uppdelad på två sektioner.

Med beaktande av domstolens personella resurser samt fördelningen av de ärenden som skall behandlas förutsätter arbetet i domstolen att de anställda vid domstolen vid behov kan användas vid behandling av alla typer av ärenden som hör till domstolens behörighet, oberoende av uppdelning på sektioner.

9 §. *Domförhet*. Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. kan en lagfaren ledamot i marknadsdomstolen ensam fatta beslut i sådana fall då besvär, en ansökan eller yrkandena har återtagits helt eller om ärendet avvisas eller avskrivs. En lagfaren ledamot kan ensam fatta beslut också om ett temporärt förbud och om nödvändiga förberedande åtgärder.

Förslaget motsvarar 4 § 2 mom. lagen om konkurrensrådet, till den del som det gäller konkurrensrådets ordförandes behörighet att ensam besluta om åtgärder som hänför sig till förberedelse. Förslaget stämmer också överens med den i 11 § lagen om marknadsdomstolen ingående bestämmelsen om att ordföranden för marknadsdomstolen ensam kan besluta att ärendet skall avskrivas.

Bestämmelsen i den föreslagna paragrafens 1 mom. motsvarar också annan lagstiftning. Enligt 12 § lagen om förvaltningsdomstolarna kan en ledamot ensam fatta det beslut som behövs, om besvär eller yrkanden som har framförts i något annat förvaltningsprocessuellt ärende har återtagits helt. En ledamot kan också ensam fatta beslut om att muntlig förhandling skall hållas eller syn förrättas i ärendet samt fatta de avgöranden som gäller

genomförandet av dessa förfaranden och även besluta om andra åtgärder som hänför sig till förberedelse.

Det föreslås ingen bestämmelse om att en ensam ledamot kan fatta beslut i ärenden som inte har någon större betydelse. En sådan bestämmelse finns för närvarande i lagen om konkurrensrådet, enligt vilken ordföranden inom de gränser som konkurrensrådet bestämmer kan behandla och avgöra ärenden av mindre betydelse.

Som motivering till bortlämnandet av en motsvarande reglering kan framförallt anföras att den gällande bestämmelsen är avsedd att tillämpas i ett rättsskipningsorgan av någon annan typ än en egentlig domstol och att domstolen inte själv på förhand kan få avgöra eller bestämma vilka ärenden som är av mindre betydelse. Denna reglering förutsätter att i lagen tas in en generell bestämmelse om kännetecknen på ärenden av mindre betydelse.

I praktiken kan mindre betydelsefulla ärenden snabbt avgöras också i normal sammansättning. Identifieringen av mindre betydelsefulla ärenden kan dessutom orsaka relativt mycket arbete och ta motsvarande tid i anspråk som normalt skulle behövas för att avgöra ärendet.

Enligt momentets sista mening är marknadsdomstolen i ovan nämnda processuella frågor domför också i en sammansättning med högst tre lagfarna ledamöter. En sammansättning med högst tre ledamöter kunde t.ex. användas i sådana konkurrensrättsliga frågor där en processhandling av domstolen kan ha betydande ekonomiska verkningar.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. är marknadsdomstolen i övrigt domför i en sammansättning med tre lagfarna ledamöter. I behandlingen av sådana ärenden som avses i lagen om konkurrensbegränsningar deltar, utöver de lagfarna ledamöterna, minst en och högst tre sakkunnigledamöter med uppdraget som bisyssla.

Den i momentet ingående bestämmelsen om den domföra sammansättningen stämmer överens med konkurrens- och marknadsdomstolsarbetsgruppens förslag om behandlingen av ärenden i den sammanslagna domstolen. Den föreslagna bestämmelsen avviker från konkurrensdomstolskommissionens förslag

bl.a. av den anledningen att kommissionen föreslog inrättande av endast fyra domartjänster. Enligt kommissionens förslag hade den domföra sammansättningen i konkurrensärenden varit två lagfarna ledamöter och fyra sakkunniga i bisyssla.

Förslaget om den domföra sammansättningen motsvarar i fråga om de lagfarna ledamöterna förvaltningsdomstolarnas normala sammansättning. I sammansättningen har dessutom beaktats att domstolens avgörande inte kan baseras på en majoritet som utgörs av sakkunnigledamöterna i bisyssla. I en situation där rösterna faller jämnt, dvs. tre domare mot tre sakkunnigledamöter, avgör ordförandens röst. När det är fråga om att döma ut konkurrensbrottsavgift eller vite vinner emellertid den lindrigare åsikten i en situation där rösterna faller jämnt.

Enligt den föreslagna paragrafens 3 mom. kan i behandlingen av upphandlingsärenden och andra ärenden som avses i denna lag, om ärendets natur så kräver, delta det antal sakkunnigledamöter som nämns i föregående paragraf.

I marknadsrättsliga ärenden och upphandlingsärenden är det dessutom möjligt att i domstolen använda en sammansättning där antalet lagfarna ledamöter är mindre än i domstolens normala domföra sammansättning. Förutom två lagfarna ledamöter skall till sammansättningen höra högst två sakkunnigledamöter med uppdraget som bisyssla. Också i den begränsade sammansättningen skall sakkunnigledamöter anlitas enligt huvudregeln i momentet, dvs. om ärendets natur så kräver. Den begränsade sammanställningen kan användas i ärenden där praxis är vedertagen.

Under beredningen har det framhållits att behovet att anlita sakkunnigledamöter inte är lika stor i alla grupper av ärenden. Ett mindre behov att anlita sakkunniga än i konkurrensärenden kan förekomma t.ex. i upphandlingsärenden samt i vissa marknadsrättsliga ärenden. I den sistnämnda ärendegruppen är sakkunskapen i konsumentskyddsfrågor inte alltid det centrala, t.ex. när det är fråga om att avgöra två näringsidkares tvistemål i enlighet med lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet.

Vid behandlingen av upphandlingsärenden

kan det däremot, beroende på ärendets natur, behövas också sakkunskap som domstolen själv inte har. Man kan behöva närmare information t.ex. om tekniska specifikationer för att kunna bedöma om ett förfarande i övrigt uppfyller de förutsättningar som anges i upphandlingslagstiftningen. Denna tillfälligt behövliga sakkunskap kan domstolen få tillgång till genom att inom ramen för sin i förvaltningsprocesslagen angivna utredningskyldighet anlita utomstående sakkunskap.

Av denna anledning föreslås att domstolen skall få friare prövningsrätt i fråga om anlita av sakkunnigledamöter i upphandlingsärenden och marknadsrättsliga ärenden. Prövningsrätten begränsas emellertid av kravet på beaktande av ärendets natur.

Enligt den föreslagna paragrafens 4 mom. utser ordföranden vid sammanträdet de sakkunnigledamöter att delta i behandlingen av ett ärende i enlighet med de principer som närmare frångår av justitieministeriets förordning och domstolens arbetsordning. Det skall i första hand fästa avseende vid den sakkunskap som behövs i ärendet. I praktiken kan förordnandet också baseras på den omständigheten att arbetet skall fördelas jämnt mellan sakkunnigledamöterna. Detta kan säkerställas t.ex. genom en på förhand, för en viss period fastställd sammanträdesplan.

Till den nuvarande marknadsdomstolslagen har fogats en särskild bestämmelse om avgörandet av invändningar om domarjäv vid marknadsdomstolen. Bestämmelsen (lagförändring 446/2001) träder i kraft i början av september 2001. Motsvarande bestämmelsen är inte behövlig vid den nya domstolen eftersom invändningar om domarjäv kan avgöras enligt lagen om ändring av rättegångsbalken (441/2001).

10 §. *Förstärkt sammanträde.* Enligt paragrafen är det möjligt att hålla förstärkt sammanträde i marknadsdomstolen. Om överföring av ett ärende till sådant sammanträde föreskrivs i 11 §. Förstärkt sammanträde hålls i stället för plenum i rättskipningsärenden.

Enligt förslaget är domstolen vid förstärkt sammanträde domför i en sammansättning med fyra lagfarna ledamöter. Dessutom kan, beroende på ärendets natur, högst fyra sakkunnigledamöter med uppdraget som bisyss-

la delta i sammanträdet. Förstärkt sammanträde kan hållas genast när ett ärende behandlas första gången eller vid ny behandling av ett ärende som har behandlats vid sammanträde i en mindre sammansättning.

I ett ärende där det har ordnats muntlig förhandling eller där marknadsdomstolen har hållit ett annat sammanträde för mottagande av muntlig bevisning borde en viss återhållsamhet iakttas vid förordnandet av ledamöter, eftersom det i den större sammansättningen då kommer att ingå ledamöter som inte har deltagit i den tidigare behandlingen och som sålunda inte har kunnat bilda sig en personlig uppfattning på basis av bevisningen.

11 §. *Överföring till förstärkt sammanträde.* I den föreslagna paragrafen föreskrivs om överföring av rättskipningsärenden till förstärkt sammanträde. Enligt 1 mom. är en förutsättning för att ett ärende skall kunna överföras till förstärkt sammanträde att ärendet kan vara av principiell betydelse med tanke på tillämpningen av lagen. Ett ärende kan överföras till förstärkt sammanträde också för att säkerställa en enhetlig rättspraxis.

Enligt 2 mom. hör det till överdomarens uppgifter att bestämma om ordnandet av förstärkt sammanträde och om sammansättningen vid sammanträdet. Om ett tidigare behandling har ordnats i ärendet, skall det bestämmas att de ledamöter och sakkunnigledamöter som deltagit i den tidigare behandlingen också skall delta i den fortsatta behandlingen av ärendet. Om den tidigare sammansättningen t.ex. har bestått av tre ledamöter och två sakkunnigledamöter kan överdomaren, beroende på ärendets natur, förordna ytterligare en ledamot och högst två sakkunnigledamöter till sammansättningen. Det föreslås ingen särskild bestämmelse om ordföranden vid förstärkt sammanträde. Som ordförande kan således fungera antingen domstolens överdomare eller en marknadsrättsdomare.

12 §. *Behandling av förvaltningsärenden i plenum.* Denna paragraf innehåller bestämmelser om plenarbehandling av domstolens förvaltningsärenden.

I den föreslagna paragrafens 1 mom. föreskrivs om plenums domförhet. Plenum är domfört då ordförande för sammanträdet är

överdomaren eller dennes ställföreträdare och minst tre marknadsrättsdomare deltar i avgörandet.

Närmare bestämmelser skall enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. utfärdas genom förordning av justitieministeriet. Plenum skall arrangeras bland annat för att utnämna marknadsrättssekreterare till domstolen.

13 §. *Förberedelse.* Enligt denna paragraf ansvarar domstolens lagfarna ledamöter för förberedelsen av ärendena. Marknadsrättssekreterarna deltar i beredningen enligt de lagfarna ledamöternas anvisningar.

Enligt den föreslagna paragrafen skall marknadsdomstolens avgöranden inte, såsom i allmänhet när det gäller kollegiala domstolar, fattas på föredragning av en föredragande med juridisk utbildning eller av en domstolsledamot. Förslaget motsvarar inte heller de procedurbestämmelser som gäller för konkurrensrådet. Enligt 5 § lagen om konkurrensrådet skall konkurrensrådets sekreterare bereda och föredra de ärenden som behandlas i konkurrensrådet.

Den gamla marknadsdomstolens sekreterare har inga föredragningsuppgifter i rättskipningsärenden. Enligt 3 § i den gällande förordningen om marknadsdomstolen skall sekreteraren vid marknadsdomstolen föredra de administrativa ärenden som skall avgöras av marknadsdomstolen eller överdomaren. Sekreteraren skall enligt anvisningar av överdomaren eller marknadsdomstolens vice ordförande också bistå vid uppgifter i samband med anhängiggörandet av ärenden som skall behandlas av marknadsdomstolen samt vid beredningen av ärendena.

Det finns många orsaker till att domstolens arbete har utformats på detta sätt. Framförallt i konkurrensärenden kan materialet vara så omfattande att det i praktiken blir nödvändigt att dela upp beredningsarbetet mellan flera personer. Då ärendena avgörs efter föredragning blir det närmast av formella skäl nödvändigt att samordna de olika beredarnas arbetsinsatser. I upphandlingsärenden kan domstolen komma in i bilden i nästan vilket skede av upphandlingsförfarandet som helst. För att ett upphandlingsärende skall bli behandlat förutsätts det snabba åtgärder och kontakter till upphandlingsenheten och eventuellt till andra parter i ärendet. Också i dessa

situationer kan det bli nödvändigt att dela beredningsarbetet och ansvaret mellan flera personer.

En motivering till förslaget är också att marknadsdomstolen i en relativt sett större utsträckning än förvaltningsdomstolarna måste ty sig till förberedelsesammanträden och muntliga förhandlingar. Beredningsansvaret vilar således på domstolens ledamöter, även om marknadsrättssekreterarna kan åläggas t.o.m. krävande beredningsuppgifter. Beredningsarbetet kan i och för sig tänga förredragningsuppgifterna, t.ex. när det gäller att göra sammandrag av ett ärendes tidigare behandlingsskeden eller att jämföra rättspraxis. Marknadsrättssekreterarna kan också bistå vid utformningen av förslag till domstolens beslut.

Den föreslagna modellen för beredningen och det övriga arbetet vid domstolen lämpar sig för behandling av såväl marknadsärenden som konkurrens- och upphandlingsärenden. Den framhåver de till domstolens rättskippingspersonal hörandes sakkunskap och lämpar sig således väl uttryckligen för en specialdomstol.

Enligt den föreslagna modellen skall domstolsledamöternas och marknadsrättssekreterarnas tjänsteansvar inte omfatta de avvikande åsikter som framförs under förredragningsförfarandet. Marknadsrättssekreterarna ansvarar naturligtvis också annars för sina tjänsteåtgärder och -uppdrag. En ledamot kan för sin del meddela sin avvikande åsikt då han har en annan åsikt om ett besluts laglighet än sammansättningen i övrigt.

14 §. *Förfarandet i marknadsdomstolen.* Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. gäller det om förfarandet i domstolen vad som föreskrivs särskilt. Bestämmelser om behandlingen av konkurrensärenden finns i lagen om konkurrensbegränsningar och bestämmelser om behandlingen av upphandlingsärenden finns i lagen om offentlig upphandling samt i därtill anslutna förordningar. På behandlingen av dessa ärenden tillämpas dessutom förvaltningsprocesslagen som en allmän lag, om inte annat föreskrivs i någon annan lag. Annan lagstiftning som skall beaktas vid behandlingen är bl.a. lagen om delgivning i förvaltningsärenden, enligt vilken domstolen skall verkställa delgivning under

behandlingens förlopp.

I den lag som föreslås om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden föreskrivs hur ärenden som avses i konsumentskyddslagen samt andra marknadsrättsliga ärenden skall behandlas i marknadsdomstolen. Denna lagstiftning kompletteras av rättegångsbalkens bestämmelser om behandling av tvistemål. I rättegångsbalken finns även bestämmelser om delgivningen.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. får ändring i domstolens beslut sökas på det sätt som föreskrivs särskilt. Bestämmelser om sökande av ändring i konkurrensärenden finns i lagen om konkurrensbegränsningar, medan bestämmelser om sökande av ändring i upphandlingsärenden finns i lagen om offentlig upphandling. I dessa ärendegrupper ingår bestämmelser om förfarandet som gäller ändringssökande i förvaltningsprocesslagen. I övrigt regleras sökandet av ändring i den föreslagna lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden. Bestämmelser om förfarandet vid sökande av ändring i marknadsrättsliga ärenden finns i rättegångsbalken.

15 §. *Behandlingens och handlingarnas offentlighet.* Enligt den föreslagna paragrafen skall muntlig behandling i ärenden som avses i 1 § 1 mom. 1 och 2 punkten (konkurrens- och upphandlingsärenden) ske inom stängda dörrar, om inte marknadsdomstolen beslutar något annat. I övrigt skall vid behandlingen iakttagas lagen om offentlighet vid rättegång.

Bestämmelsen om att konkurrens- och upphandlingsärenden skall behandlas muntligt inom stängda dörrar svarar mot 12 § 1 mom. lagen om konkurrensrådet. Utgångspunkten för beredningen av förslaget var den att de för konkurrensrådet och marknadsdomstolen gällande bestämmelserna om behandlingen av ärenden inte skall ändras, om det inte finns t.ex. med ändringen av rättskipningsorganet till en domstol sammanhängande lagtekniska eller andra skäl därtill. Vid övervägandet av eventuella ändringsbehov har dessutom tagits i beaktande andra pågående utredningar. För frågan om offentligheten vid rättegångar har justitieministeriet tillsatt en kommission vars mandattid löper ut den sista september 2001.

I konkurrens- och upphandlingsärenden

iakttas förvaltningsprocesslagen, vilket innebär att muntlig förhandling inte jämföras med huvudförhandlingen och att behandlingen därefter kan fortsätta som skriftlig. Utgångspunkten är den att förhandling inom stängda dörrar bättre än offentlig förhandling säkrar domstolens utredningsuppgift och parternas rättssäkerhet.

Hänvisningen till lagen om offentlighet vid rättegång avser framförallt dess 5 och 9 §. I lagens 5 § föreskrivs om förhandling inom stängda dörrar enligt prövning. Bestämmelserna i 5 § 1 mom. är inte tillämpliga på de konkurrens- och upphandlingsärenden som marknadsdomstolen behandlar. En bestämmelse som kan tillämpas är däremot 5 § 2 mom., enligt vilken domstolen kan besluta att muntlig förhandling till behövliga delar skall ske utan att allmänheten är närvarande, då sekretessbelagd handling företes eller omständighet yppas om vilken tystnadsplikt har stadgats.

Enligt 9 § 1 mom. lagen om offentlighet vid rättegång gäller om rättegångshandlingars offentlighet vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Vad som föreskrivs om handlingar gäller även annat rättegångsmaterial.

I 24 § 1 mom. 20 punkten lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet föreskrivs att sekretessbelagda är myndighetshandlingar som innehåller uppgifter om en privat affärs- eller yrkeshemlighet. Sekretessbelagda är också handlingar som innehåller uppgifter om någon annan motsvarande omständighet som har samband med privat näringsverksamhet, om utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle medföra ekonomisk skada för näringsidkaren. Den sistnämnda förutsättningen åsidosätts emellertid när det är fråga om uppgifter som är betydelsefulla för skyddande av konsumenters hälsa eller en hälsosam miljö eller för bevakande av de rättigheter som innehas av dem som orsakas skada av verksamheten eller uppgifter om näringsidkarens skyldigheter och fullgörande av dessa.

I 24 § 1 mom. 17 punkten lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet föreskrivs på motsvarande sätt om sekretessbeläggning av handlingar som innehåller uppgifter om offentliga samfunds affärs- eller

yrkeshemligheter. Utlämnande av uppgifter om ett offentligt samfunds övriga affärsverksamhet begränsas på samma sätt som enligt 20 punkten med en skadeklausul samt med en bestämmelse om att utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle ge ett annat offentligt samfund eller en enskild som bedriver liknande eller annars konkurrerande verksamhet en konkurrensfördel eller försämra det offentliga samfundets möjligheter till förmånlig upphandling eller arrangemang som avser placering, finansiering eller låneskötsel.

Om den muntliga förhandlingen så som föreskrivs i 5 § lagen om offentlighet vid rättegång helt eller delvis har skett inom stängda dörrar eller då en sekretessbelagd handling företes eller en omständighet yppas om vilken tystnadsplikt har stadgats, kan domstolen besluta att rättegångsmaterialet med undantag av tillämpade lagrum och domslutet till behövliga delar skall hållas hemligt viss tid, dock högst 40 år från det utslaget gavs.

De ovan nämnda bestämmelserna skall tillämpas också då marknadsdomstolen håller muntlig förhandling i ett konkurrens- eller upphandlingsärende. Naturligtvis skall också de bestämmelser i lagen om offentlighet vid rättegång tillämpas som gäller sammanträdesordförandens åtgärder och förbud mot att särskilt söka ändring i dessa.

Bestämmelser i lagen om offentlighet vid rättegång skall enligt förslaget tillämpas också på behandlingen i marknadsdomstolen då det är fråga om ett ärende som avses i den föreslagna lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden. I dessa ärenden behövs ingen särskild reglering av det muntliga förhandlingsförfarandet, vilket är fallet med konkurrens- och upphandlingsärenden. Till denna del motsvarar regleringen de tidigare bestämmelserna, eftersom lagen om offentlighet vid rättegång, i enlighet med dess 1 §, har tillämpats också på behandlingen i den nuvarande marknadsdomstolen.

Enligt den föreslagna paragrafen skall på marknadsdomstolens verksamhet i övrigt tillämpas lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Enligt den gällande lagen är konkurrensrådets handlingar inte offentliga, om inte konkurrensrådet beslutar annat. Bestämmelserna om den till konkurrensrådet re-

laterade handlingsoffentligheten berördes inte av revideringen av offentlighetslagstiftningen, eftersom konkurrensrådets ställning var föremål för särskild utredning (RP 30/1998 rd, s. 41).

Den nuvarande regleringen är problematisk med avseende på 12 § 2 mom. grundlagen, enligt vilket handlingar och upptagningar som innehas av myndigheterna är offentliga, om inte offentligheten av tvingande skäl särskilt har begränsats genom lag. Enligt bestämmelsen har var och en rätt att ta del av offentliga handlingar och upptagningar.

Offentlighetslagens tillämpningsområde inkluderar också domstolar och andra rättsskipningsorgan. Om bestämmelsen om konkurrensrådets handlingar skulle kvarstå i sin nuvarande utformning, skulle detta innebära en väsentlig avvikelse från bestämmelserna om övriga domstolar och rättsskipningsorgan. Det finns inte längre någon anledning till en sådan avvikelse. Bestämmelsen har av praktiska skäl varit förståelig under den tid som konkurrensrådets funnits till, då det i stor utsträckning varit beredarna som ansvarat för verksamheten medan den egentliga rättsskipningspersonalen har skött uppdraget som bisyssla. I högsta förvaltningsdomstolens rättspraxis om den nuvarande offentlighetslagen har de olägenheter och det arbete som orsakats av att skilja mellan offentliga och sekretessbelagda handlingar, inte godkänts som en sekretessgrund.

Till följd av ändringen är det inte heller längre nödvändigt att i lagen ta i särskilda bestämmelser om parternas rättigheter, som redan är reglerade i offentlighetslagen.

Ändringen i offentlighetsregleringen kan beräknas innebära en växande administrativ arbetsmängd för den nya domstolen, eftersom det till de ärenden som kommer till domstolen nästan utan undantag hör dokument eller uppgifter som omfattas av skyddet för affärs- och yrkeshemligheter. En stor del av de dokument som kommer till domstolen består dock av material som kommit till vid behandlingen av ärendet hos någon annan myndighet och som myndigheten i fråga enligt offentlighetslagen själv är skyldig att klassificera som offentliga eller sekretessbelagda handlingar.

Syftet med den nya regleringen är att tryg-

ga skyddet av å ena sidan parternas rättigheter, å andra sidan en vidsträcktare allmän offentlighet. I praktiken måste man i verksamheten se till att de intressen som konkurrerande och andra i branschen verksamma parter har kan hållas isär från de rättigheter som medborgarna har enligt offentlighetslagen. Tillämpningen av offentlighetslagen kan vara en orsak till att granska på nytt domstolens personresurser.

4 kap. Särskilda bestämmelser

16 §. *Tjänsteåtal*. I denna paragraf föreslås bestämmelser om forum för tjänsteåtal mot marknadsdomstolens överdomare, marknadsdomare, sakkunnigledamöter och marknadsrättssekreterare. Enligt paragrafen skall eventuella tjänsteåtal mot rättsskipningspersonalen behandlas vid Helsingfors hovrätt.

Bestämmelsen motsvarar gällande 19 § lagen om marknadsdomstolen, enligt vilken ordföranden och ledamöterna i marknadsdomstolen åtalas för tjänstefel i Helsingfors hovrätt. Tidigare var Helsingfors hovrätt tjänsteåtalsforum också för konkurrensrådets ordförande, ledamöter och sekreterare. Emellertid har 12 § i lagen om konkurrensrådet upphävts räknat från den 1 december 2000, i samband med revideringen av lagstiftningen om forum för tjänsteåtal (RP 57/2000 rd). I propositionen ansågs det att det inte fanns några grunder för att hålla kvar lagstiftningen om konkurrensrådet, eftersom konkurrensrådet inte hör till domstolsväsendet och dess ställning inte i alla avseenden är reglerad enligt de krav som ställs på domstolars oavhängighet.

Enligt lagen om ändring av hovrättslagen (957/2000) behandlar hovrätten såsom första rättsinstans åtal mot domare vid tingsrätterna och enligt vad som föreskrivs i lag också tjänstebrott som har begåtts av övriga tjänstemän och allmänna åklagare inom domstolsväsendet. Enligt lagen om ändring av 40 § lagen om arbetsdomstolen (959/2000) åtalas presidenten, arbetsdomstolsrådet, ledamöterna, suppleanterna och sekreterarna i arbetsdomstolen för tjänstebrott i Helsingfors hovrätt. Enligt lagen om ändring av lagen om försäkringsdomstolen (951/1988) åtalas försäkringsöverdomaren och ledamöterna i för-

säkringsdomstolen för tjänstefel i Helsingfors hovrätt.

I fråga om den nya specialdomstolen är det befogat att föreskriva att forum för behandlingen av tjänsteåtal är detsamma som för de övriga specialdomstolarnas ledamöter och personal som deltar i rättskipningen.

17 §. *Närmare bestämmelser.* Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. utfärdas närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag genom förordning av justitieministeriet. I de förordningar som utfärdas om domstolar regleras inga så principiellt viktiga frågor att de i enlighet med 80 § 1 mom. grundlagen behöver ges av statsrådet. I enlighet härmed kan också lägre rättsnormer om marknadsdomstolen utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. skall närmare bestämmelser om arbetet vid marknadsdomstolen utfärdas i domstolens arbetsordning, som fastställs av överdomaren. Tillämpningen och utformningen av arbetsordningen behandlas ovan i denna detaljmotivering. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar de bestämmelser som gäller övriga domstolar.

5 kap. **Ikraftträdande och övergångsbestämmelser**

18 §. *Ikraftträdande.* Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. skall lagen träda i kraft den 1 mars 2002. Ikraftträdelse tidpunkten är i praktiken inte synkroniserad med konkurrensrådets nuvarande treåriga mandattid. Hösten 2001 blir det nödvändigt att utse ett konkurrensråd för en mandattid som sträcker sig till dess att den nya domstolen inrättas.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. skall vad som i någon annan lag eller förordning bestäms om marknadsdomstolen och konkurrensrådet efter att denna lag har trätt i kraft gälla den nyinrättade marknadsdomstolen.

Avsikten med de till propositionen fogade lagförslagen är att i lagstiftningen göra alla de av organisationsreformen föranledda lagtekniska ändringarna. Syftet med den föreslagna paragrafens 2 mom. är således att säkerställa att organisationsreformen inte föranleder några omedelbara ändringsbehov i

den övriga lagstiftningen.

Enligt den föreslagna paragrafens 3 mom. får åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter vidtas innan lagen träder i kraft. Sådana åtgärder är bl.a. den nya domstolens lokalarrangemang, tjänsteöverföringar och tillsättningsarrangemang samt övriga praktiska åtgärder.

19 §. *Anhängiga ärenden.* Enligt denna paragraf skall ärenden som är anhängiga vid marknadsdomstolen och konkurrensrådet när denna lag träder i kraft överföras för behandling i den nyinrättade marknadsdomstolen.

Under beredningen av förslaget övervägdes bestämmelser enligt vilka marknadsdomstolen och konkurrensrådet under vissa förutsättningar skulle ha kunnat slutbehandla ärenden som de påbörjat. Detta skulle ha gällt t.ex. konkurrensärenden i vilka konkurrensrådet strax före lagens ikraftträdande hade hunnit slutföra den muntliga förhandlingen.

Orsaken till att man inte stannade för en sådan reglering var att konkurrensrådet och marknadsdomstolen i varje fall har möjligheten att inom ramen för snävt tilltagna behandlingstider ordna behandlingen på ett sådant sätt att muntliga förhandlingar eller marknadsdomstolens behandling inte hålls i slutändan av mandatperioden och så att den gamla domstolen och konkurrensrådet också i ärenden vilkas behandling har fortskridit längre kan ge sina beslut innan den nyinrättade domstolen inleder sin verksamhet.

20 §. *Personalarrangemang.* Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. förordnas marknadsdomstolens överdomare när denna lag träder i kraft att sköta överdomartjänsten vid den nyinrättade domstolen för en viss tid, som går högst ut samtidigt som mandatperioden för den tidigare överdomartjänsten. Den här tiden löper ut senast vid slutet av augusti 2002. Eftersom överdomaren har sin bakomliggande tjänst som tingsdomare överförs denne inte direkt till en domartjänst vid den nyinrättade domstolen. Alla domartjänster vid marknadsdomstolen tillsätts efter normalt ansökningsförfarande

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. överförs marknadsdomstolens tjänstemän samt deras tjänster när denna lag träder i kraft till den nyinrättade marknadsdomstolen,

genom justitieministeriets beslut. Överföringen av en tjänst förutsätter inte tjänstemannens samtycke.

Bestämmelser som motsvarar momentet har tidigare använts vid överföring av andra än till rättskipningspersonalen hörande anställda vid förvaltningsdomstolarna och jorddomstolarna.

Enligt den föreslagna paragrafens 3 mom. skall de ordinarie tjänstemän vid handels- och industriministeriet, som har ställts till konkurrensrådets förfogande, samt deras tjänster, när denna lag träder i kraft överföras till den nyinrättade marknadsdomstolen genom justitieministeriets beslut. För överföring av en tjänst behövs inte tjänstemannens samtycke.

1.2. Lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. *Tillämpningsområde.* Enligt paragrafens 1 mom. föreskrivs i denna lag hur sådana ärenden som avses i 1 § 1 mom. 3 och 4 punkten, marknadsdomstolslagen blir anhängiga och behandlas i den nyinrättade marknadsdomstolen.

Lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden är helt ny. Den ersätter de bestämmelser i den gällande lagen om marknadsdomstolen som gäller ärendenas anhängighet och behandling. I den gällande lagen om marknadsdomstolen finns också bestämmelser om den nuvarande domstolens organisation och domförhet. Dessa bestämmelser föreslås bli intagna i den nya marknadsdomstolslagen.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. kan det genom lag föreskrivas särskilt om anhängiggörandet och behandlingen av ärenden i marknadsdomstolen. Bestämmelsen motsvarar nuläget, eftersom det också i andra lagar än i lagen om marknadsdomstolen finns bestämmelser om behandlingen av ärenden i marknadsdomstolen.

2 §. *Marknadsrättsliga ärenden.* Denna paragraf innehåller en uppräkningslista av de ärenden som skall behandlas i marknadsdomstolen enligt annan lagstiftning än upphand-

lings- och konkurrenslagstiftningen. Termen "marknadsrättsliga ärenden" är ny i detta sammanhang. Den avser de andra än konkurrens- och upphandlingsärenden som hör till marknadsdomstolens behörighet.

Av den lagstiftning som omfattas av marknadsdomstolens behörighet nämns särskilt konsumentskyddslagen, lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet, lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare, lagen om Konsumentverket, värdepappersmarknadslagen, kreditinstitutslagen, lagen om placeringsfonder, lagen om andelslag, lagen om televisions- och radioverksamhet, lagen om indrivning av fordringar, alkohollagen, lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning, lagen om gränsöverskridande förbudsförfarande, lagen om försäkringsbolag, lagen om utländska försäkringsbolag, lagen om försäkringsföreningar samt lagen om försäkringsmäklare.

Förteckningen är emellertid inte fullständig, eftersom det också i andra lagar kan föreskrivas om ärenden som skall behandlas av marknadsdomstolen. Sådana är t.ex. lagen om borgen och tredjemanspant samt lagen om vattentjänster, som vardera innehåller bestämmelser om konsumentombudsmannens övervakningsbehörighet.

Hänvisningen i paragrafen avser den nya lagen om andelslag, som är avsedd att träda i kraft den 1 januari 2002. De uppgifter som enligt de i paragrafens 14 – 17 punkter uppräknade lagarna ankommer på marknadsdomstolen är baserade på den utvidgning av marknadsdomstolens behörighet som föreslås i regeringens proposition (RP 206/2000 rd) och sedermera godkändes.

2 kap. Behandlingen av ärenden

3 §. *Anhängiggörande av ärenden.* I paragrafens 1 mom. 1 punkten finns bestämmelser om anhängiggörande av sådana ärenden vid marknadsdomstolen som skall behandlas med stöd av konsumentskyddslagen, lagen om Konsumentverket, 13 § 1 mom. lagen om indrivning av fordringar samt lagen om televisions- och radioverksamhet. Dessa ärenden anhängiggörs, liksom för närvarande, på ansökan av konsumentombudsmannen. Sekun-

där rätt att anhängiggöra ett ärende i denna grupp tillkommer en förening som bevakar löntagarnas eller konsumenternas intressen, i det fall att konsumentombudsmannen vägrar att föra ärendet till marknadsdomstolen. En bestämmelse om den subsidiära rätten att anhängiggöra ärenden finns i lagförslagets 4 § 1 mom.

Bestämmelsen motsvarar första meningen i 6 § 1 mom. i den gällande lagen om marknadsdomstolen, med den kompletteringen att med dessa ärenden jämföras också sådana ärenden som avses i lagen om televisions- och radioverksamhet. I fråga om de sistnämnda ärendena finns det i 35 § 2 mom. lagen om televisions- och radioverksamhet en bestämmelse om konsumentombudsmannens övervakningsbehörighet och om tillämpning av konsumentskyddslagen på förfarandet. I den gällande lagen om marknadsdomstolen finns det ingen särskild bestämmelse om hur ärenden av det sistnämnda slaget anhängiggörs.

I momentets 2 punkt föreskrivs hur sådana ärenden blir anhängiga som avses i 2 kap. 8 a § konsumentskyddslagen. Länsstyrelsen kan med stöd av 2 kap. 8 a § konsumentskyddslagen meddela förbud i ett ärende som gäller förfarande som strider mot bestämmelserna om prisinformation vid marknadsföring av konsumtionsnyttigheter och om angivande av priset på bostäder, om förfarandet i fråga klart strider mot stadgandena och om praxis vid tillämpningen av stadgandena på ett dylikt fall är vedertagen. Näringsidkaren kan föra ett sådant beslut om förbud till marknadsdomstolen inom fjorton dagar efter det att han fått del av länsstyrelsens beslut. I annat fall står beslutet fast.

Momentets 2 punkt överensstämmer med första meningen i 6 § 2 mom. i den gällande lagen om marknadsdomstolen. Länsstyrelsen kan förena ett ovan angivet beslut med vite. Ett ärende som gäller utdömande av vite tas på samma sätt som enligt de gällande bestämmelserna upp till behandling i marknadsdomstolen, så som föreskrivs i den föreslagna paragrafens 2 mom. Den föreslagna paragrafens 2 mom. motsvarar andra meningen i 6 § 2 mom. i den gällande lagen om marknadsdomstolen.

Enligt momentets 3 punkt blir ett ärende

som skall behandlas med stöd av lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet anhängigt på ansökan av den näringsidkare som ett i 1 – 3 § i den nämnda lagen avsett förfarande riktas mot eller vars verksamhet det kan skada eller vars affärshemlighet, tekniska förebild eller tekniska anvisning en annan näringsidkare har utnyttjat eller yppat i strid med 4 §, eller på ansökan av en registrerad förening som bevakar näringsidkarnas intressen. Bestämmelsen motsvarar 6 a § i den gällande lagen om marknadsdomstolen.

Enligt momentets 4 punkt blir ett ärende som avses i lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare anhängigt på ansökan av en registrerad förening som bevakar näringsidkarnas intressen eller på ansökan av den näringsidkare mot vilken tillämpningen av avtalsvillkoret riktas. Bestämmelsen motsvarar 6 d § i den gällande lagen om marknadsdomstolen.

I momentets 5 punkt föreskrivs att ärenden som avses i värdepappersmarknadslagen och lagen om placeringsfonder anhängiggörs på ansökan av Finansinspektionen. Denna bestämmelse motsvarar första meningen i 6 b § i den gällande lagen om marknadsdomstolen. En bestämmelse om den subsidiära rätten att anhängiggöra ärenden ingår i detta lagförslags 4 § 2 mom.

Enligt momentets 6 punkt anhängiggörs ärenden som avses i kreditinstitutslagen på ansökan av vederbörande kreditinstitut. Bestämmelsen motsvarar första meningen i 6 c § i den gällande lagen om marknadsdomstolen. I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreskrivs om anhängiggörande av ett ärende som gäller utdömande av vite i ett sådant ärende.

Enligt momentets 7 punkt anhängiggörs ärenden som skall behandlas enligt lagen om andelslag på ansökan av en revisor som granskar sparkasseverksamheten eller av en registrerad förening som bevakar medlemsplacerarnas intressen och av vars medlemmar minst hälften är medlemsplacerare. Bestämmelsen motsvarar till den del den gäller lagen om andelslag, vilken som bäst revideras, 6 g § i den gällande lagen om marknadsdomstolen. Enligt den nya lagen om andelslag skall sparkasseverksamheten granskas av andelslagets revisorer, vilket innebär att det inte

längre nämns i bestämmelsen att sparkasseinspektören är berättigad att anhängiggöra ärenden.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreskrivs om anhängiggörande av ärenden som gäller utdömande av vite som en myndighet har förelagt. Momentet gäller utdömande av vite varmed länsstyrelsen har förenat ett förbud i enlighet med 2 kap. 8 a § 2 mom. konsumentskyddslagen, då ärendet blir anhängigt på ansökan av konsumentombudsmannen. Momentet gäller dessutom det fall att vitet har förelagts av Finansinspektionen, som ansöker om att det utdöms i enlighet med kreditinstitutslagen. Momentets motsvarighet är 6 § 2 mom. och 6 c § andra meningen i den gällande lagen om marknadsdomstolen.

4 §. *Subsidiär rätt att anhängiggöra ärenden.* Den föreslagna paragrafens 1 mom. gäller anhängiggörande av ett ärende som avses i 3 § 1 mom. 1 punkten i det fall att konsumentombudsmannen har vägrat att föra ärendet till marknadsdomstolen för behandling. Den subsidiära rätten att anhängiggöra ärendet tillkommer i så fall en registrerad förening som bevakar löntagarnas eller konsumenternas intressen.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. kan ansökan, i det fall att Finansinspektionen beslutar att ett ärende som gäller förfarandet vid marknadsföring eller förvärv av värdepapper eller förbudande av avtalsvillkor inte skall föras till marknadsdomstolen, göras också av en registrerad förening som bevakar placerarnas intressen.

Bestämmelser om den subsidiära rätten att anhängiggöra ärenden ingår i 6 b § i den gällande lagen om marknadsdomstolen. Den nämnda paragrafen innehåller en hänvisning till den tidigare lagen om placeringsfonder (480/1987). Enligt 150 § i den gällande lagen om placeringsfonder kan den som marknadsför ett fondföretags andelar i strid med lag eller med stöd därav meddelade bestämmelser eller i strid med myndighetsföreskrifter, förbjudas att fortsätta eller upprepa detta förfarande. På förfarandet tillämpas i övrigt värdepappersmarknadslagen. Hänvisningen till marknadsföring av andelar enligt 132 § lagen om placeringsfonder, med användning av vilseledande firma, föreslås inte längre ingå i lagen eftersom det förfarande som avses i

150 § lagen om placeringsfonder täcker också sådan marknadsföring.

5 §. *Anhängiggörande vid förbudsförfarande.* Enligt den föreslagna paragrafen föreskrivs i lagen om gränsöverskridande förbudsförfarande om utländska organisationers och myndigheters rätt att anhängiggöra ärenden vid marknadsdomstolen. Ett ärende som avses i den nämnda lagen blir anhängigt vid marknadsdomstolen på ansökan av en utländsk organisation eller myndighet. Bestämmelsen motsvarar den 6 i § som räknat från början av 2001 fogades till lagen om marknadsdomstolen (1190/2000).

I lagen om gränsöverskridande förbudsförfarande föreskrivs om utländska myndigheters och organisationers rätt att i Finland anhängiggöra ett sådant förbudsföreläggande som avses i direktivet om förbudsföreläggande, om verksamhet som har sitt ursprung i Finland strider mot de i lagen nämnda direktiven, sådana de har genomförts i den lag som blir tillämplig på verksamheten. Sådana ärenden behandlas av antingen marknadsdomstolen, Läkemedelsverket eller Konsumentverket.

6 §. *Anhängiggörande i ärenden som gäller försäkringsbranschen.* Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. blir ärenden som skall behandlas enligt lagen om försäkringsbolag, lagen om utländska försäkringsbolag, lagen om försäkringsföreningar samt lagen om försäkringsmäklare anhängiga vid marknadsdomstolen på ansökan av det finländska eller utländska försäkringsbolag, den finländska eller utländska försäkringsförening eller försäkringsmäklare som Försäkringsinspektionens förbudsbeslut avser.

Den i momentet föreslagna regleringen har samband med frågan om utvidgning av försäkringsföretags tillåtna affärsrörelse. Finländska försäkringsbolag, i Finland verkssamma försäkringsbolag från tredje länder samt försäkringsföreningar får vid sidan av sin huvudsakliga verksamhet, dvs. bedrivande av försäkringsrörelse, representera vissa typer av företag och för dessa företags räkning till kunder sälja de tjänster och produkter som de erbjuder. Till denna kategori av företag hör inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet under offentlig tillsyn stående kreditinstitut, värdepappersföretag,

fondbolag och fondföretag. Försäkringsföretag kan representera också företag vilkas rörelse omfattar riskkontroll, skadeinspektion och avvärjande av skador eller som erbjuder tjänster och produkter inom därmed jämförbar verksamhet eller vars tjänster och produkter har samband med försäkringsprodukter som tillhandahålls av ett försäkringsföretag.

Försäkringsinspektionen övervakar försäkringsföretag som representerar andra företag. Försäkringsinspektionen kan förbjuda ett försäkringsföretag att bedriva verksamhet av det ifrågavarande slaget eller begränsa verksamheten, om denna inte uppfyller de krav som lagen ställer.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. blir ett ärende som gäller utdömande av vite varmed Försäkringsinspektionens förbud har förenats anhängigt på ansökan av Försäkringsinspektionen.

7 §. *Anhängiggörande av ärenden som gäller alkohol- och tobaksreklam.* Enligt den föreslagna paragrafen blir ärenden som avses i alkohollagen och lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning anhängiga vid marknadsdomstolen så som föreskrivs särskilt.

Hänvisningen avser 52 § 2 och 3 mom. alkohollagen samt 21 § lagen om inskränkande av tobaksrökning, med undantag för dess sista moment enligt vilket förvaltningsdomstolen är behörig domstol. I den nya lagen föreslås således inte längre ingå mot 6 e och 6 f § lagen om marknadsdomstolen svarande bestämmelser, som endast upprepar det i de nämnda lagarna föreskrivna förfarandet för anhängiggörande av ärenden.

8 §. *Ansökan.* Den föreslagna paragrafens 1 mom. innehåller bestämmelser om de uppgifter som skall ingå i ansökan. Enligt momentets 1 punkt skall i ansökan uppges den näringsidkares eller den persons namn, hemort och adress mot vilken yrkandet riktas. Enligt momentets 2 punkt skall i ansökan uppges yrkandet och grunderna för detsamma samt enligt 3 punkten de fakta och de handlingar som sökande åberopar. Enligt momentets 4 punkt skall av ansökan dessutom framgå sökandens namn och kontaktuppgifter.

Bestämmelserna om de uppgifter som skall ingå i ansökan motsvarar bestämmelserna i 7

§ 1 mom. 1 – 3 punkterna i den gällande lagen om marknadsdomstolen. Bestämmelsens ordalydelse har visserligen moderniserats. Bl.a. förutsätts det att sökanden i stället för sin postadress meddelar sina kontaktuppgifter, som kan inkludera bl.a. telefonnummer och e-postadress.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. skall, i det fall att ärendet anhängiggörs efter ett myndighetsbeslut, till ansökan även fogas beslutet i original eller som kopia samt ett bevis över dagen för delfåendet. Bestämmelserna har till denna del förtydligats i jämförelse med 7 § 1 mom. 1 punkten i den gällande lagen om marknadsdomstolen. Samtidigt föreslås att det inte längre skall krävas att myndighetsbeslutet skall vara bestyrkt till riktigheten. Marknadsdomstolen får i varje fall tillgång till myndighetsbeslutet och till myndighetens handlingar i ärendet, och kan således vid behov förvissa sig om beslutets innehåll. I förvaltningsrättskipningen förutsätts det inte heller att det myndighetsbeslut som fogas till besvärshandlingarna skall vara officiellt bestyrkt (25 § förvaltningsprocesslagen).

Enligt den föreslagna paragrafens 3 mom. skall sökanden eller dennes ombud underteckna ansökan. Bestämmelsen motsvarar 7 § 2 mom. i den gällande lagen om marknadsdomstolen. Enligt lagen om elektronisk kommunikation i rättegångsären (594/1993) får rättegångshandlingar tillställas en domstol också som telefax eller elektronisk post eller med hjälp av automatisk databehandling till mottagarens datasystem. Enligt 6 § i den nyss nämnda lagen behöver en handling inte undertecknas när ett elektroniskt meddelande till domstolen innehåller sådana uppgifter att domstolen kan ta kontakt med avsändaren, om domstolen hyser misstankar i fråga om ursprunget av den handling som har sänts in som ett elektroniskt meddelande.

9 §. *Delgivning av ansökan.* Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. skall marknadsdomstolen delge ansökan den näringsidkare eller den person mot vilken yrkandet riktas. Om ansökan gäller ett beslut eller en föreskrift av en myndighet skall ansökan delges den myndighet vars beslut eller föreskrift ansökan gäller. Den föreslagna bestämmel-

sen motsvarar första meningen i 8 § 1 mom. i den gällande lagen om marknadsdomstolen.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. skall domstolen i delgivningen uppmäna mottagaren att bemöta ansökan inom utsatt tid. Bemötandet skall innehålla ett yttrande om sökandens yrkanden och om grunderna för det. I bemötandet skall även nämnas de fakta som bemötandet grundar sig på samt uppges de bevis som den som avger bemötandet stöder sig på. Momentet motsvarar i stort sett slutdelen av 8 § 1 mom. i den gällande lagen om marknadsdomstolen.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. föreskrivs hur delgivningen skall ske. Delgivningen skall också i fråga om den nyinrättade marknadsdomstolen ske på det sätt som föreskrivs i 11 kap. 3 och 4 § rättegångsbalken.

Enligt 11 kap. 3 § rättegångsbalken kan delgivningen verkställas genom att handlingen sänds till parten med posten mot mottagningsbevis eller som tjänstebrev, om det kan antas att mottagaren får del av handlingen och inom utsatt tid återsänder delgivningskvittot. Enligt 11 kap. 4 § rättegångsbalken kan delgivningen ske också som stämningsdelgivning.

10 §. *Behandling av ärenden enligt lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet.* Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. skall marknadsdomstolen genast delge konsumentombudsmannen en ansökan som avses i 3 § 1 mom. 3 punkten. Konsumentombudsmannen skall inom 30 dagar efter att ha fått kännedom om ansökan meddela marknadsdomstolen om han med stöd av konsumentskyddslagen eller lagen om Konsumentverket har för avsikt att vidta åtgärder med anledning av ärendet. Momentet motsvarar 7 a § 1 och 2 mom. i den gällande lagen om marknadsdomstolen.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreskrivs att om konsumentombudsmannen meddelar att han kommer att vidta åtgärder skall marknadsdomstolen uppskjuta sina förberedande åtgärder till dess att konsumentombudsmannen meddelar att han har avslutat behandlingen av ärendet. Momentet motsvarar i stort sett 7 a § 3 mom. i den gällande lagen om marknadsdomstolen.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. föreskrivs att om konsumentombudsmannen för

ärendet till marknadsdomstolen för behandling, skall näringsidkarens eller näringsidkareföreningens ansökan upptas till behandling i samband därmed. Momentet motsvarar 7 a § 4 mom. i den gällande lagen om marknadsdomstolen.

11 §. *Delgivning av ansökan som gäller sparkassa.* Enligt den föreslagna paragrafen skall marknadsdomstolen delge den revisor, som granskar sparkasseverksamhet, den ansökan som avses i lagförslaget 3 § 1 mom. 7 punkten. Paragrafen motsvarar 7 c § lagen om marknadsdomstolen så ändrad att den planerade revideringen av lagen om andelslag har beaktats.

12 §. *Delgivning av ansökan vid förbuds-förfarande.* Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. skall marknadsdomstolen genast underrätta konsumentombudsmannen, Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral, Kommunikationsverket, Finansinspektionen eller Försäkringsinspektionen om en ansökan som avses i 5 §, när det gäller ärenden som hör till de nämnda myndigheternas tillsynsbehörighet.

Momentet motsvarar första meningen i den 7 b § som fogades till lagen om marknadsdomstolen i början av år 2001. Myndighetsförteckningen har emellertid utökats med Försäkringsinspektionen, som en följd av försäkringsföretagens utvidgade verksamhetsområde.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. skall den myndighet som har fått del av ansökan också ges tillfälle att bli hörd, om detta inte i onödan fördröjer ärendet. Momentet motsvarar sista meningen i 7 b § i den gällande lagen om marknadsdomstolen.

13 §. *Behandling av en ansökan om temporärt förbud.* Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. skall en ansökan om temporärt förbud som avser ett i 3 § 1 mom. 1 punkten nämnt ärende upptas till behandling vid marknadsdomstolens sammanträde senast den åttonde dagen efter att ansökan inkom. Bestämmelsen motsvarar första meningen i 9 § i den gällande lagen om marknadsdomstolen.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. kan ett ärende som gäller temporärt förbud upptas till behandling även om kallelse till behandlingen inte har kunnat delges den som

förbudsansökan riktas mot. Bestämmelsen motsvarar sista meningen i 9 § i den gällande lagen om marknadsdomstolen.

14 §. *Förberedelse.* Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. skall ett ärende före den egentliga behandlingen förberedas under ledning av marknadsdomstolens överdomare eller en marknadsrättsdomare så att det kan avgöras utan dröjsmål. Förberedelsen kan vara skriftlig eller muntlig.

Bestämmelsen motsvarar till innehållet 10 § 1 mom. i den gällande lagen om marknadsdomstolen. I den nya specialdomstolen kan också någon annan lagfaren ledamot än överdomaren svara för förberedelsen. Närmare bestämmelser om arbetsfördelningen mellan medlemmarna ges i domstolens arbetsordning, vari det kan fästas avseende vid att beredningsuppgifterna i första hand tilldelas en ledamot som är insatt i marknadsrättsliga ärenden.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. kan förberedelsen vara skriftlig eller muntlig. Vid förberedelsen bör strävas efter att stridiga omständigheter hålls isär från ostridiga. Denna bestämmelse motsvarar 10 § 2 mom. i den gällande lagen om marknadsdomstolen.

15 §. *Sammanträde.* Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. skall till marknadsdomstolens sammanträde kallas sökanden och motparten samt övriga personer och tillsynsmyndigheter i partsställning. Om ärendet har blivit anhängigt så som avses i 3 § 1 mom. 2 punkten, dvs. på ansökan av en näringsidkare, skall konsumentombudsmannen kallas till sammanträdet som tillsynsmyndighet. Förfarandet motsvarar det som regleras i 11 § 1 mom. i den gällande lagen om marknadsdomstolen.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. avskrivs ärendet i det fall att sökanden uteblir från sammanträdet. Om motparten uteblir kan ärendet avgöras trots hans frånvaro. Bestämmelserna om hur parternas utevaro påverkar behandlingen motsvarar 11 § 2 mom. i den gällande lagen om marknadsdomstolen.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. föreskrivs om sammanträdesordförandens beslutanderätt. Enligt momentet kan ärendet avskrivas genom ett beslut av ordföranden om parterna har meddelat att de har kommit överens i ärendet i dess helhet eller om par-

terna annars har meddelat att de inte längre har sådana krav på varandra som omfattas av domstolens behörighet. Momentet motsvarar 11 § 3 mom. i den gällande lagen om marknadsdomstolen.

Enligt den föreslagna paragrafens 4 mom. skall på delgivning av kallelsen tillämpas 11 kap. 3 och 4 § rättegångsbalken. Delgivningssättet är detsamma som enligt den gällande lagen.

16 §. *Utredning av ärenden.* Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. kan marknadsdomstolen inhämta utredningar på eget initiativ samt ålägga näringsidkaren att lämna sådana uppgifter som behövs för ärendets utredning. Ingen kan dock förpliktas att röja en affärs- eller yrkeshemlighet om inte särskilda skäl föreligger. Åläggandet kan förenas med vite. Bestämmelserna motsvarar 12 § 1 mom. i den gällande lagen om marknadsdomstolen.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. kan det bestämmas att ärendet skall behandlas inom stängda dörrar, enligt vad som föreskrivs i lagen om offentlighet vid rättegång. Bestämmelserna motsvarar med små justeringar av ordalydelsen 12 § 2 mom. i den gällande lagen om marknadsdomstolen. Hänvisningen till lagen om offentlighet vid rättegång är mera generell och avser inte endast 5 § 2 mom. vari föreskrivs om den av prövning beroende grunden.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. föreskrivs att vid behandlingen av ärenden i övrigt i tillämpliga delar skall iakttas vad som föreskrivs om rättegång i tvistemål. Den nämnda hänvisningsbestämmelsen ingår i 17 § i den gällande lagen om marknadsdomstolen.

17 §. *Beslut.* I den föreslagna paragrafens 1 mom. föreskrivs om innehållet i marknadsdomstolens beslut. Enligt bestämmelsen skall beslutet innehålla en redogörelse för ärendet samt motivering och domslut. Motsvarande bestämmelse om avgörandets innehåll finns i 13 § 1 mom. i den gällande lagen om marknadsdomstolen, enligt vilken redogörelsen skall vara kortfattad. Detta krav föreslås bli slopat eftersom det inte överhuvudtaget finns någon anledning att ta in onödigt långa redogörelser i avgörandena.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreskrivs att om beslutet innehåller ett förbud el-

ler en förpliktelse att vidta en rättelseåtgärd, skall i beslutet anges vem förbudet eller förpliktelsen gäller samt den tidpunkt från vilken förbudet eller förpliktelsen skall iakttas. Med vissa språkliga preciseringar motsvarar momentet 13 § 2 mom. i den gällande lagen om marknadsdomstolen.

3 kap. Särskilda bestämmelser

18 §. *Delgivning av beslut.* I den föreslagna paragrafen föreskrivs att om beslutet inte avkunnas skall det delges genom stämning eller genom förfarandet med mottagningsbevis. Om delgivningen trots försök inte har kunnat verkställas och detta beror på någon av de omständigheter som avses i 11 kap. 7 – 9 § rättegångsbalken, kan delgivningen verkställas med iakttagande i tillämpliga delar av vad som till denna del föreskrivs i 11 kap. rättegångsbalken. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 13 § 3 mom. i den gällande lagen om marknadsdomstolen.

19 §. *Ersättning av statens medel.* Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. skall till den som hörts som vittne eller sakkunnig i domstolen i vissa fall betalas ersättning av statens medel. Enligt bestämmelsen kan ersättning av statens medel betalas i ärenden som avses i 3 § 1 mom. 1 och 2 punkten, 4 § 1 mom. och 5 §.

Ersättning kommer således i fråga i ärenden som avses i konsumentskyddslagen, lagen om Konsumentverket, 13 § 1 mom. lagen om indrivning av fordringar, lagen om televisions- och radioverksamhet samt lagen om gränsöverskridande förbudsförfarande, oavsett om ärendet har gjorts anhängigt av en inhemsk eller utländsk myndighet eller organisation. Bestämmelsen motsvarar 14 § 1 mom. i den gällande lagen om marknadsdomstolen, med den kompletteringen att också lagen om televisions- och radioverksamhet nämns som en av de lagar som skall tillämpas. De tillsynsmetoder som avses i den sistnämnda lagen är desamma som enligt konsumentskyddslagen.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. kan marknadsdomstolen i sitt avgörande ålägga en annan part än konsumentombudsmannen eller en utländsk myndighet eller organisation som avses i 5 § att ersätta staten

för de i 1 nämnda kostnader som har betalats av statens medel. Bestämmelsen motsvarar 15 § 2 mom. i den gällande lagen om marknadsdomstolen, sådan den lyder ändrad 1190/2000.

20 §. *Parternas kostnader.* Enligt första meningen i den föreslagna paragrafens 1 mom. svarar parterna själva för sina rättegångskostnader vid marknadsdomstolen.

Den föreslagna bestämmelsen avviker från den gällande lagen, enligt vilken motparten inte löper någon risk när det gäller rättegångskostnaderna i ärenden som avses i 6 och 6 § i den gällande lagen om marknadsdomstolen, dvs. i ärenden enligt konsumentskyddslagen, lagen om Konsumentverket, 13 § 1 mom. lagen om indrivning av fordringar samt lagen om gränsöverskridande förbudsförfarande. I praktiken har detta framförallt inneburit att konsumentombudsmannen har kunnat driva ärenden i marknadsdomstolen utan att bli tvungen att ersätta rättegångskostnader om han förlorar.

Under beredningen av propositionen har i synnerhet produkttillsynscentralen framhållit att myndigheterna i fråga om kostnadsrisken borde behandlas jämlikt vid specialdomstolen. Propositionen utgår ifrån att det inte längre finns någon anledning att särbehandla myndigheterna i detta avseende.

Den föreslagna bestämmelsen kan sänka tröskeln för att specialmyndigheter skall föra ärenden till marknadsdomstolen, vilket i sin tur kan leda till en effektivisering av tillsynen.

Ett alternativ till den föreslagna bestämmelsen om kostnadsrisken kan anses vara den i förvaltningsprocesslagen ingående kostnadsriskbestämmelsen enligt vilken myndigheten blir tvungen att ersätta motpartens kostnader, framförallt i sådana fall då rättegången har orsakats av att en myndighet har begått ett fel. Något sådant förslag har emellertid inte lagts fram, eftersom det skulle påverka konsumentombudsmannens verksamhetsförutsättningar. Målet har varit att i detta skede jämställa olika myndigheters verksamhetsförutsättningar i syfte att effektivisera tillsynen över marknadsfunktionerna.

Enligt sista meningen i den föreslagna paragrafens 1 mom. skall i ärenden som gäller lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet tillämpas rättegångsbalkens be-

stämmelser om ersättning för rättegångskostnader. Till denna del motsvarar bestämmelsen den gällande lagstiftningen.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. föreskrivs särskilt om avgifter som skall tas upp vid marknadsdomstolen. Av parterna eller av dem som har kallats att höras tas inte ut expeditionslösen för protokollsutdrag eller beslut. Till denna del motsvarar bestämmelsen 15 § 2 och 3 mom. i den gällande lagen om marknadsdomstolen.

21 §. *Ändringssökande.* I den föreslagna paragrafen föreskrivs om ändringssökande i marknadsdomstolens beslut. Enligt 1 mom. kan den som har fått besvärstillstånd söka ändring hos högsta domstolen. I de ärenden som det här är frågan om kan besvärstillstånd beviljas endast i det fall att det med tanke på lagens tillämpning i andra liknande fall eller med tanke på enhetligheten i rättspraxis är viktigt att föra ärendet till högsta domstolen för avgörande (prejudikatgrunden). Besvärstillstånd kan dessutom beviljas om det finns någon särskild anledning på grund av att det i ärendet har skett ett sådant rättegångsfel eller annat fel som utgör en grund för återbrytande eller undanröjande av beslutet eller om det finns något annat vägande skäl att bevilja besvärstillstånd.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreskrivs om fullföljdsskriftens innehåll samt om inlämnande av denna till marknadsdomstolen. När besvärstillstånd söks skall i övrigt tillämpas 30 kap. rättegångsbalken, dvs. bestämmelserna om fullföljd av talan i ärenden som hovrätten har behandlat i andra instans. Enligt 30 kap. 4 § rättegångsbalken skall således besvärundervisning fogas till marknadsdomstolens avgörande. Enligt 5 § i det nämnda kapitlet i rättegångsbalken är besvärstiden 60 dagar från avgörandet. I 30 kap. rättegångsbalken föreskrivs dessutom om tillståndsansökans och besvärens innehåll (6 §), om möjligheten att åberopa omständigheter eller bevis som inte tidigare har framlagts (7 §) samt om inlämnande av fullföljdsskrift inom utsatt tid till högsta domstolen i stället för en annan domstol (8 §). Bestämmelserna i 30 kap. 9 – 12 § rättegångsbalken gäller komplettering av fullföljdsskrift, begäran om motpartens skriftliga bemötande, bemötandets innehåll samt kom-

plettering av bemötandet.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. föreskrivs för tydlighetens skull att marknadsdomstolens beslut kan verkställas omedelbart. Besvärinstansen kan emellertid på eget eller en parts initiativ besluta annorlunda om verkställigheten.

I den föreslagna paragrafens 4 mom. föreskrivs om extraordinärt ändringssökande i marknadsdomstolens avgöranden. Bestämelsen motsvarar, med smärre justeringar i ordalydelsen, 16 § 2 mom. i den gällande lagen om marknadsdomstolen. Liksom enligt den gällande lagen skall också klagan anföras direkt hos högsta domstolen.

Enligt den gällande lagen om marknadsdomstolen kan ändring sökas hos högsta domstolen endast i begränsade grupper av ärenden. Den nuvarande möjligheten att söka ändring gäller av marknadsdomstolen utdömt vite som har förelagts för att förstärka ett förbud eller en rättelseåtgärd eller ett beslut om verkställighet av ett hot om tvångsutförande. Möjligheten att söka ändring gäller således inte grunden för en ålagd skyldighet. I praktiken kan hotets storlek emellertid inte bedömas separat från den rättsliga grunden för en skyldighet.

Öppnandet av möjligheten att söka ändring efter att besvärstillstånd har beviljats motsvarar ändringssökande i jordrättsliga ärenden. Efter indragningen av jorddomstolarna den 1 mars 2001 skall ändring i de åtta såsom jorddomstolar fungerande tingsrätternas avgöranden sökas på samma sätt som i de tidigare självständiga specialdomstolarnas avgöranden, dvs. efter utverkande av besvärstillstånd hos högsta domstolen. I 238 § fastighetsbildningslagen (554/1995) föreskrivs om sökande av ändring i tingsrättens avgörande då denna verkar som jorddomstol. I samma paragraf föreskrivs också om jorddomstolen domars och avgörandens verkställbarhet.

Liksom i jordrättsärenden finns det också bland de ärenden som marknadsdomstolen behandlar sådana ärenden som om en normal besvärsväg öppnades skulle kunna behandlas i upp till fyra instanser. Detta gäller framförallt sådana till alkohollagen och tobakslagen hänförliga ärenden som hör till produkttillsynscentralens behörighet. Det besvärssammanhang som nu föreslås skulle inte leda till

en oskäligen förlängning av behandlingstiderna.

22 §. *Ärendenas brådskanie natur.* Enligt denna paragraf skall de ärenden som avses i den föreslagna lagen behandlas i brådskanie ordning. Denna nya bestämmelse gäller behandlingen i samtliga instanser. Avsikten är att i dessa ärenden understryka viktiga intressen som har samband med näringslivets funktion och konsumentskyddet.

4 kap. **Ikraftträdande och övergångsbestämmelser**

23 §. *Ikraftträdande.* I den föreslagna paragrafens 1 mom. föreskrivs om lagens ikraftträdelse tidpunkt.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreskrivs att den gällande lagen om marknadsdomstolen jämte ändringar upphävs.

Enligt den föreslagna paragrafens 3 mom. får åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter vidtas innan lagen träder i kraft.

24 §. *Övergångsbestämmelser.* I den föreslagna paragrafens 1 mom. föreskrivs att ärenden som är anhängiga vid marknadsdomstolen då denna lag träder i kraft skall behandlas vid den nyinrättade marknadsdomstolen enligt de bestämmelser som gällde då denna lag trädde i kraft. Detta innebär att de nya procedurbestämmelserna inte skall tillämpas på anhängiga ärenden, dvs. bestämmelserna om parternas ansvar för sina egna rättegångskostnader samt de nya bestämmelserna om ändringssökande. Däremot skall de bestämmelser tillämpas i vilka det för genomförande av organisationsreformen har fastställts vilka av domstolarnas ledamöter som kan vidta åtgärder i vissa ärenden samt i vilken sammansättning respektive ärende skall avgöras.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. blir interimistiska avgöranden och andra åtgärder som har vidtagits av marknadsdomstolens ordförande eller av marknadsdomstolen i kraft till dess att marknadsdomstolen avgör ärendet eller bestämmer något annat. Avsikten med bestämmelsen är att i anhängiga ärenden trygga en fortsatt ostörd behandling. Enligt bestämmelsen skall de temporära åtgärder och delgivningsåtgärder som marknadsdomstolen har vidtagit iaktas som såda-

na. Inte heller av denna orsak finns det något behov att upprepa åtgärderna då den nya lagen träder i kraft.

1.3. **Lagen om konkurrensbegränsningar**

2 §. Denna paragrafs 4 mom. föreslås bli så ändrad att statsrådets beslutsfattande motsvarar vad som i 80 § grundlagen föreskrivs om normgivning på lägre nivå. I enlighet med momentet skall, om inte genom statsrådets förordning föreskrivs något annat, lagen inte tillämpas på konkurrensbegränsningar som inskränker ekonomisk konkurrens utanför Finland, till den del de inte avser en finländsk kundkrets. Momentets andra mening föreslås bli så ändrad att det genom statsrådets förordning kan föreskrivas att lagen skall tillämpas på konkurrensbegränsningar med verkningar utomlands, om detta har avtalats med en främmande stat eller om utrikeshandelns fördel kräver det. Statsrådets förordning ersätter således de i det gällande momentet ingående omnämningarna om statsrådets bestämmanderätt.

8 § 3 mom., 11 d §, 11 e § 2 mom., 11 h §, 11 i § 2 mom., 12 § 3 och 4 mom. samt 14 § 2 och 4 mom. I dessa bestämmelser föreslås de ändringar som följer av att konkurrensrådet indras och den nya specialdomstolen inrättas.

15 §. Denna paragraf föreslås bli så ändrad att i dess 1 mom. föreskrivs hur konkurrensbegränsningsärenden bli anhängiga, medan i 2 mom. på motsvarande sätt föreskrivs om förberedelse av anhängiga ärenden.

Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. blir konkurrensbegränsningsärenden anhängiga vid marknadsdomstolen genom en framställning som avses i 8 § 3 mom., 11 d § 1 mom., 12 § 3 och 4 mom., 14 § 2 mom., 16 §, 19 § 3 mom. eller 19 a § 2 mom. eller genom besvär som avses i 21 § 1 mom. Framställningen och besvären skall göras skriftligt. Det föreslagna momentet motsvarar 6 § 1 mom. i lagen om konkurrensrådet.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. skall, då en framställning eller besvär som avses i 1 mom. har kommit in till marknadsdomstolen, saken före den egentliga behandlingen och under ledning av överdomaren eller en marknadsrättsdomare förberedas så att

den utan dröjsmål kan avgöras. Någon förberedelse behövs inte om framställningen avvisas eller omedelbart förkastas såsom ogrundad.

Det föreslagna momentet motsvarar, med undantag för de ändringar som föranleds av organisationsreformen., 15 § i den gällande lagen. I fråga om förberedelsen föreslås ingen särskild bestämmelse om att marknadsrättsdomaren uttryckligen skall vara förtrogen med konkurrensärenden. Motsvarande särskilda behörighetsvillkor uppställs inte heller för förberedelse av ärenden som avses i lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden. I båda situationerna är utgångsläget i varje fall det att för förberedelsen svarar en domstolsledamot som är insatt i den ifrågavarande gruppen av ärenden, samt att närmare föreskrifter om saken kan tas in i domstolens arbetsordning.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. föreskrivs om förberedelsen på motsvarande sätt som i 7 § lagen om konkurrensrådet.

Enligt momentet skall vid en förberedelse den näringsidkare eller sammanslutning av näringsidkare som framställningen gäller ges tillfälle att bemöta denna muntligt eller skriftligt. Med anledning av framställningen kan också höras den näringsidkare som konkurrensbegränsningen riktar sig mot. Förberedelsen får avslutas även om någon part inte trots begäran har bemött framställningen.

15 a §. I denna nya paragraf föreslås bestämmelser om marknadsdomstolens befogenhet att ålägga en part att infinna sig till ett sammanträde och överhuvudtaget delta i utredningen av ärendet. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 8 § 1 och 2 mom. i den gällande lagen om konkurrensrådet. Dessutom föreslås i paragrafen hänvisningar till förvaltningsprocesslagen samt till lagstiftningen om behandlingens och handlingarnas offentlighet.

Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. kan marknadsdomstolen ålägga en part att infinna sig till sammanträdet och att lägga fram sin affärskorrespondens, sin bokföring, sina protokoll samt övriga handlingar som klarlägger konkurrensbegränsningen. Skyldigheten att uppvisa handlingar gäller emellertid inte yrkeshemligheter av teknisk natur.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. före-

skrivs att om skyldigheten att lägga fram handlingarna inte fullgörs eller om en part utan laga förfall uteblir från marknadsdomstolens sammanträde, kan parten vid vite åläggas att uppvisa handlingarna eller infinna sig till sammanträdet.

Enligt den föreslagna paragrafens 3 mom. skall på behandlingen och utredningen av ärenden i övrigt tillämpas förvaltningsprocesslagen. Om behandlingen och handlingarnas offentlighet föreskrivs särskilt. Om marknadsdomstolen i ett konkurrensärende håller muntlig förhandling skall denna i regel ske inom stängda dörrar, om inte domstolen beslutar annorlunda.

16 - 18 §, 18 a §, 19 § 3 mom., 19 a § 2 mom., 21, 22 och 25 § samt 27 § 2 mom. I dessa bestämmelser föreslås de ändringar som föranleds av att konkurrensrådet indras och den nya specialdomstolen inrättas.

1.4. Lagen om offentlig upphandling

9 §. *Påföljder som bestäms av marknadsdomstolen.* Paragrafens rubrik och 1 mom. föreslås bli ändrade med anledning av att konkurrensrådet indras och den nya specialdomstolen inrättas.

9 a §. *Anhängiggörande av ärenden vid marknadsdomstolen.* I paragrafen och dess rubrik föreslås de ändringar som föranleds av att konkurrensrådet indras och den nya specialdomstolen inrättas.

10 §. *Vite och temporära åtgärder.* I paragrafens rubrik föreslås de ändringar som föranleds av att konkurrensrådet indras och den nya specialdomstolen inrättas. Enligt den föreslagna paragrafens 4 mom. kan beslut om temporära åtgärder fattas av marknadsdomstolens överdomare eller av en marknadsrättsdomare. Enligt den gällande lagen tillkommer denna befogenhet, till följd av det sätt på vilket konkurrensrådet är organiserat, endast konkurrensrådets ordförande.

11 §. *Hörande och annat förfarande.* I denna paragrafs 2 och 3 mom. föreslås de ändringar som föranleds av att konkurrensrådet indras och den nya specialdomstolen inrättas.

12 §. *Sökande av ändring i marknadsdomstolens avgörande.* I paragrafens rubrik och text föreslås de ändringar som föranleds av

att konkurrensrådet indras och den nya specialdomstolen inrättas.

1.5. Lagen om konkurrensrådet

1 §. I denna paragraf föreslås att lagen om konkurrensrådet jämte ändringar skall upphävas.

2 §. Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. skall lagen träda i kraft den 1 mars 2002.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreskrivs att ärenden som är anhängiga i konkurrensrådet skall överföras till marknadsdomstolen. Eftersom procedurbestämmelserna om konkurrens- och upphandlingsärenden förblir i det närmaste oförändrade, föreslås i denna lag inte bli intagen någon mot lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden svarande bestämmelse om att anhängiga ärenden i den mån det är möjligt skall behandlas i överensstämmelse med de procedurbestämmelser som gällde när lagen trädde i kraft. I lagen behövs inte heller någon särskild bestämmelse om sökande av ändring i anhängiga ärenden, eftersom förutläggningarna i detta avseende är oförändrade.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. föreskrivs däremot att av konkurrensrådets ordförande eller av konkurrensrådet beslutade interimsåtgärder och andra åtgärder förblir i kraft till dess att ärendet avgörs eller annorlunda beslutas.

1.6. Lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet

7 §. I paragrafens 1 mom. föreslås de ändringar som föranleds av att den nya specialdomstolen inrättas.

I paragrafens 2 mom. hänvisas till den nya lagarna, marknadsdomstolslagen och lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden.

8 §. I paragrafen föreslås de ändringar som föranleds av inrättande av den nya domstolen.

1.7. Lagen om gränsöverskridande förbudsförfarande

2 §. *Utländska myndigheters och organisa-*

tioners rätt att anhängiggöra ärenden i Finland. I den föreslagna paragrafens 2 och 3 mom. görs de ändringar som föranleds av att den gamla marknadsdomstolen indras och den nya specialdomstolen inrättas. Bara den finska språkdräkten förändras.

3 §. *Förbud och rättelse.* I denna paragraf föreslås de ändringar som föranleds av att den gamla marknadsdomstolen indras och den nya specialdomstolen inrättas.

4 §. *Rätt till anhängiggörande i en annan EES-stat.* I den föreslagna paragrafens 1 mom. görs en ändring som föranleds av utvidgningen av försäkringsföretags tillåtna affärsverksamhet. Till momentet fogas ett omnämnande av Försäkringsinspektionen som behörig myndighet.

1.8. Lagen om Konsumentverket

6 §. *Förbud som meddelas av konsumentombudsmannen.* I paragrafens 3 och 4 mom. föreslås de ändringar som föranleds av att marknadsdomstolen indras och den nya specialdomstolen inrättas. Bara den finska språkdräkten förändras.

7 §. *Begäran om utlåtande.* I paragrafen föreslås en ändring av ovan nämnda skäl. Innan konsumentombudsmannen meddelar ett förbud som avses i 6 § eller för ärendet till marknadsdomstolen skall han begära ett utlåtande av Försäkringsinspektionen, om ärendet gäller i lagen närmare angivna försäkringsföretag.

8 §. *Beslutanderätt.* I paragrafens 2 mom. föreslås en ändring som föranleds av att den gamla marknadsdomstolen indras och den nya specialdomstolen inrättas. Bara den finska språkdräkten förändras.

10 §. *Ändringssökande.* I paragrafen föreslås en ändring som föranleds av att den gamla marknadsdomstolen indras och den nya specialdomstolen inrättas.

1.9. Kreditinstitutslagen

86 §. *Verksamhetsförbud.* I paragrafens 3 mom. föreslås en ändring som föranleds av att den gamla marknadsdomstolen indras och den nya specialdomstolen inrättas. Den svenska språkdräkten förändras inte.

87 §. *Förande av ärenden till marknads-*

domstolen. Paragrafen och dess rubrik föreslås av ovan nämnda orsaker bli ändrade. Den svenska språkdräkten förändras inte.

1.10. Värdepappersmarknadslagen

7 kap. 1 §. Paragrafens 5 mom. föreslås bli ändrat till följd av att den gamla marknadsdomstolen indras och den nya specialdomstolen inrättas.

7 kap. 2 §. I paragrafens 2 och 3 mom. föreslås ändringar av motsvarande orsak.

Den svenska språkdräkten förändras inte.

1.11. Lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare

2 §. *Meddelande av förbud.* I paragrafen föreslås de ändringar som föranleds av att den gamla marknadsdomstolen indras och den nya specialdomstolen inrättas. Den i 2 mom. ingående hänvisningen till den gällande lagen om marknadsdomstolen föreslås få en mera allmän utformning och hänvisa till att om marknadsdomstolen och om behandlingen av ärenden vid den dessutom gäller vad som föreskrivs särskilt.

1.12. Lagen om indrivning av fordringar

14 §. *Meddelande av förbud.* I paragrafen föreslås de ändringar som föranleds av att den gamla marknadsdomstolen indras och den nya specialdomstolen inrättas.

1.13. Lagen om televisions- och radioverksamhet

35 §. *Tillsynsmyndigheter.* Till paragrafen föreslås bli fogad en hänvisning till lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden samt till konsumentombudsmannens möjlighet att enligt den föra ärenden till marknadsdomstolen.

1.14. Alkohollagen

2 §. *Besvärsförbud i fråga om förbud och säkringsåtgärder.* I paragrafens 2 och 3 mom. föreslås de ändringar som föranleds av att den gamla marknadsdomstolen indras och den nya specialdomstolen inrättas. Den

svenska lagtexten förändras inte i 2 mom.

53 §. *Ändringssökande i marknadsdomstolens avgörande.* Denna paragraf och dess rubrik föreslås bli ändrade så att de motsvarar bestämmelserna om sökande av ändring i marknadsdomstolens beslut i marknadsrättsliga ärenden. Paragrafen hänvisar till lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden.

1.15. Lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning

21 §. I paragrafens 1 – 4 mom. föreslås de ändringar som följer av att den gamla marknadsdomstolen dras in och den nya specialdomstolen inrättas. Paragrafens 5 mom. ändras av den anledningen att länsrätterna har ersatts av förvaltningsdomstolarna.

1.16. Lagen om försäkringsbolag

14 a § kap. 11 §. I paragrafens 3 mom. föreslås de ändringar som föranleds av det förnyade domstolssystemet.

14 kap. 12 §. Denna paragrafs 2 mom. föreslås bli ändrad av samma orsak.

I båda fall förändras den svenska språkdräkten inte.

1.17. Lagen om försäkringsmäklare

8 c §. *Förbudsbeslut.* I denna paragrafs 3 mom. föreslås de ändringar som föranleds av det förnyade domstolssystemet.

8 d §. *Ändringssökande.* I denna paragrafs 2 mom. föreslås motsvarande ändring som i 8 c §.

I båda fall förändras den svenska språkdräkten inte.

1.18. Lagen om utnämning av domare

1 §. *Lagens tillämpningsområde.* Till följd av att den gamla marknadsdomstolen indras och den nya specialdomstolen inrättas föreslås en sådan ändring i paragrafens 1 mom. 8 punkten att i den nämns tjänsterna som överdomare vid marknadsdomstolen och som marknadsrättsdomare.

3 §. *Ledigförklaring av tjänster.* Till följd av 80 § grundlagen preciseras bemyndigan-

det i 3 mom. så att förordningen skall ges av statsrådet. Statsrådet har redan gett en förordning om saken.

10 §. *Domstolarnas utlåtanden.* Enligt paragrafens 1 mom. skall utlåtanden i tillsättningsärenden ges av marknadsdomstolens ledningsgrupp. Om denna föreskrivs i justitieministeriets förordning.

11 §. *Behörighetsvillkor och grunder för utnämning av domare.* I denna paragrafs 3 mom. räknas de chefstjänster vid domstolarna upp för vilka ledarförmåga förutsätts som en utnämningssgrund. Ändringen påverkar inte momentets svenska text.

17 §. *Utnämning av vissa av de högsta domarna för viss tid.* I denna paragrafs 2 mom. föreslås en sådan ändring att högsta förvaltningsdomstolen för viss tid utnämner både förvaltningsdomstolarnas överdomare och marknadsdomstolens överdomare.

För närvarande är det högsta domstolen som är behörig att utnämna marknadsdomstolens överdomare för viss tid. Eftersom största delen av den nya specialdomstolens ärenden kommer att behandlas i den ordning som gäller förvaltningsrättskipning, är det också sakenligt att utnämningssrätten tillkommer högsta förvaltningsdomstolen. Eftersom högsta förvaltningsdomstolen har administrativa uppgifter i samband med att specialdomstolarnas representanter utses till domarförslagsnämnden, är bestämmelsen är konsekvent också i detta avseende.

18 §. *Utnämning av övriga domare för viss tid.* Den ändring som föreslås i paragrafens 3 mom. gäller fördelningen av behörigheten mellan marknadsdomstolens överdomare och marknadsdomstolen då en domare utnämns till marknadsdomstolen för viss tid. Överdomare kan enligt den föreslagna bestämmelsen utnämna domare till marknadsdomstolen för högst två månader och marknadsdomstolen kan göra utnämningar för en längre tid, dock högst för ett år. Bestämmelsen motsvarar den fördelning av utnämningssrätten som i förvaltningsdomstolen gäller mellan överdomaren och förvaltningsdomstolen.

21 §. *Bemyndigande att utfärda förordning.* Med anledning av 80 § grundlagen preciseras bestämmelsen så att bemyndigandet att utfärda förordning tillkommer statsrådet.

Ikraftträdande. Enligt förslaget ledigförkla-

rar justitieministeriet tjänsterna vid den domstol som inrättas. Varken i lagen eller förordningen om utnämning av domare finns det några bestämmelser om hur man skall gå till väga när tjänsterna vid den domstol som inrättas tillsätts första gången. I den förordning som utfärdats med stöd av lagens 3 § 2 mom. bestäms det att högsta domstolen ledigförklarar tjänsten som överdomare vid den nuvarande marknadsdomstolen. Eftersom de övriga praktiska arrangemangen i anslutning till inrättandet av domstolen hör till justitieministeriets uppgifter, kan ministeriet även sköta inledandet av tillsättningsförfarandet.

Enligt lagens 9 § 1 mom. ger den domstol som ledigförklarar tjänsten domarförslagsnämnden ett utlåtande om de sökande. När det gäller de nya domartjänsterna vid marknadsdomstolen föreslås i kraftträdelsebestämmelsen att utlåtandet skall ges av högsta förvaltningsdomstolen. Enligt den sista meningen i lagens 9 § 1 mom. kan nämnden också inhämta andra utlåtanden och utredningar. Med stöd av nämnda bestämmelse kan domarförslagsnämnden också inhämta utlåtande av marknadsdomstolen och konkurrensrådet.

1.19. Lagen om offentlighet vid rättegång

1 §. *Tillämpningsområde.* Enligt tillägget som föreslås till denna paragraf skall denna lag tillämpas också i marknadsdomstolen då denna behandlar ärenden som avses i lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden.

1.20. Lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer

3 §. *Rättegångsavgift.* I paragrafens 1 mom. föreslås att i den nya marknadsdomstolen skall uppbäras som rättegångsavgift 200 euro. Enligt den gällande lagen uppbärs samma rättegångsavgift i den nuvarande domstolen (för närvarande dock 1 000 mark). I konkurrensrådet har man däremot inte uppburit någon rättegångsavgift, eftersom handels- och industriministeriet inte har stadgat om avgifter för ärendens behandling i konkurrensrådet.

Förändringen gäller bara den finska lagtexten.

6 §. *Avgiftsfria prestationer.* I denna paragraf ändras 1 mom. 3, 5 och 15 a punkten. Dessutom preciseras bestämmelsen om be- myndigande att utfärda förordning i överens- stämmelse med 80 § grundlagen.

Paragrafens 1 mom. 3 punkten föreslås till följd av förvaltningsdomstolsreformen bli så ändrad att länsrätten ersätts av förvaltnings- domstolen.

I paragrafens 1 mom. 5 punkten föreslås en ändring till följd av inrättandet av den nya marknadsdomstolen. Den svenska lagtexten förändras inte.

Också i paragrafens 1 mom. 15 a punkten föreslås en ändring till följd av förvaltnings- domstolsreformen. Enligt paragrafens 2 mom. kan genom justitieministeriets förord- ning dessutom föreskrivas om befrielse från betalning av avgifter, om det finns viktiga skäl för det.

10 §. *Sökande av ändring i en avgift.* Den- na paragrafs 1 mom. föreslås bli ändrad till följd av förvaltningsdomstolsreformen. Änd- ringsansökningar behandlas av förvaltnings- domstolen. Domkretsbestämmelsen föreslås dessutom bli förnyad på så sätt att det inte längre är myndighetens kansli utan dess verksamhetsställe som avgör vilken domkrets som är behörig i ärendet.

2. Närmare bestämmelser

Det är meningen att närmare bestämmelser om den nyinrättade marknadsdomstolens verksamhet skall utfärdas genom förordning av justitieministeriet. I ministeriets förord- ning skall bl.a. föreskrivas närmare om över- domarens uppgifter, om utnämningen av marknadsrättssekreterare, om anställning av övrig personal, om personalens tjänstledighe- ter samt om behandlingen av förvaltnings- ärenden. Innehållet i ministeriets förordning motsvarar de bestämmelser på lägre nivå som har utfärdats om övriga domstolar.

De grundläggande bestämmelserna om domstolens sammansättning föreslås ingå i marknadsdomstolslagen och justitieministe- riet förordning. Närmare föreskrifter om domstolens sammansättning för olika typer av ärenden skall dessutom utfärdas i domsto-

lens arbetsordning. Genom förordning före- skrivs på vilka grunder sakkunnigledamöter i bisyssla förordnas delta i domstolens sam- mansättning. Eftersom sakkunnigledamöter- nas antal och således också arten av den sak- kunskap som de företräder kan variera och eftersom anlitaandet av sakkunnigledamöter i olika situationer baseras på en bedömning av vilken sakkunskap som behövs i olika ären- den, har det inte ansetts ändamålsenligt att i lagen ta in närmare bestämmelser om sam- mansättningen för olika typer av ärenden. I arbetsordningen skall enligt förslaget över- huvudtaget tas in närmare föreskrifter om or- ganiseringen av domstolens arbete.

Justitieministeriets förordning kommer att granskas vid behov då man har fått mer erfarenhet av domstolens verksamhet.

3. Ikraftträdande

Propositionen hänför sig till budgetproposi- tionen för 2002 och avses bli behandlad i samband med den. De i denna proposition fö- reslagna lagarna avses träda i kraft den 1 mars 2002.

4. Lagstiftningsordning

Enligt 3 § 3 mom. grundlagen utövas den dömande makten av oberoende domstolar, i högsta instans av högsta domstolen och högs- ta förvaltningsdomstolen. I 98 § 1 och 2 mom. grundlagen föreskrivs om allmänna domstolar och förvaltningsdomstolarna. An- gående specialdomstolar som utövar doms- rätt på särskilt angivna områden bestäms en- ligt 98 § 3 mom. grundlagen genom lag. I 99 § grundlagen föreskrivs om de högsta dom- stolarnas uppgifter.

Den i lagförslaget avsedda nya domstolen är en specialdomstol i första instans som be- handlar både ärenden av tvistemålsnatur och ärenden av förvaltningsrättskipningsnatur. Utgående från sin rättsliga natur indelas ärendena i två kategorier också när det gäller ändringssökande. De ärenden som högsta domstolen behandlar i högsta instans förut- sätter besvärstillstånd, medan motsvarande begränsning inte gäller för högsta förvalt- ningsdomstolen.

Det föreslagna arrangemanget påminner

om det som gällde för de tidigare vattendomstolarna. Vattenöverdomstolens avgöranden i brottmål och tvistemål kunde med besvärstillstånd överklagas hos högsta domstolen, medan dess avgöranden i ansöknings- och handräckningsärenden överklagades hos högsta förvaltningsdomstolen.

Den nya specialdomstolens behörighet föreslås bli noga avgränsad till vissa grupper av ärenden och således vara synnerligen smal jämfört med de allmänna domstolarnas och förvaltningsdomstolarnas behörighet. Specialdomstolens uppgifter föreslås bli reglerade genom en särskild lag. De föreslagna bestämmelserna strider således inte mot 98 § grundlagen.

Förslaget uppfyller också i övrigt de krav som ställs i de ovan nämnda grundlagsbestämmelserna. I grundlagsutskottets praxis har frågan om utövandet av den högsta domsrätten aktualiserats i sådana fall där det på grund av systemet med besvärstillstånd eller förbud mot ändringssökande har varit klart att alla typer av ärenden inte kan upptas till behandling i högsta domstolen (GrUU 9/1997 rd och GrUU 1/1982 rd).

Möjligheterna att utöva den högsta domsrätten har även beröringspunkter med de i 21 § grundlagen nämnda garantierna för en rättvis rättegång. Bestämmelserna i detta förslag innebär att systemet för behandling av marknadsrättsliga ärenden utformas så att det motsvarar behandlingen av övriga ärenden, genom att det efter avgörandet i första instans öppnas en besvärsväg till högsta domstolen om besvärstillstånd beviljas.

Enligt 103 § 1 mom. grundlagen har domare en starkare rätt än andra tjänstemän att kvarstå i tjänsten. Denna rätt innebär att en domare inte kan sägas upp och inte heller utan sitt samtycke förflyttas till en annan tjänst, utom i det fall att förflyttningen beror på omorganisation av domstolsväsendet. Bestämmelsen i 103 § 1 mom. grundlagen motsvarar 91 § 1 mom. i den tidigare gällande regeringsformen.

Enligt den gällande lagen om marknadsdomstolen har överdomaren, som utnämns för en mandattid på fyra år, samma rätt som övriga domare att under denna tid kvarstå i tjänsten. I den nuvarande marknadsdomstolen finns det inga andra domar-

tjänster.

Enligt förslaget upphör den nuvarande marknadsdomstolens verksamhet som specialdomstol. Propositionen innebär i detta avseende en omorganisation av domstolsväsendet.

Grundlagsutskottet konstaterade i sitt utlåtande med anledning av regeringens proposition med förslag till lagstiftning om förnyande av systemet för sökande av ändring i beskattningen (GrUU 3/1994 rd) att när det i samband med omorganisering av domstolsväsendet görs en bedömning av tjänsters lämplighet, blir det i första hand frågan om de domartjänster som skall förflyttas. Utskottet förutsatte att det i lagstiftningen tas in bestämmelser om vilka domartjänster vid omställningsskatterätten om skall omvandlas till andra domartjänster.

Specialdomstolarna vattenöverdomstolen och vattendomstolen har nyligen dragits in. Vattenöverdomstolen drogs in i samband med förvaltningsdomstolsreformen och vattendomstolarna drogs in i samband med revideringen av miljöskyddslagstiftningen (RP 84/1999 rd). I samband med de nämnda omorganisationerna inom domstolsväsendet stiftades särskilda lagar om förflyttningen av rättskipningspersonalen och den övriga personalen till andra tjänster.

Enligt förslaget överförs den nuvarande marknadsdomstolens överdomare direkt med stöd av lag till att på viss tid, högst till slutet av sin mandatperiod, sköta överdomartjänsten vid den nyinrättade domstolen.

Ett element i en rättvis rättegång är enligt 21 § grundlagen rättegångens offentlighet, som skall tryggas genom lag. Enligt motiveringen i regeringens proposition om grundrättighetsreformen (RP 309/1994 rd, s 74) skall den i bestämmelsen ingående uppräkningsav elementen i en rättvis rättegång inte anses vara uttömmande. Enligt motiveringen utgör bestämmelsen å andra sidan inget hinder för att föreskriva om smärre undantag, förutsatt att dessa inte innebär en ändring av huvudregeln om rättegångens offentlighet eller äventyrar individens rätt till en rättvis rättegång.

Enligt förslaget skall den nyinrättade marknadsdomstolen behandla konkurrensärenden och upphandlingsärenden muntligt inom stängda dörrar, om inte domstolen be-

slutar annat. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 12 § 1 mom. i den gällande lagen om konkurrensrådet. På den muntliga förhandlingen skall enligt förslaget också tillämpas lagen om offentlighet vid rättegång, bl.a. 9 § om sekretessbeläggning av rättegångsmaterial genom domstolens beslut eller i förvaltningsrättskipningsärenden också utan domstolens beslut. Den nyinrättade marknadsdomstolens avgöranden skall således vara offentliga till den del som de inte innehåller sekretessbelagda uppgifter.

Lagen om offentlighet vid rättegång skall också i övrigt tillämpas då den nyinrättade marknadsdomstolen behandlar s.k. marknadsrättsliga ärenden. Detta motsvarar de gällande bestämmelserna om marknadsdomstolen.

Under behandlingen av regeringens proposition med förslag till lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet samt till lagar i samband därmed konstaterade riksdagens förvaltningsutskott, grundlagsutskott och lagutskott att beredningen av bestämmelserna om rättegångens offentlighet hade varit alltför ytlig och att det av denna anledning var nödvändigt att särskilt utreda dessa bestämmelser (FöUB 31/1998 rd, GrUU 43/1998 rd och LaUU 14/1998 rd). Justitieministeriet har för revideringen av bestämmelserna om rättegångens offentlighet tillsatt en kommission vars mandattid går ut hösten 2001.

De föreslagna bestämmelserna om rättegångens offentlighet motsvarar de för närvarande gällande bestämmelserna, som inte ändrades i samband med revideringen av offentlighetslagstiftningen (RP 30/1998 rd). Konkurrens- och upphandlingsärenden skall i den nyinrättade marknadsdomstolen behandlas i den ordning som gäller för förvaltnings-

rättskipning. Förslaget motsvarar i fråga om offentlighetsbestämmelserna det förfarande som iakttas vid förvaltningsdomstolarna.

Den muntliga förhandling som den nyinrättade marknadsdomstolen skall hålla i konkurrens- och upphandlingsärenden kan inte jämföras med huvudförhandling, utan den är i första hand ett sätt att utreda ärendet. Efter den muntliga förhandlingen fortsätter behandlingen ofta skriftligt. Liksom vid förvaltningsdomstolarna förverkligas offentligheten vid marknadsdomstolens behandling i dessa ärendegrupper närmast så att avgörandena blir offentliga.

Med beaktande av detta kan de föreslagna bestämmelserna som begränsar den muntliga förhandlingens offentlighet inte betraktas som en väsentlig inskränkning av den ifrågasatta grundläggande rättigheten. Bestämmelserna uppfyller dessutom nödvändighetskravet. Om den muntliga förhandlingen i konkurrens- och upphandlingsärenden i större utsträckning vore offentlig skulle detta leda till att domstolen allt som oftast måste ta ställning till parternas framställningar om avlägsnande av åhörarna. Då behandlingen sker inom stängda dörrar kan parterna friare och utan avbrott framföra sina synpunkter och förklaringar, vilket underlättar utredningen av ärendet och försnabbar behandlingen.

De föreslagna bestämmelserna uppfyller också nödvändighetskravet.

Regeringen anser att de i propositionen ingående lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av det som anförs ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

*Lagförlagen***1.****Marknadsdomstolslag**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Behörighet

1 §

Marknadsdomstolens behörighet och verksamhetsställe

Marknadsdomstolen behandlar de ärenden som hör till dess behörighet enligt

- 1) lagen om konkurrensbegränsningar (480/1992),
- 2) lagen om offentlig upphandling (1505/1992),
- 3) lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden (/),
- 4) någon annan lag.

Marknadsdomstolens verksamhetsställe är i Helsingfors.

2 kap.

Personal

2 §

Ledamöter

Marknadsdomstolen har en överdomare och som övriga ledamöter marknadsrättsdomare.

Överdomaren leder domstolen och svarar för dess resultat.

3 §

Behörighetsvillkor för och utnämning av ledamöter

Bestämmelser om behörighetsvillkor för och utnämning av överdomaren och marknadsrättsdomarna finns i lagen om utnäm-

ning av domare (205/2000). Överdomaren och marknadsrättsdomarna förutsätts dessutom vara förtrogna med konkurrens- eller marknadsföringslagstiftningen.

4 §

Sakkunnigledamöter

Utöver de lagfarna ledamöterna deltar i behandlingen i marknadsdomstolen sakkunnigledamöter med uppdraget som bisyssla, på det sätt som närmare bestäms i denna lag, genom förordning av justitieministeriet och i domstolens arbetsordning om olika grupper av ärenden.

5 §

Behörighetsvillkor för och förordnande av sakkunnigledamöter

Statsrådet förordnar till marknadsdomstolen för en mandattid om fyra år ett tillräckligt antal sakkunnigledamöter med uppdraget som bisyssla. Blir en ledamots plats ledig under mandattiden, skall en efterträdare utses för återstoden av tiden. Om deras rätt att kvarstå i uppdraget gäller i övrigt samma bestämmelser som för innehavare av domartjänst.

Sakkunnigledamöter som deltar i behandlingen av ärenden som avses i 1 § 1 mom. 1 och 2 punkten förutsätts ha avlagt för uppgiften lämplig högre högskoleexamen samt vara förtrogna med konkurrensrätt, upphandling, ekonomiska vetenskaper, näringslivet eller ekonomiska frågor.

Sakkunnigledamöter som deltar i behandlingen av ärenden som avses i 1 § 1 mom. 3 och 4 punkten förutsätts ha avlagt för uppgiften lämplig högre högskoleexamen samt vara förtrogna med konsumentskydd, mark-

nadsföring, näringslivet eller ekonomiska frågor.

6 §

Domared och domarförsäkran

Marknadsdomstolens ledamöter och sakkunnigledamöter skall svära domared eller avge domarförsäkran i marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i 1 kap. 6 a och 7 § rättegångsbalken, om de inte har gjort det tidigare.

7 §

Marknadsrättssekreterare

Vid marknadsdomstolen finns ett tillräckligt antal marknadsrättssekreterare. Behörighetsvillkor för marknadsrättssekreterare är juris kandidatexamen.

Om utnämning av marknadsrättssekreterare föreskrivs närmare genom förordning av justitieministeriet.

3 kap.

Behandling av ärenden

8 §

Sektioner

Marknadsdomstolen är uppdelad på sektioner på det sätt som närmare anges i domstolens arbetsordning. Sektionerna sköter främst behandlingen av ärenden som hör till området för antingen konkurrens- och upphandlingslagstiftningen eller den marknadsrättsliga lagstiftningen.

9 §

Domförhet

I marknadsdomstolen får en lagfaren ledamot ensam fatta beslut i sådana fall då be-
svär, en ansökan eller de yrkanden som fram-
förts i ett ärende har återtagits i sin helhet el-
ler då ett ärende avvisas eller avskrivs. En
lagfaren ledamot får ensam besluta om tem-

porära förbud och om behövliga åtgärder
som hänför sig till förberedelse. Till mark-
nadsdomstolens sammansättning kan då ock-
så höra högst två andra lagfarna ledamöter,
om detta är motiverat av skärskilda skäl.

I övriga fall är marknadsdomstolen domför
i en sammansättning med tre lagfarna leda-
möter. I behandlingen av ärenden som avses i
1 § 1 mom. 1 punkten skall utöver de lagfar-
na medlemmarna minst en och högst tre sak-
kunnigledamöter med uppdraget som bisyss-
la delta.

I fråga om ärenden som avses i 1 § 1 mom.
2 – 4 punkten kan, om ärendets natur så krä-
ver, i ett 2 mom. nämnt antal sakkunnigle-
damöter delta i behandlingen. Marknads-
domstolen är dessutom domför i en samman-
sättning där två marknadsrättsdomare och
högst två sakkunnigledamöter deltar i be-
handlingen, om rättspraxis är vedertagen i de
ärenden som skall avgöras.

Ordföranden vid sammanträdet utser, med
beaktande av den sakkunskap som krävs vid
behandlingen av ett ärende, de sakkunnigle-
damöter som avses i 2 och 3 mom. att delta i
behandlingen enligt grunder som närmare
bestäms genom förordning av justitieministe-
riet och i domstolens arbetsordning.

10 §

Förstärkt sammanträde

Marknadsdomstolen kan hålla förstärkt
sammanträde, som är domfört med fyra lag-
farna ledamöter och högst fyra sakkunnigle-
damöter med uppdraget som bisyssla.

11 §

Överföring till förstärkt sammanträde

För att säkerställa en enhetlig rättskipning
kan överdomaren överföra ett rättskipnings-
ärende till förstärkt sammanträde, om ärendet
kan vara av principiell betydelse med tanke
på tillämpning av lag eller om avgörandet
skulle innebära avvikelse från tidigare praxis.

När överdomaren beslutar att ett ärende
skall överföras till förstärkt sammanträde
skall han eller hon samtidigt utse de ledamö-
ter och sakkunnigledamöter som skall delta i

behandlingen av ärendet. De ledamöter och sakkunnigledamöter som har deltagit i den tidigare behandlingen av ärendet deltar i behandlingen av ärendet också vid det förstärkta sammanträdet.

12 §

Behandling av förvaltningsärenden i plenum

I marknadsdomstolen hålls plenum för behandling av förvaltningsärenden. Marknadsdomstolen är härvid domför i en sammanläggning där överdomaren eller dennes ställföreträdare är ordförande och minst tre av domstolens ledamöter deltar i avgörandet.

Bestämmelser om behandling av förvaltningsärenden i plenum utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

13 §

Förberedelse

De lagfarna ledamöter i marknadsdomstolen ansvarar för förberedelsen av ärendena. Marknadsrättssekreterarna deltar i förberedelsen enligt de lagfarna ledamöternas anvisningar.

14 §

Förfarandet i marknadsdomstolen

Om förfarandet i marknadsdomstolen vid behandlingen av ärenden gäller vad som föreskrivs särskilt.

Ändring i marknadsdomstolens beslut får sökas på det sätt som föreskrivs särskilt.

15 §

Behandlingens och handlingarnas offentlighet

I marknadsdomstolen skall muntlig förhandling i ärenden som avses i 1 § 1 mom. 1 och 2 punkten sker inom stängda dörrar, om inte marknadsdomstolen beslutar något annat. I övrigt behandlas ärendena med iaktta-

gande av lagen om offentlighet vid rättegång (945/1984) och av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

4 kap.

Särskilda bestämmelser

16 §

Tjänsteåtal

Marknadsdomstolens överdomare, marknadsrättsdomare och övriga ledamöter samt marknadsrättssekreterare åtalas för tjänstebrott vid Helsingfors hovrätt.

17 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

Närmare bestämmelser om hur arbetet vid marknadsdomstolen ordnas utfärdas i domstolens arbetsordning, som fastställs av överdomaren.

5 kap.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

18 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.

Vad som i någon annan lag eller förordning bestäms om marknadsdomstolen eller konkurrensrådet gäller sedan denna lag har trätt i kraft den nyinrättade marknadsdomstolen.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

19 §

Anhängiga ärenden

Ärenden som är anhängiga vid marknadsdomstolen och konkurrensrådet när denna lag

träder i kraft överförs för behandling i den nyinrättade marknadsdomstolen.

20 §

Personalarrangemang

Marknadsdomstolens överdomare förordnas när denna lag träder i kraft att sköta den nyinrättade marknadsdomstolens överdomartjänst högst för en tid som utgår samtidigt som mandattiden för den tidigare överdomartjänsten.

Marknadsdomstolens övriga tjänstemän

samt deras tjänster överförs när denna lag träder i kraft till den nyinrättade marknadsdomstolen genom beslut av justitieministeriet. Överföringen av en tjänst förutsätter inte tjänstemannens samtycke.

De tjänstemän vid handels- och industriministeriet, som har utnämnts tills vidare och som har ställts till konkurrensrådets förfogande, samt deras tjänster, överförs när denna lag träder i kraft till den nyinrättade marknadsdomstolen genom beslut av justitieministeriet. För överföring av en tjänst behövs inte tjänstemannens samtycke.

2.

Lag**om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs hur ärenden som avses i 1 § 1 mom. 3 och 4 punkten marknadsdomstolslagen (/) blir anhängiga och behandlas vid marknadsdomstolen.

Om behandlingen av ärenden i marknadsdomstolen kan genom lag föreskrivas särskilt.

2 §

Marknadsrättsliga ärenden

Marknadsdomstolen behandlar ärenden som hör till dess behörighet enligt

- 1) konsumentskyddslagen (38/1978),
- 2) lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet (1061/1978),
- 3) lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare (1062/1993),
- 4) lagen om Konsumentverket (1056/1998),
- 5) värdepappersmarknadslagen (495/1989),
- 6) kreditinstitutslagen (1607/1993),
- 7) lagen om placeringsfonder (48/1999),
- 8) lagen om andelslag (/),
- 9) lagen om televisions- och radioverksamhet (744/1998),
- 10) lagen om indrivning av fordringar (513/1999),
- 11) alkohollagen (1143/1994),
- 12) lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (693/1976),

13) lagen om gränsöverskridande förbudsförfarande (1189/2000),

14) lagen om försäkringsbolag (1062/1979),

15) lagen om utländska försäkringsbolag (398/1995),

16) lagen om försäkringsföreningar (1250/1987),

17) lagen om försäkringsförmedlare (251/1993),

18) någon annan lag.

2 kap.

Behandlingen av ärenden

3 §

Anhängiggörande av ärenden

Vid marknadsdomstolen anhängiggörs ett ärende som behandlas med stöd av

1) konsumentskyddslagen, lagen om Konsumentverket, 13 § 1 mom. lagen om indrivning av fordringar eller lagen om televisions- och radioverksamhet på ansökan av konsumentombudsmannen,

2) 2 kap. 8 a § konsumentskyddslagen på ansökan av en näringsidkare,

3) lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet på ansökan av den näringsidkare som ett i lagens 1 - 3 § avsett förfarande riktas mot eller vars verksamhet det kan skada eller vars affärshemlighet, tekniska förebild eller tekniska anvisning en annan näringsidkare har utnyttjat eller röjt i strid med lagens 4 §, eller på ansökan av en registrerad förening som bevakar näringsidkarnas intressen,

4) lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare på ansökan av en registrerad förening som bevakar näringsidkarnas intressen eller på ansökan av den näringsidkare mot vilken tillämpningen av avtalsvillkoret riktas,

5) värdepappersmarknadslagen och lagen om placeringsfonder på ansökan av Finansinspektionen,

6) kreditinstitutslagen på ansökan av kreditinstitutet,

7) lagen om andelslag på ansökan som kan göras av en revisor som granskar sparkasseverksamhet eller på ansökan av en registrerad förening som bevakar medlemsplacerarnas intressen och av vars medlemmar minst hälften är medlemsplacerare,

8) 13 § 2 mom. lagen om indrivning av fodringar på ansökan av den näringsidkare mot vilken ett i lagens 4 § avsett förfarande riktas eller på ansökan av en registrerad förening som bevakar näringsidkarnas intressen.

Ett ärende som gäller utdömande av vite som har förelagts för att förstärka ett förbud blir emellertid i fall som avses i 1 mom. 2 punkten anhängigt på ansökan av konsumentombudsmannen och i fall som avses i 1 mom. 6 punkten på ansökan av Finansinspektionen.

4 §

Subsidiär rätt att anhängiggöra ärenden

Om konsumentombudsmannen vägrar att till marknadsdomstolen föra ett ärende som avses i 3 § 1 mom. 1 punkten och som gäller förbud mot en marknadsföringsåtgärd, ett avtalsvillkor eller ett indrivningsförfarande, kan ansökan göras av en registrerad förening som bevakar löntagarnas eller konsumenternas intressen.

Om Finansinspektionen beslutar att ett förfarande vid marknadsföring eller förvärv av värdepapper, ett ärende som gäller utländskt fondföretags marknadsföring av andelar i strid med 150 § lagen om placeringsfonder eller ett ärende som gäller förbjudande av avtalsvillkor inte skall föras till marknadsdomstolen, kan ansökan göras av en registrerad förening som bevakar placerarnas intressen.

5 §

Anhängiggörande vid förbuds förfarande

I lagen om gränsöverskridande förbuds förfarande föreskrivs om utländska organisationers och myndigheters rätt att anhängiggöra ärenden vid marknadsdomstolen. Enligt nämnda lag blir ett ärende anhängigt vid marknadsdomstolen på ansökan av en utländsk organisation eller myndighet.

6 §

Anhängiggörande i ärenden som gäller försäkringsbranschen

Ärenden som behandlas enligt lagen om försäkringsbolag, lagen om utländska försäkringsbolag, lagen om försäkringsföreningar samt lagen om försäkringsmäklare anhängiggörs i marknadsdomstolen på ansökan av det finländska eller utländska försäkringsbolag eller på ansökan av den finländska eller utländska försäkringsförening eller försäkringsmäklare som Försäkringsinspektionens förbudsbeslut riktas mot.

Ett ärende som gäller utdömande av vite som förelagts för att förstärka Försäkringsinspektionens förbud blir anhängigt på ansökan av Försäkringsinspektionen.

7 §

Anhängiggörande av ärenden som gäller alkohol- och tobaksreklam

Ärenden som avses i alkohollagen och lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning blir anhängiga i marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs särskilt.

8 §

Ansökan

I ansökan skall uppges

1) den näringsidkares eller den persons namn, hemort och adress mot vilken yrkandet riktas,

2) yrkandet och grunderna för detsamma,

3) de fakta och de handlingar som sökanden åberopar,

4) sökandens namn och kontaktuppgifter.

Om ärendet anhängiggörs efter en myndighets beslut skall till ansökan även fogas beslutet i original eller som kopia samt ett bevis över dagen för delfåendet.

Sökanden eller sökandes ombud skall underteckna ansökan.

9 §

Delgivning av ansökan

Marknadsdomstolen skall delge ansökan med den näringsidkare eller den person mot vilken yrkandet riktas. Om ansökan gäller ett beslut eller ett föreläggande av en myndighet, skall ansökan dessutom delges den myndighet vars beslut eller föreläggande ansökan gäller.

Marknadsdomstolen skall i delgivningen uppmana mottagaren att bemöta ansökan inom utsatt tid. Bemötandet skall innehålla ett yttrande om sökandens yrkanden och grunderna för det. I bemötandet skall även nämnas de fakta som bemötandet grundar sig på samt uppges de bevis som den som avger bemötandet åberopar.

Delgivningen skall verkställas på det sätt som föreskrivs i 11 kap. 3 och 4 § rättegångsbalken.

10 §

Behandling av ärenden enligt lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet

Marknadsdomstolen skall genast delge konsumentombudsmannen en ansökan som avses i 3 § 1 mom. 3 punkten. Konsumentombudsmannen skall inom 30 dagar efter att han fått kännedom om ansökan meddela marknadsdomstolen om han med stöd av konsumentskyddslagen eller lagen om Konsumentverket har för avsikt att vidta åtgärder med anledning av ärendet.

Meddelar konsumentombudsmannen att han kommer att vidta åtgärder skall marknadsdomstolen uppskjuta de förberedande åtgärderna till dess att konsumentombudsmannen meddelar att han har avslutat be-

handlingen av ärendet.

Om konsumentombudsmannen för ärendet till marknadsdomstolen för behandling, skall näringsidkarens eller näringsidkarföreningens ansökan upptas till behandling i samband därmed.

11 §

Delgivning av ansökan som gäller sparkassa

Marknadsdomstolen skall delge den revisor som granskar sparkasseverksamhet en sådan ansökan av en förening som avses i 3 § 1 mom. 7 punkten.

12 §

Delgivning av ansökan vid förbuds förfarande

Marknadsdomstolen skall genast delge konsumentombudsmannen, Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral, Kommunikationsverket, Finansinspektionen eller Försäkringsinspektionen en ansökan som avses i 5 § och som gäller ärenden som hör till respektive tillsynsmyndighets behörighet.

Den myndighet som har fått del av ansökan skall ges tillfälle att bli hörd, om detta inte i onödan fördröjer avgörandet av ärendet.

13 §

Behandling av en ansökan om temporärt förbud

Ansökan om föreläggande av temporärt förbud i ett ärende som avses i 3 § 1 mom. 1 punkten skall upptas till behandling vid marknadsdomstolens sammanträde senast den åttonde dagen efter att ansökan inkom.

Ett ärende som gäller föreläggande av temporärt förbud kan upptas till behandling även om kallelse till behandlingen inte har kunnat delges den som förbudsyrkandet riktas mot.

14 §

Förberedelse

Före den egentliga behandlingen skall ett ärende förberedas under ledning av mark-

nadsdomstolens överdomare eller en marknadsrättsdomare så att det kan avgöras utan dröjsmål.

Förberedelsen kan vara skriftlig eller muntlig. Under förberedelsen skall särskilt eftersträvas att stridiga omständigheter hålls isär från omständigheter som skall anses vara ostridiga.

15 §

Sammanträde

Till marknadsdomstolens sammanträde skall kallas sökanden och motparten samt övriga personer och tillsynsmyndigheter i partsställning. Har ärendet blivit anhängigt på ansökan av en näringsidkare enligt 3 § 1 mom. 2 punkten är konsumentombudsmannen den tillsynsmyndighet som skall kallas till sammanträdet.

Om sökanden uteblir från sammanträdet, avskrivs ärendet. Om motparten uteblir kan ärendet avgöras trots dennes utevaro.

Ärendet kan avskrivas genom ett beslut av ordföranden om parterna har meddelat att de har kommit överens i ärendet i dess helhet eller om parterna i övrigt har meddelat att de inte längre har sådana krav på varandra som omfattas av marknadsdomstolens behörighet.

Kallelsen till sammanträdet delges i enlighet med 11 kap. 3 och 4 § rättegångsbalken.

16 §

Utredning av ärenden

Marknadsdomstolen kan i ett ärende inhämta utredningar på eget initiativ samt ålägga näringsidkaren att lämna sådana uppgifter som behövs för ärendets utredning. Ingen får dock förplikas att röja en affärs- eller yrkeshemlighet om inte särskilda skäl föreligger. Ett åläggande kan förenas med vite.

Det kan bestämmas att ärendet skall behandlas inom stängda dörrar enligt vad som föreskrivs i lagen om offentlighet vid rättegång (945/1984).

Vid behandlingen av ärenden iakttas i övrigt i tillämpliga delar vad som föreskrivs om rättegång i tvistemål.

17 §

Beslut

Marknadsdomstolens beslut skall innehålla en redogörelse för ärendet, motivering och domslut.

Om beslutet innehåller ett förbud eller en förpliktelse att vidta en rättelseåtgärd skall i beslutet anges vem förbudet eller förpliktelsen gäller samt den tidpunkt från vilken förbudet eller förpliktelsen skall iakttas.

3 kap.

Särskilda bestämmelser

18 §

Delgivning av beslut

Om beslutet inte avkunnas, skall det delges genom stämning eller förfarandet med motagningsbevis. Om delgivningen inte trots försök har kunnat verkställas och detta beror på någon av de omständigheter som avses i 11 kap. 7 – 9 § rättegångsbalken, kan delgivning verkställas med iaktagande i tillämpliga delar av vad som till denna del föreskrivs i 11 kap. rättegångsbalken.

19 §

Ersättning av statens medel

Till den som hörts i marknadsdomstolen som vittne eller sakkunnig i ärenden som avses i 3 § 1 mom. 1 och 2 punkten, 4 § 1 mom. och 5 § betalas av statens medel ersättning enligt vad som bestäms i lagen om bestridande av bevisningskostnader med statens medel (666/1972).

Marknadsdomstolen kan i sitt beslut ålägga en annan part än konsumentombudsmannen eller en utländsk myndighet eller organisation som avses i 5 § att ersätta staten för kostnader enligt 1 mom. som har betalats av statens medel.

20 §

Parternas kostnader

Parterna svarar själva för sina rättegångskostnader i marknadsdomstolen. I ärenden som gäller lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet tillämpas likväl rättegångsbalkens bestämmelser om ersättning för rättegångskostnader.

Om avgifter som skall tas upp i marknadsdomstolen föreskrivs särskilt. Av parterna eller av dem som har kallats att höras tas inte ut expeditionslösen för protokollsutdrag eller beslut.

21 §

Ändringssökande

Ändring i marknadsdomstolens beslut får sökas genom besvär hos högsta domstolen, om denna med stöd av 30 kap. 3 § rättegångsbalken beviljar besvärstillstånd.

Fullföljdsskriften, som skall innehålla tillståndsansökan och de besvär som anföras, skall tillsammans med marknadsdomstolens beslut lämnas in till marknadsdomstolens registratur. På förfarandet vid sökande av besvärstillstånd och behandlingen av ärendet tillämpas i övrigt vad som i 30 kap. rättegångsbalken föreskrivs om fullföljd i ärenden som hovrätten handlagt i andra instans.

Marknadsdomstolens beslut verkställs på det sätt som föreskrivs om verkställighet av en lagakraftvunnen dom. Högsta domstolen kan emellertid besluta att ett beslut inte får verkställas tills vidare eller att en påbörjad verkställighet skall avbrytas.

Vid extraordinärt ändringssökande iakttas i tillämpliga delar vad som i 31 kap. rättegångsbalken föreskrivs om tvistemål. Även

klagan skall likväl anföras hos högsta domstolen.

22 §

Ärendenas brådskanie natur

De ärenden som avses i denna lag skall behandlas i brådskanie ordning.

4 kap.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

23 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.

Genom denna lag upphävs lagen den 20 januari 1978 om marknadsdomstolen (41/1978) jämte ändringar.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

22 §

Övergångsbestämmelser

Ärenden som är anhängiga vid marknadsdomstolen när denna lag träder i kraft behandlas av den nyinrättade marknadsdomstolen enligt de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet.

Temporära beslut och andra åtgärder som har vidtagits av marknadsdomstolens ordförande eller av marknadsdomstolen förblir i kraft till dess att den nyinrättade marknadsdomstolen avgör ärendet eller bestämmer något annat.

3.

Lag**om ändring av lagen om konkurrensbegränsningar**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 27 maj 1992 om konkurrensbegränsningar (480/1992) 2 § 4 mom., 8 § 3 mom., 11 d §, 11 e § 2 mom., 11 h §, 11 i § 2 mom., 12 § 3 och 4 mom., 14 § 2 och 4 mom., 15 – 18 §, 18 a § 1 mom. 19 § 3 mom., 19 a § 2 mom., 21, 22 och 25 § samt 27 § 2 mom.,

av dessa lagrum 2 § 4 mom. sådant det lyder i lag 447/1994, 11 d §, 11 e § 2 mom., 11 h §, 11 i § 2 mom., 12 § 3 mom., 14 § 2 mom., 15 och 16 §, 18 a § 1 mom. och 19 a § 2 mom. sådana de lyder i lag 303/1998, 17 och 21 § sådana de lyder delvis ändrade i sistnämnda lag samt 12 § 4 mom. i lag 91/1999, samt

fogas till lagen en ny 15 a § som följer:

2 §

Om inte något annat föreskrivs genom förordning av statsrådet, skall denna lag inte tillämpas på konkurrensbegränsningar som inskränker ekonomisk konkurrens utanför Finland, till den del de inte avser en finländsk kundkrets. Genom förordning av statsrådet kan föreskrivas att lagen skall tillämpas på konkurrensbegränsningar med verkningar utomlands, om detta har avtalats med en främmande stat eller om utrikeshandelns fördel kräver det.

8 §

Påföljdsavgiften skall på framställning av konkurrensverket bestämmas av marknadsdomstolen. Avgiften skall betalas till staten.

11 d §

Marknadsdomstolen kan på framställning av konkurrensverket förbjuda eller förordna om hävande av ett företagsförvärv eller uppställa villkor för fullföljande av förvärvet som resulterar i uppkomst eller förstärkning av sådan dominerande ställning på marknaden som på ett märkbart sätt hindrar konkurrensen på den finländska marknaden eller på en avsevärd del av den.

Marknadsdomstolen kan på framställning av konkurrensverket utöver vad som föreskrivs i 1 mom. förbjuda också ett sådant fö-

retagsförvärv på elmarknaden som resulterar i att den sammanräknade mängd elektricitet som med 400 V spänning överförs i distributionsnätet av parterna i företagsförvärvet eller av sådana samfund eller anläggningar som bedriver distributionsnätsverksamhet och som står i ett sådant förhållande till parterna som avses i 11 b § 1 – 3 mom. överskrider 25 procent av den mängd elektricitet som på motsvarande sätt överförs i hela landet.

Om sådant hindrande av konkurrensen som avses i 1 mom. eller sådana skadliga verkningar av ett företagsförvärv som avses i 2 mom. kan undvikas genom att villkor uppställs för fullföljande av förvärvet, skall konkurrensverket i stället för att göra en framställning om saken förhandla och förordna om sådana villkor som skall iakttas.

Konkurrensverket kan förena villkor med vite. Marknadsdomstolen kan förena förbud, förordnande eller villkor med vite. Vite döms ut av marknadsdomstolen.

11 e §

Om konkurrensverket inte uppställer några villkor för eller gör någon framställning om förbud mot företagsförvärvet inom tre månader från det att konkurrensverket fattade beslut om fortsatt utredning, anses företagsförvärvet ha blivit godkänt. Marknadsdomstolen kan förlänga fristen med högst två månader.

11 h §

I ett ärende där konkurrensverket har gjort en framställning om förbud mot företagsförvärv skall marknadsdomstolen meddela sitt beslut inom tre månader från det att framställningen gjordes. I annat fall anses företagsförvärvet ha blivit godkänt.

Ett förbud mot fullföljande av företagsförvärvet förfaller, om marknadsdomstolen inte inom en månad från det att framställning gjordes eller besvär anfördes bestämmer något annat.

11 i §

Utan hinder av ett tidigare beslut kan marknadsdomstolen på framställning av konkurrensverket förbjuda ett företagsförvärv eller bestämma att det skall hävas eller uppställas villkor för fullföljande av förvärvet, om parterna i förvärvet har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter som haft väsentlig betydelse för avgörandet i saken eller om förvärvet har fullföljts i strid med 11 d eller 11 f §. Dessutom krävs det att konkurrensverkets framställning om ny behandling delges parterna i förvärvsavtalet inom ett år från det att beslutet vann laga kraft eller från det att företagsförvärvet fullföljdes.

12 §

Har de skadliga verkningarna av en konkurrensbegränsning som avses i 9 § inte kunnat undanröjas genom förhandlingar eller på något annat sätt, skall konkurrensverket göra en framställning om saken till marknadsdomstolen.

Även Försäkringsinspektionen kan göra framställning om att en konkurrensbegränsning som huvudsakligen gäller försäkringsverksamhet skall behandlas av marknadsdomstolen.

14 §

Konkurrensverket skall inom en vecka efter att ha utfärdat ett interimistiskt förbud eller åläggande hänskjuta sitt beslut till marknadsdomstolen. Konkurrensverket skall göra sin framställning om huvudsaken inom en månad från det att ett interimistiskt beslut med-

delades. Om konkurrensverket inte gör någon framställning om saken eller hänskjuter sitt beslut om interimistiskt förbud eller åläggande till marknadsdomstolen inom föreskriven tid, förfaller förbudet eller åläggandet.

De förbud eller ålägganden som konkurrensverket utfärdar kan förenas med vite. Vite döms ut av marknadsdomstolen.

15 §

Konkurrensbegränsningsärenden blir anhängiga vid marknadsdomstolen genom en framställning som avses i 8 § 3 mom., 11 d § 1 mom., 12 § 3 och 4 mom., 14 § 2 mom., 16 §, 19 § 3 mom. eller 19 a § 2 mom. eller genom besvär som avses i 21 § 1 mom. Framställningen och besvären skall göras skriftligt.

Då en framställning eller besvär som avses i 1 mom. har kommit in till marknadsdomstolen skall saken före den egentliga behandlingen och under ledning av överdomaren eller en marknadsrättsdomare förberedas så att den utan dröjsmål kan avgöras. Någon förberedelse behövs inte om framställningen avvisas eller omedelbart förkastas såsom ogrundad.

Vid en förberedelse skall den näringsidkare eller sammanslutning av näringsidkare som framställningen gäller ges tillfälle att bemöta denna muntligt eller skriftligt. Med anledning av framställningen kan också höras den näringsidkare som konkurrensbegränsningen riktar sig mot. Förberedelsen får avslutas även om någon part inte har bemött framställningen.

15 a §

Marknadsdomstolen kan ålägga en part att infinna sig till sammanträdet och att lägga fram sin affärskorrespondens, sin bokföring, sina protokoll samt övriga handlingar som klarlägger konkurrensbegränsningen. Skyldigheten att uppvisa handlingar gäller inte handlingar som innehåller yrkeshemligheter av teknisk natur. Om skyldigheten att lägga fram handlingarna inte fullgörs eller om en part utan laga förfall uteblir från marknadsdomstolens sammanträde, kan parten vid vite åläggas att uppvisa handlingarna eller infinna sig till sammanträdet.

På behandlingen och utredningen av ärenden tillämpas i övrigt förvaltningsprocesslagen (586/1996). Om behandlingens och handlingarnas offentlighet föreskrivs särskilt.

16 §

Om en konkurrensbegränsning har sådana skadliga verkningar som avses i 9 § eller om den är förbjuden enligt 4 – 7 §, kan marknadsdomstolen

1) förbjuda en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare att tillämpa ett avtal som avses i 9 § eller andra konkurrensbegränsande arrangemang eller ett därmed jämförbart förfarande eller ålägga en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare att upphöra med ett förfarande som strider mot 4 – 7 §, och

2) ålägga en näringsidkare att leverera en nyttighet till en annan näringsidkare på villkor som motsvarar dem som han erbjuder andra näringsidkare i samma ställning.

17 §

Marknadsdomstolen kan förena ett förordnande, förbud eller åläggande som avses i 16 § med vite.

Ett förordnande, förbud och åläggande som avses i 1 mom. kan också utfärdas interimistiskt, för den tid marknadsdomstolen behandlar ett ärende. Härvid skall 1 mom. beaktas på motsvarande sätt.

Marknadsdomstolen skall behandla konkurrensverkets interimistiska förbud eller åläggande inom en månad från det att framställningen kom in och samtidigt bestämma om ett av konkurrensverket enligt 14 § 1 mom. interimistiskt utfärdat förbud eller åläggande skall vara i kraft under den tid domstolen behandlar ärendet. Härvid skall 1 mom. beaktas på motsvarande sätt.

Vitet döms ut av marknadsdomstolen.

18 §

Ett villkor, som har tagits in i avtal, stadgar eller beslut eller som har fogats till andra rättshandlingar eller regleringar och som strider mot 4 – 7 § eller mot ett förordnande, förbud eller åläggande som har meddelats av marknadsdomstolen eller mot ett interimistiskt förbud eller åläggande som har medde-

lats av konkurrensverket, får inte tillämpas eller verkställas.

18 a §

En näringsidkare, som uppsåtligt eller av oaksamhet bryter mot något av förbuden i 4-7 §, eller mot marknadsdomstolens beslut i vilket marknadsdomstolen har förklarat att konkurrensbegränsningen har sådana skadliga verkningar som avses i 9 §, är skyldig att ersätta en annan näringsidkare för den skada som han tillfogat denna. Skadeståndet omfattar ersättning för kostnader, prisskillnad, utebliven vinst samt annan direkt eller indirekt ekonomisk skada som har orsakats av konkurrensbegränsningen.

19 §

Om dispensvillkoren överträds eller om förhållandena väsentligt har förändrats sedan dispensen gavs, kan marknadsdomstolen på framställning av konkurrensverket återkalla den. Verket skall innan en sådan framställning görs höra dispensinnehavaren.

19 a §

Marknadsdomstolen kan på framställning av konkurrensverket återkalla ett icke-ingripandebesked, om

1) förhållandena väsentligt har förändrats efter det att beslutet meddelades,

2) beslutet har grundats på oriktiga, vilseledande eller bristfälliga uppgifter, eller

3) rättspraxisen vid tillämpning av bestämmelserna om förbud i 4 – 6 § har ändrats väsentligt till följd av de beslut som har meddelats av marknadsdomstolen eller av högsta förvaltningsdomstolen.

21 §

I ett beslut som konkurrensverket har meddelat med stöd av denna lag får ändring sökas hos marknadsdomstolen i den ordning som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. I ett beslut som konkurrensverket har meddelat med stöd av 11 e § 1 mom. eller 14 § 1 mom., i ett meddelande enligt 19 b § 2 mom. eller i ett beslut om en inspektion som avses i

20 § får ändring inte sökas genom besvär. Ett beslut som konkurrensverket har meddelat med stöd av 10 § skall dock iakttas trots besvär om inte marknadsdomstolen bestämmer något annat.

I ett beslut som marknadsdomstolen har meddelat med stöd av denna lag får ändring sökas hos högsta förvaltningsdomstolen i den ordning som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. I marknadsdomstolens beslut angående ett beslut som har meddelats av konkurrensverket med stöd av 19 § 1 och 2 mom. eller 19 a § 1 mom., och i marknadsdomstolens beslut som har meddelats med stöd av 11 e § 2 mom., får ändring inte sökas genom besvär. Marknadsdomstolens beslut skall iakttas trots besvär, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

I beslut om handräckning som har meddelats med stöd av 20 § 5 mom. får ändring inte sökas genom besvär.

En påföljdsavgift verkställs utan dom eller beslut och med iakttagande av lagen om in- drivning av skatter och avgifter i utöknings- väg (367/1961).

22 §

En påföljdsavgift får inte bestämmas för brott mot 4 – 7 §, om inte framställning till

marknadsdomstolen har gjorts inom fem år från det att konkurrensbegränsningen upp- hörde att gälla eller konkurrensverket fick vetskap om den.

25 §

Den upplysningsskyldighet och den skyl- dighet att uppvisa handlingar som avses i 10 §, den anmälnings- och upplysningsskyldig- het som avses i 11 § samt de skyldigheter som avses i 20 § kan konkurrensverket för- ena med vite. Vitet döms ut av marknads- domstolen.

27 §

— — — — —
Då domstolen behandlar ett mål som gäller konkurrensbegränsningsförseelse skall den bereda konkurrensverket tillfälle att yttra sig. Domstolen kan på eget eller en parts initiativ be marknadsdomstolen ge ett utlåtande om ärendet, om avgörandet förutsätter särskild förtrogenhet med konkurrensärenden.

— — — — —
Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

4.

Lag**om ändring av lagen om offentlig upphandling**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 23 december 1992 om offentlig upphandling (1505/1992) 9 § 1 mom., 9 a §, 10 § 2 och 3 mom., 11 § 2 och 3 mom. samt 12 §, av dessa lagrum 9 § 1 mom. och 9 a § sådana de lyder i lag 1247/1997, som följer:

9 §

Påföljder som bestäms av marknadsdomstolen

Om det vid en upphandling har förfarits i strid med denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser eller i strid med Europeiska gemenskapens lagstiftning eller Världshandelsorganisationens avtal om offentlig upphandling, kan marknadsdomstolen på ansökan

- 1) helt eller delvis undanröja ett beslut av en upphandlingsenhet,
- 2) förbjuda upphandlingsenheten att tillämpa en punkt i ett dokument som gäller upphandlingen och att annars följa ett oriktigt förfarande,
- 3) ålägga upphandlingsenheten att korrigera sitt oriktiga förfarande, eller
- 4) ålägga upphandlingsenheten att betala gottgörelse till en part som skulle ha haft ett reellt tillfälle att vinna anbudstävlan om förfarandet hade varit felfritt.

9 a §

Anhängiggörande av ärenden vid marknadsdomstolen

I ett ärende som avses i 9 § kan ansökan anhängiggöras och talan föras av den saken gäller, av handels- och industriministeriet samt, i ärenden som gäller upplåtande på entreprenad, även av finansministeriet eller i ärenden som avses i 5 § 4 mom. den statliga myndighet som har beviljat projektbundet stöd för genomförande av byggnadsprojektet i fråga.

Ansökan skall göras skriftligen innan upphandlingsavtalet ingås. Sökanden skall, innan ansökan inges till marknadsdomstolen, skriftligen meddela upphandlingsenheten om sin avsikt att anhängiggöra ärendet i marknadsdomstolen. Ett existerande upphandlingsavtal utgör inget hinder för att ansökan prövas, om ansökan har inlämnats inom 14 dagar från det att anbudsgivarna fått del av anbudstävans utgång eller ett beslut därom. Anbudsgivarna anses ha tagit del av anbudstävans utgång den sjunde dagen efter att handlingen sändes, om inte något annat visas.

Marknadsdomstolen upptar inte till behandling en ansökan rörande ett upphandlingsförfarande som har iakttagits av en enhet som avses i 2 § 1 mom. 3 punkten, om upphandlingen anknyter till den basserviceverksamhet som definieras i förordning och det uppskattade värdet av upphandlingen understiger det tröskelvärde som föreskrivs i förordning.

Om inte något annat föreskrivs i denna lag skall på behandlingen av ärenden i marknadsdomstolen tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/1996).

I ett upphandlingsärende som hör till marknadsdomstolens behörighet får ändring inte sökas genom besvär enligt kommunallagen (356/1995) eller förvaltningsprocesslagen på den grunden att avgörandet strider mot denna lag.

10 §

Vite och temporära åtgärder

Marknadsdomstolen kan för förena förbud att betona vikten av att iakta det förbud som avses i 9 § 1 mom. 2 punkten och ålägganden

som avses i 3 punkten med vite, med iakttagande av viteslagen (1113/1990).

Efter att en ansökan har anhängiggjorts kan marknadsdomstolen temporärt förbjuda eller avbryta verkställigheten av ett beslut eller i övrigt bestämma att upphandlingen skall avbrytas för den tid ärendet behandlas i marknadsdomstolen, varvid i det senare fallet på motsvarande sätt skall iaktas vad som föreskrivs i 1 mom. Ett i 9 § 1 mom. 2 punkten nämnt förbud och ett i 3 punkten nämnt åläggande kan även utfärdas temporärt för den tid ärendet behandlas i marknadsdomstolen, varvid på motsvarande sätt skall iaktas 1 mom.

Vid beslut om en sådan åtgärd som avses i 2 mom. skall marknadsdomstolen fästa uppmärksamhet vid att åtgärden inte orsakar större skada för motparten eller andra personers rättigheter, och inte heller för det allmänna intresset, än de fördelar som åtgärden medför.

Marknadsdomstolens överdomare eller en marknadsrättsdomare kan i brådskande fall ensam besluta om temporära åtgärder enligt 2 mom.

11 §

Hörande och annat förfarande

Marknadsdomstolen kan ålägga en part att

infinna sig till ett sammanträde och att lägga fram handlingar som klarlägger det anhängiga ärendet.

Om skyldigheten att lägga fram handlingar enligt 2 mom. inte fullgörs eller om parten utan laga förfall uteblir från marknadsdomstolens sammanträde, kan parten vid vite åläggas att lägga fram handlingarna eller att infinna sig till ett sammanträde.

12 §

Sökande av ändring i marknadsdomstolens beslut

Ändring i sådana beslut av marknadsdomstolen som avses i 9 och 10 § får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen i den ordning som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Marknadsdomstolens beslut skall trots besvär iaktas, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

Beslut om föreläggande av vite som marknadsdomstolen har meddelat med stöd av 10 § 1 eller 2 mom. får ändring inte sökas särskilt genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

5.**Lag****om upphävande av lagen om konkurrensrådet**

I enlighet med riksdagens beslut:

1 §

Genom denna lag upphävs lagen den 27 maj 1992 om konkurrensrådet (481/1992) jämte ändringar.

När denna lag träder i kraft överförs de ärenden som är anhängiga i konkurrensrådet för behandling i marknadsdomstolen.

Av konkurrensrådets ordförande eller av konkurrensrådet beslutade interimsåtgärder och andra åtgärder förblir i kraft till dess att ärendet avgörs eller något annat bestäms.

2 §

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.

6.**Lag****om ändring av 7 och 8 § lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 22 december 1978 om tillbörligt förfarande i näringsverksamhet (1061/1978) 7 och 8 § som följer:

7 §

Förbud, som avses i 6 §, meddelas av marknadsdomstolen. Marknadsdomstolen kan meddela förbud även temporärt, varvid förbudet gäller tills saken är slutligt avgjord.

Om marknadsdomstolen och behandling av ärenden i denna föreskrivs dessutom i marknadsdomstolslagen (/) och i lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden (/).

på grund av uppenbara olägenheter som handlingen förorsakar. Åläggandet kan förstärkas med vite.

Marknadsdomstolen kan på yrkande av käranden föreskriva att beslutet i ett ärende, som gäller förbud skall publiceras på svarandens bekostnad i en eller flera tidningar eller tidskrifter. I fråga om ett beslut som gäller temporärt förbud kan det inte föreskrivas att beslutet skall publiceras.

8 §

Vid meddelande av ett förbud som avses i 6 § kan marknadsdomstolen ålägga näringsidkaren att inom utsatt tid vidta lämplig rätelseåtgärd, om detta skall anses nödväntigt

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

7.

Lag**om ändring av lagen om gränsöverskridande förbudsförfarande**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 21 december 2000 om gränsöverskridande förbudsförande (1189/2000) den finska språkdräkten i 2 § 2 och 3 mom. samt 3 § och 4 § 1 mom., som följer:

3 §

Förbud och rättelse

Marknadsdomstolen kan, om det är nödvändigt med hänsyn till konsumentskyddet, på ansökan av en utländsk myndighet eller organisation förbjuda en näringsidkare att fortsätta verksamhet som avses i 1 § 1 mom. 1 punkten eller att upprepa den eller en därmed jämförbar verksamhet. Marknadsdomstolen skall förena förbudet med vite, om det inte av särskilda skäl är obehövligt. Förbudet kan av särskilda skäl meddelas att gälla en anställd hos näringsidkaren eller någon annan som handlar för näringsidkarens räkning.

Förbudet kan också vara temporärt, varvid förbudet gäller tills ärendet har avgjorts slutligt.

När marknadsdomstolen förelägger ett förbud kan den förplikta den näringsidkare som förbudet gäller att rätta till det lagstridiga förfarandet, om detta skall anses nödvändigt på grund av de uppenbara olägenheter som konsumenterna åsamkas. Marknadsdomstolen kan förena föreläggandet med vite.

I fråga om behandlingen av ärendet gäller bestämmelserna i lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden (/).

4 §

Rätt till anhängiggörande i en annan EES-stat

Konsumentombudsmannen, Läkemedelsverket, Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral, Konsumentverket, Kommunikationsverket, Finansinspektionen och Försäkringsinspektionen har rätt att i ärenden som faller under respektive tillsynsbehörighet yrka att verksamhet som avses i 1 § 1 mom. 2 punkten förbjuds, om verksamheten kränker konsumenternas av myndigheterna skyddade allmänna intressen i Finland.

—————
 Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

8.

Lag**om ändring av lagen om Konsumentverket**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 18 december 1998 om Konsumentverket (1056/1998) den finska språkdräkten i 6 § 3 och 4 mom., 7 §, den finska språkdräkten i 8 § 2 mom. samt 10 §, av dessa lagrum 7 § sådan den lyder delvis ändrad i lag (367/2001), som följer:

7 §

Begäran om utlåtande

Innan konsumentombudsmannen meddelar ett förbud eller ett temporärt förbud som avses i 6 § eller för ärendet till marknadsdomstolen skall konsumentombudsmannen begära ett utlåtande av

1) Finansinspektionen om ärendet gäller ett kreditinstitut enligt kreditinstitutslagen (1607/1993) eller marknadsföring av sådana värdepapper som avses i värdepappersmarknadslagen (495/1989),

2) Försäkringsinspektionen om ärendet gäller ett försäkringsbolag enligt lagen om försäkringsbolag (1062/1979), ett utländskt försäkringsbolag enligt lagen om utländska försäkringsbolag (398/1995), en försäkringsmäklare enligt lagen om försäkringsmäklare (251/1993) eller en försäkringsföre-

ning enligt lagen om försäkringsföreningar (1250/1987).
 — — — — —

10 §

Ändringssökande

I konsumentombudsmannens beslut i ärenden som hör till marknadsdomstolens behörighet eller som gäller bistående av konsument enligt 9 § får ändring inte sökas genom besvär. Om sökande av ändring gäller i övrigt vad som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996) eller i någon annan lag.
 —————

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

9.**Lag****om ändring av 86 och 87 § kreditinstitutslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i kreditinstitutslagen av den 30 december 1993 (1607/1993) den finska språkdräkten
i 86 § 3 mom. och 87 §.

_____ Åtgärder som verkställigheten av denna lag
Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002. förutsätter får vidtas innan lagen träder i
kraft.

10.**Lag****om ändring av 7 kap. 1 och 2 § värdepappersmarknadslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i värdepappersmarknadslagen av den 26 maj 1989 (495/1989) den finska språkdräkten i 7 kap. 1 § 5 mom. och 2 § 2 och 3 mom., av dessa lagrum 1 § 5 mom. sådant det lyder i lag 19/1994.

_____ Åtgärder som verkställigheten av denna lag
Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002. förutsätter får vidtas innan lagen träder i
_____ kraft.

11.**Lag****om ändring av 2 § lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 3 december 1993 om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare
(1062/1993) 2 § som följer:

2 §*Meddelande av förbud*

Ett förbud som avses i 1 § meddelas av marknadsdomstolen. Marknadsdomstolen kan också meddela ett temporärt förbud, varvid förbudet är i kraft tills saken är slutligt avgjord.

Om marknadsdomstolen och om behandlingen av ärenden vid den gäller dessutom vad som förskrivs särskilt.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.
Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

12.**Lag****om ändring av 14 § lagen om indrivning af fordringar**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 22 april 1999 om indrivning av fordringar (513/1999) 14 § som följer:

14 §*Meddelande av förbud*

Ett förbud som avses i 13 § meddelas av marknadsdomstolen. Marknadsdomstolen kan också meddela ett temporärt förbud, varvid förbudet är i kraft tills saken är slutligt avgjord.

Om marknadsdomstolen och om behandlingen av ärenden i den gäller dessutom vad som föreskrivs särskilt.

Konsumentombudsmannen kan meddela ett förbud som avses i 13 § 1 mom. eller meddela ett temporärt förbud med iakttagande av vad som i lagen om Konsumentverket (1056/1998) föreskrivs om förbud som meddelas av konsumentombudsmannen.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.
Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

13.**Lag****om ändring av 35 § lagen om televisions- och radioverksamhet**

I enlighet med riksdagens beslut

Ändras i lagen den 9 oktober 1998 om televisions- och radioverksamhet (744/1998) 35 § som följer:

35 §*Tillsynsmyndigheter*

Kommunikationsverket har till uppgift att övervaka att denna lag och med stöd av den utfärdade bestämmelser iakttas, med undantag för de bestämmelser vars iakttagande konsumentombudsmannen skall övervaka.

Konsumentombudsmannen övervakar att 23 och 25 § lagen iakttas. Konsumentombudsmannen kan med stöd av konsument-skyddslagen (38/1978) ingripa även i fråga om andra sändningar som strider mot 4 kap. i

denna lag, om innehållet i sändningarna är sådan marknadsföring som är olämplig eller vilseledande för konsumenterna. Konsumentombudsmannen kan föra ärenden till marknadsdomstolen så som föreskrivs i lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden (/).

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.
Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

14.

Lag**om ändring av 52 och 53 § alkohollagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i alkohollagen av den 8 december 1994 (1143/1994) den finska språkläkten i 52 § 2 mom., 52 § 3 mom. samt 53 § som följer:

52 §

Besvärsförbud i fråga om förbud och säkringsåtgärder

—————
I ärenden som avses i 1 mom. och vari produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen har förelagt vite eller hot om tvångsutförande dömer marknadsdomstolen ut vitet och beslutar om verkställighet av hotet på ansökan av den som har förelagt det.

53 §

Ändringssökande i marknadsdomstolens beslut

Om sökande av ändring i marknadsdomstolens beslut föreskrivs i lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden (/).

—————
Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.
Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

15.

Lag**om ändring av 21 § lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 13 augusti 1976 om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (693/1976) 21 §, sådan den lyder i lag 1148/1994 och i lag 487/1999, som följer:

21 §

Ändring får inte genom besvär sökas i ett beslut om förbud eller ett förordnande om temporärt förbud som social- och hälsovårdens produkttillsynscentral har meddelat på grund av reklam eller annan säljfrämjande verksamhet i strid med 8 eller 9 § eller på grund av att en tobaksprodukts minutförsäljningsförpackning strider mot 7 § 1 eller 2 mom. eller ett vitesföreläggande eller hot om tvångsutförande.

I ett beslut om att förena ett förbud med vite eller hot om tvångsutförande kommunen eller dess i 14 § 4 mom. avsedda tjänsteinnehavare har fattat i ett ärende som avses i 1 mom. får ändring inte sökas genom besvär. Den som har förelagts vitet eller hotet om tvångsutförande kan genom ansökan föra ärendet till social- och hälsovårdens produkttillsynscentral inom 14 dagar från delfåendet av anvisningarna. En part som har meddelats ett beslut av produkttillsynscentralen kan föra ärendet till marknadsdomstolen så som anges i 3 mom.

Den som av social- och hälsovårdens produkttillsynscentral har meddelats ett i 1 mom. avsett beslut om förbud eller förord-

nande om temporärt förbud eller förelagts vite eller hot om tvångsutförande, kan genom ansökan föra ärendet till marknadsdomstolen inom 30 dagar från delfåendet av beslutet eller förordnandet.

Marknadsdomstolen dömer ut vite som kommunen eller social- och hälsovårdens produkttillsynscentral har förelagt och fattar beslut om verkställighet av hot om tvångsutförande i ärenden som avses i 1 mom., på ansökan av den som har förelagt vitet eller hotet om tvångsutförande.

Förvaltningsdomstolen dömer ut vite som social- och hälsovårdens produkttillsynscentral har förelagt den som handlat i strid med 5 eller 6 § samt kommunen förelagt den som handlat i strid med 10, 11 eller 12 § eller 13 § 1 mom. och fattar beslut om verkställighet av hot om tvångsutförande, på ansökan av den som har förelagt vitet eller hotet om tvångsutförande.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

16.**Lag****om ändring av 14 a kap. 11 och 12 § lagen om försäkringsbolag**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 28 december 1979 om försäkringsbolag (1062/1979) den finska språk-
dräkten i 14 a kap. 11 § 3 mom. och 12 § 2 mom., sådana de lyder i lag 362/2001.

_____ Åtgärder som verkställigheten av denna lag
Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002. förutsätter får vidtas innan lagen träder i
_____ kraft.

17.**Lag****om ändring av lagen 8 c och 8 d § om försäkringsmäklare**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 19 februari 1993 om försäkringsmäklare (251/1993) den finska språk-
dräkten i 8 c § 3 mom. och 8 d § 2 mom., sådana de lyder i lag (366/2001).

_____ Åtgärder som verkställigheten av denna lag
Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002. förutsätter får vidtas innan lagen träder i
_____ kraft.

18.

Lag**om ändring av lagen om utnämning av domare**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 25 februari 2000 om utnämning av domare (205/2000) 1 § 2 mom., 3 § 2 mom., 10 § 1 mom., den finska språkdräkten i 11 § 3 mom., samt 17 § 2 mom., 18 § 3 mom. och 21 § 1 mom., av dessa lagrum 1 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1183/2000, som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

—————
Domartjänster som avses i denna lag är

- 1) tjänsterna som president och ledamot vid högsta domstolen,
 - 2) tjänsterna som president och ledamot vid högsta förvaltningsdomstolen,
 - 3) tjänsterna som president, hovrättslagman och hovrättsråd vid hovrätterna,
 - 4) tjänsterna som lagman och tingsdomare vid tingsrätterna,
 - 5) tjänsterna som överdomare och förvaltningsrättsdomare vid förvaltningsdomstolarna,
 - 6) tjänsterna som försäkringsöverdomare, äldre försäkringsdomare och yngre försäkringsdomare vid försäkringsdomstolen,
 - 7) tjänsterna som president och arbetsdomstolsråd vid arbetsdomstolen,
 - 8) tjänsterna som överdomare och marknadsrättsdomare vid marknadsdomstolen,
 - 9) tjänsterna som jordrättsingenjör vid de tingsrätter som är jorrdomstolar.
-

3 §

Ledigförklaring av tjänster

—————
Den domstol som anges i förordning av statsrådet förklarar en tjänst ledig och beslutar också om ny ledigförklaring av tjänsten och om förlängning av ansökningstiden.

10 §

Domstolarnas utlåtanden

Domstolarna avger utlåtande i frågor som gäller tillsättning av domartjänster enligt följande:

- 1) hovrätterna i en sammansättning med presidenten, hovrättslagmännen och två ledamöter utsedda av plenum för ett år i sänder,
 - 2) vid en förvaltningsdomstol av ledningsgruppen,
 - 3) försäkringsdomstolen i den sammansättning som anges i 5 § 4 mom. lagen om försäkringsdomstolen (14/1958),
 - 4) vid en tingsrätt lagmannen efter att ha hört tingsdomarna eller ledningsgruppen vid tingsrätten,
 - 5) vid arbetsdomstolen av presidenten,
 - 6) vid marknadsdomstolen av ledningsgruppen.
-

17 §

Utnämning av vissa av de högsta domarna för viss tid

—————
Högsta domstolen utnämner domare för viss tid till uppdragen som hovrättspresident, försäkringsöverdomare vid försäkringsdomstolen, president vid arbetsdomstolen samt lagman vid en tingsrätt. Högsta förvaltningsdomstolen utnämner domare för viss tid till uppdraget som överdomare vid en förvaltningsdomstol och som överdomare vid marknadsdomstolen.

18 §

Utnämning av övriga domare för viss tid

—————
Högsta förvaltningsdomstolen utnämner för ett år eller längre tid på framställning av en förvaltningsdomstol domare till förvaltningsdomstolen och på framställning av marknadsdomstolen till marknadsdomstolen. Förvaltningsdomstolens överdomare utnämner domare till förvaltningsdomstolen för en tid av högst två månader och förvaltningsdomstolen för en längre tid än två månader. Marknadsdomstolens överdomare utnämner domare till marknadsdomstolen för högst två månader och marknadsdomstolen för en längre tid än två månader.
—————

21 §

Bemyndigande att utfärda förordning

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag samt om domarförslagsnämndens byrå och personal utfärdas genom förordning av statsrådet.
—————

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.
Justitieministeriet ledigförklarar tjänsterna som överdomare och marknadsrättsdomare vid den marknadsdomstol som inrättas. Högsta förvaltningsdomstolen ger domarförslagsnämnden utlåtande om sökandena.
Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

19.**Lag****om ändring av 1 § lagen om offentlighet vid rättegång**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 21 december 1984 om offentlighet vid rättegång (945/1984) 1 §, sådan
den lyder i lag 109/2000, som följer:

1 §*Tillämpningsområde*

Denna lag tillämpas också i marknadsdomstolen då denna behandlar ärenden som avses i lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden (/).

Denna lag gäller offentlighet vid rättegång i riksätten, högsta domstolen, högsta förvaltningsdomstolen, hovrätterna, förvaltningsdomstolarna, tingsrätterna, försäkringsdomstolen, arbetsdomstolen och krigsrätt.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.
Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

20.

Lag**om ändring av lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer**

I enlighet med riksdagens beslut
 ändras i lagen den 26 juli 1993 om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer (701/1993) den finska språkdräkten i 3 § 1 mom., 6 § 1 mom. 4 punkten, den finska språkdräkten i 6 § 1 mom. 5 punkten, 6 § 1 mom. 15 a-punkten och 2 mom. samt 10 § 1 mom., av dessa lagrum 3 § 1 mom. sådant det lyder delvis ändrat i lag 110/2000 och i lag (/) samt 6 § 1 mom. 15 a-punkten i lag 1651/1995, som följer:

6 §

Avgiftsfria prestationer

Handläggningsavgifter enligt denna lag uppbärs inte

4) i högsta förvaltningsdomstolen och förvaltningsdomstolen i socialärenden, i ärenden som gäller offentligrättsliga anställningsförhållanden och inte heller i ärenden som gäller val och inte vid förvaltningsdomstolen i ärenden som gäller beskattning, befrielse från kommunalskatt, statliga bidrag eller offentliga avgifter,

15 a) i ärenden enligt aravalagen (1189/1993), lagen om användning, överlåtelse och inlösen av aravabostäder och aravahyreshus (1190/1993), lagen om förbättrande

av zigenarbefolkningens bostadsförhållanden (713/1975), lagen om räntestöd för hyresbostadslån (867/1980), lagen om räntestöd för ägarbostadslån (1204/1993) och lagen om räntestöd för bostadsrättshuslån (1205/1993) i förvaltningsdomstolen,

Genom förordning av justitieministeriet kan dessutom föreskrivas om befrielse från skyldigheten att betala avgifter, om det finns viktiga skäl för det.

10 §

Sökande av ändring i en avgift

Om en betalningsskyldig anser att ett fel har skett vid påförandet av avgiften, kan han inom sex månader från det att avgiften på-

fördes yrka på rättelse hos den tjänsteman eller myndighet som har påfört avgiften. Ändring i ett beslut som gäller rättelseyrkande får sökas genom besvär hos den förvaltningsdomstol inom vars domkrets myndighetens verksamhetsställe är beläget. Ändring får sökas inom 30 dagar räknat från det att ändringssökanden delgavs beslutet om rättelse-

yrkandet. I förvaltningsdomstolens beslut får ändring inte sökas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.
Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Nådendal den 27 juli 2001

Republikens President

TARJA HALONEN

Justitieminister Johannes Koskinen

3.

Lag

om ändring av lagen om konkurrensbegränsningar

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 27 maj 1992 om konkurrensbegränsningar (480/1992) 2 § 4 mom., 8 § 3 mom., 11 d §, 11 e § 2 mom., 11 h §, 11 i § 2 mom., 12 § 3 och 4 mom., 14 § 2 och 4 mom., 15 – 18 §, 18 a § 1 mom., 19 § 3 mom., 19 a § 2 mom., 21, 22 och 25 § samt 27 § 2 mom.

av dessa lagrum 2 § 4 mom. sådant det lyder i lag 447/1994, 11 d §, 11 e § 2 mom., 11 h §, 11 i § 2 mom., 12 § 3 mom., 14 § 2 mom., 15 och 16 §, 18 a § 1 mom. och 19 a § 2 mom. sådana de lyder i lag 303/1998, 17 och 21 § sådana de lyder delvis ändrade i sistnämnda lag samt 12 § 4 mom. i lag 91/1999, samt

fogas till lagen en ny 15 a § som följer:

Gällande lydelse

2 §

Om inte statsrådet bestämmer något annat, skall lagen inte tillämpas på konkurrensbegränsningar som inskränker ekonomisk konkurrens utanför Finland, till den del de inte avser en finsk kundkrets. Statsrådet kan bestämma att lagen skall tillämpas på konkurrensbegränsningar med verkningar utomlands, om detta har avtalats med en främmande stat eller om utrikeshandelns fördel kräver det.

8 §

Påföljdsavgiften skall på framställning av konkurrensverket bestämmas av konkurrensrådet. Avgiften skall betalas till staten.

11 d §

Konkurrensrådet kan på framställning av konkurrensverket förbjuda eller förordna om hävande av ett företagsförvärv eller uppställa villkor för fullföljande av förvärvet som resulterar i uppkomst eller förstärkning av

Föreslagen lydelse

2 §

Om inte *genom förordning av statsrådet föreskrivs* något annat, skall denna lag inte tillämpas på konkurrensbegränsningar som inskränker ekonomisk konkurrens utanför Finland, till den del de inte avser en finländsk kundkrets. *Genom förordning av statsrådet* kan föreskrivas att lagen skall tillämpas på konkurrensbegränsningar med verkningar utomlands, om detta har avtalats med en främmande stat eller om utrikeshandelns fördel kräver det.

8 §

Påföljdsavgiften skall på framställning av konkurrensverket bestämmas av *marknadsdomstolen*. Avgiften skall betalas till staten.

11 d §

Marknadsdomstolen kan på framställning av konkurrensverket förbjuda eller förordna om hävande av ett företagsförvärv eller uppställa villkor för fullföljande av förvärvet som resulterar i uppkomst eller förstärkning

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

sådan dominerande ställning på marknaden som på ett märkbart sätt hindrar konkurrensen på den finländska marknaden eller på en avsevärd del av den.

Konkurrensrådet kan på framställning av konkurrensverket utöver vad som nämns i 1 mom. förbjuda också ett sådant företagsförvärv på elmarknaden som resulterar i att den sammanräknade mängd elektricitet som med 400 V spänning överförs i distributionsnätet av parterna i företagsförvärvet eller av sådana samfund eller anläggningar som bedriver distributionsnätsverksamhet och som står i ett sådant förhållande till parterna som avses i 11 b § 1 – 3 mom. överskrider 25 procent av den mängd elektricitet som på motsvarande sätt överförs i hela landet.

Om sådant hindrande av konkurrensen som avses i 1 mom. eller sådana skadliga verkningar av ett företagsförvärv som avses i 2 mom. kan undvikas genom att villkor uppställs för fullföljande av förvärvet, skall konkurrensverket i stället för att göra en framställning om saken förhandla och förordna om sådana villkor som skall iakttas.

Konkurrensverket kan förena villkor med vite. Konkurrensrådet kan förena förbud, förordnande eller villkor med vite. Vite döms ut av konkurrensrådet.

av sådan dominerande ställning på marknaden som på ett märkbart sätt hindrar konkurrensen på den finländska marknaden eller på en avsevärd del av den.

Marknadsdomstolen kan på framställning av konkurrensverket utöver vad som nämns i 1 mom. förbjuda också ett sådant företagsförvärv på elmarknaden som resulterar i att den sammanräknade mängd elektricitet som med 400 V spänning överförs i distributionsnätet av parterna i företagsförvärvet eller av sådana samfund eller anläggningar som bedriver distributionsnätsverksamhet och som står i ett sådant förhållande till parterna som avses i 11 b § 1 – 3 mom. överskrider 25 procent av den mängd elektricitet som på motsvarande sätt överförs i hela landet.

Om sådant hindrande av konkurrensen som avses i 1 mom. eller sådana skadliga verkningar av ett företagsförvärv som avses i 2 mom. kan undvikas genom att villkor uppställs för fullföljande av förvärvet, skall konkurrensverket i stället för att göra en framställning om saken förhandla och förordna om sådana villkor som skall iakttas.

Konkurrensverket kan förena villkor med vite. *Marknadsdomstolen* kan förena förbud, förordnande eller villkor med vite. Vite döms ut av *marknadsdomstolen*.

11 e §

Om konkurrensverket inte uppställer några villkor för eller gör någon framställning om förbud mot företagsförvärvet inom tre månader från det att konkurrensverket fattade beslut om fortsatt utredning, anses företagsförvärvet ha blivit godkänt. Konkurrensrådet kan förlänga fristen med högst två månader.

11 e §

Om konkurrensverket inte uppställer några villkor för eller gör någon framställning om förbud mot företagsförvärvet inom tre månader från det att konkurrensverket fattade beslut om fortsatt utredning, anses företagsförvärvet ha blivit godkänt. *Marknadsdomstolen* kan förlänga fristen med högst två månader.

11 h §

I ett ärende där konkurrensverket har gjort en framställning om förbud mot företagsförvärv skall konkurrensrådet meddela sitt beslut inom tre månader från det att framställningen gjordes. I annat fall anses företags-

11 h §

I ett ärende där konkurrensverket har gjort en framställning om förbud mot företagsförvärv skall *marknadsdomstolen* meddela sitt beslut inom tre månader från det att framställningen gjordes. I annat fall anses före-

förvärvet ha blivit godkänt.

Ett förbud mot fullföljande av företagsförvärvet förfaller, om konkurrensrådet inte inom en månad från det att framställning gjordes eller besvär anfördes bestämmer något annat.

11 i

Utan hinder av ett tidigare beslut kan konkurrensrådet på framställning av konkurrensverket förbjuda ett företagsförvärv eller bestämma att det skall hävas eller uppställa villkor för fullföljande av förvärvet, om parterna i förvärvet har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter som haft väsentlig betydelse för avgörandet i saken eller om förvärvet har fullföljts i strid med 11 d eller 11 f §. Dessutom krävs det att konkurrensverkets framställning om ny behandling delges parterna i förvärvsavtalet senast inom ett år från det att beslutet vann laga kraft eller från det att företagsförvärvet fullföljdes.

12 §

Har de skadliga verkningarna av en konkurrensbegränsning som avses i 9 § inte kunnat undanröjas genom förhandlingar eller på något annat sätt, skall konkurrensverket göra en framställning om saken till konkurrensrådet.

Även Försäkringsinspektionen kan göra framställning om att en konkurrensbegränsning som huvudsakligen gäller försäkringsverksamhet skall behandlas av konkurrensrådet.

14 §

Konkurrensverket skall inom en vecka efter att ha utfärdat ett interimistiskt förbud eller åläggande hänskjuta sitt beslut till konkurrensrådet. Konkurrensverket skall göra sin framställning om huvudsaken inom en månad från det att ett interimistiskt beslut meddelades. Om konkurrensverket inte gör någon framställning om saken eller hänskjuter

tagsförvärvet ha blivit godkänt.

Ett förbud mot fullföljande av företagsförvärvet förfaller, om *marknadsdomstolen* inte inom en månad från det att framställning gjordes eller besvär anfördes bestämmer något annat.

11 i §

Utan hinder av ett tidigare beslut kan *marknadsdomstolen* på framställning av konkurrensverket förbjuda ett företagsförvärv eller bestämma att det skall hävas eller uppställa villkor för fullföljande av förvärvet, om parterna i förvärvet har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter som haft väsentlig betydelse för avgörandet i saken eller om förvärvet har fullföljts i strid med 11 d eller 11 f §. Dessutom krävs det att konkurrensverkets framställning om ny behandling delges parterna i förvärvsavtalet senast inom ett år från det att beslutet vann laga kraft eller från det att företagsförvärvet fullföljdes.

12 §

Har de skadliga verkningarna av en konkurrensbegränsning som avses i 9 § inte kunnat undanröjas genom förhandlingar eller på något annat sätt, skall konkurrensverket göra en framställning om saken till *marknadsdomstolen*.

Även Försäkringsinspektionen kan göra framställning om att en konkurrensbegränsning som huvudsakligen gäller försäkringsverksamhet skall behandlas av *marknadsdomstolen*.

14 §

Konkurrensverket skall inom en vecka efter att ha utfärdat ett interimistiskt förbud eller åläggande hänskjuta sitt beslut till *marknadsdomstolen*. Konkurrensverket skall göra sin framställning om huvudsaken inom en månad från det att ett interimistiskt beslut meddelades. Om konkurrensverket inte gör någon framställning om saken eller hänskjuter

Gällande lydelse

ter sitt beslut om interimistiskt förbud eller åläggande till konkurrensrådet inom föreskriven tid, förfaller förbudet eller åläggandet.

De förbud eller ålägganden som konkurrensverket utfärdar kan förenas med vite. Konkurrensrådet beslutar om utdömande av vitet.

15 §

När en framställning som avses i 8 § 3 mom., 11 d § 1 mom., 12 § 3 och 4 mom., 14 § 2 mom., 16 §, 19 § 3 mom. eller 19 a § 2 mom. eller besvär som avses i 21 § 1 mom. har kommit in till konkurrensrådet skall saken före den egentliga behandlingen och under ledning av ordföranden förbehandlas så att den utan dröjsmål kan avgöras, om inte ordföranden föreslår rådet att framställningen avvisas utan prövning eller omedelbart avslås såsom ogrundad.

Föreslagen lydelse

ter sitt beslut om interimistiskt förbud eller åläggande till *marknadsdomstolen* inom föreskriven tid, förfaller förbudet eller åläggandet.

De förbud eller ålägganden som konkurrensverket utfärdar kan förenas med vite. *Vite döms ut av marknadsdomstolen.*

15 §

Konkurrensbegränsningsärenden blir anhängiga vid marknadsdomstolen genom en framställning som avses i 8 § 3 mom., 11 d § 1 mom., 12 § 3 och 4 mom., 14 § 2 mom., 16 §, 19 § 3 mom. eller 19 a § 2 mom. eller genom besvär som avses i 21 § 1 mom. Framställningen och besvären skall göras skriftligt.

Då en framställning eller besvär som avses i 1 mom. har kommit in till marknadsdomstolen skall saken före den egentliga behandlingen och under ledning av överdomaren eller en marknadsrättsdomare förberedas så att den utan dröjsmål kan avgöras. Någon förberedelse behövs inte om framställningen avvisas eller omedelbart förkastas såsom ogrundad.

Vid en förberedelse skall den näringsidkare eller sammanslutning av näringsidkare som framställningen gäller ges tillfälle att bemöta denna muntligt eller skriftligt. Med anledning av framställningen kan också höras den näringsidkare som konkurrensbegränsningen riktar sig mot. Förberedelsen får avslutas även om någon part inte har bemött framställningen.

15 a §

Marknadsdomstolen kan ålägga en part att infinna sig till sammanträdet och att lägga fram sin affärskorrespondens, sin bokföring, sina protokoll samt övriga handlingar som klarlägger konkurrensbegränsningen. Skyldigheten att uppvisa handlingar gäller inte yrkeshemligheter av teknisk natur. Om skyldigheten att lägga fram handlingar inte fullgörs eller om en part utan laga förfall uteblir från sammanträdet, kan parten vid vite åläggas att uppvisa hand-

16 §

Om en konkurrensbegränsning har sådana skadliga verkningar som avses i 9 § eller om den är förbjuden enligt 4–7 §, kan konkurrensrådet

1) förbjuda en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare att tillämpa ett avtal som avses i 9 § eller andra konkurrensbegränsande arrangemang eller ett därmed jämförbart förfarande eller ålägga en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare att upphöra med ett förfarande som strider mot 4–7 §, och

2) ålägga en näringsidkare att leverera en nytthet till en annan näringsidkare på villkor som motsvarar dem som han erbjuder andra näringsidkare i samma ställning.

17 §

Konkurrensrådet kan förena ett förordnande, förbud eller åläggande som avses i 16 § med vite.

Förordnande, förbud och åläggande som avses i 1 mom. kan också utfärdas interimistiskt, för den tid konkurrensrådet behandlar ett ärende. Härvid skall 1 mom. beaktas på motsvarande sätt.

Konkurrensrådet skall behandla konkurrensverkets interimistiska förbud eller åläggande inom en månad från det framställningen kom in och samtidigt bestämma om ett av konkurrensverket enligt 14 § 1 mom. interimistiskt utfärdat förbud eller åläggande skall vara i kraft under den tid rådet behandlar ärendet. Härvid skall 1 mom. beaktas på motsvarande sätt.

Vitet döms ut av konkurrensrådet.

18 §

Ett villkor, som tagits in i avtal, stadgar eller beslut eller som fogats till andra rättshandlingar eller regleringar och som strider

16 §

Om en konkurrensbegränsning har sådana skadliga verkningar som avses i 9 § eller om den är förbjuden enligt 4–7 §, kan marknadsdomstolen

1) förbjuda en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare att tillämpa ett avtal som avses i 9 § eller andra konkurrensbegränsande arrangemang eller ett därmed jämförbart förfarande eller ålägga en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare att upphöra med ett förfarande som strider mot 4–7 §, och

2) ålägga en näringsidkare att leverera en nytthet till en annan näringsidkare på villkor som motsvarar dem som han erbjuder andra näringsidkare i samma ställning.

17 §

Marknadsdomstolen kan förena ett förordnande, förbud eller åläggande som avses i 16 § med vite.

Ett förordnande, förbud och åläggande som avses i 1 mom. kan också utfärdas interimistiskt, för den tid marknadsdomstolen behandlar ett ärende. Härvid skall 1 mom. beaktas på motsvarande sätt.

Marknadsdomstolen skall behandla konkurrensverkets interimistiska förbud eller åläggande inom en månad från det att framställningen kom in och samtidigt bestämma om ett av konkurrensverket enligt 14 § 1 mom. interimistiskt utfärdat förbud eller åläggande skall vara i kraft under den tid domstolen behandlar ärendet. Härvid skall 1 mom. beaktas på motsvarande sätt.

Vitet döms ut av marknadsdomstolen.

18 §

Ett villkor, som har tagits in i avtal, stadgar eller beslut eller som har fogats till andra rättshandlingar eller regleringar och som

lingarna eller infinna sig till sammanträdet. På behandlingen och utredningen av ärenden tillämpas i övrigt förvaltningsprocesslagen (586/1996). Om behandlingens och handlingarnas offentlighet föreskrivs särskilt.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

mot 4 – 7 § eller mot förordnande, förbud eller åläggande som meddelats av konkurrensrådet eller mot interimistiskt förbud eller åläggande som meddelats av konkurrensverket, får inte tillämpas eller verkställas.

strider mot 4–7 § eller mot ett förordnande, förbud eller åläggande som har meddelats av *marknadsdomstolen* eller mot ett interimistiskt förbud eller åläggande som har meddelats av konkurrensverket, får inte tillämpas eller verkställas.

18 a §

En näringsidkare, som uppsåtligt eller av oaksamhet bryter mot något av förbuden i 4 – 7 §, eller mot konkurrensrådets beslut i vilket konkurrensrådet har förklarat att konkurrensbegränsningen har sådana skadliga verkningar som avses i 9 §, är skyldig att ersätta en annan näringsidkare för den skada som han tillfogat denna. Skadeståndet omfattar en ersättning för kostnader, prisskillnad, utebliven vinst samt annan direkt eller indirekt ekonomisk skada som orsakats av konkurrensbegränsningen.

18 a §

En näringsidkare, som uppsåtligt eller av oaksamhet bryter mot något av förbuden i 4 – 7 §, eller mot *marknadsdomstolens* beslut i vilket *marknadsdomstolen* har förklarat att konkurrensbegränsningen har sådana skadliga verkningar som avses i 9 §, är skyldig att ersätta en annan näringsidkare för den skada som han tillfogat denna. Skadeståndet omfattar ersättning för kostnader, prisskillnad, utebliven vinst samt annan direkt eller indirekt ekonomisk skada som har orsakats av konkurrensbegränsningen.

19 §

Om dispensvillkoren överträds eller om förhållandena väsentligt har förändrats sedan dispensen gavs, kan konkurrensrådet på framställning av konkurrensverket återkalla den. Verket skall innan en sådan framställning görs höra dispensinnehavaren.

19 §

Om dispensvillkoren överträds eller om förhållandena väsentligt har förändrats sedan dispensen gavs, kan *marknadsdomstolen* på framställning av konkurrensverket återkalla den. Verket skall innan en sådan framställning görs höra dispensinnehavaren.

19 a §

Konkurrensrådet kan på framställning av konkurrensverket återkalla ett icke-ingripandebesked, om

- 1) förhållandena väsentligt har förändrats efter det att beslutet meddelades,
- 2) beslutet har grundats på oriktiga, vilseledande eller bristfälliga uppgifter, eller
- 3) rättspraxisen vid tillämpning av bestämmelserna om förbud i 4–6 § har ändrats väsentligt till följd av de beslut som meddelats av konkurrensrådet eller av högsta domstolen.

19 a §

Marknadsdomstolen kan på framställning av konkurrensverket återkalla ett icke-ingripandebesked, om

- 1) förhållandena väsentligt har förändrats efter det att beslutet meddelades,
- 2) beslutet har grundats på oriktiga, vilseledande eller bristfälliga uppgifter, eller
- 3) rättspraxisen vid tillämpning av bestämmelserna om förbud i 4 – 6 § har ändrats väsentligt till följd av de beslut som har meddelats av *marknadsdomstolen* eller av högsta *förvaltningsdomstolen*.

21 §

I beslut som konkurrensverket har meddelat med stöd av denna lag får ändring sökas hos konkurrensrådet i den ordning som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996). I ett beslut som konkurrensverket meddelat med stöd av 11 e § 1 mom. eller 14 § 1 mom., i *konkurrensverkets* meddelande enligt 19 b § 2 mom. eller i *konkurrensverkets* beslut om en inspektion som avses i 20 § får ändring inte sökas genom besvär. Ett beslut som konkurrensverket meddelat med stöd av 10 § skall dock iakttas trots besvär om inte konkurrensrådet bestämmer något annat.

I beslut som konkurrensrådet har meddelat med stöd av denna lag får ändring sökas hos högsta förvaltningsdomstolen i den ordning som bestäms i förvaltningsprocesslagen. I konkurrensrådets beslut angående ett beslut som meddelats av konkurrensverket med stöd av 19 § 1 och 2 mom. eller 19 a § 1 mom., och i konkurrensrådets beslut som meddelats med stöd av 11 e § 2 mom., får ändring inte sökas genom besvär. Konkurrensrådets beslut skall iakttas trots besvär, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

I beslut om handräckning som meddelats med stöd av 20 § 5 mom. får ändring inte sökas genom besvär.

En påföljdsavgift verkställs utan dom eller beslut och med iakttagande av lagen om in- drivning av skatter och avgifter i utsök- ningsväg (367/61).

22 §

Påföljdsavgift får inte bestämmas för brott mot 4–7 §, om inte framställning till konkurrensrådet har gjorts inom fem år från det konkurrensbegränsningen upphörde att gälla eller konkurrensverket fick vetskap om den.

25 §

Den upplysningsskyldighet och den skyl- dighet att uppvisa handlingar som avses i 10 §, den anmälnings- och upplysningsskyldig-

21 §

I ett beslut som konkurrensverket har meddelat med stöd av denna lag får ändring sökas hos *marknadsdomstolen* i den ordning som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. I ett beslut som konkurrensverket har medde- lat med stöd av 11 e § 1 mom. och 14 § 1 mom., i ett meddelande enligt 19 b § 2 mom. eller i ett beslut om en inspektion som avses i 20 § får ändring inte sökas genom besvär. Ett beslut som konkurrensverket har meddelat med stöd av 10 § skall dock iakt- tas trots besvär om inte *marknadsdomstolen* bestämmer något annat.

I ett beslut som *marknadsdomstolen* har meddelat med stöd av denna lag får ändring sökas hos högsta förvaltningsdomstolen i den ordning som föreskrivs i förvaltnings- processlagen. I *marknadsdomstolens* beslut angående ett beslut som har meddelats av konkurrensverket med stöd av 19 § 1 och 2 mom. eller 19 a § 1 mom., och i marknads- domstolens beslut som har meddelats med stöd av 11 e § 2 mom., får ändring inte sö- kas genom besvär. *Marknadsdomstolens* be- slut skall iakttas trots besvär, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något an- nat.

I beslut om handräckning som har medde- lats med stöd av 20 § 5 mom. får ändring inte sökas genom besvär.

En påföljdsavgift verkställs utan dom eller beslut och med iakttagande av lagen om in- drivning av skatter och avgifter i utsök- ningsväg (367/1961).

22 §

En påföljdsavgift får inte bestämmas för brott mot 4–7 §, om inte framställning till *marknadsdomstolen* har gjorts inom fem år från det att konkurrensbegränsningen upp- hörde att gälla eller konkurrensverket fick vetskap om den.

25 §

Den upplysningsskyldighet och den skyl- dighet att uppvisa handlingar som avses i 10 §, den anmälnings- och upplysningsskyldig-

Gällande lydelse

het som avses i 11 § samt de skyldigheter som avses i 20 § kan konkurrensverket förena med vite. Vitet döms ut av konkurrensrådet.

27 §

Då domstolen behandlar ett mål som gäller konkurrensbegränsningsföreseelse skall den bereda konkurrensverket eller konkurrensrådet tillfälle att yttra sig.

Föreslagen lydelse

het som avses i 11 § samt de skyldigheter som avses i 20 § kan konkurrensverket förena med vite. Vitet döms ut av *marknadsdomstolen*.

27 §

Då domstolen behandlar ett mål som gäller konkurrensbegränsningsföreseelse skall den bereda konkurrensverket tillfälle att yttra sig. *Domstolen kan på eget eller en parts initiativ be marknadsdomstolen ge ett utlåtande om ärendet, om avgörandet förutsätter särskild förtrogenhet med konkurrensärenden.*

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002. Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

4.

Lag**om ändring av lagen om offentlig upphandling**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 23 december 1992 om offentlig upphandling (1505/1992) 9 § 1 mom., 9 a §, 10 § 2 och 3 mom., 11 § 2 och 3 mom. samt 12 §, av dessa lagrum 9 § 1 mom. samt 9 a § sådana de lyder i lag 1247/1997, som följer:

Gällande lydelse

9 §

Påföljder som bestäms av konkurrensrådet

Om det vid en upphandling har förfarits i strid med denna lag eller med stöd av den utfärdade stadganden eller föreskrifter eller i strid med Europeiska gemenskapens lagstiftning eller Världshandelsorganisationens avtal om offentlig upphandling, kan konkurrensrådet på ansökan

1) helt eller delvis undanröja ett beslut av en upphandlingsenhet,

2) förbjuda upphandlingsenheten att tillämpa en punkt i ett dokument som gäller upphandlingen och att annars följa ett oriktigt förfarande,

3) ålägga upphandlingsenheten att korrigera sitt oriktiga förfarande, eller

4) ålägga upphandlingsenheten att betala gottgörelse till en part som skulle ha haft ett reellt tillfälle att vinna anbudstävlan om förfarandet hade varit felfritt

9 a §

Anhängiggörande av ärenden i konkurrensrådet

I ett ärende som avses i 9 § kan ansökan anhängiggöras och talan föras av den som saken gäller, handels- och industriministeriet och i ärenden som gäller upplåtande på entreprenad även av finansministeriet eller i ärenden som nämns i 5 § 4 mom. den

Föreslagen lydelse

9 §

*Påföljder som bestäms av
marknadsdomstolen*

Om det vid en upphandling har förfarits i strid med denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser eller föreskrifter eller i strid med Europeiska gemenskapens lagstiftning eller Världshandelsorganisationens avtal om offentlig upphandling, kan marknadsdomstolen på ansökan

1) helt eller delvis undanröja ett beslut av en upphandlingsenhet,

2) förbjuda upphandlingsenheten att tillämpa en punkt i ett dokument som gäller upphandlingen och att annars följa ett oriktigt förfarande,

3) ålägga upphandlingsenheten att korrigera sitt oriktiga förfarande, eller

4) ålägga upphandlingsenheten att betala gottgörelse till en part som skulle ha haft ett reellt tillfälle att vinna anbudstävlan om förfarandet hade varit felfritt.

9 a §

Anhängiggörande av ärenden vid marknadsdomstolen

I ett ärende som avses i 9 § kan ansökan anhängiggöras och talan föras av den som saken gäller, av handels- och industriministeriet samt, i ärenden som gäller upplåtande på entreprenad, även av finansministeriet eller i ärenden som nämns i 5 § 4 mom. den

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

statliga myndighet som har beviljat projektbundet stöd för genomförande av byggnadsprojektet i fråga.

Ansökan skall göras skriftligen innan upphandlingsavtal ingås. Sökanden skall, innan ansökan inges till konkurrensrådet, skriftligen meddela upphandlingsenheten om sin avsikt att anhängiggöra ärendet i konkurrensrådet. Ett existerande upphandlingsavtal utgör inget hinder för att ansökan prövas, om avtalet har ingåtts inom 14 dagar från det att anbudsgivarna fått del av anbudstävlingens utgång eller ett beslut därom. Anbudsgivarna anses ha tagit del av anbudstävlingens utgång, om inte annat visas, den sjunde dagen efter att handlingen sändes.

Konkurrensrådet upptar inte till behandling en ansökan rörande ett upphandlingsförfarande som iakttagits av en enhet som avses i 2 § 1 mom. 3 punkten, om upphandlingen anknyter till den basserviceverksamhet som definieras i förordning och det uppskattade värdet av upphandlingen understiger det tröskelvärde om vilket det bestäms genom förordning.

Ett ärende som hör till konkurrensrådets behörighet får inte överklagas med stöd av kommunallagen (356/1995) eller förvaltningsprocesslagen (586/1996) på den grunden att beslutet strider mot denna lag.

statliga myndighet som har beviljat projektbundet stöd för genomförande av byggnadsprojektet i fråga.

Ansökan skall göras skriftlig innan upphandlingsavtalet ingås. Sökanden skall, innan ansökan inges till *marknadsdomstolen*, skriftligen meddela upphandlingsenheten om sin avsikt att anhängiggöra ärendet i marknadsdomstolen. Ett existerande upphandlingsavtal utgör inget hinder för att ansökan prövas, om ansökan har inlämnats inom 14 dagar från det att anbudsgivarna fått del av anbudstävlingens utgång eller ett beslut därom. Anbudsgivarna anses ha tagit del av anbudstävlingens utgång den sjunde dagen efter att handlingen sändes, om inte något annat visas.

Marknadsdomstolen upptar inte till behandling en ansökan rörande ett upphandlingsförfarande som har iakttagits av en enhet som avses i 2 § 1 mom. 3 punkten, om upphandlingen anknyter till den basserviceverksamhet som definieras i förordning och det uppskattade värdet av upphandlingen understiger det tröskelvärde som föreskrivs i förordning.

Om inte annat föreskrivs i denna lag skall på behandlingen av ärenden i marknadsdomstolen i övrigt tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Ett ärende som hör till marknadsdomstolens behörighet får inte överklagas med stöd av kommunallagen (365/1995) eller förvaltningsprocesslagen på den grunden att beslutet strider mot denna lag.

10 §

Vite och interimistiska åtgärder

Konkurrensrådet kan för att betona vikten av att iaktta det förbud som avses i 9 § 1 mom. 2 punkten och den skyldighet som avses i 3 punkten förelägga vite, med iakttagande av viteslagen (1113/90).

Efter att en ansökan anhängiggjorts kan konkurrensrådet interimistiskt förbjuda eller avbryta verkställigheten av ett beslut eller i övrigt bestämma att upphandlingen skall avbrytas för den tid ärendet behandlas i

Marknadsdomstolen kan för att betona vikten av att iaktta det förbud som avses i 9 § 1 mom. 2 punkten och *ålägganden* som avses i 3 punkten förelägga vite, med iakttagande av viteslagen (1113/1990).

Efter att en ansökan har anhängiggjorts kan *marknadsdomstolen* temporärt förbjuda eller avbryta verkställigheten av ett beslut eller i övrigt bestämma att upphandlingen skall avbrytas för den tid ärendet behandlas i

konkurrensrådet, varvid i det senare fallet på motsvarande sätt skall iakttas vad som stadgas i 1 mom. Det ovan i 9 § 1 mom. 2 punkten nämnda förbudet och den i 3 punkten nämnda skyldigheten kan även utfärdas interimistiskt för den tid ärendet behandlas i konkurrensrådet, varvid på motsvarande sätt skall iakttas 1 mom.

Vid beslut om en sådan åtgärd som avses i 2 mom. skall konkurrensrådet fästa uppmärksamhet vid att åtgärden inte orsakar större skada för motparten eller andra personers rättigheter, och inte heller för det allmänna intresset, än de fördelar som åtgärden medför.

Konkurrensrådets ordförande kan i bråds-kande fall ensam på konkurrensrådets vägnar besluta om interimsåtgärder enligt 2 mom.

marknadsdomstolen, varvid i det senare fallet på motsvarande sätt skall iakttas vad som föreskrivs i 1 mom. Ett i 9 § 1 mom. 2 punkten nämnt förbud och ett i 3 punkten nämnt åläggande kan även utfärdas temporärt för den tid ärendet behandlas i *marknadsdomstolen*, varvid på motsvarande sätt skall iakttas 1 mom.

Vid beslut om en sådan åtgärd som avses i 2 mom. skall *marknadsdomstolen* fästa uppmärksamhet vid att åtgärden inte orsakar större skada för motparten eller andra personers rättigheter, och inte heller för det allmänna intresset, än de fördelar som åtgärden medför.

Marknadsdomstolens överdomare eller en marknadsrättsdomare kan i bråds-kande fall ensam besluta om temporära åtgärder enligt 2 mom.

11 §

Hörande och annat förfarande

Konkurrensrådet kan uppmana en part att infinna sig vid ett sammanträde i rådet och ålägga denne att lägga fram handlingar som klarlägger det anhängiga ärendet.

Om skyldigheten att lägga fram sådana handlingar som avses i 2 mom. inte fullgörs eller om parten utan laga hinder uteblir från konkurrensrådets sammanträde, kan parten vid vite åläggas att utlämna handlingarna eller att infinna sig vid ett sammanträde.

12 §

Sökande av ändring i konkurrensrådets beslut

Ändring i ett sådant beslut av konkurrensrådet som avses i 9 och 10 §§ får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen i den ordning som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50). Konkurrensrådets beslut skall trots besvär iakttas, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

I beslut om föreläggande av vite som kon-

Marknadsdomstolen kan ålägga en part att infinna sig till ett sammanträde och att lägga fram handlingar som klarlägger det anhängiga ärendet.

Om skyldigheten att lägga fram sådana handlingar som avses i 2 mom. inte fullgörs eller om parten utan laga *förfall* uteblir från *marknadsdomstolens* sammanträde, kan parten vid vite åläggas att utlämna handlingarna eller att infinna sig till ett sammanträde.

12 §

Sökande av ändring i marknadsdomstolens beslut

Ändring i sådana beslut av *marknadsdomstolen* som avses i 9 och 10 § får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen i den ordning som *föreskrivs i förvaltningsprocesslagen*. *Marknadsdomstolens* beslut skall trots besvär iakttas, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

I beslut om föreläggande av vite som

Gällande lydelse

kurrensrådet meddelat med stöd av 10 § 1 eller 2 mom. får ändring inte sökas särskilt genom besvär.

Föreslagen lydelse

marknadsdomstolen har meddelat med stöd av 10 § 1 eller 2 mom. får ändring inte sökas särskilt genom besvär.

*Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.
Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.*

6.

Lag

om ändring av lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 22 december 1978 om tillbörligt förfarande i näringsverksamhet
(1061/1978) 7 och 8 § som följer:

Gällande lydelse

7 §

Förbud, som avses i 6 §, meddelas av marknadsdomstolen. Marknadsdomstolen kan även meddela förbud temporärt, varvid förbudet gäller tills saken är slutligt avgjord.

Om marknadsdomstolen och behandlingen av ärenden i denna är, förutom vad ovan sagts, stadgat i lagen om marknadsdomstolen (41/78).

8 §

Vid meddelande av ovan i 6 § avsett förbud kan marknadsdomstolen ålägga näringsidkare att inom utsatt tid vidtaga lämplig rättelseåtgärd, om detta bör anses påkallat på grund av uppenbara olägenheter som handlingen förorsakar. Åläggandet kan förstärkas med vite.

Marknadsdomstolen kan på yrkande av käranden föreskriva att utslag i ärende, som gäller förbud, på svarandes bekostnad skall offentliggöras i en eller flera tidningar eller tidskrifter. I fråga om utslag, som gäller temporärt förbud, kan ej föreskrivas att det skall offentliggöras.

Föreslagen lydelse

7 §

Förbud, som avses i 6 §, meddelas av marknadsdomstolen. Marknadsdomstolen kan även meddela förbud temporärt, varvid förbudet gäller tills saken är slutligt avgjord.

Om marknadsdomstolen och *behandlingen av ärenden i denna stadgas förutom i marknadsdomstolslagen (/) och i lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden (/)*.

8 §

Vid meddelande av ovan i 6 § avsett förbud kan marknadsdomstolen ålägga näringsidkare att inom utsatt tid vidtaga lämplig rättelseåtgärd, om detta *skall* anses *nödvändigt* på grund av uppenbara olägenheter som handlingen förorsakar. Åläggandet kan förstärkas med vite.

Marknadsdomstolen kan på yrkande av käranden föreskriva att *beslutet* i ärende, som gäller förbud, skall *publiceras* på svarandes bekostnad i en eller flera tidningar eller tidskrifter. I fråga om *ett beslut*, som gäller temporärt förbud, kan *det inte* föreskrivas att *beslutet* skall offentliggöras.

*Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.
Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.*

7.

Lag**om ändring av lagen om gränsöverskridande förbudsförfarande**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 21 december 2000 om gränsöverskridande förbudsförfarande (1189/2000)
den finska språkdräkten i 2 § 2 och 3 mom. samt 3 § och 4 § 1 mom., som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Förbud och rättelse

Marknadsdomstolen kan, om det är nödvändigt med hänsyn till konsumentskyddet, på ansökan av en utländsk myndighet eller organisation förbjuda en näringsidkare att fortsätta verksamhet som avses i 1 § 1 mom. 1 punkten eller att upprepa den eller förbjuda en därmed jämförbar verksamhet. Förbudet skall förenas med vite, om det inte av särskilda skäl är obehövligt. Förbudet kan av särskilda skäl meddelas att gälla en anställd hos näringsidkaren eller någon annan som handlar för näringsidkarens räkning.

Förbudet kan också vara temporärt, varvid förbudet gäller tills ärendet har avgjorts slutligt.

När marknadsdomstolen förelägger ett förbud kan den förplikta den näringsidkare som förbudet gäller att rätta till det lagstridiga förfarandet, om detta skall anses nödvändigt på grund av de uppenbara olägenheter som konsumenterna åsamkas. Föreläggandet kan förenas med vite.

I fråga om behandlingen av ärendet gäller bestämmelserna i lagen om marknadsdomstolen (41/1978).

Marknadsdomstolen kan, om det är nödvändigt med hänsyn till konsumentskyddet, på ansökan av en utländsk myndighet eller organisation förbjuda en näringsidkare att fortsätta verksamhet som avses i 1 § 1 mom. 1 punkten eller att upprepa den eller förbjuda en därmed jämförbar verksamhet. *Marknadsdomstolen skall förena förbudet* med vite, om det inte av särskilda skäl är obehövligt. Förbudet kan av särskilda skäl meddelas att gälla en anställd hos näringsidkaren eller någon annan som handlar för näringsidkarens räkning.

Förbudet kan också vara temporärt, varvid förbudet gäller tills ärendet har avgjorts slutligt.

När marknadsdomstolen förelägger ett förbud kan den förplikta den näringsidkare som förbudet gäller att rätta till det lagstridiga förfarandet, om detta skall anses nödvändigt på grund av de uppenbara olägenheter som konsumenterna åsamkas. *Marknadsdomstolen kan förena föreläggandet med vite.*

I fråga om behandlingen av ärendet gäller bestämmelserna i *lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden (/)*.

4 §

Rätt till anhängiggörande i en annan EES-stat

Konsumentombudsmannen, Läkemedelsverket, Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral, Konsumentverket, Teleförvaltningscentralen och Finansinspektionen har rätt att i ärenden som faller under respektive tillsynsbehörighet yrka att verksamhet som avses i 1 § 1 mom. 2 punkten förbjuds, om verksamheten kränker konsumenternas av myndigheterna skyddade allmänna intressen i Finland.

Konsumentombudsmannen, Läkemedelsverket, Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral, Konsumentverket, *Kommunikationsverket*, Finansinspektionen *och Försäkringsinspektionen* har rätt att i ärenden som faller under respektive tillsynsbehörighet yrka att verksamhet som avses i 1 § 1 mom. 2 punkten förbjuds, om verksamheten kränker konsumenternas av myndigheterna skyddade allmänna intressen i Finland.

*Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.
Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.*

8.

Lag**om ändring av lagen om Konsumentverket**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 18 december 1998 om Konsumentverket (1056/1998) den finska språkdräkten i 6 § 3 och 4 mom., 7 §, den finska språkdräkten i 8 § 2 mom. samt 10 §, av dessa lagrum 7 § sådan den lyder delvis ändrad i lag (367/2001), som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §

Begäran om utlåtande

Innan konsumentombudsmannen meddelar ett förbud eller ett temporärt förbud som avses i 6 § eller för ärendet till marknadsdomstolen skall ombudsmannen begära ett utlåtande av finansinspektionen om ärendet gäller ett kreditinstitut som avses i kreditinstitutslagen (1607/1993) eller marknadsföring av sådana värdepapper som avses i värdepappersmarknadslagen (495/1989).

Innan konsumentombudsmannen meddelar ett förbud eller ett temporärt förbud som avses i 6 § eller för ärendet till marknadsdomstolen skall konsumentombudsmannen begära utlåtande av Försäkringsinspektionen, om ärendet gäller ett försäkringsbolag enligt lagen om försäkringsbolag (1062/1979), ett utländskt försäkringsbolag enligt lagen om utländska försäkringsbolag (398/1995) eller en försäkringsförening enligt lagen om försäkringsföreningar (1250/1987).

Innan konsumentombudsmannen meddelar ett förbud eller ett temporärt förbud som avses i 6 § eller för ärendet till marknadsdomstolen skall konsumentombudsmannen begära ett utlåtande av

1) Finansinspektionen om ärendet gäller ett kreditinstitut som avses i kreditinstitutslagen (1607/1993) eller marknadsföring av sådana värdepapper som avses i värdepappersmarknadslagen (495/1989),

2) Försäkringsinspektionen om ärendet gäller ett försäkringsbolag som avses i lagen om försäkringsbolag (1062/1979), ett utländskt försäkringsbolag som avses i lagen om utländska försäkringsbolag (398/1995), en försäkringsmäklare som avses i lagen om försäkringsmäklare (251/1993) eller en försäkringsförening som avses i lagen om försäkringsföreningar (1250/1987).

10 §

Ändringssökande

I konsumentombudsmannens beslut i ärenden som hör till marknadsdomstolens behörighet eller som gäller bistående av konsument enligt 9 § får ändring inte sökas. Om sökande av ändring gäller i övrigt vad som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996) eller i någon annan lag.

I konsumentombudsmannens beslut i ärenden som hör till marknadsdomstolens behörighet eller som gäller bistående av konsument enligt 9 § får ändring inte sökas *genom besvär*. Om sökande av ändring gäller i övrigt vad som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996) eller i någon annan lag.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

11.**Lag****om ändring av 2 § lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 2 § lagen den 3 december 1993 om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare
(1062/1993) som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §*Meddelande av förbud*

Ett förbud som avses i 1 § meddelas av marknadsdomstolen. Marknadsdomstolen kan också meddela ett temporärt förbud, varvid förbudet är i kraft tills saken är slutligt avgjord.

Om marknadsdomstolen och om behandlingen av ärende vid den gäller utöver det ovan stadgade lagen om marknadsdomstolen (41/78).

Ett förbud som avses i 1 § meddelas av marknadsdomstolen. Marknadsdomstolen kan också meddela ett temporärt förbud, varvid förbudet är i kraft tills saken är slutligt avgjord.

Om marknadsdomstolen och om behandlingen av ärenden vid den gäller *dessutom vad som förskrivs särskilt*.

*Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.
Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.*

12.

Lag**om ändring av 14 § lagen om indrivning af fordringar**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 14 § lagen den 22 april 1999 om indrivning av fordringar (513/1999) som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §

Meddelande av förbud

Ett förbud som avses i 13 § meddelas av marknadsdomstolen. Marknadsdomstolen kan också meddela ett temporärt förbud, varvid förbudet är i kraft tills saken är slutligt avgjord.

Om marknadsdomstolen och om behandlingen av ärenden vid den gäller utöver det ovan föreskrivna lagen om marknadsdomstolen (41/1978).

Konsumentombudsmannen kan meddela ett förbud som avses i 13 § 1 mom. eller meddela ett temporärt förbud med iakttagande av vad som i lagen om Konsumentverket (1056/1998) föreskrivs om förbud som meddelas av konsumentombudsmanen.

Ett förbud som avses i 13 § meddelas av marknadsdomstolen. Marknadsdomstolen kan också meddela ett temporärt förbud, varvid förbudet är i kraft tills saken är slutligt avgjord.

Om marknadsdomstolen och om behandlingen av ärenden i den gäller *dessutom vad som föreskrivs särskilt*.

Konsumentombudsmannen kan meddela ett förbud som avses i 13 § 1 mom. eller meddela ett temporärt förbud med iakttagande av vad som i lagen om Konsumentverket (1056/1998) föreskrivs om förbud som meddelas av konsumentombudsmanen.

*Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.
Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.*

13.

Lag**om ändring av 35 § lagen om televisions- och radioverksamhet**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 35 § lagen den 9 oktober 1998 om televisions- och radioverksamhet (744/1998) som
följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

35 §

Tillsynsmyndigheter

Teleförvaltningscentralen har till uppgift att övervaka att denna lag och med stöd av den utfärdade bestämmelser iakttas, med undantag för de bestämmelser vars iakttagande konsumentombudsmannen skall övervaka.

Konsumentombudsmannen övervakar att 23 och 25 § i denna lag iakttas. Konsumentombudsmannen kan med stöd av konsumentskyddslagen (38/1978) ingripa även i fråga om andra sändningar som strider mot 4 kap. i denna lag, om innehållet i sändningarna är sådan marknadsföring som är olämplig eller vilseledande för konsumenterna.

Kommunikationsverket har till uppgift att övervaka att denna lag och med stöd av den utfärdade bestämmelser iakttas, med undantag för de bestämmelser vars iakttagande konsumentombudsmannen skall övervaka.

Konsumentombudsmannen övervakar att 23 och 25 § i denna lag iakttas. Konsumentombudsmannen kan med stöd av konsumentskyddslagen (38/1978) ingripa även i fråga om andra sändningar som strider mot 4 kap. i denna lag, om innehållet i sändningarna är sådan marknadsföring som är olämplig eller vilseledande för konsumenterna. *Konsumentombudsmannen kan föra ärenden till marknadsdomstolen så som föreskrivs i lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden (/).*

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

14.

Lag**om ändring av alkohollagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i alkohollagen av den 8 december 1994 (1143/1994) den finska dräkten i 52 § 2 mom, 52 § 3 mom. samt 53 § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

52 §

Besvärsförbud i fråga om förbud och säkringsåtgärder

 I ärenden som avses i 1 mom. och vari produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen har förelagt vite eller hot om tvångsutförande dömer marknadsdomstolen ut vitet eller beslutar om verkställighet av hotet på ansökan av den som har förelagt det.

 I ärenden som avses i 1 mom. och vari produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen har förelagt vite eller hot om tvångsutförande dömer marknadsdomstolen ut vitet *och* beslutar om verkställighet av hotet på ansökan av den som har förelagt det.

53 §

53 §

Ändringssökande i marknadsdomstolens utslag

*Ändringssökande i marknadsdomstolens **beslut***

Om sökande av ändring i marknadsdomstolens utslag stadgas i lagen om marknadsdomstolen (41/78).

Om sökande av ändring i marknadsdomstolens *beslut* *föreskrivs i lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden (/).*

*Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.
 Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.*

15.

Lag**om ändring av 21 § lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 21 § lagen den 13 augusti 1976 om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (693/1976), 1 mom. sådant det lyder i lag 1148/1994 samt 2 och 5 mom. sådana de lyder i lag 487/1999, som följer:

Gällande lydelse

21 §

Ändring får inte genom besvär sökas i ett beslut om förbud eller ett förordnande om temporärt förbud som social- och hälsovårdens produkttillsynscentral har meddelat på grund av reklam eller annan säljfrämjande verksamhet i strid med 8 eller 9 § eller på grund av att en tobaksprodukts minutförsäljningsförpackning strider mot 7 § 1 eller 2 mom. eller ett vitesföreläggande eller hot om tvångsutförande.

I beslut om vite eller hot om tvångsutförande som kommunen eller dess i 14 § 4 mom. avsedda tjänsteinnehavare förelagt för att förstärka iakttagandet av anvisningar i ett ärende som avses i 1 mom. får ändring inte sökas genom besvär. Den som har förelagts vitet eller hotet om tvångsutförande kan genom ansökan föra ärendet till social- och hälsovårdens produkttillsynscentral inom 14 dagar från delfåendet av anvisningarna. En part som har meddelats ett beslut av produkttillsynscentralen kan föra ärendet till marknadsdomstolen så som anges i 3 mom.

Den som av social- och hälsovårdens produkttillsynscentral har meddelats ett i 1 mom. avsett beslut om förbud eller förordnande om temporärt förbud eller förelagts vite eller hot om tvångsutförande, kan genom ansökan föra ärendet till marknadsdomstolen inom 30 dagar från delfåendet av beslutet eller förordnandet.

Marknadsdomstolen dömer ut vite som kommunen eller social- och hälsovårdens produkttillsynscentral har förelagt och fattar beslut om verkställighet av hot om tvångsut-

Föreslagen lydelse

21 §

Ändring får inte genom besvär sökas i ett beslut om förbud eller ett förordnande om temporärt förbud som social- och hälsovårdens produkttillsynscentral har meddelat på grund av reklam eller annan säljfrämjande verksamhet i strid med 8 eller 9 § eller på grund av att en tobaksprodukts minutförsäljningsförpackning strider mot 7 § 1 eller 2 mom. eller ett vitesföreläggande eller hot om tvångsutförande.

I ett beslut om att förena ett förbud med vite eller hot om tvångsutförande kommunen eller dess i 14 § 4 mom. avsedda tjänsteinnehavare *har fattat* i ett ärende som avses i 1 mom. får ändring inte sökas genom besvär. Den som har förelagts vitet eller hotet om tvångsutförande kan genom ansökan föra ärendet till social- och hälsovårdens produkttillsynscentral inom 14 dagar från delfåendet av anvisningarna. En part som har meddelats ett beslut av produkttillsynscentralen kan föra ärendet till marknadsdomstolen så som anges i 3 mom.

Den som av social- och hälsovårdens produkttillsynscentral har meddelats ett i 1 mom. avsett beslut om förbud eller förordnande om temporärt förbud eller förelagts vite eller hot om tvångsutförande, kan genom ansökan föra ärendet till marknadsdomstolen inom 30 dagar från delfåendet av beslutet eller förordnandet.

Marknadsdomstolen dömer ut vite som kommunen eller social- och hälsovårdens produkttillsynscentral har förelagt och fattar beslut om verkställighet av hot om tvångsut-

förande i ärenden som avses i 1 mom., på ansökan av den som har förelagt vitet eller hotet om tvångsutförande.

Länsrätten dömer ut vite som social- och hälsovårdens produkttillsynscentral har förelagt den som handlat i strid med 5 och 6 § samt kommunen förelagt den som handlat i strid med 10–12 §§ eller 13 § 1 mom. och fattar beslut om verkställighet av hot om tvångsutförande, på ansökan av den som har förelagt vitet eller hotet om tvångsutförande.

förande i ärenden som avses i 1 mom., på ansökan av den som har förelagt vitet eller hotet om tvångsutförande.

Förvaltningsdomstolen dömer ut vite som social- och hälsovårdens produkttillsynscentral har förelagt den som handlat i strid med 5 *eller* 6 § samt kommunen förelagt den som handlat i strid med 10, 11 *eller* 12 § eller 13 § 1 mom. och fattar beslut om verkställighet av hot om tvångsutförande, på ansökan av den som har förelagt vitet eller hotet om tvångsutförande.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

18.

Lag**om ändring av lagen om utnämning av domare**

I enlighet med riksdagens beslut
 ändras i lagen den 25 februari 2000 om utnämning av domare (205/2000) 1 § 2 mom., 3 § 2 mom., 10 § 1 mom., den finska dräkten i 11 § 3 mom., 17 § 2 mom., 18 § 3 mom. och 21 § 1 mom., av dessa lagrum 1 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1183/2000, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Lagens tillämpningsområde

Domartjänster som avses i denna lag är

- 1) tjänsterna som president och ledamot vid högsta domstolen,
- 2) tjänsterna som president och ledamot vid högsta förvaltningsdomstolen,
- 3) tjänsterna som president, hovrättslagman och hovrättsråd vid hovrätterna,
- 4) tjänsterna som lagman och tingsdomare vid tingsrätterna,
- 5) tjänsterna som överdomare och förvaltningsrättsdomare vid förvaltningsdomstolarna,
- 6) tjänsterna som försäkringsöverdomare, äldre försäkringsdomare och yngre försäkringsdomare vid försäkringsdomstolen,
- 7) tjänsterna som president och arbetsdomstolsråd vid arbetsdomstolen,
- 8) tjänsterna som överdomare vid marknadsdomstolen, *samt*
- 9) tjänsterna som jordrättsingenjör vid de tingsrätter som är jorddomstolar.

Domartjänster som avses i denna lag är

- 1) tjänsterna som president och ledamot vid högsta domstolen,
- 2) tjänsterna som president och ledamot vid högsta förvaltningsdomstolen,
- 3) tjänsterna som president, hovrättslagman och hovrättsråd vid hovrätterna,
- 4) tjänsterna som lagman och tingsdomare vid tingsrätterna,
- 5) tjänsterna som överdomare och förvaltningsrättsdomare vid förvaltningsdomstolarna,
- 6) tjänsterna som försäkringsöverdomare, äldre försäkringsdomare och yngre försäkringsdomare vid försäkringsdomstolen,
- 7) tjänsterna som president och arbetsdomstolsråd vid arbetsdomstolen,
- 8) tjänsterna som överdomare *och marknadsrättsdomare* vid marknadsdomstolen,
- 9) tjänsterna som jordrättsingenjör vid de tingsrätter som är jorddomstolar.

3 §

Ledigförklaring av tjänster

En tjänst förklaras ledig av den domstol som anges i förordning, som också beslutar om ny ledigförklaring av tjänsten och om förlängning av ansökningstiden.

En tjänst förklaras ledig av den domstol som anges i förordning *av statsrådet*, som också beslutar om ny ledigförklaring av tjänsten och om förlängning av ansökningstiden.

10 §

Domstolarnas utlåtanden

Domstolarna avger utlåtande i frågor som gäller tillsättning av domartjänster enligt följande:

- 1) hovrätterna i en sammansättning med presidenten, hovrättslagmännen och två ledamöter utsedda av plenum för ett år i sänder,
- 2) vid en förvaltningsdomstol av ledningsgruppen,
- 3) försäkringsdomstolen i den sammansättning som anges i 5 § 4 mom. lagen om försäkringsdomstolen (14/1958),
- 4) vid en tingsrätt lagmannen efter att ha hört tingsdomarna eller ledningsgruppen vid tingsrätten, och
- 5) vid arbetsdomstolen av presidenten.

Domstolarna avger utlåtande i frågor som gäller tillsättning av domartjänster enligt följande:

- 1) hovrätterna i en sammansättning med presidenten, hovrättslagmännen och två ledamöter utsedda av plenum för ett år i sänder,
- 2) vid en förvaltningsdomstol av ledningsgruppen,
- 3) försäkringsdomstolen i den sammansättning som anges i 5 § 4 mom. lagen om försäkringsdomstolen (14/1958),
- 4) vid en tingsrätt lagmannen efter att ha hört tingsdomarna eller ledningsgruppen vid tingsrätten,
- 5) vid arbetsdomstolen av presidenten,
- 6) *vid marknadsdomstolen av ledningsgruppen.*

17 §

Utnämning av vissa av de högsta domarna för viss tid

Högsta domstolen utnämner domare för viss tid till uppdragen som hovrättspresident, försäkringsöverdomare vid försäkringsdomstolen, president vid arbetsdomstolen samt lagman vid en tingsrätt. Högsta förvaltningsdomstolen utnämner domare för viss tid till uppdraget som överdomare vid en förvaltningsdomstol.

Högsta domstolen utnämner domare för viss tid till uppdragen som hovrättspresident, försäkringsöverdomare vid försäkringsdomstolen, president vid arbetsdomstolen samt lagman vid en tingsrätt. Högsta förvaltningsdomstolen utnämner domare för viss tid till uppdraget som överdomare vid en förvaltningsdomstol *och som överdomare vid marknadsdomstolen.*

18 §

Utnämning av övriga domare för viss tid

Högsta förvaltningsdomstolen utnämner för ett år eller längre tid på framställning av en förvaltningsdomstol domare till förvaltningsdomstolen. När det gäller kortare tid än ett år utnämns domarna till förvaltningsdomstolarna av överdomarna vid förvaltningsdomstolarna för en tid av längst två månader samt av respektive förvaltningsdomstol för en längre tid än två månader.

Högsta förvaltningsdomstolen utnämner för ett år eller längre tid på framställning av en förvaltningsdomstol domare till förvaltningsdomstolen och på framställning av marknadsdomstolen till marknadsdomstolen. Förvaltningsdomstolens överdomare utnämner domare till förvaltningsdomstolen för en tid av högst två månader och förvaltningsdomstolen för en längre tid än två månader. Marknadsdomstolens överdomare utnämner domare till marknadsdomstolen för högst två månader och marknadsdomstolen för en längre tid än två månader.

21 §

Bemyndigande att utfärda förordning

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag samt om domarförslagsnämndens byrå och personal utfärdas genom förordning.

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag samt om domarförslagsnämndens byrå och personal utfärdas av statsrådet genom förordning.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.

Justitieministeriet ledigförklarar tjänsterna som överdomare och marknadsrättsdomare vid den marknadsdomstol som inrättas. Högsta förvaltningsdomstolen ger domarförslagsnämnden utlåtande om sökandena.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

19.**Lag****om ändring av 1 § lagen om offentlighet vid rättegång**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 21 december 1984 om offentlighet vid rättegång (945/1984) 1 §, sådan
den lyder i lag 109/2000, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §*Tillämpningsområde*

Denna lag gäller offentlighet vid rättegång
i riksätten, högsta domstolen, högsta för-
valtningsdomstolen, hovrätterna, förvalt-
ningsdomstolarna, tingsrätterna, *jorddom-
stolarna*, försäkringsdomstolen, arbetsdom-
stolen, *marknadsdomstolen* och krigsrätt.

Denna lag gäller offentlighet vid rättegång
i riksätten, högsta domstolen, högsta för-
valtningsdomstolen, hovrätterna, förvalt-
ningsdomstolarna, tingsrätterna, försäk-
ringsdomstolen, arbetsdomstolen och krigs-
rätt. *Denna lag tillämpas också i marknads-
domstolen då denna behandlar ärenden som
avses i lagen om behandling av vissa mark-
nadsrättsliga ärenden (/).*

*Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.
Åtgärder som verkställigheten av denna
lag förutsätter får vidtas innan lagen träder
i kraft.*

20.

Lag**om ändring av lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 26 juli 1993 om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer (701/1993) den finska språkdräkten i 3 § 1 mom., 6 § 1 mom. 4 punkten, den finska språkdräkten i 6 § 1 mom. 5 punkten, 6 § 1 mom. 15 a-punkten och 2 mom. samt 10 § 1 mom., av dessa lagrum 3 § 1 mom. sådant det lyder delvis ändrat i lag 110/2000 och i lag (/) samt 6 § 1 mom. 15 a-punkten i lag 1651/1995, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

Avgiftsfria prestationer

Handläggningsavgifter enligt denna lag uppbärs inte

4) i högsta förvaltningsdomstolen och länsrätten i socialärenden, i ärenden som gäller offentligrättsliga anställningsförhållanden och inte heller i ärenden som gäller val och inte vid förvaltningsdomstolen i ärenden som gäller beskattning, befrielse från kommunalskatt, statliga bidrag eller offentliga avgifter,

15 a) i ärenden enligt aravalagen (1189/93), lagen om användning, överlåtelse och inlösen av aravabostäder och aravahyreshus (1190/93), lagen om förbättrande av zigenarbefolkningens bostadsförhållanden (713/75), lagen om räntestöd för hyresbostadslån (867/80), lagen om räntestöd för ägarbostadslån (1204/93) och lagen om räntestöd för bostadsrättshuslån (1205/93) i länsrätten,

Genom förordning kan dessutom föreskrivas om befrielse från betalning av avgifter, om det finns viktiga skäl för det.

Handläggningsavgifter enligt denna lag uppbärs inte

4) i högsta förvaltningsdomstolen och förvaltningsdomstolen i socialärenden, i ärenden som gäller offentligrättsliga anställningsförhållanden och inte heller i ärenden som gäller val och inte vid förvaltningsdomstolen i ärenden som gäller beskattning, befrielse från kommunalskatt, statliga bidrag eller offentliga avgifter,

15 a) i ärenden enligt aravalagen (1189/1993), lagen om användning, överlåtelse och inlösen av aravabostäder och aravahyreshus (1190/1993), lagen om förbättrande av zigenarbefolkningens bostadsförhållanden (713/1975), lagen om räntestöd för hyresbostadslån (867/1980), lagen om räntestöd för ägarbostadslån (1204/1993) och lagen om räntestöd för bostadsrättshuslån (1205/1993) i *förvaltningsdomstolen*,

Genom *justitieministeriets* förordning kan dessutom föreskrivas om befrielse från betalning av avgifter, om det finns viktiga skäl för det.

10 §

Sökande av ändring i en avgift

Om en betalningsskyldig anser att ett fel har skett vid påförandet av avgiften, kan han inom sex månader från det avgiften påfördes yrka på rättelse hos den tjänsteman eller myndighet som har påfört avgiften. Ändring i ett beslut som gäller rättelseyrkande får sökas genom besvär hos den länsrätt inom vars domkrets myndighetens kansli är beläget. Ändring får sökas inom 30 dagar räknat från det ändringssökanden delgavs beslutet om rättelseyrkandet. I länsrättens beslut får ändring inte sökas genom besvär

Om en betalningsskyldig anser att ett fel har skett vid påförandet av avgiften, kan han inom sex månader från det att avgiften påfördes yrka på rättelse hos den tjänsteman eller myndighet som har påfört avgiften. Ändring i ett beslut som gäller rättelseyrkande får sökas genom besvär hos den *förvaltningsdomstol* inom vars domkrets myndighetens *verksamhetsställe* är beläget. Ändring får sökas inom 30 dagar räknat från det att ändringssökanden delgavs beslutet om rättelseyrkandet. I *förvaltningsdomstolens* beslut får ändring inte sökas genom besvär.

—————

—————
*Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.
Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.*

—————